

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA
POWIATU KRASNYSTAW
NA LATA
2004 – 2007
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA
2008 – 2011**

SPIS TREŚCI

1	WSTĘP.....	8
1.	PODSTAWA OPRACOWANIA.....	8
2.	CEL I ZAKRES OPRACOWANIA.....	8
1.1	GŁÓWNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU	8
2	OPIS OGÓLNY POWIATU KRASNYSTAW	12
2.1	POŁOŻENIE I OPIS OGÓLNY POWIATU	12
2.2	PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY POWIATU KRASNYSTAW	12
3	CHARAKTERYSTYKA PRZYRODY, KRAJOBRAZU I ŚRODOWISKA POWIATU KRASNYSTAW	15
3.1	CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA.....	15
3.1.1	KRAJOBRAZ, RZEŻBA TERENU, WARUNKI GEOLOGICZNE I HYDROLOGICZNE.....	15
3.1.2	KLIMAT	17
3.1.3	FORMY UŻYTKOWANIA TERENU.....	17
3.2	ZASOBY I RÓŻNORODNOŚĆ PRZYRODNICZA OBSZARU	19
3.2.1	ZASOBY WODNE POWIATU.....	19
3.2.1.1	Wody podziemne.....	19
3.2.1.2	Wody powierzchniowe.....	19
3.2.2	ZASOBY LEŚNE POWIATU.....	21
3.2.3	ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH POWIATU	22
3.3	SYSTEMY OBSZARÓW CHRONIONYCH POWIATU	22
3.3.1	PARKI KRAJOBRAZOWE.....	22
3.3.2	OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU.....	22
3.3.2.1	Pawłowski Obszar Chronionego Krajobrazu.....	22
3.3.2.2	Grabowiecko - Strzelecki Obszar Chronionego Krajobrazu.....	23
3.3.3	REZERWATY, POMNIKI PRZYRODY, UŻYTKI EKOLOGICZNE.....	23
3.3.4	Rezerwaty przyrody	23
3.3.5	Użytki ekologiczne	23
3.3.6	Pomniki przyrody	24
4	STAN I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO POWIATU KRASNYSTAW	28
4.1	ŚRODOWISKO WODNE NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW	28
4.1.1	JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH	28
4.1.2	JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH	31
4.1.3	POTENCJALNE ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZENIA WÓD	31
4.2	ŚRODOWISKO POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW	33
4.2.1	JAKOŚĆ POWIETRZA NA TERENIE POWIATU	33
4.2.2	ŹRÓDŁA EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA NA TERENIE POWIATU.....	33
4.3	ŚRODOWISKO GLEB NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW	37
4.3.1	JAKOŚĆ GLEB NA TERENIE POWIATU.....	37
4.3.2	POTENCJALNE ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZEŃ GLEB NA TERENIE POWIATU.....	37
4.4	ZANIECZYSZCZENIE ŚRODOWISKA HAŁASEM NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW.....	38
4.5	INNE POTENCJALNE ŹRÓDŁA ZAGROŻEŃ DLA ŚRODOWISKA NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW.....	39
4.5.1	POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE	39
4.5.2	ZANIECZYSZCZENIE ŚRODOWISKA PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM	39
4.5.3	ZAGROŻENIA ZEWNĘTRZNE DLA ŚRODOWISKA POWIATU	40
5	CHARAKTERYSTYKA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OCHRONY ŚRODOWISKA NA TERENIE POWIATU.....	41

5.1	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ POWIATU KRASNYSTAW.....	41
5.2	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA ZAOPATRZENIA W WODĘ NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW.....	41
5.3	KANALIZACJA I OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW	48
5.4	INFRASTRUKTURA GOSPODARKI ODPADAMI NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAWA.....	50
5.4.1	ODPADY Z SEKTORA KOMUNALNEGO.....	50
5.4.2	SEKTOR GOSPODARCZY	53
5.5	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA OCHRONY POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW.....	54
5.5.1	OGRANICZENIE NISKIEJ EMISJI – GAZ ZIEMNY SIECIOWY	54
5.5.2	URZĄDZENIA TECHNOLOGICZNE OGRANICZAJĄCE EMISJĘ ZANIECZYSZCZEŃ.....	55
5.6	POTRZEBY W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ POWIATU.....	55
6	ANALIZA SWOT.....	56
6.1	CZYNNIKI WEWNĘTRZNE.....	56
6.2	CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE.....	56
7	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE DO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KRASNYSTAW.....	57
7.1	WPROWADZENIE	57
7.2	ANALIZA OBOWIĄZUJĄCEGO STANU PRAWNEGO Z DZIEDZINY OCHRONY ŚRODOWISKA.....	59
7.2.1	KONWENCJE I POROZUMIENIA MIĘDZYNARODOWE	59
7.2.2	PROGRAMY SEKTOROWE I REGIONALNE.....	60
7.2.3	KRAJOWE UWARUNKOWANIA PRAWNE W DZIEDZINIE OCHRONY ŚRODOWISKA..	60
7.2.4	DOSTOSOWANIE PRAWODASTWA KRAJOWEGO W DZIEDZINIE OCHRONY ŚRODOWISKA DO WYMOGÓW UNII EUROPEJSKIEJ.....	63
7.3	STAN I KIERUNKI ROZWOJU GOSPODARCZEGO POWIATU.....	64
7.3.1	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	64
7.3.2	SYTUACJA GOSPODARCZA.....	65
7.3.3	DROGOWNICTWO	66
7.3.4	TURYSTYKA	66
7.4	PRIORYTETY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	66
7.5	LIMITY KRAJOWE UJĘTE W „II POLITYCE EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA” I PROCEDURA ICH PODZIAŁU	67
7.5.1	WYKAZ LIMITÓW KRAJOWYCH UJĘTYCH W II POLITYCE EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA	67
7.5.2	PROCEDURY PODZIAŁU LIMITÓW KRAJOWYCH NA LIMITY WOJEWÓDZKIE I POWIATOWE	68
7.5.3	PODEJŚCIE DO TWORZENIA LIMITÓW GMINNYCH	68
8	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KRASNYSTAW.....	70
8.1	CEL NADRZĘDNY PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KRASNYSTAW	70
8.2	CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM.....	70
8.2.1	WŁĄCZENIE ASPEKTÓW EKOLOGICZNYCH DO POLITYK SEKTOROWYCH	70
8.2.2	AKTYWIZACJA RYNKU DO DZIAŁAŃ NA RZECZ ŚRODOWISKA	71
8.2.2.1	Partnerstwo z biznesem	74
8.2.2.2	Kształtowanie postaw konsumentów.....	76
8.2.2.3	Ograniczenie subsydiów szkodliwych dla środowiska	77
8.2.2.4	Ekologizacja sektora finansowego	78
8.2.2.5	Zarządzanie środowiskowe	78
8.2.2.6	Odpowiedzialność za skutki środowiskowe realizowanych przedsięwzięć.....	80
8.2.3	MECHANIZMY EKONOMICZNE I SYSTEMY FINANSOWANIA	80
8.2.3.1	Mechanizmy ekonomiczne	80

8.2.3.2	Systemy finansowania.....	82
8.2.4	WZMOCNIENIE INSTYTUCJONALNE	83
8.2.5	UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA. EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO.....	83
8.2.6	EKOLOGIZACJA PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO I UŻYTKOWANIA TERENU.....	85
8.2.7	ROZWÓJ BADAŃ I POSTĘP TECHNICZNY. STYMULOWANIE INNOWACJI.....	85
8.3	RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW NATURALNYCH.....	86
8.3.1	PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA.....	86
8.3.2	OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU	87
8.3.3	OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW	89
8.3.4	OCHRONA GLEB.....	90
8.3.5	OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN I WÓD PODZIEMNYCH.....	91
8.3.6	BIOTECHNOLOGIE I ORGANIZMY ZMODYFIKOWANE GENETYCZNIE	93
8.4	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII.....	94
8.4.1	MATERIAŁOCHŁONNOŚĆ, WODOCHŁONNOŚĆ, ENERGOCHŁONNOŚĆ I ODPAADOWOŚĆ GOSPODARKI.....	94
8.4.2	WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ.....	95
8.4.3	KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ.....	96
8.5	DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE POPRAWIE JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO	97
8.5.1	PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA NA SZCZEBLU PONADLOKALNYM	97
8.5.2	OCHRONA WÓD.....	99
8.5.3	JAKOŚĆ POWIETRZA	102
8.5.4	GOSPODARKA ODPADAMI.....	103
8.5.5	BEZPIECZEŃSTWO CHEMICZNE	105
8.5.6	POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE	105
8.5.7	ODDZIAŁYWANIE HAŁASU.....	106
8.5.8	ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH.....	108
8.6	PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU.....	108
8.7	OCENA REALIZACJI POLITYKI EKOLOGICZNEJ	109
8.7.1	MONITORING I OBIEG INFORMACJI O STANIE ŚRODOWISKA.....	109
8.8	ZADANIA REALIZACYJNE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2004÷2007 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2008÷2011	110
9	HARMONOGRAM REALIZACJI I NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	128
9.1	HARMONOGRAM REALIZACJI I NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU	128
9.2	STRUKTURA I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	145
9.2.1	WPROWADZENIE.....	145
9.2.2	POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.....	145
9.2.2.1	Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.....	145
9.2.2.1.1	NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ.....	145
9.2.2.1.2	WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ	146
9.2.2.1.3	POWIATOWE I GMINNE FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ.....	146
9.2.2.2	Ekofundusz	147
9.2.2.3	Banki.....	147
9.2.2.4	Programy pomocowe Unii Europejskiej.....	148
9.2.2.4.1	PROGRAM PHARE (POLAND AND HUNGARY: ASSISTANCE IN RESTRUCTURING ECONOMIES)	148
9.2.2.4.2	PROGRAM ISPA - PRZEDAKCESYJNY INSTRUMENT POLITYKI STRUKTURALNEJ ...	149
9.2.2.4.3	PROGRAM SAPARD	149
9.2.2.5	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	151
9.2.3	STRUKTURA FINANSOWANIA WDRAŻANIA PROGRAMU.....	151
10	KONTROLA REALIZACJI I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	153

10.1 INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU	153
10.1.1 INSTRUMENTY PRAWNE	153
10.1.2 INSTRUMENTY FINANSOWE	153
10.1.3 INSTRUMENTY SPOŁECZNE	154
10.1.4 INSTRUMENTY STRUKTURALNE	155
10.2 MONITORING JAKOŚCI ŚRODOWISKA	155
10.3 KONTROLA I MONITORING I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	156
10.3.1 KONTROLA I MONITORING PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	156
10.3.2 WDRAŻNIE I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	156
10.4 MIERNIKI REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	160
10.5 PROCEDURY OCENY I WERYFIKACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, SPRAWOZDAWCZOŚĆ	162
10.6 UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O STANIE ŚRODOWISKA I REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	162
11 SZCZEGÓŁOWE WYTYCZNE DLA SPORZĄDZENIA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA	164
11.1 ZASADY OGÓLNE PRZY OPRACOWYWANIU PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA	164
11.2 ZAKRES GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA	165
11.3 PROCEDURA POSTĘPOWANIA PRZY SPORZĄDZANIU GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA	166
11.4 WSPÓŁPRACA REGIONALNA PRZY OPRACOWYWANIU PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA	167
11.5 ŹRÓDŁA INFORMACJI WYMAGANE PRZY SPORZĄDZANIU GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA	167
11.6 PODEJŚCIA DO TWORZENIA LIMITÓW GMINNYCH	168
12 STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	169
13 WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH I LITERATURY DOTYCZĄCYCH OCHRONY ŚRODOWISKA	170
13.1 WYKAZ LITERATURY	170
13.2 WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH	171

SPIS TABEL

TABELA 1	PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY POWIATU KRASNYSTAW.....	12
TABELA 2	STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW POWIATU KRASNYSTAW.....	17
TABELA 3	PRZEGLĄD RZEK WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW	20
TABELA 4	STAN EWIDENCYJNY WÓD POWIERZCHNIOWYCH POWIATU KRASNYSTAW	20
TABELA 5	ZESTAWIENIE POWIERZCHNI LASÓW I LESISTOŚCI POWIATU KRASNYSTAW Z PODZIAŁEM	
	NA GMINY	21
TABELA 6	WYKAZ UŻYTKÓW EKOLOGICZNYCH NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW	24
TABELA 7	WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW	24
TABELA 8	JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH POWIATU KRASNYSTAW W ROKU 1995 I 2002R.....	28
TABELA 9	WIELKOŚĆ I RODZAJ ZANIECZYSZCZEŃ WYEMITOWANYCH DO POWIETRZA W 2002R W POWIECIE KRASNYSTAW.	34
TABELA 10	ZESTAWIENIE WYNIKÓW POMIARU HAŁASU PROWADZONEGO NA TERENIE POWIATU	
	KRASNYSTAW	38
TABELA 11	STAN INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ZAOPATRZENIA W WODĘ	41
TABELA 12	STAN INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ SIECI KANALIZACYJNEJ	48
TABELA 13	WYKAZ OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW NA TERENIE POWIATU – STAN ISTNIEJĄCY /2002R/	49
TABELA 14	LICZBA MIESZKAŃCÓW OBJĘTYCH ZORGANIZOWANĄ FORMĄ WYWOZU ODPADÓW	
	KOMUNALNYCH NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW W ROZBICIU NA POSZCZEGÓLNE GMINY... ..	51
TABELA 15	LICZBA MIESZKAŃCÓW OBJĘTYCH SELEKTYWNA FORMĄ ZBIÓRKI ODPADÓW	
	KOMUNALNYCH NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW W ROZBICIU NA POSZCZEGÓLNE GMINY... ..	52
TABELA 16	WYKAZ INSTALACJI DO ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW Z SEKTORA	
	KOMUNALNEGO NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW	53
TABELA 17	WYKAZ INSTALACJI DO ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW Z SEKTORA	
	GOSPODARCZEGO NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW	54
TABELA 18	STAN INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ SIECI GAZOWEJ	54
TABELA 19	ANALIZA SWOT – CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	56
TABELA 20	ANALIZA SWOT – CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	56
TABELA 21	LICZBA LUDNOŚCI TERENIE POWIATU KRASNYSTAW W ROZBICIU NA GMINY – STAN 2003R.....	64
TABELA 22	DANE OGÓLNE O LUDNOŚCI NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW – STAN 12. 2000R.....	64
TABELA 23	PODMIOTY GOSPODARCZE Z TERENU POWIATU KRASNYSTAW	65
TABELA 24	ZADANIA REALIZACYJNE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KRASNYSTAW..	111
TABELA 25	HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KRASNYSTAW	122
TABELA 26	PROGNOZOWANA STRUKTURA FINANSOWANIA ZADAŃ REALIZACYJNYCH POŚ	152
TABELA 27	PRZYKŁADY INSTRUMENTÓW SŁUŻĄCYCH ZARZĄDZANIU ŚRODOWISKIEM.....	155
TABELA 28	HARMONOGRAM WDRAŻANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KRASNYSTAW	158

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1	PROCES GENEROWANIA CELÓW DO 2011 ROKU WRAZ Z KIERUNKAMI DZIAŁAŃ ORAZ CELÓW	
	DO 2007 ROKU I KONKRETNÝCH PRZEDSIĘWZIĘĆ NA NAJBLIŻSZE 4 LATA	10
RYSUNEK 2	POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE POWIATU KRASNYSTAW NA TLE WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO	13
RYSUNEK 3	PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY POWIATU KRASNYSTAW.....	14
RYSUNEK 4	POWIAT KRASNYSTAW NA TLE REGIONÓW FIZYCZNO-GEOGRAFICZNYCH	16
RYSUNEK 5	WSKAŹNIKI BONITACJI JAKOŚCI I PRZYDATNOŚCI ROLNICZEJ GLEB POWIATU KRASNYSTAW NA TLE WOJEWÓDZTWA	18
RYSUNEK 6	OBSZARY CHRONIONE W POWIATU KRASNYSTAW	27
RYSUNEK 7	STAN CZYSTOŚCI RZEK POWIATU KRASNYSTAW NA TLE WOJEWÓDZTWA.....	29
RYSUNEK 8	STAN CZYSTOŚCI RZEK WIEPRZ.....	30
RYSUNEK 9	JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH POWIATU KRASNYSTAW NA TLE WOJEWÓDZTWA	32
RYSUNEK 10	GŁÓWNE EMITORY ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA NA TLE WOJEWÓDZTWA	35
RYSUNEK 11	EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ GAZOWYCH POWIATU KRASNYSTAW NA TLE WOJEWÓDZTWA	36

WYKAZ SKRÓTÓW

ARiMR -	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
Bd, bd -	brak danych
EBOiR -	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
GFOŚiGW -	Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GZWP -	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
KDPR -	Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej
NFOŚiGW -	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PFOŚiGW -	Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PIG -	Państwowy Instytut Geologiczny
PMŚ -	Państwowy Monitoring Środowiska
POE -	Pozarządowe Organizacje Ekologiczne
PSP -	Państwowa Straż Pożarna
PWiK -	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
RDLP -	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RZGW -	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
UE -	Unia Europejska
UM -	Urząd Miasta
UW -	Urząd Wojewódzki
UZWP -	Użytkowy Zbiornik Wód Podziemnych
WB -	World Bank (Bank Światowy)
WFOŚiGW -	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ -	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WODR -	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WZMiUW -	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

1 WSTĘP

1.1 PODSTAWA OPRACOWANIA

Opracowanie niniejszego Programu Ochrony Środowiska wynika bezpośrednio z art. 10 Ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2001r. Nr 100, poz. 1 085) - nakładającego na Powiat obowiązek opracowania w/w. Programu. Projekt programu ochrony środowiska uchwała rada powiatu.

Obowiązek ustawowy jest formalną przesłanką dla opracowania programu, istnieją jednakże przesłanki faktyczne, związane z planowanym rozwojem powiatu, a przedstawione w dokumencie "Strategii rozwoju Powiatu Krasnystaw".

1.2 CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Program Ochrony Środowiska daje wytyczne dla formułowania polityki ochrony środowiska w regionie powiatu. Zawarte w nim cele ekologiczne i zadania realizacyjne pozwolą zapewnić odpowiednie warunki życia mieszkańców przy zakładanym rozwoju gospodarczym.

Zakres opracowania obejmuje zagadnienia zawarte w „Wytycznych Sporządzania Programów Ochrony Środowiska na Szczebli Regionalnym i Lokalnym” opracowanych przez Ministerstwo Środowiska.

Struktura powiatowego programu ochrony środowiska nawiązuje do struktury „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, a więc zawiera między innymi następujące rozdziały:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych;
- poprawa jakości środowiska;
- narzędzia i instrumenty realizacji programu;
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu;
- kontrola realizacji programu.

1.3 GŁÓWNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Ustawa *Prawo ochrony środowiska* stawia wymagania zarówno w odniesieniu do polityki ekologicznej państwa, jak i programów ochrony środowiska przygotowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin. Stąd koncepcja "Programu ochrony środowiska Powiatu Krasnystaw" przewiduje sformułowanie:

- celów ekologicznych,
- priorytetów ekologicznych,
- rodzaju i harmonogramu działań proekologicznych,

- określenia środków niezbędnych do sfinansowania założonych celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne.

Dokumentem nadrzędnym, wytyczającym cele i kierunki działań w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego w powiecie jest "Strategia rozwoju Powiatu Krasnystaw". Rozwój poszczególnych dziedzin gospodarki powiatu krasnostawskiego i ich relacje ze środowiskiem przedstawione są dla trzech podsystemów: społeczeństwa, przestrzeni i gospodarki. Są to współistniejące i współdziałające systemy, które zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, powinny podlegać zmianom prowadzącym do minimalizacji konfliktów.

Dokumentem nadrzędnym, wytyczającym cele i kierunki działań w zakresie ochrony środowiska jest „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”.

W konstrukcji dokumentu Programu Ochrony Środowiska uwzględniono także zapisy *Prawa Ochrony Środowiska* art.14.pkt.2., mówiące że:

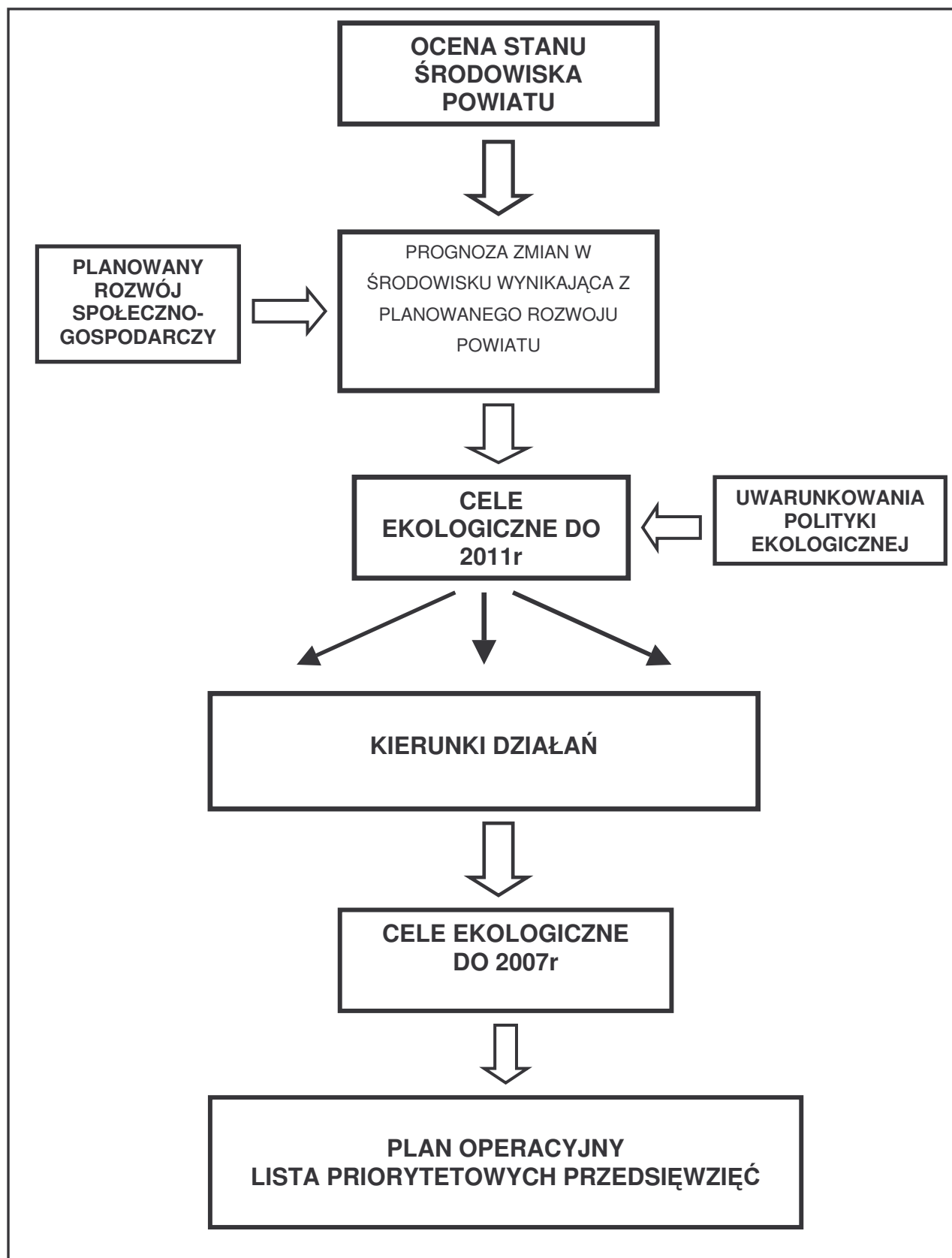
- *politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania obejmują kolejne 4 lata,*
- *zarząd powiatu sporządza co 2 lata raport z wykonania programu ochrony środowiska, który przedstawia radzie powiatu.*

Mając powyższe na uwadze konstrukcja Programu Ochrony Środowiska dla powiatu krasnostawskiego przewiduje dwa okresy :

- okres podstawowy krótkookresowy 2004 – 2007r;
- okres planistyczny średniookresowy do 2011r – okres obejmujący kolejne cztery lata 2008-2011.

Na RYSUNKU Nr 1 przedstawiono proces generowania celów do 2011 roku wraz z kierunkami działań oraz celów do 2007 roku i konkretnych przedsięwzięć na najbliższe 4 lata.

RYSUNEK 1 Proces generowania celów do 2011 roku wraz z kierunkami działań oraz celów do 2007 roku i konkretnych przedsięwzięć na najbliższe 4 lata

Bardzo istotnym elementem Programu jest system jego wdrażania. Wskazuje się tu instrumenty zarządzania środowiskiem przydatne w tym zakresie, takie jak:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- procedury określania dopuszczalnych warunków korzystania ze środowiska (np. pozwolenia zintegrowane),
- procedury związane z lokalizacją inwestycji i techniki określania wpływu na środowisko (raport oddziaływania na środowisko, postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko),
- procedury przeglądów ekologicznych,
- procedury oceny ryzyka środowiskowego i zdrowotnego,
- procedury dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- opłaty za korzystanie ze środowiska.

Niniejszy Program będzie pełnił rolę narzędzia zarządzania środowiskiem w skali Powiatu. Przewiduje się, że zarządzanie będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów pozwalających na weryfikację Programu w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej.

"Program Ochrony Środowiska powiatu krasnostawskiego", nakreślający w sposób ogólny główne kierunki działań na rzecz ochrony środowiska w skali całego powiatu, należy postrzegać jako źródło wytycznych co do formułowania programów gminnych.

2 OPIS OGÓLNY POWIATU KRASNYSTAW

2.1 POŁOŻENIE I OPIS OGÓLNY POWIATU

Powiat Krasnystaw rozciąga się na obszarze 1 138 km². Położony jest geograficznie po obu brzegach środkowego Wieprza na Wyżynie Lubelskiej.

Powiat Krasnystaw położony jest administracyjnie w środkowej części województwa lubelskiego i graniczy z powiatami: Świdnik – od północy, Chełm – od północy i północnego wschodu i wschodu, Zamość – od południa, Lublin od zachodu, Biłograj – od południowego zachodu.

Przez powiat krasnostawski przebiega droga krajowa nr 17. Łączy ona Gdańsk – Warszawę – Lublin i międzynarodowe przejście graniczne Hrebenne – Rawa Ruska.

Pod względem zaludnienia powiat Krasnystaw zajmuje 10 miejsce w województwie lubelskim. Gęstość zaludnienia wynosi 72 osoby/km².

2.2 PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY POWIATU KRASNYSTAW

Powiat Krasnystaw położony jest w województwie lubelskim, sąsiaduje z pięcioma powiatami, a mianowicie: powiat – Chełm, Zamość, Biłograj, Lublin, Świdnik.

W skład powiatu wchodzi 10 gmin wiejskich i jedna miejska. Wykaz poszczególnych gmin wchodzących w skład administracyjny przedstawia poniższa tabela.

TABELA 1 Podział administracyjny Powiatu Krasnystaw

LP	NAZWA GMINY	RODZAJ
1	Miasto Krasnystaw	Gmina miejska
2	Fajslawice	Gmina wiejska
3	Gorzków	Gmina wiejska
4	Izbica	Gmina wiejska
5	Krasnystaw	Gmina wiejska
6	Kraśniczyn	Gmina wiejska
7	Łopiennik Górny	Gmina wiejska
8	Rejowiec	Gmina wiejska
9	Rudnik	Gmina wiejska
10	Siennica Różana	Gmina wiejska
11	Żółkiewka	Gmina wiejska
RAZEM:		11 szt.

Źródło: Dane z Starostwa Krasnystaw

RYSUNEK 3 Podział administracyjny POWIATU KRASNYSTAW

3 CHARAKTERYSTYKA PRZYRODY, KRAJOBRAZU I ŚRODOWISKA POWIATU KRASNYSTAW

3.1 CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA

3.1.1 KRAJOBRAZ, RZEŻBA TERENU, WARUNKI GEOLOGICZNE I HYDROLOGICZNE

Powiat Krasnystaw położony jest na obszarze dwóch mikroregionów geograficznych Wyżyny Lubelskiej z mezoregionami /Działy Grabowieckie i Wyniosłość Giełczewska/ oraz Polesia Wołyńskiego z obszarem Pagórów Chełmskich.

Obszar powiatu Krasnystaw jest dość zróżnicowany pod względem rzeźby terenu. Po wschodniej stronie Wieprza wznoszą się Działy Grabowieckie, które są najwyższą częścią Wyżyny Lubelskiej. Naprzemienność równoległych dolin i garbów jest przewodnią cechą krajobrazu. Wyniosłość Giełczewska opada od zachodu w kierunku doliny Wieprza. Jest to centralna i najbardziej zwarta część Wyżyny Lubelskiej. Północno-wschodnia część powiatu położona jest w obrębie Pagórów Chełmskich. Charakterystyczną cechą tego obszaru jest występowanie izolowanych wzgórz.

Widoczny wpływ na rzeźbę terenu ma występowanie licznych zjawisk kresowych, których pochodzenie ściśle łączy się ze skałami budującymi jej obszar a mianowicie margli i wapieni.

Budowa geologiczna obszaru Powiatu Krasnystaw została scharakteryzowana w oparciu o Mapę Geologiczną Polski. Budowa geologiczna analizowanego obszaru jest dość zróżnicowana. Podłoże zbudowane jest z utworów kredowych i czwartorzędowych. Strop utworów kredowych wykazuje przegłębienia rozmycia, nieregularność zwłaszcza w dolinach rzek Wieprza i Wolicy. W miejscach rozmycia i wypreparowania utworów kredowych zostały osadzone utwory czwartorzędowe. Czwartorzęd reprezentowany jest przez utwory holocenu i pleistocenu. W dolinach rzek holocen wykształcony został w postaci torfów, namulów, pyłów, piasków, glin zwietrzelinowych i glin deluwialnych. Natomiast utwory pleistocenu stanowią piaski, mułki rzeczne, żwiry, pyły, pyły piaszczyste i gliniaste.

Na terenie powiatu występują dwa poziomy wodonośne: czwartorzędowy i kredowy. Wody poziomu czwartorzędowego występują na głębokości od 5,0 do 15,0 m p.p.t. Kredowy poziom wodonośny stanowi główne źródło zaopatrzenia ludności w wodę pitną i występuje na głębokości od 13,0 do 64,0 m p.p.t.. Wody kredowe są dobrej jakości i mogą być wykorzystywane jako wody mineralne i stołowe.

RYSUNEK 4 Powiat Krasnystaw na tle regionów fizyczno-geograficznych

3.1.2 KLIMAT

Obszar powiatu Krasnystaw położony jest w obrębie lubelsko-chełmskiej dzielnicy klimatycznej, zajmując jej środkową część. Klimat jest kształtowany przez napływające z Atlantyku masy powietrza polarno - morskiego, oraz masy powietrza polarno – kontynentalnego napływającego znad Euroazji.

Ciśnienie atmosferyczne wynosi średnio 1 015 – 1 016 hPa i wpływa na rozmieszczenie kierunków wiatrów i ich prędkości. Średnie prędkości wiatrów osiągają 2,6 –3,8 m/s. Zachmurzenie wynosi średnio w roku 64%. W przebiegu rocznym zachmurzenia występują dwa okresy: zimowy o dużym zachmurzeniu 74% i letni o zachmurzeniu znacznie mniejszym ok. 57%. Nasłonecznienie względne waha się od 35,4 do 38,1%.

Wyraźną cechą klimatu tego obszaru są kontrasty termiczne między zimą a latem. Miesiącem najcieplejszym jest lipiec o średniej temperaturze do 18,5 °C, najchłodniejszym zaś styczeń od –3,5 do –4,5°C. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,2 °C. Średnie roczne sumy opadów atmosferycznych są dość niskie i utrzymują się w granicach 550-600mm.

3.1.3 FORMY UŻYTKOWANIA TERENU

Powierzchnia Powiatu Krasnystaw wynosi 113 787 ha. Położenie geograficzne powiatu zapewnia stosunkowo dobre warunki dla rolnictwa. Udział użytków rolnych wynosi 68,40% powierzchni powiatu.

Poniższa tabela prezentuje strukturę użytkowania gruntów na terenie powiatu Krasnystaw.

TABELA 2 Struktura użytkowania gruntów Powiatu Krasnystaw

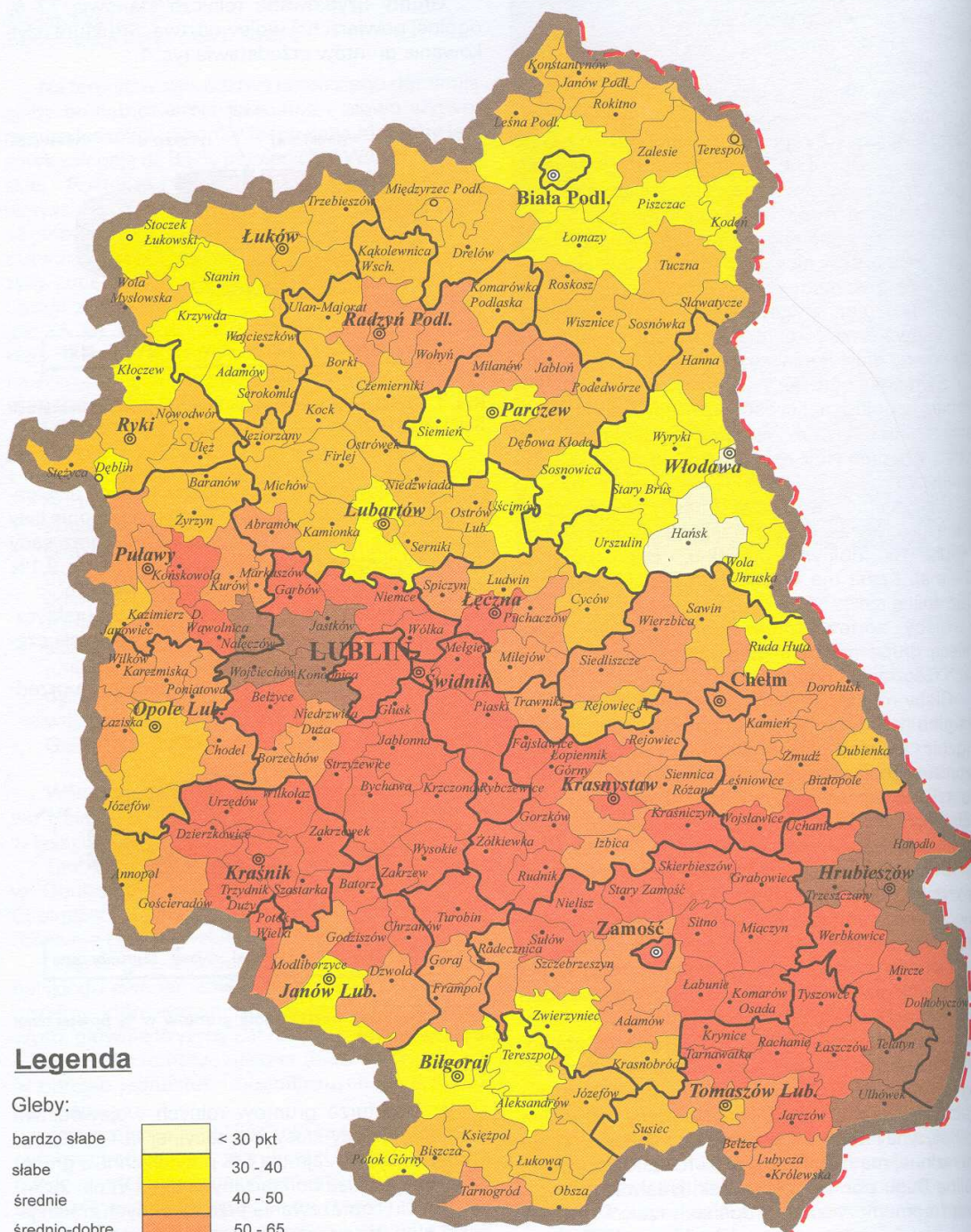
LP	Rodzaj użytkowania	Powierzchnia użytkowania razem	Powierzchnia użytkowania poszczególnych	Procent udziału
-	-	[ha]	[ha]	[%]
1	Użytki rolne	87 508	-	76,91
1.1	Grunty orne	-	76 776	-
1.2	Sady	-	1 678	-
1.3	Użytki zielone	-	9 054	-
2	Grunty pod lasami i zadrzewieniami	18 315	-	15,85
3	Pozostałe grunty i nieużytki	7 964	-	7,24
3.1	Wody stojące	-	548	-
3.2	Nieużytki	-	549	-
3.3	Pozostałe	-	6 867	-
4	Powierzchnia ogółem	113 787	-	100

Źródło: Dane z Starostwa Krasnystaw

Powiat Krasnystaw charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem gleb. Występują tu wszystkie typy gleb właściwych dla terenów nizinnych i wyżynnych Polski. Z poszczególnych typów genetycznych gleb największą powierzchnię ok. 35% obszaru powiatu zajmują gleby bielcowe wytworzone z piasków.

Rysunek 5 Wskaźniki bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb Powiatu Krasnostaw na tle województwa

Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb w skali punktowej

Wykonano w WMS WIOŚ Lublin

Ze względu na warunki siedliskowe i klimatyczne na obszarze powiatu Krasnystaw występują lasy mieszane. Na glebach lekkich dominują lasy iglaste ze znacznym udziałem sosny /do 85% powierzchni/ oraz gatunki liściaste z brzozą, garbem, osiką. Na glebach żyzniejszych dominują gatunki liściaste / ok. 80% powierzchni/ z udziałem dębu, buka, grabu, oraz brzozy.

Obszar powiatu Krasnystaw charakteryzuje **się bardzo bogatą fauną i florą**. Sprzyja temu różnorodność środowisk lądowych oraz wodnych.

3.2 ZASOBY I RÓŻNORODNOŚĆ PRZYRODNICZA OBSZARU

3.2.1 ZASOBY WODNE POWIATU

3.2.1.1 Wody podziemne

Głównym zbiornikiem wód podziemnych, z którego pozyskiwana jest woda dla potrzeb ludności i przemysłu jest górne kredowe piętro wodonośne związane z utworami węglanowymi. Są to wody podziemne wysokiej jakości określone jako Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 407 – Niecka Lubelska i nr 406 – Niecka Chełmsko – Zamojska.

Szacunkowo ustalone zasoby dyspozycyjne dla powiatu wynoszą ok. 2 980,0 m³/h, zaś zatwierdzone zasoby eksploatacyjne wynoszą 2 089,2 m³/h – stan 12. 1998r. Pobór wody przypadający na jednego mieszkańca wynosi ok. 23,5 m³ na rok. Woda podziemna ujmowana jest głównie przez ujęcia wodociągowe: zakładowe, miejskie i wiejskie.

Na terenie powiatu Krasnystaw nie występuje deficyt wody w rozumieniu deficytu zasobowego. Brak wody występuje tam, gdzie ni ma sieci wodociągowej a ludzie zaopatrują się w wodę ze studni kopanych.

Główne źródło potencjalnego skażenia zbiornika wód podziemnych – jakim były mogilniki w Krupem i Hruszowie – zostało zlikwidowane. Rejestrację faktycznego zanieczyszczenia wód w tym rejonie wykazany zostanie w wyniku prowadzenia monitoringu.

3.2.1.2 Wody powierzchniowe

W poniższej tabeli dokonano przeglądu rzek występujących na terenie Powiatu Krasnystaw.

TABELA 3 Przegląd rzek występujących na terenie Powiatu Krasnystaw

LP	JEDNOSTAKA	Dł. na TERENIE POWIATU	ODCINEK UREGULOWANY	PRZEPIŁYWA PRZESZ GMINĘ
-	-	[km]	[km]	-
1	Wieprz cały 303,20 km	-	-	-
1.a	W tym Wieprz	44	3,00	Izbica, Krasnystaw, m. Krasnystaw, Łopiennik Górny
2	Wolica 19,00 km	10,37	10,37	Izbica
3	Wojśławka 32,10 km	20,90	16,95	Kraśniczyn, Krasnystaw, m. Krasnystaw
4	Żółkiewka 25,75 km	25,75	21,75	Żółkiewka, Gorzków, Krasnystaw, m. Krasnystaw
5	Siennica 23,00 km	23,00	23,00	Siennica Różana, m. Krasnystaw
6	Rejka 17,40 km	15,65	7,05	Rejowiec
7	Łopa 12,70 km	12,70	12,70	Łopiennik Górny
RAZEM:		167,18	-	-

Źródło: Na podstawie danych z Starostwa Krasnystaw

Stan ewidencyjny wód powierzchniowych na terenie Powiatu Krasnystaw prezentuje poniższa tabela.

TABELA 4 Stan ewidencyjny wód powierzchniowych Powiatu Krasnystaw

LP	Gmina/Miasto	WODY ŚRÓDLĄDOWE [ha]		
		PLYNĄCE	STOJĄCE	ROWY
1	Fajslawice	-	19	4
2	Gorzków	7	11	5
3	Izbica	71	127	55
4	Krasnystaw	60	97	45
5	Miasto Krasnystaw	50	2	11
6	Kraśniczyn	20	24	17
7	Łopiennik Górny	49	14	17
8	Rejowiec	6	161	35
9	Rudnik	5	-	10
10	Siennica Różana	8	87	29
11	Żółkiewka	3	6	12
12	RAZEM:	279	548	240

Źródło: Na podstawie danych z Starostwa Krasnystaw

Centralny obszar powiatu krasnostawskiego obejmuje dolina rzeki Wieprz. Stan techniczny rzeki ma decydujący wpływ na stosunki wodne w regionie. W obrębie Powiatu Krasnostawskiego RZGW Warszawa Inspektorat w Lublinie w latach 2000-2003 r wykonał na rzece Wieprz /odc. 50 km/ prace oczyszczające koryto ciekę ze wszystkich powalonych drzew, drzew rosnących w jego dnie oraz usunięto wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia i przetamowania powstałe z drzew powalonych i krzaków rosnących w dnie rzeki do wysokości wody brzegowej.

Jakość wody powierzchniowej na terenie powiatu Krasnystaw w większości ulega dyskwalifikacji ze względu zbyt wysokie zanieczyszczenie bakteriologiczne /pozaszkasowe wartości miana coli/. Zanieczyszczeniem wód powierzchniowych są ścieki komunalne, i przemysłowe.

Jedną z niewątpliwie najpoważniejszych przyczyn zanieczyszczenia wód powierzchniowych jest osadnictwo zlokalizowane wzdłuż dolin rzek, przy jednoczesnym braku sieci kanalizacyjnej.

3.2.2 ZASOBY LEŚNE POWIATU

Lasy powiatu krasnostawskiego położone są na terenie IV Krainy Mazowiecko-Podlaskiej, Dzielnicy 7 Wyżyny Wschodnio-Lubelskiej oraz VI Krainy Małopolskiej, Dzielnicy 4 Wyżyny Zachodnio-Lubelskiej. Podziału dokonano wg obowiązujących zasad „Zasad Hodowli Lasu”.

Ze względu na warunki siedliskowe i klimatyczne na obszarze powiatu Krasnystaw dominują lasy mieszane. Na glebach lekkich występują lasy iglaste ze większościowym udziałem sosny do 85% powierzchni oraz gatunki liściaste z brzozą, grabem i osiką. Na glebach żyzniejszych zadomowiły się gatunki liściaste do 80% powierzchni z udziałem dębu, buka, grabu oraz brzozy.

Lesistość powiatu wynosi 15,8% i jest niższa od lesistości województwa lubelskiego (21,9%). Pod względem form własności w charakteryzowanej powierzchni gruntów leśnych wyróżniamy lasy jednostek państwowych o powierzchni 12 656 ha (w zarządzie Lasów Państwowych, Agencji Własności Skarbu Państwa i innych h zarządców) oraz lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa o powierzchni 5 370 ha w tym osób fizycznych, wspólnot gruntowych, spółdzielni, kościołów i związków wyznaniowych.

Zbiorcze zestawienie powierzchni lasów i lesistości z podziałem na gminy zaprezentowano w poniższej tabeli.

TABELA 5 Zestawienie powierzchni lasów i lesistości Powiatu Krasnystaw z podziałem na gminy

LP	JEDNOSTKA	POWIERZCHNIA OGÓLNA	W TYM POWIERZCHNIA LASÓW OGÓŁEM	W TYM		LESISTOŚĆ OGÓŁEM	LESISTOŚĆ LASÓW NIE PAŃSTWOWYCH
				POWIERZCHNIA LASÓW PAŃSTWOWYCH	POWIERZCHNIA LASÓW NIE PAŃSTWOWYCH		
-	-	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[%]	[%]
1	M. Krasnystaw	4 207	374	319	54	8,90	1,28
2	G. Fajslawice	7 069	285	5	280	4,00	3,96
3	G. Gorzków	9 619	913	209	705	9,50	7,32
4	G. Izbica	13 866	2 476	1 460	1 015	17,85	7,32
5	G. Krasnystaw	15 096	2 721	2 385	333	18,00	2,20
6	G. Kraśniczyn	11 002	2 415	1 683	734	22,00	6,67
7	G. Łopiennik Górny	10 625	2 187	1 877	306	20,60	2,88
8	G. Rejowiec	10 625	2 570	2 377	194	24,20	1,82
9	G. Rudnik	8 840	787	292	496	8,90	5,61
10	G. Siennica Różana	9 837	2 176	1 785	391	22,10	3,97
11	G. Zółkiewka	13 001	1 128	264	862	8,70	6,63
RAZEM:		113 787	18 032	12 656	5 370	15,85	4,71

Źródło: Dane z Starostwa Krasnystaw

Na terenie Powiatu Krasnystaw istnieje 16 obwodów łowieckich dzierżawionych przez 11 kół łowieckich. Gospodarka łowiecka prowadzona jest o roczne plany. Obowiązkiem kół jest dbałość o prawidłową gospodarkę łowiecką (nadzór nad składem gatunkowym i wiekowym zwierzyny leśnej, zabezpieczenie bazy paszowej oraz szacowanie szkód wyrządzonych przez zwierzynę leśną na gruntach rolnych).

3.2.3 ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH POWIATU

Na terenie powiatu Krasnystaw występują surowce mineralne pospolite, głównie kruszywo naturalne (piaski) i surowce ilaste (gliny lessowe). Jest to baza surowcowa w obecnej sytuacji mało wykorzystywana, ponieważ złoża, które wcześniej udokumentowano, w większości są zaniechane – głównie z powodu braków finansowych na ich uporządkowaną eksploatację.

Eksplloatowane złoża to: Siennica Nadolna, Wincentów I, Wał, Zagroda oraz złoża Borowica w gm. Łopiennik Górny – są to udokumentowane złoża piasku wykorzystywanego do drogownictwa, Stryjów gm. Izbica – złoża lessów dla potrzeb lokalnej cegielni, Izbica I, Izbica III – surowce ilaste.

Inne złoża, które mogą być przedmiotem zainteresowania przedsiębiorców, to złoża dokumentowane, ale zaniechane. Są to:

- Rybie gm. Rejowiec – kruszywo naturalne;
- Zagrody gm. Łopiennik Górny – kruszywo naturalne;
- Wierzchowina i Wola Żółkiewska gm. Żółkiewka – surowce ilaste ceramiki budowlanej;
- Majdan Średni dm. Rudnik – surowce ilaste ceramiki budowlanej;
- Izbica I – surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego.

3.3 SYSTEMY OBSZARÓW CHRONIONYCH POWIATU

3.3.1 PARKI KRAJOBRAZOWE

Skierbieszowski Park Krajobrazowy został ustanowiony na podstawie Rozporządzenia Wojewody Chełmskiego Nr 16 z dnia 29 12 1998r Dz. U. Nr 7 poz. 32.

Powierzchnia ogółem parku zajmuje 9 658 ha. Położenie parku na terenie powiatu Krasnystaw zaprezentowano poniżej w formie graficznej.

Celem utworzenia Parku Krajobrazowego jest utrzymanie procesów ekologicznych i stabilnych ekosystemów, zachowania różnorodności gatunkowej obszaru. Ponadto utworzenie parku krajobrazowego ma służyć zapewnieniu zachowania dziedzictwa geologicznego, ciągłości ekosystemów. Jednocześnie ma wspomagać przywrócenie do stanu właściwego zasobów i składników przyrodniczych, kształtowaniu poprawnych postaw człowieka wobec przyrody.

Otulina dla Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego została ustanowiona na podstawie Rozporządzenia Wojewody Chełmskiego Nr 16 z dnia 29 12 1998r Dz. U. Nr 7 poz. 32.

Powierzchnia ogółem parku zajmuje 3 772 ha. Położenie otuliny parku na terenie powiatu Krasnystaw zaprezentowano w formie graficznej.

Celem utworzenia Otuliny Parku Krajobrazowego było zabezpieczenie przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych wokół Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego.

3.3.2 OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

3.3.2.1 Pawłowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Pawłowski Obszar Chronionego Krajobrazu został ustanowiony na podstawie Rozporządzenia Wojewody Chełmskiego Nr 52 z dnia 26 06 1998r Dz. U. Nr 10 poz. 88

Powierzchnia ogółem obszaru zajmuje 8 000 ha. Położenie obszaru chronionego na terenie powiatu Krasnystaw zaprezentowano w formie graficznej.

3.3.2.2 Grabowiecko - Strzelecki Obszar Chronionego Krajobrazu

Grabowiecko – Strzelecki Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony na podstawie Rozporządzenia Wojewody Chełmskiego Nr 52 z dnia 26 06 1998r Dz. U. Nr 10 poz. 88.

Powierzchnia ogółem obszaru zajmuje 26 963 ha. Położenie obszaru chronionego na terenie powiatu Krasnystaw zaprezentowano w formie graficznej.

3.3.3 REZERWATY, POMNIKI PRZYRODY, UŻYTKI EKOLOGICZNE

3.3.4 Rezerwat przyrody

Rezerwat Przyrody „Głęboka Dolina” utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 31 10 1996r.

Powierzchnia ogółem rezerwatu przyrody zajmuje 289,12 ha. Położenie obszaru rezerwatu przyrody na terenie powiatu Krasnystaw zaprezentowano w formie graficznej.

Rezerwat przyrody utworzono celem zachowania ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych malowniczych rozcięć erozyjnych w postaci dolin z wąwozami oraz lasów jaworowo-dębowych z bukiem występującym na granicy zasięgu.

Rezerwat Przyrody „Wodny Dół” utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 14 06 1996r MP. Nr 42 p. 414.

Powierzchnia ogółem rezerwatu przyrody zajmuje 185,85 ha. Położenie obszaru rezerwatu przyrody na terenie powiatu Krasnystaw zaprezentowano w formie graficznej.

Rezerwat przyrody utworzono celem zachowania ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych szczególnego krajobrazu Wyniosłości Giełczowskiej w tym malowniczych rozcięć erozyjnych pokrytych lasem z występującymi z rzadkimi i chronionymi roślinami.

3.3.5 Użytki ekologiczne

Wykaz użytków ekologicznych na terenie Powiatu Krasnystaw zaprezentowano w poniższej tabeli.

TABELA 6 Wykaz Użytków Ekologicznych na terenie Powiatu Krasnystaw

LP	PRZEDMIOT PODDANY OCHRONIE	PARAMETRY	LOKALIZACJA
1	Naturalny zalesiony wąwóz	6,20 ha	G. Fajslawice m. Siedliska I
2	Obszar źródłowy rzeki Marianki	6,50 ha	G. Fajslawice m. Suchodoły
3	Wąwóz porośnięty przez zarośla	1,50 ha	G. Fajslawice m. Siedliska
4	Nieczynny zarośnięty kamieniołom	0,92 ha	G. Fajslawice m. Wola Idzikowska
5	Łęg olszowy w rejonie źródeł Krynicy	5,00 ha	G. Fajslawice m. Fajslawice

Źródło: Dane ze Starostwa Krasnystaw

3.3.6 Pomniki przyrody

Wykaz pomników przyrody na terenie Powiatu Krasnystaw zaprezentowano w poniższej tabeli.

TABELA 7 Wykaz Pomników Przyrody na terenie Powiatu Krasnystaw

LP	PRZEDMIOT PODDANY OCHRONIE	PARAMETRY	LOKALIZACJA
I	MIASTO KRASNYSTAW		
1	Lipa drobnolistna	O = 340 cm	Ul. Poniatowskiego
2	j.w.	O = 300 cm	Ul. Jabłonkowa
II	GMINA FAJSŁAWICE		
1	Lipa drobnolistna	O = 604 cm	m. Fajslawice, dz. 1658/1
2	Buk zwyczajny	O = 321 cm	m. Fajslawice dz. 1658/1
3	Dąb szypulkowy	O = 420 cm	M. Fajslawice dz. 1658/1
4	Lipa drobnolistna	O = 310 cm	m. Fajslawice dz. 1658/1
5	j.w.	O = 244 cm	m. Fajslawice dz. 1658/1
6	Dąb czerwony	O = 279 cm	m. Fajslawice dz. 1658/1
7	Dąb szypulkowy	O = 278 cm	M. Fajslawice dz. 1658/1
8	Dąb szypulkowy	O = 320 cm	M. Fajslawice dz. 1658/1
9	Dąb szypulkowy	O = 284 cm	M. Fajslawice dz. 1658/1
10	Lipa drobnolistna	O = 345 cm	m. Fajslawice dz. 2292/14
11	Jesion wyniosły	O = 330 cm	m. Fajslawice dz. 2292/14
12	15 szt. Lip drobnolistnych	O = 126 cm	m. Suchodoły dz. 1881
13	Jesion wyniosły	O = 265 cm	m. Suchodoły dz. 1881
14	3 szt - Jesion wyniosły	O = 220-270 cm	m. Suchodoły dz. 1881
15	Aleja lip drobnolistnych 21 szt	O = 126 cm	m. Siedliska dz. 1442/1
16	Lipa drobnolistna	O = 262 cm	m. Siedliska dz. 1442/1
17	Lipa drobnolistna	O = 262 cm	m. Siedliska dz. 1442/1
18	Jesion wyniosły	O = 264 cm	m. Siedliska dz. 1442/1
19	Buk zwyczajny	O = 310 cm	m. Siedliska dz. 1442/1
20	Buk zwyczajny	O = 288 cm	m. Siedliska dz. 1442/1
21	Klon zwyczajny	O = 291 cm	m. Siedliska dz. 1442/1
III	GMINA GORZKÓW		
1	2 lipy drobnolistne	O = 325, 420 cm	m. Gorzków Osada
2	Lipa drobnolistna	O = 320 cm	j.w.
3	Jesion wyniosły	O = 300 cm	j.w.
4	5 lip drobnolistnych	O = 300-310 cm	j.w.
5	2 dęby	O = 240-320 cm	m. Wiśniów
IV	GMINA IZBICA		
1	Jesion wyniosły	O = 400 cm	m. Stryjów
2	Dąb szypulkowy	O = 300 cm	m. Ostrzyca

c.d. tabeli 7

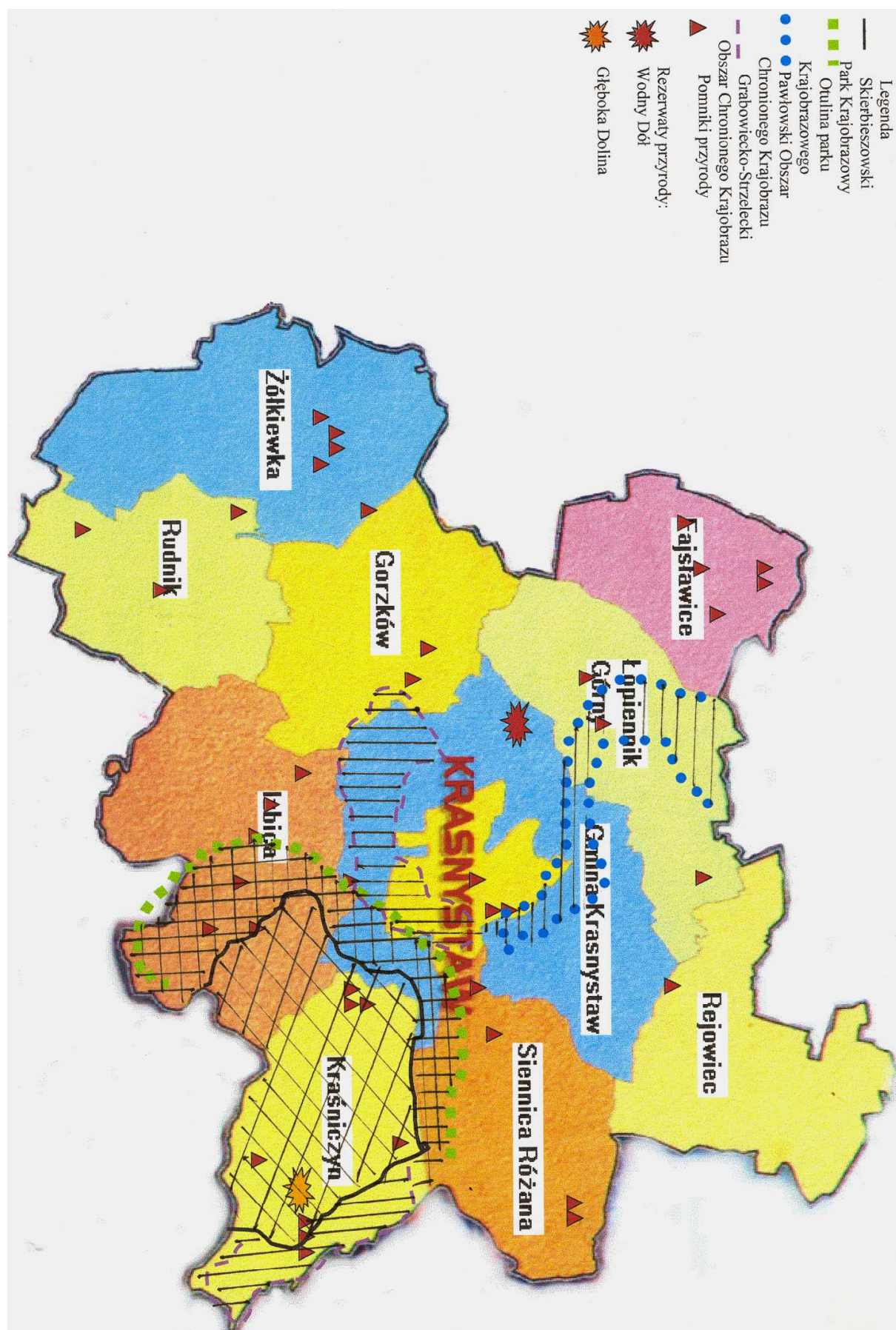
3	j.w.	O = 310 cm	m. Wólka Orłowska
4	2 wieży górskie	O = 270 cm	m. Tarnogóra
5	Dąb błotny	O = 350cm	j.w.
6	Grupa drzew	-	m. Orłów Murowany
7	Zespół źródeł	0,82 ha	m. Kryniczki
8	Zespół roślinności stepowej	0,95 ha	m. Tarnogóra
9	j.w.	1,37 ha	m. Zalesie
V	GMINA KRASNYSTAW		
1	Dąb szypułkowy	O = 320 cm	Las Borek
2	Wzgórza widokowe „Góra Ariańska”	3,04 ha	Krynica
VI	GMINA KRAŚNICZYN		
1	18 modrzewi polskich	O = 240-375 cm	Las Kraśniczny
2	Buk zwyczajny	O=300cm	Bończa
3	j.w.	O=370 cm	Bończa
4	Lipa drobnolistna	O=570cm	Drewniki
5	Grupa drzew	-	Bończa
6	Pojedyncze drzewo	O=230cm	Bończa
7	Jesion wyniosły	O=500cm	j.w.
8	j.w.	O=274cm	j.w.
9	j.w.	O=284cm	j.w.
10	j.w.	O=342cm	j.w.
11	j.w.	O=552cm	j.w.
12	j.w.	O=360cm	j.w.
13	Dąb szypułkowy	O=370cm	Surhów
14	Grab pospolity	O=345cm	j.w.
15	Olsza czarna	O=255cm	j.w.
16	Grab pospolity	O=245cm	j.w.
17	j.w.	O=205cm	j.w.
18	Sosna zwyczajna	O=355cm	j.w.
19	Lipa drobnolistna	O=350cm	j.w.
20	Brzoza brodawkowata	O=250cm	j.w.
21	Grupa drzew	-	j.w.
22	Lipa drobnolistna	O=440cm	j.w.
23	Jesion wyniosły	O=432cm	Bończa
24	Jesion wyniosły	O=360cm	j.w.
25	Jesion wyniosły	O=260cm	j.w.
26	Klon pospolity	O=365cm	j.w.
27	Orzech szary	O=200cm	j.w.
VII	GMINA ŁOPIENNIK GÓRNY		
1	Dąb szypułkowy	O=380cm	Żulin
2	Lipa drobnolistna	O=375cm	Łopiennik Górny
3	Klon zwyczajny	O=280cm	j.w.
4	Gledieszja trójcieniowa	O=141cm	Olszanka
5	Modrzew europejski	O=340cm	j.w.
6	Lipa drobnolistna	O=412cm	j.w.
7	Grab zwyczajny	O=200cm	j.w.
8	Korkowiec amurski	O=233cm	j.w.
VIII	GMINA RUDNIK		
1	Kasztanowiec biały	O=430cm	m. Bzowiec
2	2 lipu drobnolistne	O=360cm	m. Wierzbica
3	j.w.	O=595cm	m. Maszów Dolny
4	3 jesiony wyniosłe	O=390-420cm	m. Płonka
5	Lipa drobnolistna	O=430cm	m. Bzowiec
6	Grupa drzew	-	m. Płonka
IX	GMINA SIENNICA RÓŻANA		
1	Dąb szypułkowy	O=360cm	m. Rudka
2	Kasztanowiec biały	O=330cm	m. Wierzchowiny
3	Jesion wyniosły	O=350cm	j.w.

c.d. tabeli 7

4	Dąb szypułkowy	O=368cm	j.w.
5	Lipa drobnolistna	O=500cm	Siennica Królewska Duża
X	GMINA ŻÓŁKIEWKA		
1	Grupa drzew	-	m. Olchowicz
2	j.w.	-	m. Stara Wieś
3	Grupa drzew	-	m. Wola Żółkiewska
4	j.w.	-	j.w.
5	j.w.	-	m. Średnia Wieś

Źródło: Dane ze Starostwa Krasnystaw

RYСУNEK 6 Obszary chronione w Powiecie Krasnystaw

4 STAN I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO POWIATU KRASNYSTAW

4.1 ŚRODOWISKO WODNE NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW

4.1.1 JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Z przeprowadzonej w 2002r kontroli jakości wód powierzchniowych, w szczególności rzek stwierdzono:

- żaden km nie odpowiadał I klasie czystości;
- 23,6 km odpowiadało II klasie czystości, co stanowiło ok. 19% całkowitej długości rzek w powiecie;
- 92,15 km rzek odpowiadało III klasie czystości, co stanowiło ok. 73% całkowitej długości rzek w powiecie;
- 10,05 km to wody pozaklasowe, co stanowi ok. 8% całkowitej długości rzek w powiecie

Na podstawie wyników ogólnej klasyfikacji stanu czystości wód Wieprza w poszczególnych przekrojach pomiarowo-kontrolnych stwierdzono, że w 2002r 87 % długości rzeki mieściło się w granicach norm III klasy czystości. Pozostałe 13% stanowiły wody pozaklasowe. O dyskwalifikacji Wieprza decydowała podobnie jak w latach ubiegłych niewielka liczba oznaczonych wskaźników. Jedną z najbardziej negatywnych cech jakości wód były pozaklasowe wartości miana coli.

Z przebadanych dopływów Wieprza najistotniejszym zanieczyszczeniem charakteryzowała się rzeka Rejka. Pozostałe dopływy, o pogorszonej jakości: Siennica, Wojsławka, Wolica i Żółkiewka w ogólnej klasyfikacji osiągnęły II i III klasy czystości.

W poniżej przedstawionej tabeli zaprezentowano przegląd jakości wód powierzchniowych powiatu Krasnystaw w roku 1995 i 2002r.

TABELA 8 Jakości wód powierzchniowych powiatu Krasnystaw w roku 1995 i 2002r.

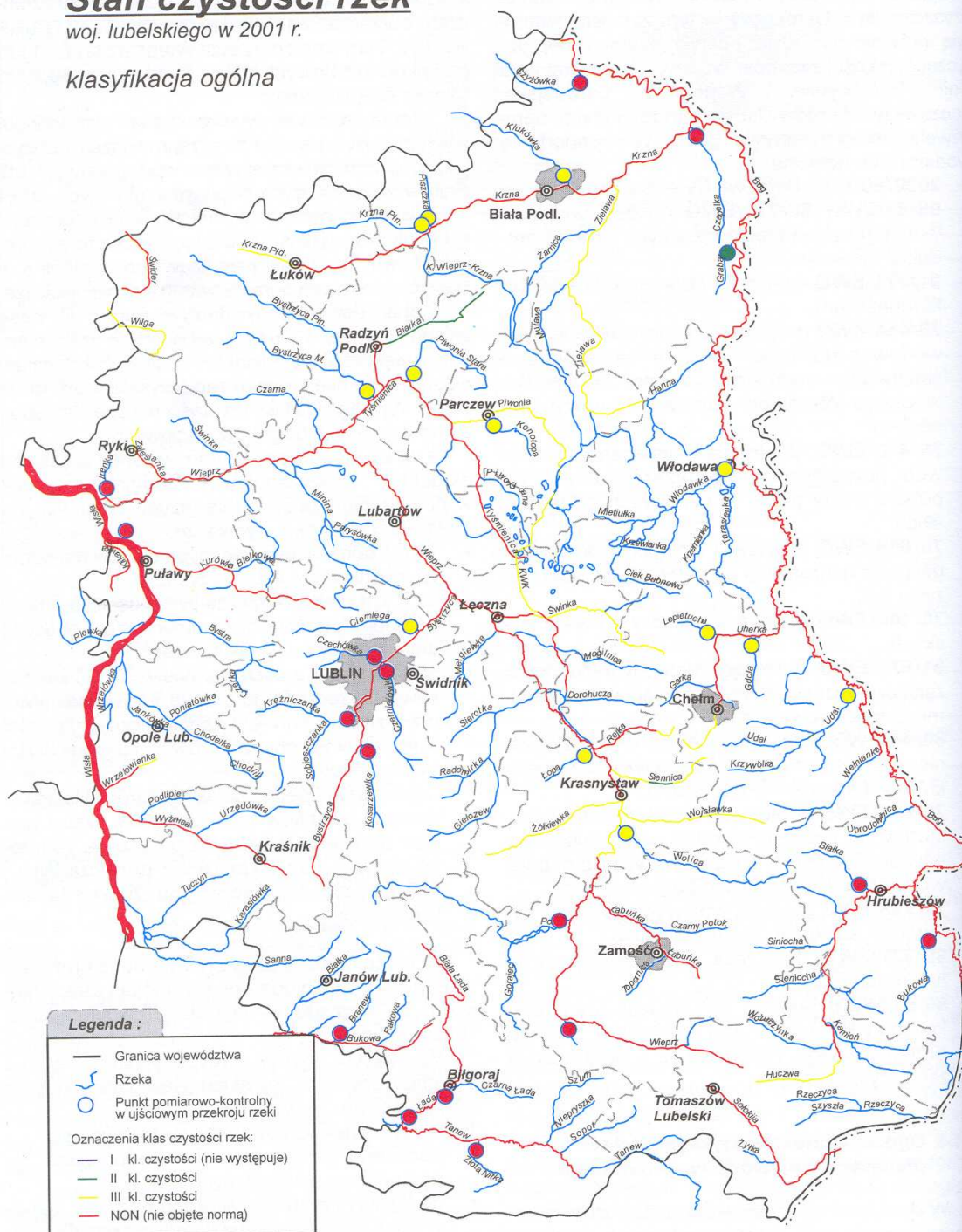
NAZWA RZEKI/ BADANA DŁUGOŚĆ km	STWIERDZONA KLASA W ROKU		WSKAŹNIKI DECYDUJĄCE O KLASIE W ROKU	
	1995	2002	1995	2002
Wieprz 44,35	NON	III/NON (38,6/5,5km)	Fosforany, fosfor ogólny, azot azotynowy, miano coli	Zawiesina ogólna, azot azotynowy, miano coli
Wolica 8,7	-	II (8,7km)	-	ChZT, fosfor ogólny, fosforany, kadm, miano coli
Wojsławka 21,3	NON	II/III (1,6/19,7km)	Fosfor ogólny, miano coli	Fosforany, fosfor ogólny, saprobowość, miano coli
Żółkiewka 11,75	NON	II/III (9,8/1,95km)	Fosfor ogólny, azot azotynowy, miano coli	Zawiesina ogólna, fosfor ogólny, fosforany, miano coli, saprobowość
Siennica 22,3	NON	II/III (3,5/18,8km)	Zawiesina ogólna, miano coli	Azot azotynowy, fosforany, fosfor ogólny, mangan, miano coli, saprobowość
Rejka 17,4	NON	III/NON (13,1/4,3km)	Zawiesina ogólna, fosforany, fosfor ogólny, miano coli	Zawiesina ogólna, fosforany, fosfor ogólny, miano coli

Źródło: Dane ze Starostwa

Stan czystości rzek

woj. lubelskiego w 2001 r.

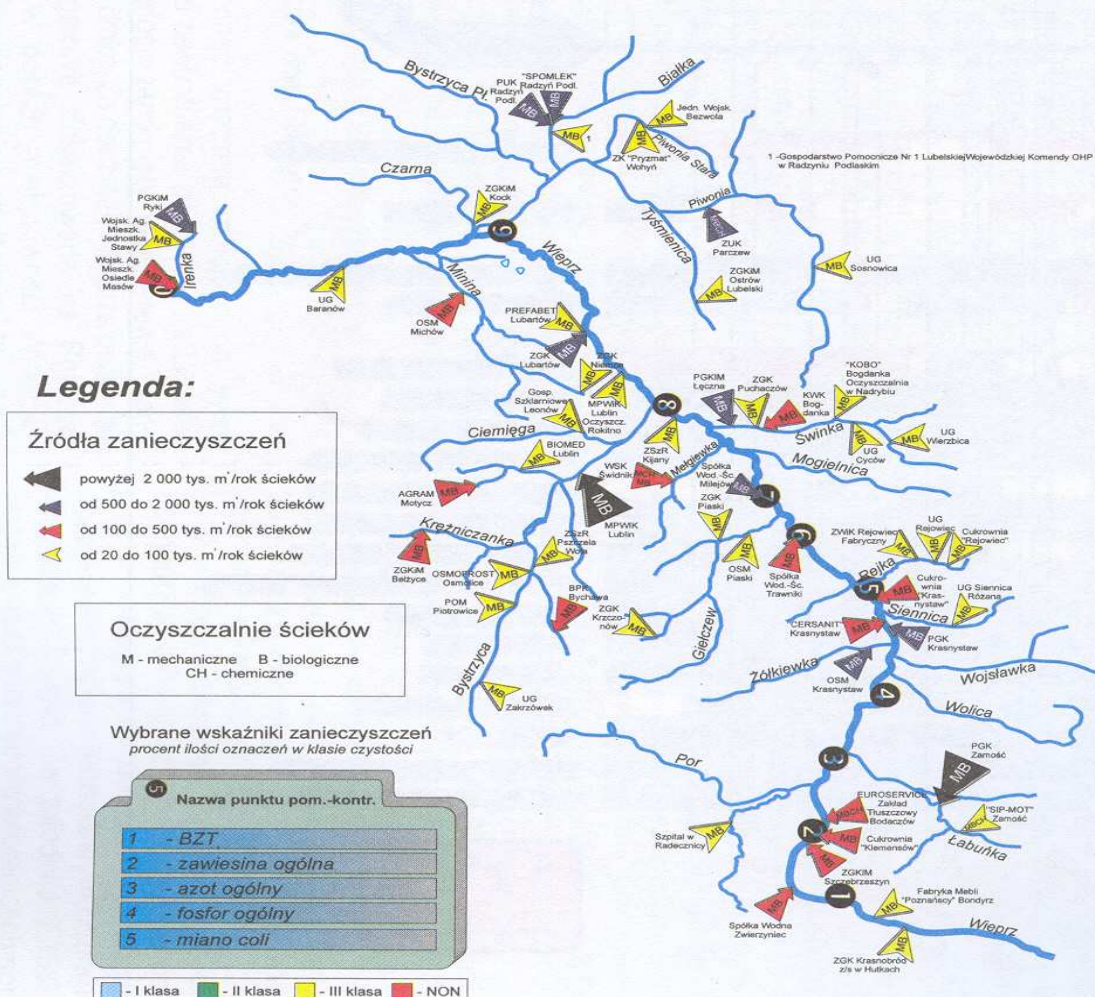
klasyfikacja ogólna

Wykonano w WMS WIOŚ Lublin

Rzeka Wieprz

Przegląd wybranych wskaźników zanieczyszczenia
Punktowe źródła zanieczyszczeń w zlewni
w 2001 roku

Wykonano w WMŚ WIOŚ Lublin

4.1.2 JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH

Na podstawie badania zwykłych wód podziemnych w dwóch punktach pomiarowych:

- Krasnystaw (wody wgłębne);
- Koszarsko (wody gruntowe).

stwierdzono wysoką jakość (Kl Ib) wód, podobnie jak w latach ubiegłych. Od 1999r jakość tych wód utrzymuje się na tym samym poziomie.

Prowadzone badania 5-ciu źródeł: Kraśniczyn, Kryniczki, Krasnystaw, Stryjów, i Żdżanne wykazały wysoką jakość wód podziemnych (Ib).

- (Ib) - klasa wody odpowiadająca wymogom do celów pitnych i gospodarczych, możliwe okresowe uzdatnianie.

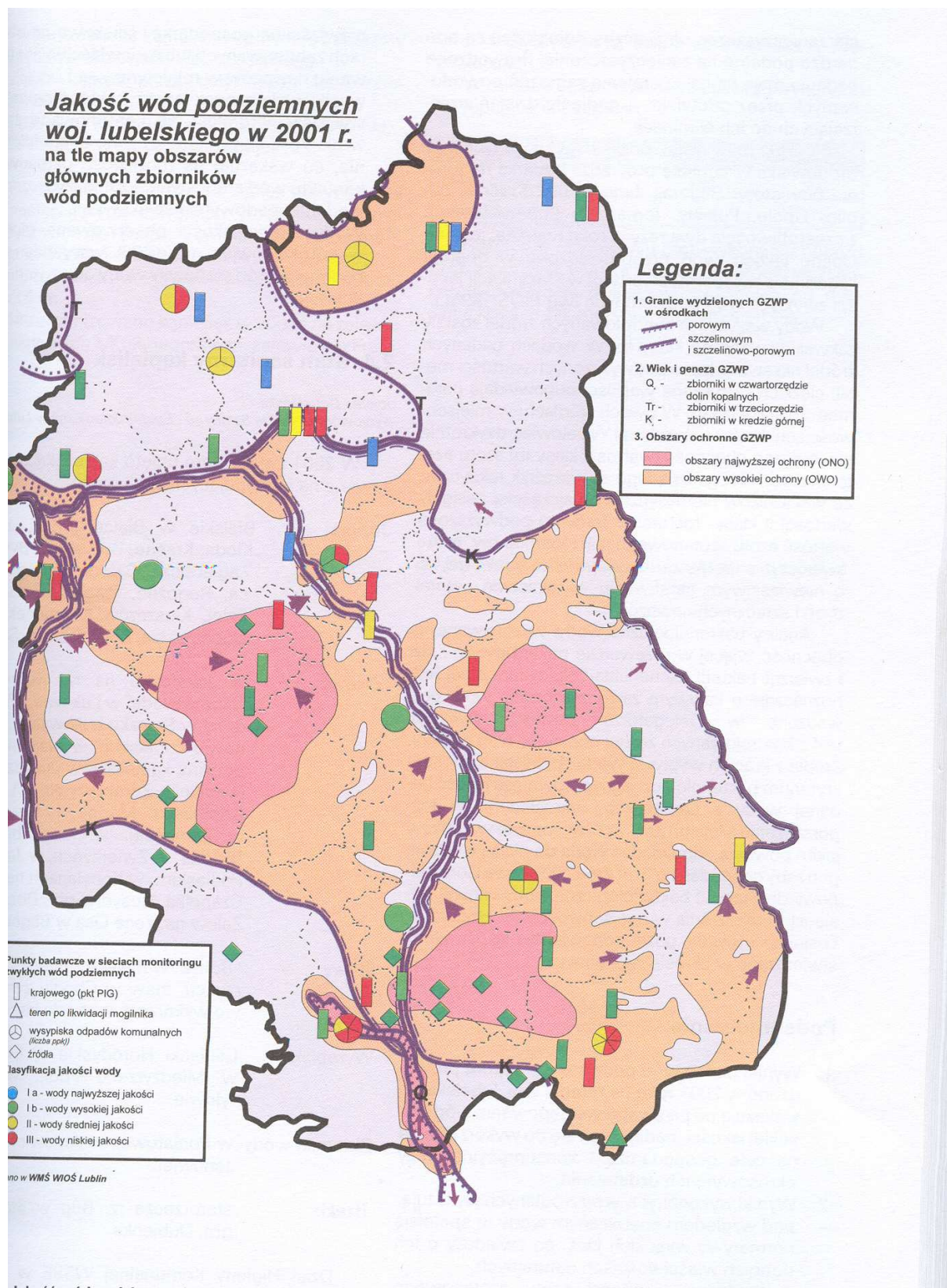
4.1.3 POTENCJALNE ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZENIA WÓD

Głównym zagrożeniem wód powierzchniowych na terenie powiatu Krasnystaw jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa w szczególności w sektorze komunalnym. Ponadto na jakość wody wpływa również tzw. spływ powierzchniowy z użytków rolnych, który to zawiera znaczne ilości zanieczyszczeń mineralnych /nawozy mineralne, pestycydy, nawozy organiczne/, w szczególności azotanów.

Ponadto innymi źródłami zanieczyszczeń wód szczególnie wgłębnych są:

- nieodpowiednio zabezpieczone składowiska odpadów komunalnych lub tzw. „dzikie” wysypiska śmieci;
- nieodpowiednio zabezpieczone stacje paliw, magazyny produktów ropopochodnych i chemicznych itp.;
- ферmy hodowlane zwierząt;
- ścieki wprowadzane do gleby, np. nieszczelne szamba, niewłaściwie eksploatowane przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Zagrożeniem dla jakości wód podziemnych stanowią nieczynne lub niewłaściwie zabezpieczone studnie wiercone. Są one źródłem bakteriologicznego skażenia warstwy wodonośnej.

4.2 ŚRODOWISKO POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW

4.2.1 JAKOŚĆ POWIETRZA NA TERENIE POWIATU

Standardy oceny jakości powietrza określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002r w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesy tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. 02. 87. 796)

Jakość powietrza na terenie powiatu krasnostawskiego, w świetle badań przeprowadzonych na stacjonarnej stacji pomiarowej zlokalizowanej w Krasnymstawie jest zadawalająca i ulega stałej poprawie.

Wyznaczone pomiarami stężenia mierzonych zanieczyszczeń podstawowych: dwutlenku siarki i pyłu m. refraktometryczną są na poziomie najniższych, odnotowanych na terenie województwa lubelskiego.

Stężenie średnie roczne w 2002r wynosiły:

- SO₂ - 1,4 µg/m³ (1,7 µg/m³ w 2001r);
- pyłu - 6,6 µg/m³ (11,0 µg/m³ w 2001r);

Natomiast maksymalne 24 – godzinne odpowiednio:

- SO₂ - 14,0 µg/m³ i nie przekroczyły 10% wartości dopuszczalnej;
- pyłu - 68,0 µg/m³ (brak poziomu dopuszczalnego);

w przypadku obydwu zanieczyszczeń widoczny jest wyraźny sezonowy rozkład stężeń w roku kalendarzowym – wyższe wartości odnotowano w sezonie zimowym (grzewczym).

Prowadzony na terenie powiatu monitoring jakości powietrza wykazuje, że jakość powietrza ulega stałej poprawie. Uzyskane wyniki w horyzoncie kilkuletnim wykazują wprawdzie niewielki, ale stały spadek stężeń dwutlenku siarki i pyłu.

4.2.2 ŹRÓDŁA EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA NA TERENIE POWIATU

Wielkość substancji zanieczyszczających do powietrza w 2002r na terenie Powiatu Krasnostaw (ustalona na podstawie danych emisyjnych podanych przez jednostki organizacyjne – główne źródła emisji zanieczyszczeń, objęte sprawozdawczością GUS) stanowi 2,18 % (1,88 % w 2001r) globalnej ilości emisji województwa lubelskiego.

Na terenie powiatu jednostki emitują następujące zanieczyszczenia do powietrza:

- a) pyłowe
 - ze spalania paliw
 - z produkcji wyrobów ceramicznych,

- z produkcji tytoniu.

b) gazowe-związki nieorganiczne, głównie:

- dwutlenek węgla;
- dwutlenek siarki;
- tlenek węgla;
- tlenki azotu.

Zdecydowanie największy udział w emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza ma emisja dwutlenku węgla (powstającego we wszystkich procesach spalania paliw) – stanowi ona 99,14% emisji ogółem w powiecie. Najwięcej zanieczyszczeń pyłowo-gazowych w 2002r – 34,97% ogółem emisji w powiecie, wyemitowała Cukrownia „KRASNYSTAW” S.A. w Siennicy Nadolnej. Natomiast pyłów najwięcej emituje Fabryka Ceramiki „Cerasaint” w Krasnymstawie - stanowi ona 13,1% ogólnej emisji tego zanieczyszczenia w powiecie.

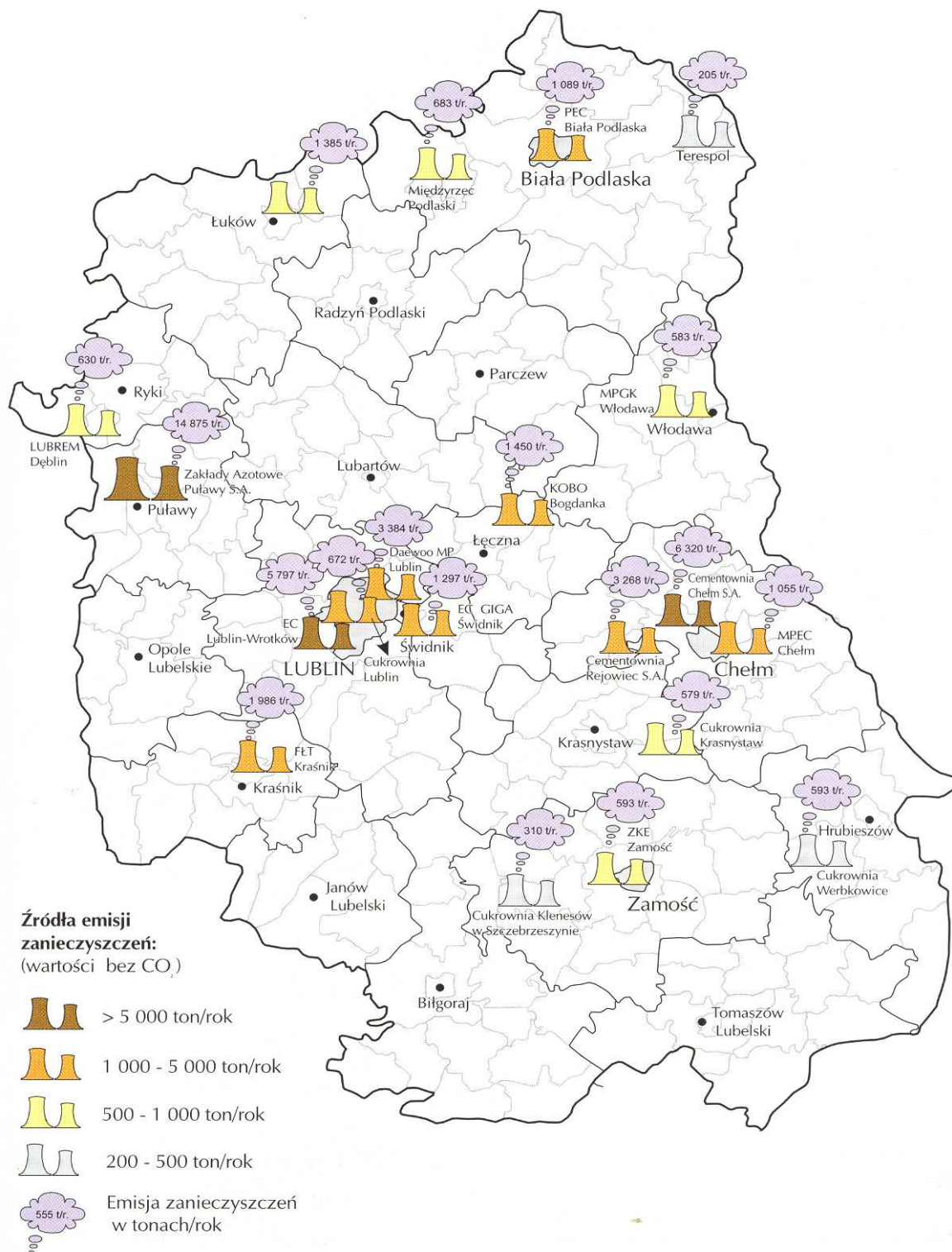
Wielkość i rodzaj zanieczyszczeń wyemitowanych do powietrza w 2000, 2001, 2002r w powiecie Krasnymstaw prezentuje poniższa tabela.

TABELA 9 Wielkość i rodzaj zanieczyszczeń wyemitowanych do powietrza w 2002r w powiecie Krasnymstaw.

LP	LATA	RODZAJ I WIELKOŚĆ EMISJI [Mg]						
		RAZEM	PYŁY	RAZEM	SO ₂	NO ₂	CO	CO ₂
4	2002	111 596,0	200,6	111 395,4	573,7	112,2	373,2	110 336,3

Źródło: Dane ze Starostwa

Główne emitory zanieczyszczeń powietrza
na terenie województwa lubelskiego

Emisja gazów
w powiatach województwa
lubelskiego

4.3 ŚRODOWISKO GLEB NA TERENIE POWIATU KRASNOSTAW

4.3.1 JAKOŚĆ GLEB NA TERENIE POWIATU

Powiat krasnostawski odznacza się dużym zróżnicowaniem gleb. Występują tu wszystkie typy gleb właściwych dla terenów nizinnych i wyżynnych Polski. Wytworzenie się głównych typów gleb było i jest związane z naturalnym zbiorowiskiem roślinnym. Wytworzenie się określonego typu gleb obecnie warunkują: coraz intensywniejsza działalność człowieka, erozja oraz stosunki wodne.

Z poszczególnych typów genetycznych gleb największą powierzchnię ok. 35% obszaru powiatu zajmują gleby bielcowe utworzone z piasków oraz zajmujące 32 % gleby bielcowe i brunatne utworzone z lessów. Znacznie mniejszą powierzchnię zajmują gleby bielcowe i brunatne wykształcone z glin i innych utworów morenowych – 9%, rędziny – 8%, gleby powstałe z utworów pyłowych 6% oraz czarnoziemy 5%. Najmniejsza powierzchnia przypada na gleby torfowe i mułowo-bagienne – 3% i mady – 2%.

Istotnym elementem produktywności gleb jest również kwasowość. Na terenie powiatu 18 % stanowią gleby bardzo kwaśne, 28% gleby kwaśne, 23 % gleby słabo kwaśne, 25 % gleby obojętne i 6 % gleby alkaliczne.

Ocenę jakości gleb prowadzi się w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002r w sprawie standardów jakości gleb oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. 02. 165. 1359).

Monitoring gleb w 2002r prowadzono pod kątem wpływu składowisk odpadów komunalnych, m. składowiska w Wincentowie. W świetle prowadzonych badań glebę uznano za nie zanieczyszczoną.

4.3.2 POTENCJALNE ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZEŃ GLEB NA TERENIE POWIATU

Głównymi i potencjalnymi zanieczyszczeń gleby na terenie powiatu Krasnostaw są składowiska odpadów komunalnych oraz tzw. „dzikie” wysypiska śmieci. Część składowisk odpadów posiada już system zabezpieczeń i monitoringu, zgodnie z Planem gospodarki Odpadami wszystkie istniejące składowiska odpadów komunalnych zostaną odpowiednio poddane procesom dostosowawczym i monitoringowi zgodnie z obowiązującymi w tej materii przepisami. Na terenie powiatu nie ma zlokalizowanych przemysłowych wysypisk śmieci. Brak też jest tzw. mogilników – istniejące poddano gruntownej rekultywacji.

Innymi potencjalnymi źródłami zanieczyszczeń gleby na terenie powiatu są:

- wprowadzane do gleby nieczyszczone ścieki komunalne, w szczególności z nieszczelnych szamb;
- chemizacja rolnictwa /nawozy sztuczne, pestycydy/;
- emisje do atmosfery zanieczyszczeń gazowych i pyłowych;
- zlokalizowane na terenie powiatu stacje paliw, magazyny substancji chemicznych itp..

4.4 ZANIECZYSZCZENIE ŚRODOWISKA HAŁASEM NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW

Dopuszczalny poziom hałasu określa Rozporządzenie Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998r w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 98.66.436). O zaliczeniu obszaru do kategorii terenu zagrożonego hałasem decydują wartości progowe określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 stycznia 2002r w sprawie progowych poziomów hałasu (Dz.U. 02.08.81).

Zmierzone w 2002r wartości natężenia hałasu, poza nielicznymi punktami przekraczają wartość dopuszczalną, nie przekraczają natomiast wartości progowych i nie kwalifikują się do terenów zagrożonych hałasem. Analiza porównawcza do badań z roku 2001r nie wykazują znacznych zmian klimatu akustycznego na analizowanym terenie powiatu Krasnystaw.

W poniższej tabeli zestawiono wyniki pomiarów hałasu prowadzonych na terenie powiatu Krasnystaw w 2002r.

TABELA 10 Zestawienie wyników pomiaru hałasu prowadzonego na terenie powiatu Krasnystaw

LP	LOKALIZACJA PUNKTU POMIAROWEGO	POZIOM HAŁASU DROGOWEGO –A- W PORZE DZIENNEJ [dB]			NATĘŻENIE RUCHU DROGOWEGO	
		Przy ulicy	Przy zabudowie	Wartość dopuszczalna progowa	Łącznie [poj./godz]	W tym % pojazdów ciężkich
MIASTO KRASNYSTAW						
1	Pl. 3-go Maja	65,9	65,9	60/75	427	0,3
2	Ul. Armii Krajowej	71,6	54,6	60/75	447	17,0
3	Ul. Lwowska 20	69,9	65,9	60/75	454	15,8
4	Ul. Lwowska 149	72,5	66,7	60/75	681	14,2
5	Ul. Okrzei 24	67,7	60,7	60/75	308	0,4
6	Ul. Okrzei 35	69,8	57,0	60/75	344	2,9
7	Ul. Rejowiecka 15a	72,2	67,9	60/75	494	13,1
8	Ul. Rejowiecka 26 F	71,1	66,2	60/75	399	18,5
9	Ul. Skłodowskiej 3	69,7	61,7	60/75	514	26,8
10	Ul. Witosa 1	64,9	60,4	60/75	212	22,6
11	Ul. Witosa 53	62,3	56,3	60/75	155	5,8
12	Ul. Sobieskiego 8	60,2	53,7	55/65	162	0
DROGA KRAJOWA NR 17 [trasa Krasnystaw -Piaski-Lublin]						
1	Izbica, ul. Lubelska 118	69,1	64,9	60/75	392	16,3
2	Orłów Drewniany	71,3	60,8	60/75	409	9,3
3	Fajslawice, ul. Lubelska	71,4	60,4	60/75	592	13,3
4	Fajslawice, przy kościele	71,9	59,8	60/75	426	19,5

Źródło: Dane ze Starostwa

Głównym źródłem zanieczyszczenia środowiska hałasem na terenie powiatu Krasnystaw jest tzw. hałas komunikacyjny. Najbardziej uciążliwe są pojazdy ciężkie, z których 80% emituje hałas o poziomie większym niż 80dB, z czego 40% o poziomie większym do 85db, przy dopuszczalnych wartościach np. w otoczeniu budynków mieszkalnych od 35 dB do 55 dB w porze nocnej.

4.5 INNE POTENCJALNE ŹRÓDŁA ZAGROŻEŃ DLA ŚRODOWISKA NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW

4.5.1 POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska rezygnuje z dotychczasowej stosowanej nazwy „nadzwyczajne zagrożenia środowiska” i reguluje tą problematykę pod nazwą „poważne awarie”. W myśl tego zapisu poważną awarią jest:

„zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w którym występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem”.

Zakłady zaliczane do kategorii o zwiększonym ryzyku albo dużym ryzyku określił Minister Gospodarki w drodze Rozporządzenia z dnia 9 04 2002r.

Na terenie powiatu krasnostawskiego zlokalizowany jest jeden zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii - cukrowania Krasnostaw. Brak jest zakładów o dużym ryzyku (informacja uzgodniona z WIOŚ).

4.5.2 ZANIECZYSZCZENIE ŚRODOWISKA PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM

Wśród zidentyfikowanych szkodliwych dla zdrowia rodzajów promieniowania będących wynikiem działalności człowieka, wyróżnia się:

- promieniowanie jonizujące;
- promieniowanie niejonizujące.

Głównymi potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia środowiska promieniowaniem elektromagnetycznym są:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia;
- stacje radiowe i telewizyjne;
- łączność radiowa, telefonia komórkowa itp.
- stacje radiolokacji i radionawigacji;
- obecności w środowisku radionuklidów naturalnych /jonizujące/;
- radionuklidów pochodzenia sztucznego, powstałych w wyniku działalności człowieka np. diagnostyce medycznej, przemyśle /jonizujące/.

Na terenie powiatu krasnostawskiego Starosta krasnostawski wydał decyzje o pozwoleniu na emitowanie pól elektromagnetycznych do środowiska dla:

- Polskiej Telefonii Komórkowej w Warszawie – Stacja Bazowa nr 26504 system ERA GSM 900 miejscowość Kolonia Zalesie gm. Izbica;

- Polskiej Telefonii Komórkowej Centertel w Warszawie – stacja bazowa 5671 system GSM 900 w miejscowości Izbica gm. Izbica;
- Baza Paliw Nr 13 w Zawadówce

4.5.3 ZAGROŻENIA ZEWNĘTRZNE DLA ŚRODOWISKA POWIATU

Potencjalnym źródłem zanieczyszczenia środowiska powiatu mogą być zdarzenia powstałe poza terenem powiatu. Dotyczy to przede wszystkim napływu zanieczyszczeń z powietrzem napływającym nad teren powiatu tzw. imisją, zanieczyszczenia wód w szczególności podziemnych, oraz zdarzeń losowych np. poważne awarie.

Do zagrożeń zewnętrznych należy dodać zagrożenia zanieczyszczenia środowiska niepożądanym promieniowaniem np. jonizującym powstałym w wyniku awarii w elektrowni atomowej.

5 CHARAKTERYSTYKA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OCHRONY ŚRODOWISKA NA TERENIE POWIATU

5.1 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ POWIATU KRASNYSTAW

Powiat Krasnystaw pod względem zagospodarowania przestrzennego jest stosunkowo zróżnicowany. Różnice wynikają między innymi z istniejącej infrastruktury technicznej.

Biorąc powyższe na uwagę możemy wyróżnić:

- 1) strefę centralną dość silnie zurbanizowaną, która obejmuje miasto Krasnystaw – wykazujący wysoki stopień zainwestowania w infrastrukturę;
- 2) tereny gminy Krasnystaw – wyposażone w sieci wodociągowe, gazowe i telekomunikacyjne
- 3) tereny położone w części środkowo-wschodniej powiatu wyposażone w sieci wodociągowe i telekomunikacyjne;
- 4) tereny w części zachodniej powiatu – wyposażone w sieci wodociągowe i telekomunikacyjne;
- 5) tereny peryferyjne wsi gmin: Rudnik, Łopiennik Górny, Żółkiewka - brak jakichkolwiek urządzeń infrastruktury technicznej

5.2 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA ZAOPATRZENIA W WODĘ NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW

Przegląd stanu infrastruktury w zakresie zaopatrzenia w wodę zaprezentowano poniżej w formie tabelarycznej analizując każdą gminę z osobna.

TABELA 11 Stan infrastruktury technicznej zaopatrzenia w wodę

LP	JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA
1	Miasto Krasnystaw Większość terenów miasta Krasnystaw zaopatrywana jest w wodę z komunalnej sieci wodociągowej. Łączna długość sieci wodociągowej: 121,5 km, w tym magistrali 4,3 km, sieci ulicznych 67,9 km, przyłączy wodociągowych 49,3 km. Uliczna sieć wodociągowa wykonana jest z rur żeliwnych i PVC. Zdolność produkcyjna stacji jest obecnie wykorzystywana w 85%. Wadą lokalizacji ujęcia jest to, że otacza je ze wszystkich stron miasto, co stwarza możliwość zanieczyszczenia ujęcia. Miasto Krasnystaw jest praktycznie w całości zwodociągowane. Z ujęcia komunalnego nie jest zaopatrywany przemysł wodochłonny. Dotyczy to: OSM w Krasnymstawie. Zakład ten prowadzi autonomiczną gospodarkę wodną.
2	Gmina Krasnystaw Tereny gminy Krasnystaw zaopatrywane są w wodę z komunalnej sieci wodociągowej. Łączna długość sieci wodociągowej 140,1 km w tym przyłącza wodociągowe 2 112 szt. Gmina Krasnystaw w całości jest zwodociągowana. Z ujęcia komunalnego nie jest zaopatrywany przemysł wodochłonny. Dotyczy to: Cukrowni „KRASNYSTAW”. Zakład ten prowadzi autonomiczną gospodarkę wodną.
3	Gmina Siennica Różana Tereny gminy Siennica Różana zaopatrywane są w wodę z komunalnej sieci wodociągowej. Łączna długość sieci wodociągowej 49,2 km w tym przyłącza wodociągowe 1131 szt. Gmina Siennica Różana w całości jest zwodociągowana.

4	Gmina Rejowiec Tereny gminy Rejowiec zaopatrywane są w wodę z komunalnej sieci wodociągowej. Łączna długość sieci wodociągowej 82,9 km w tym przyłącza wodociągowe 1572 szt. Gmina Rejowiec jest zwodociągowana w 90%.
5	Gmina Fajslawice Tereny gminy Fajslawice zaopatrywane są w wodę z komunalnej sieci wodociągowej. Łączna długość sieci wodociągowej 35,8 km w tym przyłącza wodociągowe 806 szt. Gmina Fajslawice jest zwodociągowana w 50%.
6	Gmina Izbica Tereny gminy Izbica zaopatrywane są w wodę z komunalnej sieci wodociągowej. Łączna długość sieci wodociągowej 57,49 km w tym przyłącza wodociągowe 1348 szt. Gmina Izbica jest zwodociągowana w 50%. Wadą układu jest duża ilość ujęć wody.
7	Gmina Rudnik Tereny gminy Rudnik zaopatrywane są w wodę z wodociągu gminnego. Łączna długość sieci wodociągowej 15,8 km w tym przyłącza wodociągowe 337 szt. Gmina Rudnik jest zwodociągowana w 30%.
8	Gmina Łopiennik Górny Tereny gminy Łopiennik Górny zaopatrywane są w wodę z komunalnej sieci wodociągowej. Łączna długość sieci wodociągowej 74,3 km w tym przyłącza wodociągowe 1206 szt. Gmina Łopiennik Górny jest zwodociągowana w 90%.
9	Gmina Kraśniczyn Tereny gminy Kraśniczyn zaopatrywane są w wodę z komunalnej sieci wodociągowej. Łączna długość sieci wodociągowej 64,7 km w tym przyłącza wodociągowe 1241 szt. Gmina Kraśniczyn jest zwodociągowana w 90%.
10	Gmina Gorzków Na obszarze gminy funkcjonują dwa systemy zaopatrzenia w wodę: z grupowych wodociągów komunalnych, z lokalnych ujęć wody. Łączna długość sieci wodociągowej 59,7 km, w tym przyłączy 1064. Gmina Gorzków jest zwodociągowana w 80%.
11	Gmina Żółkiewka Tereny gminy Żółkiewka zaopatrywane są w wodę z komunalnej sieci wodociągowej. Łączna długość sieci wodociągowej 60,0 km w tym przyłącza wodociągowe 1100 szt.. Gmina Żółkiewka jest zwodociągowana w 50%.

Źródło: Na podstawie Strategii Rozwoju Powiatu Krasnystaw

Należy stwierdzić, że infrastruktura z zakresu zaopatrzenia w wodę w większości gmin Powiatu Krasnystaw jest zadawalająca. Należy sukcesywnie uzupełniać braki. Szczególną uwagę poświęcić stacjom wodociągowym należy je sukcesywnie remontować i modernizować.

WYKAZ UJĘĆ WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW

1. GMINA FAJSŁAWICE

- Ujęcie – Siedliskach dla wodociągu gminnego
- Ujęcie – Siedliskach dla wodociągu gminnego
- MBM + szkoła – Wola Idzikowska
- Szkoła Podstawowa w Suchodołach
- Rolniczy Zespół Spółdzielni – Siedliska
- Gorzelnia Siedliska
- Szkoła Siedliska
- Otwór IG – 4 Siedliska

2. GMINA GORZKÓW

- Ujęcie Gorzków
- Kółko Rolnicze – Gorzków
- Składnica Handlowa – Wielkopole
- Ujęcie Widniówka
- Ujęcie Borsuk
- Ujęcie Olesin
- Ujęcie Czysta Dębina
- Skup Mleka Bobrowe
- Ujęcie – Orchowiec

6 GMINA IZBICA

- Skup Mleka Romanów
- Skup Mleka Ostrzyca
- Skup Mleka Trzymiechy
- Badawczy Izbica 3-2-1 Ostrzyca
- Badawczy 3-2-1 Tarnogóra
- Badawczy Izbica 3-2-1 Tarnogóra
- Badawczy Tarnogóra 3-2-1
- Ujęcie Tarnogóra
- Ujęcie Tarnogóra
- Rzeźnia Izbica
- Wytwórnia Wód Gazowanych Izbica
- Ujęcie Izbica
- Klinkiernia Izbica
- Skup Mleka Wólka Orłowska
- Badawczy Orłów 4-5 Orłów Drewniany
- Badawczy Orłów 4-5 Orłów Drewniany
- Badawczy Orłów Murowany
- Skup Mleka Orłów Murowany
- Badawczy Kryniczki
- Zlewnia Mleka Stryjów
- Szkoła Podstawowa Stryjów
- Ujęcie Tarzymiechy
- Szkoła Podstawowa Tarzymiechy
- RSP Wirkowice
- Skup Mleka Wirkowice
- Szkoła Podstawowa Wirkowice
- Skup Mleka Wirkowice

IV GMINA KRASNYSTAW

- Badawczy 1232M Krasnystaw 2 – Jaślików

- Ujęcie Stężycza
- Ujęcie Stężycza
- GOŚ Zakręcie
- Badawczy Stężycza
- Badawczy Stężycza
- Badawczy Wincentów
- Ujęcie Krupiec
- Badawczy Krupiec
- Cukrownia Siennica Nadolna
- Piekarnia Siennica Nadolna
- Szkoła Siennica Nadolna
- Energoprojekt Siennica Nadolna
- Oczyszczalnia Nasion Krupe
- 1332 Krupe
- Ujęcie Krynica
- Ujęcie Krynica
- Stadnina Koni Białka
- Stadnina Koni Białka
- Stadnina Koni Białka
- Ośrodek Szkoleniowy Białka Nadmule
- Ujęcie Niemienie
- Ujęcie Niemienie
- Ujęcie Krakowskie Przedmieście
- OSM Załóżek
- CPN Małochwiej Duży
- Magazyn Nasion Krasnystaw
- Ujęcie Latyczów
- Ujęcie Latyczów Zagroda II
- Ujęcie Widniówka
- Szkoła Ostrów Krupski
- Ujęcie Ostrów Krupski
- Ujęcie Łany Zastawie
- Ujęcie Łany Zastawskie
- Dla Otw. Złoż. Małochwiej Duży
- Badawczy 1332 Rejowiec IG-3 Rejowiec

V KRASNYSTAW MIASTO

- OSM Rońsko
- OSM Rońsko
- Zarząd Drug Publicznych Rońsko
- Ujęcie PGK Krasnystaw

- Ujęcie PGK Krasnystaw
- Ujęcie PGK Krasnystaw
- Ujęcie PGK Krasnystaw
- Ujęcie PGK Krasnystaw
- Ujęcie PGK Krasnystaw
- Ujęcie PGK Krasnystaw
- Szkoła Zawodowa Krasnystaw
- Centrala Nasienna Krasnystaw
- DPS Lubańki
- Wytwórnia Mas Bitumicznych Borek- Krasnystaw
- Baza GS Samopomoc Chłopska Krasnystaw
- Młyn Krasnystaw
- Obsługa Samochodów
- Fermentownia Tytoniu – Krasnystaw
- Fermentownia Tytoniu Borek – Krasnystaw
- Przedsiębiorstwo Jajec. – Drobiarskie – Krasnystaw
- Zakłady Ceramiczne – Krasnystaw
- Zakłady Ceramiczne Borek- Krasnystaw
- Bacutil Borek- Krasnystaw

VI GMINA KRAŚNICZYN

- Ujęcie Chełmiec
- Ferma owiec Chełmie
- Gorzelnia Surhów
- Gorzelnia Surhów
- DPS II Surhór
- Ujęcie Surhów
- Ujęcie Surhów
- Dom Rolnika Surhów
- Szkoła Podstawowa Surhów
- Ujęcie Brzeziny
- Ujęcie Brzeziny
- GS Samopomoc Chłopska Kraśniczyn
- Przychodnia Weterynaryjna Kraśniczyn
- Gorzelnia Bończa
- Gorzelnia Bończa
- Gorzelnia Bończa
- Badawczy 1303 M Kumow G-2
- Baza Maszynowa Bończa
- Ujęcie Bończa
- DPS Zuków

- Państw. Gosp. Sadownicze Zułów
- Państwowe Gosp. Sadownicze Zółów
- PRG Olszanka
- PRG Olszanka
- PRG Olszanka
- Ujęcie Franciszków

VII GMINA ŁOPIENNIK GÓRNY

- Ujęcie Majdan Krzywski
- Ujęcie Łopiennik
- Ujęcie Łopiennik
- Ujęcie Łopiennik
- GS Samopomoc Chłopska Łopiennik
- Szkoła Zbiorcza Łopiennik
- Agronomówka Łopiennik
- Spółdzielnia Zdrowia Łopiennik
- 1100M Krasnystaw 3- Zulin
- Szkoła Podstawowa Zulin
- Ujęcie Glińska

VIII GMINA REJOWIEC

- Badawczy Marynin
- Zakłady Drzewne Zawodówka
- Skład Paliwa Zawodówka
- Skład Paliwa Zawodówka
- Zakłady Drzewne Zawodówka
- Zakłady Drzewne Zawodówka
- Ujęcie Wereszcze Duże
- Ujęcie Wereszcze Duże
- RSP Bieniów
- SKR+Wieś Marysin
- SKR+Wieś Marysin
- Baza GS Rejowiec Ujęcie
- Gajówka Zabawka
- Piekarnia Rejowiec
- Cukrownia Rejowiec
- Cukrownia Rejowiec
- Leśniczówka Rejowiec
- Ujęcie Hruszów
- Ujęcie Hruszów
- PGR Hruszów

- Badawczy 1500-Rejowiec –IG1 Kobyle
- Ujęcie Aleksandria Niedziałowska
- Ujęcie Aleksandria Niedziałowska
- Ujęcie Aleksandria Niedziałowska
- Osada Rejowiec

- IX GMINA RUDNIK
- Ujęcie Majdan Kobylański
- Ujęcie Joanin
- Ujęcie Joanin
- Ujęcie Majdan Borowski
- Samopomoc Chłopska Rudnik
- Zlewnia Mleka Rudnik
- Ujęcie Płonka
- Zlewnia Mleka Bzowiec
- Szkoła Podstawowa Bzowiec

- X GMINA SIENNICA RÓŻANA
- Badawczy 2002 Rudka
- Kółko Rolnicze Siennica Różana
- GS Samopomoc Chłopska Siennica Różana
- Ujęcie Kozieniec
- Ujęcie Kozieniec
- Ujęcie Kozieniec
- RSP Zagroda II
- Agronomówka Zagroda II
- RSP Zagroda II
- RSP Zagroda II
- Leśniczówka Zagroda Zagroda II
- Szkoła Podstawowa Wierzchowiny
- Gorzelnia Jagiełło Wierzchowiny
- Siennica Różana Agronomówka
- POM Siennica Różana
- Badawczy 2002 Rudka 2

- XI GMINA ŻÓŁKIEWKA
- Badawczy Żółkiewka
- Ujęcie Żółkiewka
- Ujęcie Żółkiewka
- ZSM Żółkiewka

- Centrala Nasienna Żółkiewka
- PGR Żółkiewka
- Stadnina Ogierów Wola Żółkiweska
- Cegielnia Wola Żółkiweska
- Szkoła Podstawowa Koszarsko
- Ujęcie Koszarsko
- Ujęcie Koszarsko
- Cegielnia Wierzchowina
- Zlewnia Mleka
- PGR + wieś Olszynka
- OSM Hłaniów
- Ośrodek Zdrowia Chłaniów
- Szkoła Gminna Chłaniów
- OSM Olchowiec
- Szkoła Podstawowa Antoniówka
- Ujęcie Olchowiec Kolonia

6.1 KANALIZACJA I OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW

Przegląd stanu infrastruktury w zakresie kanalizacji zaprezentowano poniżej w formie tabelarycznej analizując każdą gminę z osobna.

TABELA 12 Stan infrastruktury technicznej sieci kanalizacyjnej

LP	JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA
1	Miasto Krasnystaw
	Miasto Krasnystaw posiada obecnie rozdzielczy system kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Sieć kanalizacji sanitarnej pracuje w układzie grawitacyjno – pompowym. Aktualna długość kanałów 33,0 km, w tym przyłączy 11,6 km. Liczba ludności korzystającej z kanalizacji wynosi obecnie ok. 16 000 co stanowi ok. 80% ludności. Zasięg kanalizacji nie obejmuje peryferyjnych obszarów zabudowy miasta. Miasto posiada oczyszczalnię ścieków wybudowaną w latach 80-tych, obsługuje ona wyłącznie ścieki gospodarczo-bytowe i z drobnych zakładów usługowych. Obecnie wykorzystanie oczyszczalni wynosi 30% przepustowości nominalnej.. Ścieki z przemysłu uciążliwego: cukrowania, mleczarnia, itp. Nie dopływają do miejskiej kanalizacji, zakłady te posiadają własne oczyszczalnie ścieków.
2	Gmina Krasnystaw
	Gmina Krasnystaw nie została wyposażona w pełni w system kanalizacji sanitarnej ok. 30%. Zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie gminy posiadają własne zakładowe oczyszczalnie ścieków.
3	Gmina Siennica Różana
	Długość sieci kanalizacyjnej 7,9 km, przyłączy kanalizacyjnych 111 szt. Procent skanalizowania ok. 10%. Oczyszczalnia ścieków typ BIOBLOC.
4	Gmina Rejowiec
	Długość sieci kanalizacyjnej 5,3 km, przyłączy kanalizacyjnych 113 szt. Procent skanalizowania ok. 10%. Oczyszczalnia ścieków typ BIOBLOC.
5	Gmina Fajslawice
	Gmina nie posiada zbiorczych systemów kanalizacyjnych. Procent skanalizowania ok. 10%.
6	Gmina Izbica
	Gmina nie posiada zbiorczych systemów kanalizacyjnych. Procent skanalizowania ok. 10%.

7	Gmina Rudnik
	Gmina nie posiada zbiorczych systemów kanalizacyjnych. Procent skanalizowania ok. 10%. Długość sieci kanalizacyjnej 0,8 km. Oczyszczalnia ścieków mechaniczno-biologiczna typu kontenerowego.
8	Gmina Łopiennik Górny
	Gmina nie posiada zbiorczych systemów kanalizacyjnych. Procent skanalizowania ok. 10%.
9	Gmina Kraśniczyn
	Długość sieci kanalizacyjnej 3,4 km, przyłączy kanalizacyjnych 67 szt. Procent skanalizowania ok. 10%. Oczyszczalnia ścieków typ BIOBLOC.
10	Gmina Gorzków
	Długość sieci kanalizacyjnej 7,3 km, przyłączy kanalizacyjnych 114 szt. Procent skanalizowania ok. 10%. Oczyszczalnia ścieków typ BIOBLOC.
11	Gmina Żółkiewka
	Długość sieci kanalizacyjnej 2,83 km, przyłączy kanalizacyjnych 71 szt. Procent skanalizowania ok. 5%. Oczyszczalnia ścieków typ BIOBLOC.

Źródło: Na podstawie Strategii Rozwoju Powiatu Krasnystaw

Na podstawie przeprowadzonej powyżej analizy można stwierdzić, że poziom infrastruktury kanalizacyjnej poza miastem Krasnystaw jest praktycznie żaden. Należy dodać, że obecnie trwają w toku bądź są przygotowywane zadania realizacyjne z zakresu budowy kanalizacji sanitarnej. Można więc spodziewać się w najbliższych latach znacznej poprawy sytuacji.

TABELA 13 Wykaz oczyszczalni ścieków na terenie POWIATU – stan istniejący /2002r/

LP	ŹRÓDŁO ZANIECZYSZCZENIA	NAZWA ODBIORNIKA	ILOŚĆ ODPROWADZANYCH ŚCIEKÓW	PRZEPUSTOWOŚĆ OCZYSZCZALNI WG POZWOLEŃ	ILOŚĆ ŚCIEKÓW	ROCZNY ŁADUNEK	
						BZT ₅	ZAWIESINA OGÓLNA
-	-	-	[m ³ /d]	[m ³ /d]	[tyś. m ³ /rok]	[kg/rok]	[kg/rok]
1	PGK Krasnystaw	Wieprz	1 663,40	2 000,0	607,155	10 504,0	10 534,0
2	Z.U.K. Żółkiewka	Żółkiewka	52,00	100,00	19,00	1 451,00	304,00
3	GZK Kraśniczyn	Wojsławka	36,10	100,00	13,187	166,53	400,31
4	Gmina Rejowiec	Rejka	117,80	439,66	43,00	1 036,00	1 656,00
5	Gmina Rudnik	Rakówka	24,65	62,00	9,00	214,80	140,85
6	Gmina Fajstów	Marianka	29,00	292,50	10,592	61,00	429,50
7	Gmina Siennica Różana	Siennica	77,30	200,00	28,215	428,00	603,00
8	Gmina Gorzków	Żółkiewka	23,60	100,00	8,600	1 015,00	993,00
9	Gmina Izbica	Wieprz	21,10	571,50	7,698	77,00	70,00
10	DPS Bończa	Wojsławka	19,20	32,87	7,000	860,00	777,00
11	NZOL Tuligłowy	Wojsławka	7,40	11,35	2,685	372,40	660,00
12	S.M. Hruszów	Rejka	26,80	47,80	9,783	61,00	429,50
13	S.M. Białka	Żółkiewka	35,00	62,50	12,775	617,00	600,00
14	S.M. Żułów	ziemia	47,50	126,50	17,32	175,00	225,00
15	OSM Krasnystaw	Żółkiewka	1 215,40	1 530,00	443,627	8 679,00	18 446,00
16	Cukrownia Krasnystaw	Wieprz	834,50	500,00	304,588	6 022,00	9 433,00
17	„CERSAINT”	Wieprz	615,00	4 008,00	115,293	1 123,00	6 174,00

	Krasnystaw						
18	„Hardwood-Sawmill” Zawadówka	Garka	84,90	124,50	31,00	139,00	310,00
19	Fermentownia tytoniu Krasnystaw	Wieprz	43,90	78,60	17,990	496,00	575,00
20	RSP Zagroda	Siennica	28,50	135,10	10,410	119,00	362,00
21	Zakład Utylizacyjny Krasnystaw	Wieprz	13,70	28,50	5,00	67,50	175,00
22	Gorzelnia Bończa	Wojśławka	3,8	-	1,30	300,00	170,00
23	Gorzelnia SIEDLISKA I	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
24	POS. KP Łopiennik Górny	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
25	GGM i M Z W R S P Gmina Rejowiec	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
26	DPS w Surhowie	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
27	Cukrownia Rejowiec	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
28	TRITICARR Oczyszczalnia ścieków Siennica Nadolan	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
RAZEM:			5 025,95	10 551,18	1 725,218	33 984,23	53 460,16

Źródło: Dane udostępnione przez Starostwo w Krasnymstawie

Podsumowując należy dodać, że wraz ze rozbudową systemów kanalizacji sanitarnej trzeba rozbudowywać infrastrukturę z zakresu oczyszczania ścieków – budowa oczyszczalni ścieków.

6.2 INFRASTRUKTURA GOSPODARKI ODPADAMI NA TERENIE POWIATU KRASNYSTWA

6.2.1 ODPADY Z SEKTORA KOMUNALNEGO

Sposób zbiórki odpadów komunalnych na terenie Powiatu Krasnystaw jest typowy dla warunków Polskich i nie odbiega pod względem technicznym (stosowanych pojemników, samochodów) od standardów przyjętych w tej materii. Na terenach wiejskich stosowane są do zbierania odpadów często duże pojemnościowe kontenery (KP-7) rozmieszczone w dogodnych do ich odbioru miejscach, ale niewygodne dla mieszkańców (konieczność donoszenia, dowożenia odpadów z większych odległości).

Natomiast na terenach miejskich stosowane są poza w/w, pojemniki zbiorcze o mniejszej pojemności, ale rozmieszczone przy posesjach.

W tabeli poniżej zaprezentowano stan aktualny w dziedzinie zorganizowanej formy zbiórki odpadów komunalnych na terenie powiatu Krasnystaw.

TABELA 14 Liczba mieszkańców objętych zorganizowaną formą wywozu odpadów komunalnych na terenie Powiatu Krasnystaw w rozbiciu na poszczególne gminy

LP	JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA	RODZAJ ZABUDOWY		
		WIELORODZINNA	JEDNORODZINNA	ZAGRODOWA
-	-	[j.n]	[j.n]	[j.n]
1	Miasto Krasnystaw	11 389	2 918	185
2	Gmina Krasnystaw	1 670	1 100	4 200
3	Gmina Fajstów	354	480	4 366
4	Gmina Gorzków	30	115	740
5	Gmina Izbica	700	0	0
6	Gmina Kraśniczyn	72	48	2 700
7	Gmina Łopiennik Górny	26	8	0
8	Gmina Rejowiec	1 100	1 800	7356
9	Gmina Rudnik	105	0	3 484
10	Gmina Siennica Różana	303	26	4 257
11	Gmina Żółkiewka	428	0,0	0,0
	RAZEM:	16 177	6 495	27 288
	UDZIAŁ PROCENTOWY Poszczególnych:	90,8 %	29,1 %	45,1 %
	RAZEM:	50,30%		

Źródło: Obliczenia własne

Zbiórka selektywna odpadów prowadzona jest najczęściej systemem pojemnikowym („na donoszenie”). Do tego celu wykorzystywane są pojemniki o wszystkich dostępnych pojemnościach od 110 dm³ do kilku m³. Pojemniki ustawiane są w zestawach na różne materiały, w stałych łatwo dostępnych dla mieszkańców punktach. Rzadziej stosownym systemem jest wykorzystanie worków z tworzyw sztucznych. System ten z reguły występuje na terenach z zabudową indywidualną. Otrzymywane w tym systemie frakcje charakteryzują się małym stopniem zanieczyszczenia.

Zbiórka odpadów wielkogabarytowych w sposób zorganizowany odbywa się sporadycznie, systemem tzw. wystawki. Powszechne jest, tak jak w całym kraju wystawianie przez mieszkańców zużytych urządzeń przy pojemnikach na odpady. Powoduje to, że tzw. zbieracze rozbierają pozostawione urządzenia dla pozyskania materiałów użytecznych, a do środowiska przedostają się substancje niebezpieczne (freony, oleje).

Zbiórka tekstyliów prowadzona jest za pomocą specjalistycznych pojemników oraz akcyjnie metodą „wystawki” po wcześniejszym ogłoszeniu.

Zbiórka odpadów niebezpiecznych prowadzona jest akcyjnie na niewielką skalę.

W tabeli poniżej zaprezentowano analizę sytuacji pod względem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych prowadzonej na terenie powiatu Krasnystaw.

TABELA 15 Liczba mieszkańców objętych selektywną formą zbiórki odpadów komunalnych na terenie Powiatu Krasnystaw w rozbiciu na poszczególne gminy

LP	JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA	RODZAJ ZABUDOWY		
		WIELORODZINNA	JEDNORODZINNA	ZAGRODOWA
-	-	[j.n.]	[j.n.]	[j.n.]
1	Miasto Krasnystaw	11 389	2 918	185
2	Gmina Krasnystaw	1 670	0	0
3	Gmina Fajslawice	0	0	0
4	Gmina Gorzków	0	0	0
5	Gmina Izbica	0	0	0
6	Gmina Kraśniczyn	0	0	0
7	Gmina Łopiennik Górny	0	0	0
8	Gmina Rejowiec	1 100	0	0
9	Gmina Rudnik	0	0	0
10	Gmina Siennica Różana	303	26	426
11	Gmina żółkiewka	0	0	0
	RAZEM:	14 462	2 944	611
	UDZIAŁ PROCENTOWY Poszczególnych:	85,16 %	13,41 %	1,43 %
	RAZEM:	22,1%		

Źródło: Obliczenia własne

W tabeli poniżej przedstawiono składowiska odpadów komunalnych zlokalizowane na terenie Powiatu Krasnystaw. W większości /oprócz składowiska w Wincentowie/ składowiska odpadów komunalnych nie posiadają uregulowanego stanu prawnego. Części składowisk nadaje się do zamknięcia i rekultywacji. Szczegółowy Plan zamykania składowisk odpadów komunalnych na terenie Powiatu zawarto w Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Krasnystaw.

TABELA 16 Wykaz instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów z sektora komunalnego na terenie Powiatu Krasnystaw

LP	NAZWA	ADRES	MOC PRZEROBOWA
1	Składowisko odpadów komunalnych	Gmina Miejska Krasnystaw Krakowskie Przedmieście	2,38 ha brak mocy przerobowych do rekultywacji
2	Składowisko odpadów komunalnych	Gmina Wiejska Fajstawice wieś Suchodoły	0,3 ha 1 831 m ³ do wykorzystania
3	Składowisko odpadów komunalnych	Gmina wiejska Gorzków wieś Chorupnik	1,94 ha brak mocy przerobowych do rekultywacji
4	Składowisko odpadów komunalnych	Gmina Izbica m. Tarnogóra	1,00 ha 20 000 m ³ do wykorzystania
5	Wiejski punkt gromadzenia odpadów	Gmina Izbica m. Stryków	0,30 ha 280 m ³ do wykorzystania
6	Składowisko odpadów komunalnych + odzysk surowców wtórnych	Gmina wiejska Krasnystaw m. Wincentów	5,82 ha 1 300 020 m ³ do wykorzystania
7	Składowisko odpadów komunalnych	Gmina Kraśniczyn m. Drewniki	0,36 ha do rekultywacji
8	Składowisko odpadów komunalnych	Gmina Rejowiec m. Kobyle	4,18 ha brak mocy przerobowych do rekultywacji
9	Składowisko Odpadów komunalnych	Gmina Siennica Różana m. Zagroda	F=1,40 ha 7 366 m ³ do wykorzystania
10	Składowisko odpadów komunalnych	Gmina Zółkiewka m. Wola Zółkiewska	2,06 ha 33 348 m ³ do wykorzystania

Źródło: Dane uzyskane w wyniku ankietowania

6.2.2 SEKTOR GOSPODARCZY

Powstające w obiektach przemysłowych odpady są z reguły zbierane selektywnie, w zależności od dalszego postępowania z nimi. Sposób zbiórki, wymagania stawiane pojemnikom oraz miejscom tymczasowego magazynowania odpadów regulowane są zapisami odpowiednich aktów prawnych.

Transport odpadów powstających w zakładach przemysłowych z ich miejsc wytwarzania do miejsc ich odzysku lub unieszkodliwiania realizowany jest z wykorzystaniem środków transportu, będących w gestii:

- wytwórców odpadów
- właścicieli instalacji do odzysku lub unieszkodliwiania
- specjalistycznych firm transportowych

Sposób transportu odpadów jest ściśle uzależniony od rodzaju odpadów i regulowany jest przez odpowiednie przepisy, w tym ADR (Dz.U. Nr 30, poz. 287)

Na terenie Powiatu Krasnystaw nie ma zlokalizowanych składowisk odpadów z sektora gospodarczego. Nie występują również mogilniki – wymagające rekultywacji. Wykaz instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów z sektora gospodarczego na terenie Powiatu Krasnystaw prezentuje poniższa tabela.

TABELA 17 Wykaz instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów z sektora gospodarczego na terenie Powiatu Krasnystaw

LP	NAZWA	ADRES	MOC PRZEROBOWA
1	Unieszkodliwianie samochodów użytkowych TRITICARR SPÓŁKA ELEWATOR ZBORZOWY	22-300 Krasnystaw-krupiec 0-82 577-02-40	b.d.
2	Spalarnia odpadów medycznych	Krasnystaw Ul. M. Sobieskiego Przechodnia Rejonowa	Ilość odpadów unieszkodliwianych ok. 36 Mg/rok b.d. o nominalnej wydajności
3	Utylizacja Odpadów Poubojowych ZH i UT w Puławach odz. w Krasnymstawie	Krasnystaw	8000,0 Mg
4	PHU Lucjan Podgórnik – odzysk odpadów	Krasnystaw	b.d.
5	Zakład Produkcyjno-Usługowo handlowy „Aleks Bis”	Rejowiec	4000,0
6	PPH „BRUNPOL” Magazynowanie Odpadów	Krupe	b.d.
7	Gorzelnia Surhów – odzysk odpadów z przemysłu cukierniczego	Surhów	670,0 Mg
8	Gorzelnia w Bończy	Bończa	2000,0 Mg
9	Gorzelnia Wierzchowina	G. Śennica Różana	2000,0 Mg
10	Gorzelnia Siedliska – odzysk odpadów spożywczych	Fajslawice	1 930,0 Mg

Źródło: Dane uzyskane z Starostwa

Spalarnia odpadów medycznych oraz Zakład Utylizacji Odpadów Poubojowych w Krasnymstawie wymagają modernizacji i dostosowania do wymogów prawnych.

6.3 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA OCHRONY POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO NA TERENIE POWIATU KRASNYSTAW

6.3.1 OGRANICZENIE NISKIEJ EMISJI – GAZ ZIEMNY SIECIOWY

Przegląd stanu infrastruktury w zakresie sieci gazowych zaprezentowano poniżej w formie tabelarycznej analizując każdą gminę z osobna.

Tabela 18 Stan infrastruktury technicznej sieci gazowej

LP	JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA
1	Miasto Krasnystaw
	Gazyfikacja obejmuje 100% miasta.
2	Gmina Krasnystaw
	Gazyfikacja obejmuje 100% gminy.
3	Gmina Siennica Różana
	Gazyfikacja obejmuje 100% gminy.
4	Gmina Rejowiec
	Gazyfikacja obejmuje ok. 15% gminy.

5	Gmina Fajslawice
	Na terenie gminy nie istnieje sieć gazowa.
6	Gmina Izbica
	Gazyfikacja obejmuje ok. 35% gminy.
7	Gmina Rudnik
	Na terenie gminy nie istnieje sieć gazowa.
8	Gmina Łopiennik Górny
	Na terenie gminy nie istnieje sieć gazowa.
9	Gmina Kraśniczyn
	Gazyfikacja obejmuje ok. 5% gminy.
10	Gmina Gorzków
	Na terenie gminy nie istnieje sieć gazowa.
11	Gmina Żółkiewka
	Na terenie gminy nie istnieje sieć gazowa.

Źródło: Na podstawie Strategii Rozwoju Powiatu Krasnystaw

Jak widać z powyższej analizy zaopatrzenie Powiatu w gaz sieciowy jest zróżnicowane. Należy promować wykorzystywanie gazu szczególnie do ogrzewania budynków, zapewni to ograniczenie tzw. niskiej emisji.

6.3.2 URZĄDZENIA TECHNOLOGICZNE OGRANICZAJĄCE EMISJĘ ZANIECZYSZCZEŃ

Dotyczy to głównie sektora gospodarczego. Na terenie powiatu Krasnystaw stan urządzeń technologicznych i odpylających spełnia aktualne wymogi. Potwierdzeniem tego są wyniki badań które stwierdzają spełnienie wymogów odnośnie emisji.

Modernizacji wymagają następujące obiekty:

- Spalarnia odpadów medycznych Krasnystaw ul. M. Sobieskiego Przychodnia Rejonowa;
- Utylizacja Odpadów Poubojowych ZH i UT w Puławach odz. w Krasnymstawie

6.4 POTRZEBY W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ POWIATU

Stopień zainwestowania w urządzenia infrastruktury technicznej na terenie gmin Powiatu Krasnystaw daje obraz standardu życia mieszkańców gmin wskazuje, czy istnieją w gminach tereny przygotowane pod budownictwo mieszkaniowe oraz tereny atrakcyjne, jeżeli chodzi o możliwość inwestowania w gminie.

Na podstawie stanu istniejącego stwierdza się najwyższy stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną występuje na terenie gminy miejskiej Krasnystaw.

Jeżeli chodzi o atrakcyjność terenów związanych z infrastrukturą techniczną dla potencjalnych inwestorów najlepiej prezentują się gminy Krasnystaw i Siennica Różana.

Teren Powiatu Krasnystaw wymaga uzbrojenia:

- sieci wodociągowe	-	17% mieszkańców powiatu
- kanalizacja sanitarna	-	78% mieszkańców powiatu
- sieci gazowe	-	55% mieszkańców powiatu

7 ANALIZA SWOT

7.1 CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

TABELA 19 Analiza SWOT – czynniki wewnętrzne

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1) Mało skażone środowisko naturalne 2) walory krajobrazowe 3) potencjał przemysłowy 4) dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych 5) występowanie dużych zakładów produkcyjnych w mieście Krasnystaw 6) wysoka jakość gleb 7) tradycje historyczne i kulturowe 8) położenie geograficzne 9) zasoby naturalne 10) duża liczba podmiotów gospodarczych 11) położenie przy szlaku komunikacyjnym – droga E17 12) duży potencjał ludzki 13) dobrze rozwinięta sieć placówek ochrony zdrowia 14) różnorodność zwierzyny łownej 15) tereny i obiekty pod inwestycje 16) wysokokwalifikowana kadra pedagogiczna	1) stan dróg powiatowych 2) brak zabezpieczenia przeciwpowodziowego rzeki Wieprz 3) brak oczyszczalni ścieków komunalnych lub braki mocy przepustowych 4) brak regulacji prawnych własności gruntów w pasach drogowych, lasach 5) wysypiska odpadów komunalnych w większości nie spełniają wymaganych przepisów 6) brak zorganizowanego systemu zbiórki odpadów komunalnych 7) niska lesistość 8) niski poziom gazyfikacji gmin 9) rozdrobnienie gospodarstw rolnych 10) ukryte bezrobocie w rolnictwie 11) ujemny przyrost naturalny 12) brak obiektów sportowych, sal gimnastycznych ogólnodostępnych 13) obecność punktowych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń – punkty ropopochodne w Zawadówce 14) braki sprzętowe w placówkach służby zdrowia 15) niedoinwestowanie placówek oświatowych

Źródło: Na podstawie Strategii Rozwoju Powiatu Krasnystaw

7.2 CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

TABELA 20 Analiza SWOT – czynniki zewnętrzne

SZANSE	ZAGROŻENIA
1) Turystyka i rekreacja 2) Możliwość tworzenia dużych gospodarstw rolnych 3) Możliwość rozwoju agroturystyki 4) Możliwość rozwoju łowiectwa 5) Rozwój bazy hotelowej 6) Możliwość rozwoju sfery usług 7) Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ludności powiatu 8) Tworzenie gospodarstw ekologicznych 9) Produkcja zdrowej żywności 10) Położenie geograficzne 11) Potencjał kadrowy w dziedzinie ochrony zdrowia	1) brak zainteresowania inwestorów zewnętrznych 2) degradacja obiektów budowlanych i zabytkowych 3) odpływ młodzieży z terenu powiatu 4) starzenie się społeczeństwa 5) nielegalne korzystanie z zasobów naturalnych 6) obniżanie się poziomu wykształcenia społeczeństwa 7) niż demograficzny mogą spowodować niepełne wykorzystanie bazy dydaktycznej szkół 8) nieprawidłowy system finansowania samorządów 9) brak właściwego wykorzystania terenów o nieuregulowanym statusie prawnym

Źródło: Na podstawie Strategii Rozwoju Powiatu Krasnystaw

8 ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE DO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KRASNYSTAW

8.1 WPROWADZENIE

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, przyjęta w 1997 roku stwierdza, że Rzeczpospolita Polska - kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju - zapewnia ochronę środowiska naturalnego; nakłada ona także na władze publiczne obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

W 2000 roku został sporządzony dokument programowy **"II polityka ekologiczna państwa"**, który w 2001 roku został zaakceptowany przez Parlament. Ustala on cele ekologiczne do 2010 i 2025 roku. "II polityka ekologiczna państwa" zakłada, że niepodważalnym kryterium obowiązującym na każdym - także lokalnym i regionalnym - szczeblu jej realizacji jest człowiek, jego zdrowie oraz komfort środowiska, w którym żyje i pracuje.

Człowiek jest ściśle sprzężony w swojej działalności z systemem przyrodniczym (gleba, woda, powietrze, zasoby i różnorodność biologiczna, ekosystemy). Zachowanie w tym sprzężeniu równowagi wymaga spójnego zarządzania:

- dostępem do zasobów środowiska,
- racjonalnym użytkowaniem zasobów przyrodniczych,
- zapobieganiem powstawaniu negatywnych skutków działalności gospodarczej,
- likwidacją negatywnych skutków działalności gospodarczej.

Głównym celem "II polityki ekologicznej państwa" jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju, przy założeniu, że skuteczna regulacja i reglamentacja korzystania ze środowiska nie dopuści do powstania zagrożeń dla jakości i trwałości zasobów przyrodniczych.

Przy jej realizacji obowiązywać winy zasady:

- a) zrównoważonego rozwoju - jako zasada podstawowa,
- b) przezorności - przewidująca, że rozwiązywanie pojawiających się problemów powinno następować po bezpiecznej stronie oraz związana z nią zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- c) integracji polityk ekologicznej i sektorowych,
- d) równego dostępu do środowiska przyrodniczego w kategoriach równoważenia szans człowieka i przyrody oraz sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej,
- e) regionalizacji w ramach ekosystemów europejskich oraz regionalizacji w stosunku do obszarów o zróżnicowanym stopniu przekształcenia i degradacji z równoczesnym rozszerzeniem uprawnień samorządu terytorialnego i wojewodów,
- f) uspołecznienia,
- g) "zanieczyszczający płaci",
- h) prewencji - przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska podejmowane być powinno na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć,
- i) stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- j) klauzul zabezpieczających, umożliwiających państwom członkowskim stosowanie ostrzejszych kryteriów w porównaniu z wymogami prawa wspólnotowego,

k) skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

"II polityka ekologiczna państwa" zakłada 3 etapy osiągania swoich celów, w tym 2 etapy związane z procesem integracji z Unią Europejską:

- ⇒ w trakcie ubiegania się o członkostwo w UE - etap realizacji celów krótkookresowych /2000 - 2002/,
- ⇒ w pierwszym okresie członkostwa, zakładającym okresy przejściowe i realizację programów dostosowawczych - etap realizacji celów średniookresowych /2003 - 2010/,
- ⇒ oraz etap realizacji celów długookresowych w ramach realizacji "Strategii zrównoważonego rozwoju Polski do 2025 r."

Zadaniami pierwszego etapu były:

- pełna realizacja Układu Europejskiego, ustalającego 10-letni okres dla harmonizacji polskiego prawa ekologicznego z wymogami Unii Europejskiej /1994-2004/,
- pełna realizacja Narodowego programu przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej, ustalającego zadania szczegółowe dla okresu przedakcesyjnego i zakładającego gotowość integracji w roku 2002.

Wymienione zadania były realizowane poprzez:

- a) harmonizację przepisów prawnych z regulacjami obowiązującymi w Unii Europejskiej,
- b) reformę mechanizmów zarządzania ochroną środowiska, dostosowującą ją do wymogów związanych z integracją,
- c) stworzenie warunków prawnych i organizacyjnych do realizacji międzynarodowych konwencji ekologicznych,
- d) pełne wdrożenie reformy zarządzania państwem we wszystkich ogniwach związanych z ochroną środowiska,
- e) sukcesywne wdrażanie rozwiązań prawnych w sferze ekologicznej przyjmowanych w latach 2000 - 2002 przez Unię Europejską,
- f) zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie człowieka tzw. "gorących punktów" oraz zmniejszenie ich liczby,
- g) usprawnienie systemu przeciwdziałania powstawaniu nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (poważnych awarii) oraz rozbudowę systemu ratownictwa ekologicznego i likwidacji skutków takich zagrożeń,
- h) podjęcie działań zmierzających do zintegrowania celów polityki sektorowej z polityką ekologiczną,
- i) rozpoczęcie wdrażania do realizacji polityki ekologicznej nowoczesnych i skutecznych mechanizmów, metod i procedur, których pełne wdrożenie powinno nastąpić w okresie dostosowawczym.

Cele średniookresowe (2003 - 2010) przewidują istotną poprawę stanu środowiska, praktyczne wdrożenie unijnych przepisów i standardów ekologicznych oraz postanowień konwencji międzynarodowych i umów dwustronnych, a także wzmocnienie instytucjonalne podejmowanych działań.

Cele długookresowe (do roku 2025) wiążą się z perspektywą zrównoważenia społeczno - gospodarczych procesów rozwojowych i pełną (możliwą) rewitalizacją zniszczonych ekosystemów; zakładają one:

- a) ugruntowanie konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju,
- b) utrwalenie zasady skutecznej kontroli państwa nad strategicznymi zasobami przyrodniczymi,
- c) pełną integrację polityk - przestrzennej, ekologicznej i sektorowych,
- d) dokonanie przebudowy modelu produkcji i konsumpcji w kierunku poprawy efektywności surowcowo - energetycznej oraz minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko wszelkich form działalności człowieka i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) zachowanie obszarów o wysokich walorach turystyczno-rekreacyjnych,
- f) utrzymanie i ochrona istniejących ekosystemów o cennych wartościach przyrodniczych i kulturowych,
- g) odbudowa zniszczeń powstałych w środowisku przyrodniczym i renaturalizacja cennych przyrodniczo obszarów,
- h) efektywny wzrost wartości produkcji w rolnictwie i leśnictwie poprzez lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego oraz podnoszenie jakości zdrowotnej produktów przy przeciwdziałaniu nadmiernej intensywności procesów produkcyjnych oraz metod upraw i chowu zwierząt,
- i) rezygnacja z niektórych osiągnięć nauki i techniki, które mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko,
- j) wypracowanie mechanizmów reagowania na nowe wyzwania pojawiające się wraz z postępującym rozwojem cywilizacji.

W 2002 r. opracowany został "Program Wykonawczy do II polityki ekologicznej państwa, na lata 2002-2010", który jest dokumentem o charakterze operacyjnym tj. wskazującym wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań, przewidzianych do realizacji, a także szacującym niezbędne nakłady i źródła ich finansowania.

Zapisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska porządkują dotychczasową, istniejącą od 1990 roku, praktykę okresowego sporządzania dokumentów programowych o nazwie "Polityka ekologiczna państwa" dla różnych horyzontów czasowych, lub nawet bez jednoznacznego określania okresu ich obowiązywania.

Artykuły 13-16 Ustawy nakładają obowiązek przygotowywania i aktualizowania polityki ekologicznej państwa co 4 lata. Sporządzona w grudniu 2002 r. "Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010" jest aktualizacją i uszczegółowieniem długookresowej "II polityki ekologicznej państwa".

Okres realizacji "Programu ochrony środowiska gminy Krasnystaw" zbiega się z okresem realizacji celów średniookresowych "II polityki ekologicznej państwa". Nie musi to jednak oznaczać rezygnacji z realizacji docelowych zamierzeń polityki ekologicznej i - o ile to będzie możliwe - cele długookresowe w niniejszym programie będą proponowane do realizacji.

8.2 ANALIZA OBOWIĄZUJĄCEGO STANU PRAWNEGO Z DZIEDZINY OCHRONY ŚRODOWISKA

8.2.1 KONWENCJE I POROZUMIENIA MIĘDZYNARODOWE

Polska jest obecnie sygnatariuszem 33 konwencji, porozumień międzynarodowych oraz protokołów w dziedzinie ochrony środowiska, z których 21 ratyfikowała. Postanowienia większości

konwencji mają odzwierciedlenie w przepisach Unii Europejskiej. Natomiast postanowienia konwencji ratyfikowanych przez Polskę, do których nie przystąpiły kraje UE, zgodnie z zasadą klauzul zabezpieczających, mają odzwierciedlenie w postanowieniach polskich przepisów prawnych.

8.2.2 PROGRAMY SEKTOROWE I REGIONALNE

Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu brano pod uwagę zapisy różnych programów rządowych oraz regionalnych, zwłaszcza:

- II polityki ekologicznej państwa,
- programu wykonawczego do II polityki ekologicznej państwa,
- narodowej strategii ochrony środowiska,
- spójnej polityki strukturalnej rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa,
- polityki leśnej państwa,
- strategii rozwoju turystyki,
- wykaz aktualnych rządowych dokumentów programowych dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi,
- strategia rozwoju Powiatu Krasnystaw.

8.2.3 KRAJOWE UWARUNKOWANIA PRAWNE W DZIEDZINIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Ustawa z 27.04.2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627) wprowadza: obowiązek realizacji polityki ekologicznej państwa poprzez gminne, powiatowe, wojewódzkie programy ochrony środowiska, z wykonania których co 2 lata sporządzać się będzie raport; opłatę za składowanie odpadów komunalnych, którą ponosić będzie jednostka utrzymująca składowisko; administracyjne kary pieniężne za składowanie odpadów bez pozwolenia i w miejscu do tego celu nie wyznaczonym; przeznaczanie środków powiatowych funduszy ochrony środowiska na realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami i współfinansowanie inwestycji o charakterze ponadlokalnym; programy dostosowawcze dotyczące inwestycji, w których zrealizowanie wymagań ochrony środowiska nie może zostać osiągnięte w terminach ustalonych przepisami, a za utrzymaniem tych inwestycji w ruchu przemawia interes publiczny (ww. programy dostosowawcze nie mogą trwać dłużej niż 6 lat, najpóźniej do 31.12.2010r.).

Ustawa z 16.10.1991r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 99, poz. 1 079, zm. Dz.U. Nr 100, poz. 1 085) określa cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu. Ochrona przyrody w rozumieniu ustawy oznacza zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników. Ochrona przyrody ma na celu utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowania różnorodności biologicznej, zachowania dziedzictwa geologicznego, zapewnienia ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt wraz z siedliskami poprzez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, a także innych zasobów przyrody i jej składników, kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody.

Ustawa z 11.01.2001r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz.U. Nr 11, poz. 84, zm. Dz.U. Nr 100, poz. 1 085, Nr 123, poz. 1 350, Nr 125, poz. 1 367) określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.

Ustawa z 11.12.1997r. o administrowaniu obrotem z zagranicą towarami i usługami oraz o obrocie specjalnym (Dz.U. Nr 157, poz. 1 026) reguluje zasady administrowania obrotem z zagranicą towarami i usługami, a także obrotem specjalnym.

Ustawa z 2.03.2001r. o postępowaniu z substancjami zubożającymi warstwę ozonową (Dz.U. Nr 52, poz. 537, zm. Dz.U. Nr 100, poz. 1 085) ma na celu ograniczeniu negatywnego oddziaływania niektórych substancji chemicznych na stratosferyczną warstwę ozonową oraz realizację zobowiązań wynikających z Konwencji Wiedeńskiej o ochronie warstwy ozonowej, sporządzonej w Wiedniu dn. 22.03.1985r. oraz protokołu Montrealskiego w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową, sporządzonego w Montrealu dn. 16.09.1987r., zwanego dalej Protokołem Montrealskim. Ww. ustawa reguluje produkcję substancji zubożających warstwę ozonową, obrót z zagranicą substancjami zubożającymi warstwę ozonową oraz towarami zawierającymi te substancje, wprowadzanie do obrotu krajowego i wykorzystywanie substancji zubożających warstwę ozonową w działalności gospodarczej oraz wprowadza sankcje za nieprzestrzeganie przepisów ustawy.

Ustawa z 27.04.2001r. o odpadach (Dz.U. Nr 62, poz. 628) zobowiązuje posiadaczy odpadów do poddania odpadów w pierwszej kolejności odzyskowi. Jeżeli odzysk jest nie możliwy z przyczyn technologicznych lub nie uzasadniony ekonomicznie - odpady te należy unieszkodliwiać w sposób zgodny z wymogami ochrony środowiska i planami gospodarki odpadami. W ustawie sformułowano tzw. "zasadę bliskości" stanowiącą, że odpady których nie udało się odzyskać lub unieszkodliwić w miejscu ich powstawania, powinny być, uwzględniając najlepszą dostępną technikę lub technologię, przekazywane do najbliższego miejsca, w którym te procesy są realizowane. Ustawa zobowiązuje zarządy województw, powiatów i gmin do opracowania odpowiednio - wojewódzkich, powiatowych i gminnych planów gospodarki odpadami, które należy aktualizować nie rzadziej niż co 4 lata, i z realizacji których należy składać co 2 lata sprawozdania. W myśl ustawy przedsięwzięcia związane z unieszkodliwianiem odpadów będzie można realizować z udziałem środków z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, o ile przedsięwzięcia te zostaną ujęte w planie gospodarki odpadami. Ustawa reguluje kwestie w zakresie składowania odpadów. Składować można wyłącznie odpady, których unieszkodliwienie w inny sposób było niemożliwe. Rozróżnia się trzy typy składowisk odpadów: składowiska odpadów niebezpiecznych, obojętnych oraz odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Składowiska stanowią obiekty budowlane, do których lokalizacji, budowy i eksploatacji mają zastosowanie przepisy ustaw o zagospodarowaniu przestrzennym oraz prawo budowlane. Organ właściwy do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla składowiska odpadów może uzależnić wydanie tej decyzji od przedstawienia przez inwestora ekspertyzy co do możliwości odzysku lub unieszkodliwiania odpadów w inny sposób niż przez składowanie. Wprowadzono zakaz składowania odpadów, m.in.: płynnych; o właściwościach wybuchowych, żrących, utleniających, łatwopalnych; medycznych i weterynaryjnych; opon i ich części. Odpady przed umieszczeniem na

składowisku powinny być poddane procesowi przekształcenia fizycznego, chemicznego lub biologicznego i segregacji, w celu ograniczenia zagrożenia dla ludzi i środowiska oraz zmniejszenia objętości odpadów.

Ustawa z 11.05.2001r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz.U z 2001r. Nr 63, poz. 638) - określa wymagania, jakie powinny spełniać opakowania oraz wprowadza zasady racjonalnego gospodarowania odpadami powstającymi z opakowań poprzez obowiązek: zapobiegania powstawaniu odpadów z opakowań, promowania opakowań zwrotnych, przeznaczonych do wielokrotnej rotacji, segregacji odpadów opakowaniowych, odzysku i recyklingu pozyskanych odpadów. Ustawa o odpadach opakowaniowych jest odpowiednikiem Dyrektywy 94/62/EC z 1994 r. Ustala ona m.in. limity odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych. W przypadku nie osiągnięcia wyznaczonych poziomów podmioty zobowiązane do opłat produktowych, będą miały powiększone stawki tych opłat o 50 %.

Ustawa z 11.05.2001r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz.U z 2001r. Nr 63, poz. 639) - wprowadza bodźce ekonomiczne mające stymulować proekologiczne zachowania podmiotów gospodarczych i całego społeczeństwa oraz zabezpieczenie środków finansowych na racjonalne zagospodarowanie głównie odpadów opakowaniowych i poużytkowych. Przedsiębiorcy sprzedający swoje produkty w opakowaniach mają wybór jednego z trzech sposobów postępowania: stworzenie własnego systemu odzysku i zagospodarowania odpadów, sędowanie realizacji swoich zobowiązań na wyspecjalizowaną organizację lub uiszczanie państwu opłaty produktowej. Za odpady nie zebrane samodzielnie lub przez wyznaczone organizacje, producenci zapłacą opłaty produktowe, które zostaną przekazane częściowo do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, a częściowo bezpośrednio do gmin. Środki pochodzące z opłat produktowych za opakowania przekazywane będą wojewódzkim funduszom, a następnie gminom, proporcjonalnie do ilości odpadów opakowaniowych przekazanych do odzysku i recyklingu, wykazanych w sprawozdaniach, do sporządzenia których zobowiązany jest zarząd gminy.

Ustawa z 7.06.2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U z 2001r. Nr 72, poz. 747, zm. Dz. U. Nr 113, poz. 984) - określa zasady i warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zbiorowego odprowadzania ścieków, w tym zasady działalności przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, zasady tworzenia warunków do zapewnienia ciągłości dostaw i odpowiedniej jakości wody, niezawodnego odprowadzania i oczyszczanie ścieków, a także ochrony interesów odbiorców usług, z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska i optymalizacji kosztów. W myśl ww. ustawy zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków należy do zadań własnych gminy.

Ustawa z 22.06.2001r. o organizmach genetycznie modyfikowanych (Dz.U z 2001r. Nr 76, poz. 811) - reguluje:

- zamknięte użycie organizmów genetycznie modyfikowanych,
- zamierzone uwalnianie GMO do środowiska, w celach innych niż wprowadzanie do obrotu,
- wprowadzanie do obrotu produktów GMO,
- wywóz za granicę i tranzyt produktów GMO,
- właściwość organów administracji rządowej do spraw GMO.

Ustawy nie stosuje się do modyfikacji genetycznych genomu ludzkiego.

Ustawa z 18.07.2001r. prawo wodne (Dz.U z 2001r. Nr 115, poz. 1 229) - reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Gospodarowanie wodami jest prowadzone z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości. Gospodarowanie odpadami w myśl ww. ustawy uwzględnia zasadę wspólnych interesów i jest realizowane przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności, tak aby uzyskać maksymalne korzyści społeczne.

Ustawa z 18.04.1985r. o rybactwie śródlądowym (Dz.U. Nr 21, poz. 91, ost. zm. Dz. U. Nr 115, poz. 1 229) - reguluje zasady i warunki ochrony, chowu, hodowli i połowu ryb w powierzchniowych wodach.

Ustawa z 20.07.1991r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U. Nr 77, poz. 335, ost. zm. Dz.U. Nr 115, poz. 1 229) - określa zadania Inspekcji Ochrony Środowiska. W myśl ww. ustawy Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest centralnym organem administracji rządowej, powołanym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania stanu środowiska, nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw środowiska.

Ustawa z 19.06.1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 101, poz. 628, ost. zm. Dz. U. Nr 154, poz. 1 793) - zakazuje e celu wyeliminowania produkcji, stosowania oraz obrotu wyrobami zawierającymi azbest:

- wprowadzania na polski obszar celny wyrobów zawierających azbest oraz azbestu,
- produkcji wyrobów zawierających azbest,
- obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.

Ustawa z 4.02.1994r. prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. Nr 27, poz. 96, ze zm.) - określa zasady i warunki wykonywania prac geologicznych, wydobywania kopalin złóż, ochrony złóż kopalin, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac geologicznych i wydobywaniem kopalin.

8.2.4 DOSTOSOWANIE PRAWODASTWA KRAJOWEGO W DZIEDZINIE OCHRONY ŚRODOWISKA DO WYMOGÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Proces tworzenia ładu instytucjonalno - prawnego w sferze ochrony środowiska naturalnego człowieka na szczeblu centralnym znajduje się w stadium wysokozaawansowanym. Zakończenie procesu harmonizacji polskiego prawa ochrony środowiska z wymogami przepisów Unii Europejskiej powoduje sytuację, w której teksty uzgodnionych unijnych aktów prawnych nie są niezbędnym elementem procesu sporządzania "Programu". Ze względu na niezakończony proces wprowadzania do polskich przepisów wykonawczych załączników technicznych korzystano przy opracowaniu niniejszego dokumentu z tekstów dyrektyw: ptasiej, siedliskowej oraz dotyczących ochrony wód powierzchniowych i powietrza.

W związku z koniecznością dokonania harmonizacji polskiego prawa ochrony środowiska z prawem Unii Europejskiej, przepisy zawarte w unijnych aktach prawnych w tym zakresie są systematycznie transponowane do prawa krajowego.

8.3 STAN I KIERUNKI ROZWOJU GOSPODARCZEGO POWIATU

8.3.1 SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura osadnictwa powiatu Krasnystaw oparta jest głównie na jednostkach osadniczych typu wiejskiego z zabudową zagrodową lub jednorodzinną. Zabudowa wielorodzinna spotykana jest głównie w mieście Krasnystaw.

Funkcję ośrodka regionalnego pełni powiatowe miasto Krasnystaw, które spełnia równocześnie rolę największego w powiecie ośrodka obsługi ludności z racji swojego bogactwa wyposażenia, oraz z uwagi na położenie i dostępność komunikacyjną.

TABELA 21 Liczba ludności terenie Powiatu Krasnystaw w rozbiciu na gminy – stan 2003r

LP	MIAST/GMINA	LICZBA LUDNOŚCI
1	Miasto Krasnystaw	20 476
2	Gmina Krasnystaw	9 549
3	Gmina Kraśniczyn	4 638
4	Gmina Łopiennik Górny	4 618
5	Gmina Rejowiec	7 210
6	Gmina Siennica Różana	4 609
7	Gmina Izbica	9 420
8	Gmina Gorzków	4 440
9	Gmina Rudnik	3 764
10	Gmina Żółkiewka	6 627
11	Gmina Fajslawice	5 219
12	RAZEM:	80 570

Źródło: Na podstawie danych z GMIN

TABELA 22 Dane ogólne o ludności na terenie Powiatu Krasnystaw – stan 12. 2000r

LP	LUDNOŚĆ	IŁOŚĆ	MIEJSCE w WOJEWÓDZTWIE
1	W wieku przedprodukcyjnym	20 139	12
2	W wieku produkcyjnym	44 815	11
3	W wieku poprodukcyjnym	16 644	8
	RAZEM:	81 561	10
4	Gęstość zaludnienia	72/km ²	9
5	Kobiet na 100 mężczyzn	105,4	3
6	Przyrost naturalny	-4,9 %	20

Źródło: Dane z Starostwa Krasnystaw

W wyniku spadku tempa przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji od 1994 r. obserwuje się ciągły spadek liczby ludności Powiatu. Niski stopień urbanizacji powoduje, że gęstość zaludnienia regionu kształtuje się na poziomie 72 osób/km². Od lat można zaobserwować przewagę liczebną kobiet nad mężczyznami.

Do ujemnych zjawisk demograficznych zaliczyć należy: nadmierną migrację ze wsi do miast młodzieży bardziej wykształconej, nadreprezentację mężczyzn na obszarach wiejskich, co powoduje

spadek zawierania związków małżeńskich, zwiększanie się udziału rodzin niepełnych, spadek przyrostu naturalnego.

8.3.2 SYTUACJA GOSPODARCZA

Podstawą potencjału gospodarczego powiatu Krasnystaw jest rolnictwo. W strukturze własnościowej użytków rolnych przeważa własność prywatna.

Gospodarka indywidualna jest rozdrobniona. Dominują niewielkie gospodarstwa rolne poniżej 10 ha, ich ilość szacuje się na 86,3% ogółu gospodarstw. Do niedawna rolnictwo krasnostawskie opierało się na uprawie wykorzystywanych przemysłowo roślin: tytoniu, buraków cukrowych, czy pszenicy. Ostatnio rolnicy coraz częściej szukają opłacalności, przekwalifikują się np. na uprawę warzyw czy owoców miękkich.

Jeżeli chodzi o działalność przemysłową z zakresu dużych zakładów przemysłowych na terenie powiatu Krasnystaw dominują zakłady przemysłu rolno-spożywczego i przetwórstwa.

W Powiecie Krasnystaw funkcjonuje ok. 3 000 podmiotów gospodarczych, z czego 2 479 działa w oparciu o wpis do ewidencji działalności gospodarczej w gminach. Przeważająca liczba spośród nich to jednoosobowe podmioty gospodarcze lub firmy rodzinne nie zatrudniające pracowników i nie posiadające planów na zwiększenie zatrudnienia poprzez zgłaszanie ofert pracy do urzędu lub nawiązywanie współpracy z urzędem.

TABELA 23 Podmioty gospodarcze z terenu Powiatu Krasnystaw

LP	GMINA	IŁOŚĆ
1	Miasto Krasnystaw	1 120
2	Gmina Fajslawice	130
3	Gmina Gorzków	127
4	Gmina Izbica	221
5	Gmina Krasnystaw	185
6	Gmina Kraśniczyn	55
7	Gmina Łopiennik Górny	130
8	Gmina Rejowiec	145
9	Gmina Rudnik	43
10	Gmina Siennica Różana	170
11	Gmina Zółkiewka	153
RAZEM		2 479

Źródło: Dane z Starostwa Powiatowego

Na terenie Powiatu Krasnystaw można zaobserwować liczących się w skali kraju przedsiębiorstw przemysłowych.

Najbardziej znaną spółką jest CERASANIT S.A. – spółka produkująca ceramiczne wyroby sanitarne. Firma zatrudnia ok. 700 osób.

Liczącą się pozycję w przemyśle lekkim zajmuje ZAKŁAD PRZEMYSŁU ODZIEŻOWEGO „CORA-TEX” w Krasnymstawie. Firma zatrudnia ok. 700 osób.

Spółka „HARDWOOD SAWMILL” w Zawadówce wytwarza drewniane wyroby podłogowe.

Na terenie Powiatu Krasnystaw istnieją również przedsiębiorstwa przemysłu przetwórstwa spożywczego. Do nich możemy zaliczyć:

- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Krasnymstawie
- Fermentownia tytoniu w Krasnymstawie
- Cukrownia „KRASNYSTAW” SA

8.3.3 DROGOWNICTWO

Obraz sieci drogowej ze względu na stan techniczny jest niekorzystny. Następuje dalsza degradacja dróg. Stan dróg prezentuje się następująco:

- 10% dróg - 52,194 km wymaga natychmiastowego remontu
- 47% dróg - 244,563 km wymaga zaplanowanych zabiegów wzmacniających, wyrównujących i poprawiających stan nawierzchni w najbliższych latach
- 28% dróg - 145,835 km jest w stanie dobrym

Zestawienie dróg znajdujących się na terenie powiatu Krasnystaw:

1	-	drogi krajowe	-	37,046 km
2	-	drogi wojewódzkie	-	125,958 km
3	-	drogi powiatowe	-	519,355 km
4	-	drogi gminne	-	566,385 km

8.3.4 TURYSTYKA

Teren powiatu charakteryzuje się zróżnicowanymi strefami krajobrazowymi wynikającymi zarówno z bogatego ukształtowania powierzchni oraz walorów przyrodniczych. Najcenniejszą krajobrazowo strefę stanowi Grabowiecko-Strzelecki Obszar Chronionego Krajobrazu. Obszar ten, jak również kompleksy leśne posiadają strukturę powierzchni bogato urzeźbioną systemem suchych dolinek i niezwykle malownicze, w większości naturalne panoramy widokowe - rozłogi pól na wyniosłościach terenowych z kompleksami leśnymi i dolinami rzek: Wieprz, Żółkiewka i Wojsławka.

Walory te dodatkowo wzbogaca jeden z najpiękniej położonych w Polsce ośrodków hodowli koni - Stado Ogierów w Białce.

Przez teren powiatu przebiegają między innymi szlaki turystyczne:

- Szlak "Tadeusza Kościuszki" - niebieski ,
- Szlak "Ariański" - żółty.

8.4 PRIORYTETY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z treścią tezy 189 „II Polityki ekologicznej państwa” przy formułowaniu poszczególnych zadań i pakietów zadań uwzględniono następujące priorytety realizacji:

- I** - konieczność likwidacji związanych ze stanem środowiska bezpośrednich zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi, oraz działania o charakterze systemowym;

- II - konieczność przeciwdziałania degradacji środowiska przyrodniczego, zwłaszcza na obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych (w tym przestrzeni rolniczej i leśnej);
- III - konieczność przeciwdziałania zagrożeniom środowiska o charakterze globalnym.

Tak ustalone priorytety wynikają z faktu, że Polska nie wyszła jeszcze z okresu transformacji, ma szereg nie rozwiązanych własnych problemów ekologicznych i w rozwiązywaniu problemów globalnych może aktualnie partycypować tylko w takim zakresie, jaki wynika z przyjętych zobowiązań z tytułu ratyfikowanych konwencji międzynarodowych i protokołów do tych konwencji. Te zobowiązania Polska będzie ściśle i w pełnym zakresie realizować. W miarę postępującego procesu implementacji wymogów prawa ochrony środowiska Unii Europejskiej i poprawy sytuacji ekologicznej w Polsce, udział naszego kraju w rozwiązywaniu globalnych problemów środowiskowych będzie mógł ulegać zwiększeniu.

8.5 LIMITY KRAJOWE UJĘTE W „II POLITYCE EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA” I PROCEDURA ICH PODZIAŁU

8.5.1 WYKAZ LIMITÓW KRAJOWYCH UJĘTYCH W II POLITYCE EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA

W II Polityce ekologicznej państwa, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r. a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001 r., ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska (wszystkie dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.):

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle);
- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i 25% w stosunku do 2000 r. również w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.;
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych;
- pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych;
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30%;
- ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.;
- do końca 2005 r. wycofać z użytkowania etylinę i przejść wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej.

Limity powyższe nie były korygowane przy sporządzaniu „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, jak również w programie wojewódzkim oraz powiatowym. W programach gminnych powinny one zostać ujęte (wybiórczo lub w pełnym pakiecie), w zależności od specyficznych warunków danego regionu i gminy.

8.5.2 PROCEDURY PODZIAŁU LIMITÓW KRAJOWYCH NA LIMITY WOJEWÓDZKIE I POWIATOWE

Rada Ministrów, przyjmując w czerwcu 2000 r. II Politykę ekologiczną państwa, **nie dokonała podziału limitów krajowych na limity regionalne**, gdyż nie było ku temu dostatecznych podstaw planistycznych. Również ustawa Prawo ochrony środowiska nie wprowadziła zasad wypełniania i rozdziału przestrzennego lub branżowego nakładanych przez protokoły do konwencji oraz dyrektywy UE pułapów emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza.

Dlatego też **przytoczone wskaźniki liczbowe należy traktować jako wielkości orientacyjne**, przeznaczone do porównań międzyregionalnych i porównań tempa realizacji celów polityki ekologicznej państwa w poszczególnych powiatach i gminach z tempem realizacji tej polityki na szczeblu krajowym. W trakcie dalszych prac nad polityką ekologiczną państwa mogą one ulegać dalszym zmianom i korektom.

Tylko w jednym konkretnym przypadku może mieć miejsce określona procedura „przydziału” limitów dla poszczególnych województw i powiatów. Chodzi tutaj o ładunki zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych i do powietrza, które są i będą przyjmowane w programach działań mających zapewnić dotrzymanie wymaganych poziomów jakości wód i dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu zdefiniowanych w ustawie Prawo Ochrony Środowiska, transponującej w tym zakresie wymagania zawarte w ramowych dyrektywach Unii Europejskiej dotyczących jakości wód i powietrza. W takim zakresie, w jakim w ramach monitoringu środowiska zostaną zidentyfikowane dotyczące danego województwa lub powiatu obszary, w których nie są osiągnięte wymagane poziomy jakości wód oraz obszary przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, a następnie ustalone programy działań naprawczych dla tych obszarów (w postaci programów ochrony wód i programów ochrony powietrza), w programach tych mogą zostać ustalone limity regionalne. Ustalając limity wojewódzkie i powiatowe dla ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami, można też będzie skorzystać z określenia wielkości wymaganego zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych ze ściekami komunalnymi i ściekami z zakładów przemysłu rolno-spożywczego dla poszczególnych aglomeracji. Analogicznie należy traktować limity dotyczące gospodarowania odpadami, jeśli ich regionalny podział będzie dokonany w ramach opracowanego Krajowego Planu Gospodarki Odpadami.

8.5.3 PODEJŚCIE DO TWORZENIA LIMITÓW GMINNYCH

Sporządzając Programy Ochrony Środowiska dla swojego terytorium poszczególne gminy, kierując się interesem swoich mieszkańców, mogą ustalić własne limity gminne, wzorowane na wskaźnikach, o których mowa w rozdziale poprzednim. Mogą one wynikać, w zakresie zanieczyszczeń powietrza, ze sporządzanych naprawczych programów ochrony powietrza. **Nie przewiduje się natomiast żadnej procedury odgórnego ustalania limitów gminnych**, poza ewentualnymi

porozumieniami między Ministerstwem Środowiska a zainteresowanymi samorządami. Przypadki takie mogłyby mieć miejsce, na przykład, w odniesieniu do miast przygranicznych jeśli wynikałoby to z umów dwustronnych z państwami sąsiednimi, lub do miast zlokalizowanych nad Bałtykiem, jeśli wynikałoby to z wymogów Konwencji Helsińskiej.

9 PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KRASNYSTAW

9.1 CEL NADRZĘDNY PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU KRASNYSTAW

Prawodawstwo polskie, dostosowane do wymogów unijnych, nakłada **obowiązek ochrony środowiska naturalnego zgodnie z wymogami zrównoważonego rozwoju**.

Położenie Powiatu Krasnystaw w południowo-wschodniej części kraju charakteryzującej się niskim stopniem urbanizacji i uprzemysłowienia oraz zachowanymi walorami środowiska naturalnego, znacznym udziałem zatrudnienia w gospodarce rolnej i leśnej oraz turystyce, a także niewielkim potencjałem finansowania rozwoju przemysłu upoważniają do przyjęcia założenia, że jedną z głównych szans powiatu jest racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych dla rozwoju nieuciążliwych dla środowiska gałęzi gospodarki.

Wykorzystując zasadę równego dostępu do środowiska przyrodniczego w kategoriach równoważenia szans człowieka i przyrody oraz zasadę regionalizacji, głównym przesłaniem „Programu ochrony środowiska Powiatu Krasnystaw” będzie hasło:

**OCHRONA I RACJONALNE WYKORZYSTANIE
ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO
SZANSĄ ROZWOJU
POWIATU KRASNYSTAW**

9.2 CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

9.2.1 WŁĄCZENIE ASPEKTÓW EKOLOGICZNYCH DO POLITYK SEKTOROWYCH

Podstawowym warunkiem skutecznej realizacji PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA jest respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w strategiach i politykach w poszczególnych dziedzinach gospodarowania, tj. uwzględnianie przy sporządzaniu tych strategii, polityk oraz ich programów wykonawczych, na równi z celami gospodarczymi i społecznymi właściwymi dla danego sektora, również celów ekologicznych.

Dotyczy to energetyki, przemysłu, transportu, gospodarki komunalnej i budownictwa, rolnictwa, leśnictwa, turystyki i innych dziedzin działalności, które **okazują presję na środowisko** w formie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jego zasobów oraz generowania zanieczyszczeń i/lub szkodliwych oddziaływań fizycznych. Instrumentem wspierającym lub wymuszającym ekologizację polityk sektorowych będą strategiczne oceny ich oddziaływania na środowisko, wykonywane przede wszystkim dla polityk i programów wymaganych ustawowo.

Wśród metod realizacji celów programu ochrony środowiska w ramach polityk sektorowych priorytet będzie miało stosowanie tzw. **dobrych praktyk gospodarowania** i systemów zarządzania środowiskowego, które pozwalają kojarzyć efekty gospodarcze z efektami ekologicznymi. Szczegółowe wskazówki w tym względzie są zawarte w „Wytycznych dotyczących zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych”, przygotowanych przez Ministerstwo

Środowiska, jako załącznik do dokumentu pt. „Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010”.

CELE I DZIAŁANIA:

- **upowszechnienie** sporządzonych przez Ministerstwo Środowiska „Wytucznych dotyczących zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych” ;
- **wprowadzenie** do wszystkich strategii i polityk sektorowych rozdziału „Ochrona środowiska”;
- **objęcie strategii i polityk sektorowych** strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko zgodnie z wymaganiami ustawy - Prawo ochrony środowiska.

9.2.2 AKTYWIZACJA RYNKU DO DZIAŁAŃ NA RZECZ ŚRODOWISKA

Zgodnie z II Polityką ekologiczną państwa jednym z podstawowych rozwiązań służących ochronie środowiska ma być wykorzystanie **do tego celu mechanizmów gry rynkowej**. Wynika to przede wszystkim z przyjęcia przez Polskę rynkowego modelu rozwoju gospodarczego, a także z podstawowej zasady wolnego rynku, funkcjonującej w Unii Europejskiej, do której Polska kandyduje.

Dzięki aktywizacji rynku do działań na rzecz środowiska zamierza się uzyskać:

- **równoprawne warunki** w dostępie do ograniczonych zasobów oraz do możliwości odprowadzania zanieczyszczeń przez wszystkie podmioty gospodarcze;
- **zachowanie i tworzenie** miejsc pracy w dziedzinach mniej obciążających środowisko (tzw. zielone miejsca pracy);
- **rozwój produkcji towarów** i usług, które mniej obciążają środowisko, a przez to prowadzą do bardziej zrównoważonej konsumpcji;
- **ekonomizację** ochrony środowiska;
- **rozwój potencjału** doradczego służącego zrównoważonemu rozwojowi;
- **wzmocnienie i poszerzenie** oferty eksportowej polskich podmiotów gospodarczych zajmujących się ochroną środowiska, zwłaszcza w eksporcie na rynki krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz krajów rozwijających się.

Uzyskanie tych efektów wymaga podejmowania działań bezpośrednich i pośrednich, polegających **na tworzeniu warunków do zmiany zachowań przez samorządy** regionalne i lokalne, podmioty gospodarcze oraz gospodarstwa domowe.

CELE I DZIAŁANIA:

- 1) ***Preferowanie przy zakupach towarów oraz usług przez administrację rządową i samorządową tych produktów, które mają proekologiczny charakter.***
- 2003 roku Rząd **opracuje listę towarów i usług**, które ze względu na możliwości stosowania rozwiązań proekologicznych winny być preferowane przy zakupach prowadzonych przez wszelkie agendy rządowe i samorządowe. Lista taka będzie corocznie weryfikowana;

- w 2003 roku Rząd dokona konfrontacji potrzeb w omawianym zakresie z oceną rynkowych możliwości ich zaspokojenia i podejmie starania wzmocnienia tego sektora rynku;
- począwszy od 2004 roku udział zakupów towarów i usług o charakterze proekologicznym będzie wrastał corocznie o 10%, tak aby w 2008 roku osiągnąć poziom 50%.

2) Zawarcie w każdym przetargu organizowanym przez administrację rządową i samorządową wymogów ekologicznych:

- w 2003 roku Rząd opracuje kryteria i zasady tzw. **zielonych przetargów** oznaczające, że we wszystkich wypadkach, **gdy ogłasza się przetarg publiczny** lub dokonywane jest zamówienie z zaangażowaniem środków publicznych, jednym z kryteriów oceny **będą kryteria ekologiczne**;
- wprowadzanie tych kryteriów i zasad odbywać będzie się stopniowo począwszy od 2004 roku, tak, aby w 2006 roku obowiązywały one w pełni. Rok 2004 byłby poświęcony na rozwiązania pilotażowe, rok 2005 to dobrowolne ich wprowadzanie przez agendy rządowe i samorządowe.

3) Kształtowanie równoprawnych warunków konkurencji przez pełne stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci”, wraz z uwzględnianiem kosztów zewnętrznych:

- w 2003 roku Rząd opracuje program pełnego wdrożenia zasady „zanieczyszczający płaci”, tak aby poszczególne podmioty gospodarcze, instytucje i gospodarstwa domowe były równoprawnie objęte tą zasadą. Program ten zawierać będzie harmonogram wdrażania jednak z zastrzeżeniem, że poszczególne sektory czy grupy objęte rozszerzeniem zasady zanieczyszczający płaci będą o tym informowane co najmniej z 4-rocznym wyprzedzeniem. Realizacja całego programu nie powinna skończyć się później niż do 2007 r.;
- w 2003 roku Rząd powoła zespół międzyresortowy do opracowania zakresu i zasad naliczania kosztów zewnętrznych we wszystkich ważniejszych dziedzinach, a przede wszystkim w transporcie, energetyce, górnictwie i przemyśle przetwórczym, wraz z harmonogramem wdrażania uwzględniania tych kosztów (np. w postaci podatków produktowych czy też depozytów) oraz podda go w 2004 roku konsultacji społecznej. Prace zespołu winny nawiązywać do prac prowadzonych w Unii Europejskiej, a harmonogram ich wprowadzania winien być uzależniony od harmonogramu wdrażania tego typu rozwiązań przez Unię.

4) Wspieranie powstawania i zachowania tzw. „zielonych” miejsc pracy, w szczególności: rolnictwie ekologicznym, agro- i eko-turystyce, leśnictwie i ochronie przyrody, odnawialnych źródłach energii, uzdrowiskach, transporcie publicznym, działaniach na rzecz oszczędzania zasobów (zwłaszcza energii i wody), odzysku produktów lub ich części oraz odzysku opakowań i wykorzystania odpadów jako surowców wtórnych:

- w 2003 roku Rząd przygotuje ramowy program wspierania zielonych miejsc pracy jako element programu walki z bezrobociem. Program ten zawierać będzie mechanizm **finansowego i eksperckiego wspierania władz samorządowych** i prywatnych przedsiębiorców w tworzeniu

miejsc pracy uznanych za zielone. Do wspierania tego programu włączone będą źródła finansowe wspierające tworzenie miejsc pracy, fundusze ekologiczne, środki Ekofunduszu oraz środki Unii Europejskiej i kredyty Banku Światowego oraz Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Podstawą uzyskania wsparcia będzie **przedstawienie przez władze samorządowe (wojewódzkie, powiatowe, gminne – pojedynczo lub w stowarzyszeniu) konkretnego programu tworzenia zielonych miejsc pracy**. Rząd będzie popierał partnerstwo prywatno-publiczne w działaniach na rzecz tworzenia zielonego rynku pracy.

- po zakończeniu prac nad zakresem i zasadami naliczania kosztów zewnętrznych międzyresortowy zespół zostanie w 2004 roku przekształcony w zespół do prac nad ekologiczną reformą podatkową. Jego zadaniem będzie przygotowanie, w nawiązaniu do prac prowadzonych w Unii Europejskiej, koncepcji ekologicznej reformy podatkowej w Polsce wraz z ogólnym harmonogramem jej wdrażania. Istotą tej koncepcji będzie zaproponowanie wzrostu opodatkowania zasobów, zwłaszcza nieodnawialnych, przy obniżeniu podatków związanych z zatrudnieniem, wraz z zachowaniem neutralności budżetowej. W 2005 roku koncepcja ta zostanie poddana szerokiej konsultacji społecznej. Wdrożenie koncepcji może nastąpić jedynie z równoległym jej wdrażaniem w państwach Unii;
- Rząd nadal będzie podtrzymywał i w miarę możliwości rozszerzał indywidualne rozwiązania **służące generowaniu lub zachowaniu zielonych miejsc pracy**. Dotyczy to w szczególności: obowiązkowego zakupu energii ze źródeł odnawialnych, wspierania przechodzenia z rolnictwa tradycyjnego na rolnictwo ekologiczne czy też wspierania działań termomodernizacyjnych. W miarę możliwości działania te będą rozszerzane, w szczególności poprzez wprowadzenie certyfikatów na tzw. „zieloną” energię w celu dostosowywania się do skali rozwoju energetyki odnawialnej przyjętej w Unii Europejskiej, pomoc państwa w rozwoju aglomeracyjnego transportu publicznego, czy też tworzenie rynku na wszelkiego rodzaju oszczędzanie. Wsparcie to będzie realizowane stopniowo w taki sposób, aby w okresie początkowym obniżyć ryzyko działania dla chcących podejmować aktywność w tym zakresie;

5) Stymulowanie rozwoju przemysłu urządzeń ochrony środowiska, zwłaszcza urządzeń wykorzystywanych w ochronie wód i powietrza oraz zagospodarowaniu odpadów:

- poprzez ustawę - Prawo ochrony środowiska i akty wykonawcze nawiązujące do prawodawstwa Unii Europejskiej, a także coraz sprawniejszą realizację prawa, Rząd stworzył i będzie nadal tworzył rynek na urządzenia ochrony środowiska. W szczególności będzie to ważne dla tych zagadnień, które w wyniku negocjacji z Unią uzyskały okresy przejściowe. Rząd w miarę możliwości będzie starał się promować rodzime firmy doradcze, wykonawcze i eksploatacyjne;
- w 2003 roku Rząd opracuje program wspierania polskiego eksportu w zakresie ochrony środowiska (doradztwo, urządzenia, wykonawstwo), zwłaszcza do krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz krajów rozwijających się. Program ten będzie zawierać działania związane z promocją oraz wspieraniem finansowym, zwłaszcza poprzez udzielanie gwarancji kredytowych oraz w miarę możliwości wspieranie tanim kredytem eksportowym lub ulgami podatkowymi. Wdrażanie tego programu powinno rozpocząć się w 2004 roku.

6) ***Wprowadzenie handlu pozwoleniami na emisję zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza w zakresie CO₂, SO₂ i NO_x:***

- w 2003 roku Rząd opracuje **koncepcję handlu pozwoleniami** na emisję zanieczyszczeń do powietrza, przede wszystkim w zakresie CO₂, SO₂ i NO_x;
- w 2004 roku **zostanie wdrożony system pilotażowy handlu emisjami** dla SO₂, w ograniczonym zakresie (np. dla dużych obiektów energetyki zawodowej i przemysłowej);
- w kolejnych latach zostanie **wdrożony system handlu emisjami** dla kolejnych zanieczyszczeń - w 2005 roku dla SO₂ w pełnym wymiarze, w 2007 roku dla CO₂ i w 2009 roku dla NO_x. Dwuletnie okresy wdrożeń pozwolą na zebranie doświadczeń z roku pierwszego i wykorzystanie ich do formułowania zasad i warunków handlu dla następnego rodzaju zanieczyszczenia.

7) ***Włączenie instytucji finansowych do wspierania na zasadach rynkowych przedsięwzięć w ochronie środowiska i na rzecz rozwoju zrównoważonego:***

- w 2003 roku Rząd **przygotuje program zachęcania banków komercyjnych** i funduszy powierniczych do rozszerzania oferty wszelkiego rodzaju ekodepozytów. W programie tym winna się znaleźć także zachęta do szerokiego stosowania przez podmioty gospodarcze potencjalnie groźne dla środowiska – ubezpieczeń ekologicznych. W późniejszym okresie Rząd rozważy możliwość wprowadzenia dla tego rodzaju podmiotów gospodarczych obowiązkowego ubezpieczenia ekologicznego, w szczególności dotyczącego zagrożeń awaryjnych.

W EFEKCIE WYMIENIONYCH DZIAŁAŃ NALEŻY SIĘ SPODZIEWAĆ:

- **znacznego poszerzenia** się rynku na produkty proekologiczne, wielokrotnego użytkowania, z recyklingu, surowce wtórne,
- **wzrostu rynku pracy związanego** z ochroną środowiska i ze zrównoważonym rozwojem,
- „**odmaterializowania**” produkcji i konsumpcji,
- **ekonomizacji ochrony** powietrza.

9.2.2.1 Partnerstwo z biznesem

Osiągnięcie celów PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA nie będzie możliwe bez aktywnego włączenia się w proces ich realizacji przez przedsiębiorstwa, będące, obok ogółu obywateli, głównymi użytkownikami środowiska. Równoległe z oddziaływaniem na podmioty gospodarcze przy pomocy obligatoryjnych mechanizmów prawnych, administracyjnych i ekonomiczno-finansowych konieczne jest w związku z tym szukanie również innych sposobów stymulowania proekologicznych zachowań sfery biznesu, a także dbanie o to, aby konieczne spełnianie rosnących wymagań ochrony środowiska nie powodowało jednocześnie zbyt wysokich kosztów i zbyt daleko idącego osłabiania aktywności gospodarczej w kraju, utrudniającego niezbędny wzrost poziomu życia i pogłębiającego trudności na rynku pracy.

Przyjmując takie założenia należy z jednej strony udzielać przedsiębiorstwom wszelkiej możliwej pomocy w spełnianiu zaostrzonych, ekologicznych wymagań obligatoryjnych, zaś z drugiej - tworzyć sprzyjające warunki dla podejmowania przez nie działań na rzecz środowiska również o charakterze dobrowolnym.

Pomoc w spełnianiu wymagań obligatoryjnych, obok dopuszczonej prawem pomocy materialnej, będzie obejmować przede wszystkim zapewnienie właściwego przepływu informacji pomiędzy instytucjami publicznymi i sferą biznesu oraz szkolenie kadr. Przepływ informacji będzie się odbywać głównie poprzez tworzenie stałych ciał konsultacyjnych skupiających przedstawicieli administracji ochrony środowiska i sfery przedsiębiorczości, włączanie przedstawicieli środowisk biznesowych do prac nad projektami aktów prawnych i dokumentów polityczno-programowych w tej dziedzinie, a także udział przedsiębiorców w procesie opiniowania tych projektów. Szkolenie kadr przedsiębiorstw w zakresie zagadnień ochrony środowiska będzie prowadzone zarówno w ramach organizowanych przez instytucje publiczne, wspólnie z zainteresowanymi przedsiębiorstwami, cykli szkoleniowych poświęconych specjalnie tym właśnie zagadnieniom, jak i w ramach rutynowych, odpowiednio sprofilowanych szkoleń prowadzonych przez wyspecjalizowane instytucje w odpowiedzi na pojawiające się zapotrzebowanie komercyjne na takie szkolenia. Przepływ informacji będzie pomocny w wyprzedzającym przygotowaniu się przez sferę biznesu do zmieniających wymagań, uwzględnianiu w ich ostatecznym kształcie realnych możliwości ich spełnienia oraz ewentualnym ustalaniu niezbędnych, dostosowawczych okresów przejściowych. Szkolenie kadr dostarczy natomiast koniecznej wiedzy, umiejętności i motywacji do wdrażania nowych rozwiązań.

Ważnym elementem wspierania dobrowolnych działań przedsiębiorstw na rzecz środowiska będzie również **wdrożenie systemu zbywalnych pozwoleń na emisję zanieczyszczeń**, który powinien sprzyjać spełnianiu przez podmioty gospodarcze wymagań ekologicznych oraz realizacji zaplanowanych zadań w zakresie redukcji emisji poprzez racjonalizację kosztów takich przedsięwzięć. System ten będzie wdrażany w pierwszej kolejności w odniesieniu do emisji dwutlenku węgla, dwutlenku siarki i tlenków azotu (patrz niżej).

Przedsięwzięcia dotyczące szerszego niż dotychczas wspierania dobrowolnych działań na rzecz środowiska zostaną podjęte także już w 2003 roku i będą realizowane sukcesywnie w latach 2004-2007 i częściowo do roku 2009 (wdrożenie handlu emisjami dla tlenków azotu).

CELE I DZIAŁANIA:

- stworzenie **stałych ciał konsultacyjnych skupiających** przedstawicieli administracji ochrony środowiska i sfery biznesu (z możliwym udziałem przedstawicieli także innych działów administracji publicznej oraz związków zawodowych, organizacji ekologicznych i innych zainteresowanych organizacji społecznych), z zadaniem prowadzenia bieżącej dyskusji na temat funkcjonowania istniejących mechanizmów ochrony środowiska oraz propozycjami wprowadzenia nowych rozwiązań w tej dziedzinie;
- **szkolenie kadr** przedsiębiorstw w zakresie problematyki ochrony środowiska;
- **wsparcie** „Ruchu czystszej produkcji” i Programu „Odpowiedzialność i troska”;

- **promocja istniejącego znaku ekologicznego** oraz opracowanie kryteriów przyznawania tego znaku dla większej liczby grup wyrobów;
- **wdrożenie systemu zbywalnych pozwoleń na emisję** (w pierwszej kolejności w odniesieniu do emisji dwutlenku węgla, dwutlenku siarki i tlenków azotu),

9.2.2.2 Kształtowanie postaw konsumentów

Szczególny wpływ na presję, której jest poddawane środowisko ze strony procesów gospodarczych i społecznych wywierają konsumenci, ponieważ są oni zarówno bezpośrednimi użytkownikami środowiska (konsumując jego zasoby na potrzeby gospodarstw domowych, wytwarzając w tych gospodarstwach ścieki i odpady, przemieszczając się indywidualnymi i zbiorowymi środkami transportu, korzystając z walorów środowiska w ramach wypoczynku, itp.), jak i oddziałują na użytkowanie środowiska w sposób pośredni, wpływając, poprzez stwarzane zapotrzebowanie na wyroby i usługi, na nieobojętną dla środowiska aktywność podmiotów gospodarczych. Z tych właśnie względów znaczenie jakie mają dla środowiska zachowania konsumentów trudno jest przecenić – ich świadome, przyjazne wobec środowiska działania mogą bowiem nie tylko istotnie zmniejszyć skalę problemów ekologicznych jakie występują w gospodarce komunalnej, transporcie czy turystyce, ale również ograniczyć lub wręcz wyeliminować, poprzez rynek, najbardziej uciążliwe dla środowiska rodzaje działalności, produkty lub usługi w gospodarce jako całości, promując jednocześnie rodzaje aktywności i wytwarzane dobra bardziej przyjazne środowisku. Skuteczność działania popytu stwarzanego przez konsumentów (lub też jego braku) może być w tym kontekście znacznie większa od skuteczności jakichkolwiek innych instrumentów – prawnych, organizacyjnych, ekonomicznych, itp.

Świadomość tego faktu powoduje, że w ramach polityki ekologicznej państwa znacznie większy niż dotychczas nacisk zostanie położony na sterowanie popytem na dobra i usługi, które będzie realizowane poprzez szereg poniżej wymienionych działań.

CELE I DZIAŁANIA:

- **wprowadzenie problematyki bezpośredniego i pośredniego** oddziaływania na środowisko przez sferę konsumpcji do podstaw programowych kształcenia we wszystkich typach szkół oraz programów szkoleń organizowanych przez pracodawców, instytucje publiczne i organizacje społeczne;
- **włączenie prezentacji obejmujących oddziaływanie** na środowisko zachowań konsumentów do oferty programowej środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku, przy możliwie szerokim zaangażowaniu do udziału w takich prezentacjach osób cieszących się wysoką społeczną popularnością i autorytetem oraz reprezentujących szanowane i poważane instytucje;
- **konsekwentna realizacja obowiązków** instytucji publicznych w zakresie udostępniania informacji o środowisku wynikających z ustawy - Prawo ochrony środowiska i ustawy o informacji publicznej;
- **wprowadzenie w odniesieniu do ustalonych** kategorii wyrobów powodujących szczególnie istotną, jednostkową konsumpcję zasobów środowiska lub emisję zanieczyszczeń w procesie produkcji i/ lub eksploatacji, obowiązku umieszczania informacji z tego zakresu na widocznych i

czytelnych etykietach (ponad formalne obowiązki wynikające z przepisów o substancjach niebezpiecznych);

- **wspieranie rynkowej konkurencyjności** produktów i usług przyjaznych środowisku poprzez uaktywnienie ich marketingu i reklamy, a w uzasadnionych przypadkach także ograniczone subsydiowanie ich cen.

9.2.2.3 Ograniczenie subsydiów szkodliwych dla środowiska

Szkodliwe dla środowiska subsydiowanie nie polega zwykle na jawnym wsparciu ze środków publicznych (dotacje z budżetów publicznych), ale przyjmuje następującą postać:

- subsydia „formalne”, przybierające postać dotacji i preferencyjnych pożyczek na inwestycje w środki trwałe, przyspieszona amortyzacja, zwolnienia i ulgi podatkowe,
- mechanizmy subsydiowania nieformalnego (przyjmujące postać umarzania zobowiązań podmiotów gospodarczych prowadzących działalność uciążliwą lub szkodliwą dla środowiska, co umożliwia im działanie w większym zakresie niż to by wynikało z warunków określanych przez rynek),
- mechanizmy subsydiowania nieformalnego polegające na przyzwoleniu na nieprzestrzeganie obowiązujących regulacji ekologicznych oraz niezadowalające wykonywanie zobowiązań związanych z szeroko rozumianymi opłatami ekologicznymi,
- ukryte subsydia (głównie dla gospodarstw domowych) związane z regulowaniem cen, podaży i popytu.

W latach 2003-2006 Rząd dokona identyfikacji obszarów i zakresu występowania wyżej wskazanych form subsydiowania, ich skutków redystrybucyjnych i – zwłaszcza – środowiskowych. W szczególności należy się skoncentrować na analizie z tego punktu widzenia szeroko rozumianego sektora energetycznego, rolnictwa (także w kontekście przyszłego wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej) oraz transportu. Likwidacja subsydiów szkodliwych dla środowiska powinna zakończyć się w okresie 2007-2010.

W ramach programu stopniowego wycofywania się z subsydiów szkodliwych dla środowiska zostaną ustalone przejrzyste zasady subwencjonowania ochrony środowiska zarówno w formie bezpośrednich dotacji, jak i w formie pośredniej. Jest to niezbędnym punktem wyjścia dla rozwoju systemów wsparcia publicznego w postaci preferencji kredytowo-pożyczkowych i fiskalnych umożliwiających, zgodnie z propozycjami VI Środowiskowego Programu Działań Unii Europejskiej, rozwój przyjaznych dla środowiska procesów produkcyjnych oraz produktów, pod warunkiem jednak, że wypełniają one wspólnotowe zasady przyznawania pomocy publicznej. Wsparcie takie powinno również objąć gospodarstwa domowe, w sytuacji gdy likwidacja subsydiów skutkować będzie wyższymi cenami nośników energii, a z kolei harmonizacja w sferze gospodarowania odpadami i gospodarki wodno-ściekowej spowoduje znaczny wzrost kosztów zaopatrzenia w wodę, usuwania ścieków i odpadów bytowych. W okresie 2003-2006 powinny zostać przygotowane podstawy prawno-instytucjonalne takiego wsparcia.

CELE I DZIAŁANIA:

- identyfikowanie obszarów występowania, form i zakresu różnych mechanizmów szkodliwego dla środowiska subsydiowania publicznego oraz przygotowanie programu ich stopniowej likwidacji, najpóźniej w latach 2007-2010;
- rozwijanie systemów wsparcia publicznego umożliwiających rozwój przyjaznych dla środowiska procesów produkcyjnych, produktów oraz ograniczających ekologicznie negatywne skutki konsumpcji przez gospodarstwa domowe; przygotowanie najpóźniej do 2006 roku podstaw prawno-instytucjonalnych takiego wsparcia.

9.2.2.4 Ekologizacja sektora finansowego

W okresie 2004-2007 będą uruchomione liczne i zróżnicowane działania sprzyjające wzrostowi zaangażowania komercyjnego prywatnych i publicznych instytucji finansowych na rzecz finansowania celów ekologicznych. Wynika to, po pierwsze, z konieczności ograniczania wsparcia publicznego w sferze ochrony środowiska. Po drugie, można przyjąć iż następować będzie stopniowa poprawa kondycji finansowej przedsiębiorstw, a więc zwiększy się ich zdolność do finansowania przedsięwzięć proekologicznych w formie zobowiązaniowej (kredyty i pożyczki). Po trzecie, zwiększać się będzie skłonność osób i instytucji prywatnych do przeznaczania środków na szeroko rozumianą ochronę środowiska w postaci ekodepozytów, ekologicznych rachunków oszczędnościowych, czy tworzenia „zielonych funduszy inwestycyjnych”.

CELE I DZIAŁANIA:

- zwiększenie możliwości gwarantowania, głównie przez celowe fundusze ekologiczne, kredytów proekologicznych udzielanych przez instytucje komercyjne, a zwłaszcza banki, a także obligacji komunalnych emitowanych w związku z realizacją priorytetowych celów środowiskowych;
- zapewnienie należytego poziomu finansowania przedsięwzięć ochronnych przez celowe fundusze ekologiczne;
- zwiększone zaangażowanie funduszy ekologicznych w finansowaniu konsorcjalnym ochrony środowiska;
- zwiększenie możliwości wykorzystania środków finansowych pozostających w dyspozycji funduszy ekologicznych do inwestowania kapitałowego w przedsięwzięcia współfinansowane przez komercyjne instytucje finansowe;
- stworzenie zachęt finansowych dla wykorzystywania środków prywatnych na finansowanie przedsięwzięć proekologicznych, „zielonych” funduszy inwestycyjnych itp.

9.2.2.5 Zarządzanie środowiskowe

Duże nadzieje jeśli chodzi o kształtowanie świadomości ekologicznej i współodpowiedzialności za stan środowiska wśród przedsiębiorców, sprzyjające rozwiązywaniu problemów środowiskowych z wykorzystaniem partnerskiego dialogu i współdziałania instytucji publicznych ze sferą biznesu, były i nadal są wiązane z upowszechnianiem w przedsiębiorstwach, na zasadzie dobrowolności, systemów

zarządzania środowiskowego, spełniających wymagania stosownych, międzynarodowych i krajowych norm lub uzgodnionych przez zainteresowane podmioty uregulowań o charakterze programowym (przede wszystkim normy PN-EN-ISO 14001 i norm związanych, Rozporządzenia Rady 761/2001/WE w sprawie możliwości dobrowolnego udziału organizacji w systemie zarządzania środowiskowego i przeglądów ekologicznych Wspólnoty (EMAS), Programu „Odpowiedzialność i Troska” (będącego polskim odpowiednikiem międzynarodowego programu „Responsible and Care” realizowanego przez przedsiębiorstwa przemysłu chemicznego) oraz Ruchu Czystszej Produkcji, działającego zgodnie z Deklaracją Czystszej Produkcji przyjętą przez UNEP.

Systemy zarządzania środowiskowego tworzone zgodnie z zasadami określonymi w normach ISO 14000 i rozporządzeniu EMAS są najbardziej rozbudowane i towarzyszą im najbardziej rozwinięte procedury certyfikacji. Pewne formy certyfikacji tj. świadectwa funkcjonują także w ramach Ruchu Czystszej Produkcji, któremu patronuje Federacja Stowarzyszeń Naukowo- Technicznych NOT. Uczestnictwo w programie „Odpowiedzialność i Troska”, któremu patronuje Polska Izba Przemysłu Chemicznego, wymaga od producentów chemicznych podjęcia zobowiązania, iż będą oni przestrzegać zasad gwarantujących między innymi utrzymanie na akceptowalnym poziomie ryzyka, jakie prowadzona przez nich działalność stwarza dla pracowników, klientów, społeczeństwa i środowiska. Niezależnie od występujących różnic pomiędzy wymienionymi formami działań, wszystkie one wymagają podjęcia znaczącego wysiłku organizacyjno-technicznego i finansowego, a wspólnym utrudnieniem dla ich dalszego rozwoju jest niedostatek możliwych do przeznaczenia na ten cel sił i środków, zwłaszcza w przypadku przedsiębiorstw małych i średnich (w działaniach tych uczestniczą jak dotąd przede wszystkim firmy duże, które z jednej strony dysponują odpowiednim potencjałem, a z drugiej muszą w szczególny sposób troszczyć się o sprostanie zmieniającym się warunkom konkurencji na rynku międzynarodowym).

Aby nadzieje wiązane z zarządzaniem środowiskowym mogły się urzeczywistnić konieczne jest pilne podjęcie działań w trzech podstawowych kierunkach:

- skutecznego promowania wymienionych systemów zarządzania środowiskowego, zwłaszcza wśród małych i średnich przedsiębiorstw, co może również wymagać udzielania tym przedsiębiorstwom, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z zasad udzielania pomocy publicznej, ewentualnego wsparcia finansowego w tym zakresie;
- zwracania większej uwagi przez podmioty wdrażające systemy oraz przez jednostki weryfikujące i certyfikujące na spełnianie tych wymagań systemowych, które dotyczą uzyskiwania ciągłej poprawy w zakresie oddziaływania organizacji na środowisko (a nie tylko tych, które odnoszą się do zidentyfikowania istotnych problemów środowiskowych, wypracowania i wdrożenia odpowiednich procedur postępowania oraz prowadzenia w ramach systemu wymaganej dokumentacji);
- stworzenia odpowiednich warunków prawno - instytucjonalnych dla praktycznej realizacji i stosowania w Polsce przepisów rozporządzenia EMAS, które z chwilą przystąpienia do Unii Europejskiej staną się dla naszego kraju obowiązujące.

CELE I DZIAŁANIA:

- Współdział w utworzeniu (lub powierzenie zadań instytucji już funkcjonującej) Krajowego Centrum Informacji Systemach Zarządzania Środowiskowego, gromadzącego i udostępniającego

dane o aspektach formalnoprawnych poszczególnych systemów, akredytowanych jednostkach certyfikujących i weryfikujących oraz organizacjach, które wdrożyły systemy, a także prowadzącego akcje popularyzujące systemy zarządzania środowiskowego i przybliżające potencjalne korzyści związane z ich wdrażaniem;

9.2.2.6 Odpowiedzialność za skutki środowiskowe realizowanych przedsięwzięć

Odpowiedzialność za skutki środowiskowe realizowanych przedsięwzięć ujęta jest w polskim prawie ochrony środowiska w formie odpowiedzialności cywilnej i karnej. Odpowiedzialność cywilna za skutki środowiskowe prowadzonych działań sformułowana jest w polskim prawie w sposób ramowy. Ponieważ na forum międzynarodowym trwają prace nad prawnym uregulowaniem odpowiedzialności cywilnej w sposób bardzo konkretny, w przyszłości pojawi się potrzeba dostosowania polskich norm prawnych do wymagań międzynarodowych, zarówno w odniesieniu do stosowanych mechanizmów, jak i szczegółowości norm prawnych.

Na forum międzynarodowym odpowiedzialność cywilna za skutki środowiskowe została szczegółowo uregulowana w następujących obszarach:

- zanieczyszczenia morza spowodowane wypadkiem morskim lub działaniem siły wyższej, w wyniku którego nastąpił rozlew olejów transportowanych jako ładunek statku (względnie transportowanych na ląd lub załadowywanych na statek z platformy wiertniczej), na obszarze morza terytorialnego;
- zanieczyszczenia morza spowodowane wypadkiem morskim lub działaniem siły wyższej, w wyniku którego nastąpił rozlew paliwa bunkrowego,
- zagrożenia środowiska morskiego w wyniku robót wiertniczych i wydobywczych na morzu;
- zagrożenia radiacyjnego w wyniku awarii jądrowych. Trwają prace nad uregulowaniem spraw odpowiedzialności cywilnej z tytułu awaryjnego zanieczyszczenia środowiska w wyniku tzw. poważnych awarii przemysłowych związanych przede wszystkim z operowaniem niebezpiecznymi substancjami (nowa dyrektywa Unii Europejskiej i nowy protokół EKG ONZ).

PRZEWIDYWANE DZIAŁANIA NA SZCZEBLU PONADLOKALNYM:

- Rząd będzie okresowo, co cztery lata, dokonywał przeglądu zgodności polskich przepisów prawnych dotyczących odpowiedzialności cywilnej za skutki środowiskowe realizowanych przedsięwzięć z wymaganiami międzynarodowymi i proponował ich nowelizację. Pierwszy taki przegląd zostanie dokonany po przyjęciu nowej dyrektywy Unii Europejskiej w sprawie odpowiedzialności za szkody powodowane w środowisku (prawdopodobnie w 2004 lub 2005 r.). Przegląd ten weźmie także pod uwagę odpowiednie konwencje międzynarodowe i protokoły do tych konwencji.

9.2.3 MECHANIZMY EKONOMICZNE I SYSTEMY FINANSOWANIA

9.2.3.1 Mechanizmy ekonomiczne

Potrzeba modyfikacji istniejącego systemu instrumentów ekonomicznych ochrony środowiska wynika z trzech przyczyn:

- braku powszechności istniejącego systemu, co osłabia jego skuteczność ekologiczną i jest sprzeczne z kryterium sprawiedliwości dystrybucyjnej;
- transformacji gospodarki, oznaczającej konieczność coraz bardziej "rynkowej" orientacji tak systemu instrumentów ekonomicznych, jak i sposobu finansowania;
- konieczności zmian w systemie wynikającej z bliskiej już perspektywy członkostwa w Unii Europejskiej i unikania nadmiernych (w stosunku do występujących w Unii) obciążeń finansowych polskich przedsiębiorstw.

Potrzebne są zatem zarówno działania modernizujące instrumenty już stosowane, jak i wprowadzające instrumenty w polskich warunkach całkowicie nowe lub stosowane w bardzo ograniczonym zakresie. Jeśli chodzi o obszar pierwszy, to w latach 2003-2006 niezbędne będzie opracowanie systemu informatycznego pozwalającego na efektywną kontrolę funkcjonowania systemu opłat za korzystanie ze środowiska, naliczanych bezpośrednio przez podmioty gospodarcze wnoszące te opłaty. Wzorem krajów Unii zmienić należy zasadniczo sposób traktowania administracyjnych kar pieniężnych – powinny się one stać przede wszystkim formą sankcji za zawinione dopuszczenie do sytuacji awaryjnych, powodujących istotne straty i szkody ekologiczne. W obszarze drugim (nowe instrumenty) pilne staje się szerokie wprowadzenie opłat produktowych i depozytów ekologicznych, dobrowolnych i obowiązkowych ubezpieczeń ekologicznych oraz rynków zbywalnych uprawnień do emisji zanieczyszczeń.

PRZEWIDYWANE DZIAŁANIA SYSTEMOWE NA SZCZEBLU PONADLOKALNYM:

- zwiększenie zakresu stosowania opłat produktowych i depozytów ekologicznych;
- rozszerzenie zakresu stosowania niektórych opłat za korzystanie ze środowiska na gospodarstwa domowe;
- zmiana funkcjonowania systemu kar pieniężnych wymierzanych za naruszanie wymagań ochrony środowiska;
- przygotowanie koncepcji systemu dobrowolnych ubezpieczeń ekologicznych;
- stworzenie systemu obowiązkowych ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej od szkód ekologicznych, wraz z określeniem rodzajów działalności podlegających tym ubezpieczeniom;
- tworzenie rynków uprawnień do emisji zanieczyszczeń środowiska i zasad obrotu takimi uprawnieniami;
- przygotowanie instytucjonalne i logistyczne do uczestnictwa Polski w międzynarodowym handlu emisją CO₂
- utworzenie systemu oceny kosztów zewnętrznych niektórych form korzystania ze środowiska;
- regionalizacja i różnicowanie opłat za korzystanie ze środowiska w stosunku do poszczególnych grup jego użytkowników;
- analiza wysokości opłat z punktu widzenia ich funkcji bodźcowej i dochodowej, a także pod kątem ich relacji do kosztów zewnętrznych; zmodyfikowanie, w nawiązaniu do wyników analizy, stawek opłat.

9.2.3.2 Systemy finansowania

Modyfikowanie systemu finansowania, oprócz omówionych wcześniej zmian wynikających z rozwoju preferencyjnych form finansowania i subsydiowania oraz „zazieleniania” sektora finansowego (w odniesieniu do tej jego części, która dotąd koncentrowała się na pozaekologicznych obszarach finansowania) powinno zmierzać do istotnej dywersyfikacji źródeł finansowania i instytucji finansujących. Oznacza to, w szczególności, z jednej strony potrzebę relatywnego osłabienia udziału opłat za korzystanie ze środowiska w finansowaniu tej sfery, z drugiej zaś zmniejszenia aktywności funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej jako instytucji gromadzących i redystrybuujących, w postaci dotacji oraz pożyczek, pochodzące z takich opłat środki finansowe. Nastąpi to poprzez stopniowe upowszechnianie opłat produktowych i depozytowych oraz wskazane już zwiększenie udziału komercyjnych instytucji finansowych we wspieraniu przedsięwzięć proekologicznych. W latach 2003-2006 w systemie instytucjonalnym finansowania ochrony środowiska powinny zostać stworzone nowe bądź zreformowane dotychczas istniejące instytucje gromadzenia i redystrybucji dochodów w związku z wprowadzeniem nowych rodzajów obciążeń ekologicznych dla podmiotów gospodarczych (np. opłaty produktowe) lub zniesieniem (zmniejszeniem) obciążeń dotychczas istniejących. System instytucji gospodarowania środkami z istniejących opłat powinien zostać przebudowany w związku z nową strukturą administracyjną państwa i wprowadzeniem zlewniowego modelu zarządzania i sterowania gospodarką wodną. Znaczna część środków dotychczas gromadzonych w ramach funduszy celowych znajdzie się w dyspozycji organów zarządzających gospodarką wodną w poszczególnych zlewniach, a ponadto stale zmniejszać się będzie strumień opłat ekologicznych. W związku z tym powinno się dążyć do koncentracji środków gromadzonych w ramach funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej poprzez spłaszczenie czteroszczeblowej struktury tych funduszy. Powinno też nastąpić przystosowanie istniejących instytucji, a przede wszystkim Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, a także Banku Ochrony Środowiska, do zadań wynikających z zarządzania środkami przedakcesyjnymi, a następnie środkami pochodzącymi z funduszy strukturalnych. Nieodzowne będzie wypracowanie form i zasad współpracy międzyregionalnej i między państwowej w finansowaniu przedsięwzięć o charakterze regionalnym i europejskim, ograniczających zanieczyszczenia transgraniczne, służących zachowaniu bioróżnorodności, wykorzystaniu energii odnawialnej itp., z wykorzystaniem środków krajowych, unijnych oraz międzynarodowych publicznych instytucji finansowych (Bank Światowy, EBOiR i inne).

W latach 2003-2006 powinno mieć miejsce istotne zwiększenie bezpośredniego zaangażowania finansowego komercyjnych instytucji finansowych, zwłaszcza banków, we wspieraniu inwestycji i przedsięwzięć proekologicznych. Jest to wskazane zwłaszcza w kontekście faktu, że pozyskanie środków unijnych zarówno przedakcesyjnych, jak i – w późniejszym okresie – funduszy strukturalnych, jest uwarunkowane odpowiednim zaangażowaniem finansowym strony polskiej. Rozdysponowanie środków finansowych ze źródeł publicznych powinno zostać poddane przejrzystym regułom zarówno w odniesieniu do ubiegających się o środki przedsiębiorstw, jak i samorządów oraz gospodarstw domowych. Podstawę tego powinien stanowić odpowiedni system informacji o sposobach i warunkach udostępniania takiej pomocy publicznej.

PRZEWIDYWANE DZIAŁANIA NA SZCZEBLU PONADLOKALNYM:

- dostosowanie systemu dysponowania wpływami z opłat w nawiązaniu do nowego podziału terytorialnego kraju oraz zlewniowego systemu zarządzania gospodarką wodną
- rozszerzenie zakresu gromadzenia i wydatkowania środków z opłat w sposób kierunkowy, w szczególności w odniesieniu do opłat produktowych;
- redystrybucja środków pochodzących ze zbieranych opłat, w celu dostosowania do rodzaju i wielkości uzyskiwanych wpływów, rodzaju i skali wymagających rozwiązania problemów środowiskowych oraz zasad udzielania pomocy publicznej przedsiębiorstwom;
- wdrożenie mechanizmów preferencyjnego finansowania ekologicznych inwestycji ochronnych gospodarstwach domowych, polegających przede wszystkim na preferencjach kredytowych i fiskalnych dla tych gospodarstw, które we własnym zakresie podejmować będą odpowiednie inwestycje ochronne np. budowa domowych oczyszczalni ścieków, modernizacja systemów ogrzewania, termomodernizacja, itp.

9.2.4 WZMOCNIENIE INSTYTUCJONALNE

Lata 2004-2007 to okres, w którym Polska uzyska członkostwo w Unii Europejskiej, a tym samym będzie musiała realizować w praktyce pełny pakiet ok. 200 aktów prawnych Unii w obszarze „środowisko”, a ponadto opanować wzrastający strumień środków pomocowych, stosując się do procedur i wymagań Unii. Zwiększy to w sposób zauważalny **obowiązki administracji publicznej wszystkich szczebli**. Aby podołać zwiększonym obowiązkom musi nastąpić wzmocnienie kadrowe i kompetencyjne istniejących struktur, a także musi być rozważona możliwość i celowość tworzenia nowych instytucji.

CELE I DZIAŁANIA:

- wzmocnienie etatowe komórek ochrony środowiska i gospodarki wodnej na szczeblu centralnym, regionalnym (zlewniowym), wojewódzkim, powiatowym i gminnym (2003-2004);
- utworzenie nowych komórek lub powierzenie już istniejącym strukturom nowych zadań związanych ze specyficznymi programami unijnymi lub międzynarodowymi (funkcji punktów kontaktowych, ośrodków lub tzw. jednostek kompetentnych), szczególnie w odniesieniu do programu Natura 2000, systemu PRTR, weryfikacji i rejestracji systemów zarządzania środowiskowego zgodnych z rozporządzeniem EMAS oraz realizacji konwencji ekologicznych, w celu usprawnienia koordynacji prowadzonych działań;

9.2.5 UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA. EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO

Skuteczna realizacja celów PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA wymaga udziału w tym procesie wszystkich zainteresowanych podmiotów wywierających bezpośredni lub pośredni wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska, w tym również udziału obywateli. Aby udział ten był wystarczająco szeroki i przynosił oczekiwane efekty konieczne jest z jednej strony stymulowanie samej chęci takiego udziału, natomiast z drugiej – tworzenie sprzyjających warunków dla praktycznej realizacji tej potrzeby oraz dostarczanie wiedzy i umiejętności pomocnych w konkretnych działaniach.

Podstawowe znaczenie dla szerokiego, społecznego udziału w urzeczywistnianiu celów ekologicznych ma więc po pierwsze odpowiednia edukacja ekologiczna, a po drugie zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku oraz stworzenie instytucjonalnego zabezpieczenia dla wyrażania przez społeczeństwo swoich opinii i wpływania na podejmowane, istotne dla środowiska decyzje. Obywatelami, niezależnie od swojej szczególnej roli kreatorów działalności gospodarczej, są bowiem również przedsiębiorcy, a we współczesnym świecie wszyscy obywatele (w tym przedsiębiorcy) są także konsumentami. Koniecznym uzupełnieniem tych zadań musi być jednak dalsze rozszerzanie współpracy instytucji publicznych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi (nie tylko w kontekście rozwijania edukacji ekologicznej, ale również włączania organizacji pozarządowych w procedury konsultowania ważnych dla środowiska przedsięwzięć i decyzji, udziału przedstawicieli tych organizacji w kierowniczych gremiach niektórych publicznych instytucji działających w sferze środowiska oraz powierzania im realizacji konkretnych projektów prośrodowiskowych jeśli dysponują ku temu odpowiednim przygotowaniem i potencjałem), a także konsekwentna realizacja ustalonych prawem obowiązków instytucji publicznych w zakresie umożliwiania obywatelom i organizacjom społecznym udziału w procedurach oceny oddziaływania na środowisko zarówno konkretnych przedsięwzięć, jak i zamierzeń o charakterze strategii, planów i programów.

DZIAŁANIA:

- utworzenie w urzędach administracji publicznej systemu udostępniania informacji o środowisku spełniającego wymagania ustawy - Prawo ochrony środowiska (do 2005 r.);
- opracowanie i wdrożenie, w oparciu o publiczne rejestry, interaktywnych baz danych o środowisku w postaci elektronicznej, dostępnych za pośrednictwem Internetu (do 2005 r.);
- zapewnienie bieżącego udziału przedstawicieli pozarządowych organizacji ekologicznych w radach nadzorczych funduszy ekologicznych, ciałach doradczych i opiniodawczych, komitetach nadzorujących finansowanie projektów ekologicznych z funduszy publicznych, itp. (praca ciągła);
- wsparcie wybranych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, w tym powierzanie tym organizacjom realizacji niektórych projektów inicjowanych przez instytucje publiczne (praca ciągła);
- realizacja przewidzianych prawem obowiązków w zakresie zapewniania społecznego udziału w procedurach oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów (praca ciągła);
- zwiększenie udziału problematyki ekologicznej w podstawach programowych kształcenia we wszystkich typach szkół oraz rozwój szkoleń obejmujących zagadnienia środowiskowe organizowanych przez pracodawców, instytucje publiczne i organizacje społeczne (praca ciągła);
- powołanie i zapewnienie funkcjonowania stałych ciał konsultacyjnych zajmujących się problematyką ekologiczną, skupiających przedstawicieli administracji publicznej i sfery biznesu, z możliwym i pożądanym udziałem także przedstawicieli organizacji społecznych (powołanie – 2004 r., funkcjonowanie praca ciągła);
- realizacja prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku (praca ciągła).

9.2.6 EKOLOGIZACJA PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO I UŻYTKOWANIA TERENU

Konieczne zmiany w systemie planowania przestrzennego muszą uwzględniać jednocześnie dwa aspekty – z jednej strony szersze włączenie do prac nad planami zagospodarowania przestrzennego i do treści tych planów zagadnień związanych z ochroną środowiska, natomiast z drugiej - uproszczenie i przyspieszenie procedur ustalania lokalizacji inwestycji, niezbędne z punktu widzenia skuteczności podejmowanych starań mających na celu pobudzenie i modernizację gospodarki oraz poprawę sytuacji na rynku pracy.

Pierwszym spośród zadań dotyczących ekologizacji systemu planowania przestrzennego jest wprowadzenie odpowiednich zmian w regulacjach prawnych z tego zakresu, zawartych w uchwalonej nowej zmienionej ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym oraz przepisów wykonawczych do tej ustawy.

Drugim podstawowym zadaniem w zakresie ekologizacji planowania przestrzennego, w wymiarze czasowym, organizacyjno-technicznym i finansowym znacznie poważniejszym i trudniejszym od pierwszego, będzie dokonanie odpowiedniej weryfikacji już obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego różnego szczebla, względnie opracowanie i uchwalenie całkowicie nowych planów, spełniających już wszystkie zmienione prawem wymagania oraz uwzględniających w zakładanym stopniu treść polityki ekologicznej państwa (a także treść służących realizacji tej polityki programów ochrony środowiska o zasięgu regionalnym i lokalnym).

DZIAŁANIA:

- wprowadzenie zaleceń określających zakres i sposób przedstawiania w planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń dotyczących ochrony środowiska;
- wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących sposobu uwzględniania ustaleń i zaleceń zawartych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju – w planach zagospodarowania przestrzennego województw, gmin i obszarów funkcjonalnych (w 2004 r.);
- zweryfikowanie istniejących lub opracowanie nowych, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu uwzględnienia w tych planach wymagań wynikających ze znowelizowanych przepisów, a także z treści polityki ekologicznej państwa oraz programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym (od 2003 r. sukcesywnie);
- dokonanie weryfikacji koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania pod kątem szerszego uwzględnienia treści polityki ekologicznej oraz skonkretyzowanie zapisów w koncepcji dotyczących kierunków zrównoważonego rozwoju wybranych obszarów (stref, grup gmin, itp.) (w 2004 r.);
- wdrożenie w odniesieniu do koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, a także dokonanie weryfikacji całości systemu ocen oddziaływania na środowisko planów i programów (w 2004 r.).

9.2.7 ROZWÓJ BADAŃ I POSTĘP TECHNICZNY. STYMULOWANIE INNOWACJI

Realizacja polityki ekologicznej wymaga odpowiedniego zaplecza naukowego. W celu wzmocnienia zespołów badawczych zajmujących się problematyką z tego obszaru konieczne jest

powołanie państwowych instytutów badawczych wspierających realizację zadań w dziale środowisko i gospodarka wodna oraz ustanowienie kompleksowych, wieloletnich programów badawczych ukierunkowanych na rozwiązanie najistotniejszych problemów z tej dziedziny o zasięgu ogólnokrajowym.

Do programów tych, których celem byłoby przede wszystkim stworzenie podstaw dla racjonalnej gospodarki zasobami przyrody, skuteczna ochrona dziedzictwa przyrodniczego oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego gospodarki i społeczeństwa, w pierwszej kolejności należą programy takie jak:

- Baza zasobów środowiskowych;
- Bezpieczeństwo ekologiczne i ochrona dziedzictwa przyrodniczego;
- Kształtowanie, racjonalne wykorzystanie oraz ochrona zasobów wodnych;
- Zagospodarowanie i ochrona zasobów leśnych;
- Przeciwdziałanie i łagodzenie skutków nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, ludności i gospodarki spowodowanych zmianami klimatu i klęskami żywiołowymi;

Wdrażanie wyników badań wymaga wzmocnienia poprzez szersze włączenie w ten proces zainteresowanych służb ochrony środowiska, w tym służby kontroli i monitoringu, hydrologiczno-meteorologicznej, geologicznej i leśnej oraz organy Służby Geodezyjnej i Kartograficznej. Dla stymulowania innowacji konieczne jest utworzenie w resorcie środowiska systemu ewidencji i oceny wyników badań naukowych związanych ze środowiskiem rozproszonych w różnych jednostkach badawczych i sektorach gospodarczych. Ważnym uzupełnieniem zadań dotyczących rozwoju krajowych badań naukowych i postępu technicznego będzie promowanie wzrostu aktywności polskich placówek badawczych w programach badawczych o zasięgu międzynarodowym, w szczególności w VI Programie Ramowym Unii Europejskiej, poprzez stworzenie odpowiednich mechanizmów oceny jednostek badawczych oraz określania zakresu dofinansowywania ich działalności.

DZIAŁANIA:

- Korzystanie i wdrażanie osiągnięć, na podstawie resortowego systemu ewidencji i oceny wyników prac badawczych i rozwojowych dotyczących działu środowisko i gospodarka wodna (2003 r.) w ochronie środowiska, w zadaniach z zakresu ochrony środowiska;

9.3 RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW NATURALNYCH

CEL NADRZĘDNY

**ZACHOWANIE WALORÓW I ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH
Z UWZGLĘDNIENIEM GEORÓŻNORODNOŚCI I BIORÓŻNORODNOŚCI, W TYM WZROST
LESISTOŚCI POWIATU KRASNYSTAW**

9.3.1 PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA

Zgodnie z założeniami VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001-2010 realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE.

Poprawa środowiska ma nastąpić między innymi wskutek działań takich jak:

- znaczny wzrost lesistości; w Polsce zakłada się wzrost lesistości z 28,5% (2001 r.) do 30% (do roku 2020), a w dalszej perspektywie nawet do 32-33%;
- włączenie się do tworzenia europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 obejmującej dotychczas ok. 15% powierzchni państw członkowskich Unii Europejskiej;
- ochrona terenów wodno - błotnych;
- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych (płynących, stojących i morskich); jest to zadanie szczególnie trudne wobec powszechnego zanieczyszczenia wód powierzchniowych.

Aby zrealizować te zadania konieczne jest przyjęcie następujących strategii:

- ochrony różnorodności biologicznej,
- ochrony georóżnorodności,
- ochrony zasobów wodnych,
- ochrony przyrody.

Strategie te powinny odegrać istotną rolę w regionalnym kształtowaniu środowiska przyrodniczego, szczególnie **na etapie sporządzania strategii rozwoju oraz planów przestrzennego zagospodarowania**. Niezbędna jest akceptacja społeczna dla działań na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego. Konieczna jest więc **intensywna edukacja ekologiczna**.

Dla realizacji powyższych celów konieczne jest:

- rozszerzenie zakresu monitoringu przyrodniczego działającego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska o zadania wynikające z konwencji i porozumień międzynarodowych oraz prawa Unii Europejskiej;
- wzmocnienie etatowe i techniczne komórek organizacyjnych do spraw ochrony przyrody w Ministerstwie Środowiska, urzędach **wojewódzkich i jednostkach samorządu terytorialnego**; które będą zarządzały obszarami sieci Natura 2000;
- **zwiększenie udziału środków finansowych** przeznaczonych na ochronę przyrody przez Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

9.3.2 OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU

Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego wymaga między innymi utrzymania i/lub przywracania do właściwego stanu różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz zwiększenia powierzchni obszarów chronionych do poziomu 1/3 terytorium Polski. Utrzymanie (ochrona)

różnorodności biologicznej i krajobrazowej związane jest z ochroną zasobów przyrody na całym obszarze kraju, niezależnie od formalnego statusu ochronnego konkretnych terenów i sposobu ich użytkowania. Trwałość różnorodności biologicznej i krajobrazowej podlega obecnie na całym świecie, w tym również w Polsce, silnemu zagrożeniu ze względu na znaczną presję społeczną związaną z dążeniem do wykorzystywania wszelkich zasobów przyrody w celu podnoszenia materialnego poziomu życia oraz osiągania szybkich i możliwie dużych zysków. Tendencji tej ulega również w praktyce swojego działania wiele instytucji publicznych, w tym **organów administracji rządowej i samorządowej**. Brakuje międzyresortowej koordynacji działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej na różnych szczeblach. Niewystarczające i nieskuteczne jest wdrażanie ochrony zasobów przyrody w praktyce stosowania narzędzi planistycznych (plany przestrzennego zagospodarowania). Transformacja elementów różnorodności biologicznej i krajobrazowej następuje przede wszystkim w wyniku zmian struktury własności, wprowadzania intensywnych, przemysłowych form gospodarowania w rolnictwie, rybactwie i leśnictwie, urbanizacji, rozbudowy układów komunikacyjnych, osuszania i eksploatacji torfowisk (mokradeł) oraz zabudowy hydrotechnicznej wód, z wszystkim towarzyszącymi tym zjawiskom negatywnymi skutkami. Te właśnie procesy stanowią główne źródła zagrożenia dla zasobów przyrody i wytyczają podstawowe cele i kierunki działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Najważniejszymi celami w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w perspektywie 2011 roku są:

- renaturalizacja i poprawa stanu najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów i siedlisk, szczególnie leśnych i wodno-błotnych,
- restytucja wybranych gatunków (w uzasadnionych przypadkach),
- rozszerzenie i usprawnienie ochrony in situ i ex situ gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz starych, tradycyjnych odmian roślin i ras zwierząt hodowlanych mających znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej, poprzez stworzenie i utrzymanie niezbędnych warunków technicznych do takiej ochrony (stosowne obiekty i ich wyposażenie) oraz wspieranie badań i prac rozwojowych z tego zakresu,
- rozwój prac badawczych i inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej,
- utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości oraz zwiększenie wsparcia i rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego,
- zapewnienie ochrony i racjonalnego gospodarowania różnorodnością biologiczną, włączając w to obszary intensywnie użytkowane gospodarczo i tereny zurbanizowane,
- podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz **władz szczebla lokalnego**; między innymi poprzez promowanie zagadnień różnorodności biologicznej w ramach szkoleń i kampanii informacyjnych oraz poprawę komunikacji społecznej w zakresie zrozumienia celów i skutków ochrony różnorodności biologicznej - propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów biologicznych i praktyk oszczędnego i rozsądnego gospodarowania, tak by nie niszczyć

- zasobów przyrody ponad niezbędne potrzeby, a także wskazywanie na lokalne korzyści z zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych, jako narzędzia ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych, z uwzględnieniem Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,
- zapewnienie skutecznego przeciwdziałania wprowadzaniu gatunków, które mogą zagrażać integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk lub stanowić zagrożenie gatunków rodzimych.

9.3.3 OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW

Wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych jest niezbędnym elementem działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego kraju. Wymaga ono między innymi wzrostu lesistości z obecnego poziomu 28,5 % (2001 r.) do ok. 30% powierzchni Polski w 2020 roku i ok. 33% w perspektywie 2050 roku, a także zapewnienia trwałości i wielofunkcyjności lasów, kompleksowej ochrony ekosystemów leśnych oraz wprowadzania bezpiecznych technologii prac w lesie.

Od wielu lat podejmowane są intensywne wysiłki w zakresie realizacji zalesień, która ma na celu, oprócz powiększania możliwych do gospodarczego wykorzystania zasobów leśnych, optymalizację wykorzystania potencjalnych, naturalnych możliwości gleb i innych elementów przestrzeni geograficznej kraju, a także skuteczną ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Do podstawowych celów w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów do 2011 roku należą:

- dalsze zwiększanie lesistości (głównie przez zalesienia na gruntach nieprzydatnych dla rolnictwa oraz przez optymalizację struktury lasów w krajobrazie), a w ślad za tym dalsze powiększanie zasobów leśnych i ich udziału w globalnym obiegu węgla w przyrodzie;
- rozszerzenie zasięgu renaturalizacji obszarów leśnych, w tym renaturalizacji znajdujących się na terenach leśnych obszarów wodno-błotnych i obiektów cennych przyrodniczo,
- wdrożenie zasad ochrony i powiększania różnorodności biologicznej w lasach na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym, między innymi poprzez wprowadzanie gatunków rodzimych, wzbogacanie składu gatunkowego odnowień leśnych, przebudowę monokultur,
- wdrożenie takich technologii w gospodarce leśnej (w tym udoskonalonych rębni), które naśladują procesy i stany właściwe naturalnej dynamice zmian w drzewostanie i ekosystemie,
- zapewnienie ochrony leśnych zasobów genowych,
- wdrożenie zasad ochrony i zagospodarowania zbiorowisk leśnych o charakterze naturalnym lub półnaturalnym,
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych,
- utrzymanie wielofunkcyjności lasów i wzmożenie ich korzystnego oddziaływania na środowisko (poprawa funkcji wodochronnej, klimatotwórczej i glebochronnej),
- poprawa zdrowotności i odporności drzewostanów,

- zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych,
- dostosowanie lasów i leśnictwa, w większym niż dotychczas zakresie, do wypełniania zróżnicowanych funkcji nie tylko przyrodniczych ale także społecznych (np. turystycznych) - powszechne, choć sterowane, udostępnienie lasów społeczeństwu z zachowaniem zasady niedopuszczania do zagrożenia trwałości i jakości zasobów leśnych,
- ekologizacja prac w szkółkarstwie leśnym – ograniczenie chemizacji na rzecz technik przyjaznych środowisku,
- wdrażanie programów mających na celu podnoszenie świadomości społeczeństwa (w tym pracowników leśnictwa) w zakresie celów i korzyści trwałej i zrównoważonej gospodarki leśnej, rozwój edukacji i nauk leśnych,
- poprawa stanu i produktywności lasów prywatnych,
- zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym, w tym w kształtowaniu granicy polno-leśnej i ochronie krajobrazu.

9.3.4 OCHRONA GLEB

Realizowane w ramach polityki ekologicznej państwa działania w zakresie ochrony gleb obejmują:

- ochronę zasobów gleb użytkowanych przyrodniczo przed ich wyłączeniem z tego użytkowania (w tym maksymalne zagospodarowanie nieużytków przemysłowych);
- ochronę gleb przed erozją, dewastacją fizyczną i zanieczyszczeniem chemicznym;
- rekultywację gleb zdegradowanych;
- utrzymanie lub przywrócenie na terenach rolniczych jakości gleb odpowiedniej do zdrowej produkcji roślinnej, poprzez między innymi utrzymywanie odpowiedniej kwasowości gleb i likwidację niedoborów magnezu determinującego prawidłowe funkcjonowanie organizmów żywych.

Dotychczas brak jest przepisów prawnych, które by zapewniały ochronę gleb przed ich nadmierną eksploatacją w ramach danego rodzaju użytkowania, i które by chroniły naturalny potencjał produkcyjny gleb. Dlatego w polityce ekologicznej państwa szczególny nacisk trzeba położyć na zadania w zakresie ochrony gleb przed degradacją powodowaną przez szeroko pojętą intensyfikację produkcji rolniczej (wzrost ilości stosowanych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, koncentracja hodowli, wzrost powierzchni upraw monokultur oraz intensyfikacja transportu obsługującego produkcję rolną) oraz na zadania w zakresie rekultywacji gleb zdegradowanych, w celu ich włączenia do zagospodarowania przyrodniczego (zalesienie, zakrzewienie, zadarnienie, uprawa), lub w przypadku niektórych terenów przemysłowych – do obiegu gospodarczego (inne czynniki negatywnej presji na stan gleb, takie jak składowanie odpadów, emisja zanieczyszczeń powietrza, gospodarka wodno-ściekowa, czy niedostatki w systemie planowania przestrzennego, są przedmiotem szczegółowego zainteresowania także innych niż ochrona gleb obszarów polityki ekologicznej, w związku z czym zostały w niniejszym dokumencie omówione w innym miejscu). Dodatkowym aspektem przemawiającym za zwróceniem w kontekście

ochrony gleb szczególnej uwagi na zagrożenia ze strony rolnictwa jest także fakt, że niewłaściwa agrotechnika, a także rolnicze wykorzystanie gleb już skażonych bądź poddanych szkodliwym oddziaływaniom niebezpiecznych substancji, np. emitowanych przez transport, mogą stwarzać poważne zagrożenie dla ludzkiego zdrowia, a nawet życia. Dlatego szczególnie ważnym jest stosowanie dobrych praktyk rolniczych, dopasowanych do warunków przyrodniczych i konkretnych czynników antropopresji na danym terenie.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Do najważniejszych celów Programu Ochrony Środowiska w dziedzinie ochrony gleb do roku 2011 należą:

- podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb, przy zwróceniu szczególnej uwagi na nieodwracalność degradacji zasobów glebowych (zarówno z punktu widzenia areалу gleb nadających się do użytkowania przyrodniczego, jak i wartości ich potencjału produkcyjnego);
- doskonalenie struktur organizacyjnych zajmujących się problematyką ochrony i racjonalnego użytkowania gleb (np. Ośrodka Edukacji Ekologicznej w ramach Krajowego Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich) oraz przygotowanie programów działań w tej dziedzinie (np. programu rekultywacji gleb zdegradowanych na obszarach użytkowanych rolniczo);
- wprowadzanie w rolnictwie sposobu produkcji zgodnego z ustawą o rolnictwie ekologicznym;
- objęcie monitoringiem gleb rejestracji zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania różnych, negatywnych czynników (erozja, inwestycje, przemysł, emisje, odpady, ścieki i in.);
- przygotowanie podstaw oraz doprowadzenie do powstania uregulowań prawnych ustalających zasady i procedury ograniczające nadmierną eksploatację gleb (np. poprzez zmianę kierunku ich zagospodarowania) oraz określających niezbędne środki zaradcze – np. zasady i procedury postępowania przy użytkowaniu gleb zanieczyszczonych (w tym stosowanie analiz ryzyka);
- identyfikacja zagrożeń i rozszerzenie prac na rzecz rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym terenów poprzemysłowych);
- maksymalne zagospodarowanie terenów poprzemysłowych poprzez opracowanie i wdrożenie mechanizmów sprzyjających ponownemu włączeniu tych terenów do obiegu gospodarczego.

9.3.5 OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN I WÓD PODZIEMNYCH

Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych ma w Polsce już dość długą tradycję i zarówno od strony poznawczej jak i organizacyjno-prawnej problemy związane z tą dziedziną gospodarowania zasobami przyrody są już w znacznej mierze rozwiązane. Ostatnie nowelizacje ustawy - Prawo geologiczne i górnicze pozwoliły też uwzględnić wymagania dotyczące tej sfery wynikające z potrzeb gospodarki rynkowej oraz wdrażania rozwoju zrównoważonego.

Zarówno prace geologiczne jak i wydobywanie kopalin (do których zalicza się również podziemne wody lecznicze i termalne) są objęte systemem koncesjonowania, sprzyjającym realizowaniu działań w

tym zakresie przez firmy dysponujące odpowiednim potencjałem, umiejętnościami i doświadczeniem (w tym również przez wyspecjalizowane firmy międzynarodowe) oraz umożliwiającym ustalanie i egzekwowanie dodatkowych warunków, które muszą być spełnione przy prowadzeniu prac badawczych, poszukiwawczych i wydobywczych, w tym warunków zapewniających spełnienie wymagań ochrony środowiska. Eksploatacja wód podziemnych nie będących kopalinami również jest w znacznym stopniu reglamentowana – zgodnie z obowiązującymi przepisami wody te mogą być wykorzystywane przede wszystkim dla zaopatrzenia ludności w wodę do picia, a w dalszej kolejności do celów technologicznych w tak szczególnych gałęziach przemysłu, jak przemysł farmaceutyczny i spożywczy (wykorzystywanie wód podziemnych do innych celów jest i nadal będzie

ograniczane i eliminowane). Realizowane już w rozpatrywanym obszarze działania będą w bliższej i dalszej przyszłości wymagać przede wszystkim kontynuacji i wzmocnienia, w szczególności jeśli chodzi o dalsze usprawnianie egzekucji obowiązującego Prawa geologicznego i górniczego, poszerzanie wiedzy o budowie geologicznej Polski w związku z faktem, iż nigdy nie będzie można jej

uznać za całkowicie wystarczającą, lepsze dostosowanie do potrzeb ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych działań w zakresie planowania przestrzennego i lokalizacji inwestycji, oraz przede wszystkim uzupełnianie zasad gospodarowania zasobami kopalin i wód podziemnych o zalecenia wynikające z potrzeby wdrażania rozwoju zrównoważonego, w tym głównie ze świadomości, że są to zasoby nieodnawialne, którymi należy w związku z tym, w trosce o równe szansę rozwoju dla przyszłych pokoleń, gospodarować racjonalnie i oszczędnie.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Cele w dziedzinie ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych do 2011 roku obejmują następujące podstawowe kierunki działania:

- poszukiwanie efektywnych ekologicznie i ekonomicznie substytutów kopalin oraz zmniejszanie wskaźników zużycia surowców mineralnych na jednostkę produkcji i jednostkę PKB, w celu zmniejszenia bieżącego zapotrzebowania na kopaliny i uchronienia przed nadmiernym uszczerbkiem, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, dostępności ich nieodnawialnych zasobów w bliższej i dalszej przyszłości;
- zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż poprzez racjonalne zagospodarowanie występujących w tych złożach kopalin towarzyszących, wielokierunkowe, uwzględniające możliwie szeroki zakres zastosowań, wykorzystanie kopalin głównych, a także uzyskiwanie dodatkowych korzyści z eksploatacji złóż kopalin poprzez np. zagospodarowywanie wyrobisk dla potrzeb podziemnego składowania w górotworze odpadów oraz budowy zbiorników gazu ziemnego;
- zwiększenie skuteczności ochrony zasobów kopalin leczniczych i wód podziemnych, zwłaszcza głównych zbiorników tych wód, przed ich ilościową i jakościową degradacją na skutek nadmiernej eksploatacji oraz przenikania do warstw wodonośnych zanieczyszczeń z powierzchni ziemi (dotyczy to w pierwszym rzędzie obszarów kraju charakteryzujących się największą koncentracją i intensywnością działalności zarówno przemysłowej, jak i komunalnej i rolniczej);

- dalsze poszerzanie wiedzy o budowie geologicznej powiatu i kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania nowych złóż, zwłaszcza kopalin o szczególnym znaczeniu dla bezpieczeństwa i rozwoju gospodarczego kraju oraz dla poprawy jakości środowiska i jakości życia obywateli (surowce energetyczne, surowce skalne, kopaliny o zastosowaniach ekologicznych, wody lecznicze i termalne);
- ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalin i pracom geologicznym, poprzez ulepszanie i skuteczne egzekwowanie zasad postępowania w tym zakresie wynikających z obowiązujących przepisów.

Zadania we wszystkich tych kierunkach będą realizowane z uwzględnieniem konieczności dostosowania funkcjonujących mechanizmów do warunków gospodarki rynkowej. Oznacza to między innymi:

- preferencje dla działań wykorzystujących narzędzia ekonomiczne i rynkowe (takich jak opłaty koncesyjne i eksploatacyjne, publiczne przetargi i subsydia oraz wynagrodzenie za ustanowienie użytkowania górniczego);
- prowadzenie polityki koncesyjnej i oddziaływanie na aktywność przedsiębiorstw w zakresie poszukiwania i eksploatacji złóż w nawiązaniu do sytuacji na rynku międzynarodowym kopalin oraz do zmieniającej się sytuacji gospodarczej i społecznej kraju.

9.3.6 BIOTECHNOLOGIE I ORGANIZMY ZMODYFIKOWANE GENETYCZNIE

Na świecie ma miejsce dynamiczny rozwój badań w zakresie inżynierii genetycznej i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach. W skali przemysłowej wykorzystywane są organizmy genetycznie zmodyfikowane (GMO). Jest to również ogromna szansa dla Polski. Jednakże korzystanie z tego typu osiągnięć współczesnej nauki związane jest z nieznanym dotąd zagrożeniem bezpieczeństwa biologicznego. Dla zgodnego z interesem społecznym wykorzystania biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie konieczne jest w związku z tym opracowanie i wdrożenie strategii bezpieczeństwa biologicznego, w której z jednej strony przepisy bezpieczeństwa nie będą ograniczać badań i wdrożeń biotechnologii, zaś z drugiej - osiągnięcia inżynierii genetycznej i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach nie będą zagrażać bezpieczeństwu biologicznemu kraju.

Ważnym zadaniem o strategicznym znaczeniu będzie w tym kontekście przewyciężenie nieufności społeczeństwa do produktów inżynierii genetycznej w ogóle i organizmów genetycznie zmodyfikowanych w szczególności, wymagające zorganizowania i prowadzenia długookresowej kampanii informacyjno-edukacyjnej w zakresie najnowszych osiągnięć biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Celami polityki ekologicznej do roku 2011 w zakresie wykorzystania biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa biologicznego, będą:

- zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego w warunkach kształtowania społeczeństwa wiedzy;

- podnoszenie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego;
- rozwijanie współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa biologicznego.

9.4 ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII

CEL NADRZĘDNY

RACJONALIZACJA
ZUŻYCIA ENERGII, SUROWCÓW I MATERIAŁÓW
WRAZ ZE WZROSTEM UDZIAŁU WYKORZYSTYWANYCH ZASOBÓW ODNAWIALNYCH

9.4.1 MATERIAŁOCHŁONNOŚĆ, WODOCHŁONNOŚĆ, ENERGOCHŁONNOŚĆ I ODPADOWOŚĆ GOSPODARKI

Kurczące się w skali globalnej zasoby surowców naturalnych dla przemysłu i energetyki oraz pogarszająca się dostępność zasobów wody stanowią coraz większe wyzwanie dla rozwoju z zachowaniem stabilności środowiska. Zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii w procesach produkcyjnych, rolnictwie i bytowaniu człowieka staje się stopniowo niezbywalnym warunkiem dalszego rozwoju, a nawet utrzymania dotychczasowego poziomu życia społeczeństw. Koszty pozyskania energii i surowców ze źródeł pierwotnych oraz wody o jakości odpowiadającej potrzebom organizmów żywych, przemysłu i innych dziedzin gospodarki stanowią poważną część kosztów produkcji i ten udział wciąż rośnie, wywierając znaczący wpływ na konkurencyjność gospodarki i poziom życia ludności.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

W sytuacji kurczących się zasobów, coraz trudniejszej dostępności oraz rosnących kosztów pozyskiwania surowców, wody i energii niezbędny jest przede wszystkim, nie tylko ze względów ekologicznych, ale także gospodarczych i społecznych, wzrost efektywności ich wykorzystania, tj. zmniejszenie ich zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi, statystycznego konsumenta, itp., bez pogarszania standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki (a co do zasady przy dążeniu do ich dalszej poprawy). Konieczne jest podtrzymanie dotychczasowych, pozytywnych tendencji w tym zakresie, między innymi kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody, które sprawiły, że od 1990 r. pobór wody w gospodarce narodowej zmniejszył się o 30%, szczególnie poprzez wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT), tak w przemyśle i szerzej w działalności produkcyjnej i usługowej, jak i w gospodarstwach domowych.

Osiąganie tak określonych celów będzie realizowane między innymi poprzez:

- wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produktu,
- wprowadzenie normatywów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technikach (BAT),
- ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych,

- intensyfikację stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystywania mniej zanieczyszczonych ścieków,
- zmniejszenie energochłonności gospodarki poprzez stosowanie energooszczędnych technologii (również z wykorzystaniem kryteriów BAT), racjonalizację przewozów oraz wydłużenie cyklu życia produktów,
- zmniejszenie materiałochłonności gospodarki poprzez wprowadzanie technologii niskoodpadowych oraz recykling tj. ponowne użycie, niektórych części mechanizmów i maszyn (w tym pozyskiwanych przy demontażu zużytych samochodów).

Do 2011 r. działania te powinny przynieść zmniejszenie jednostkowego zużycia wody do celów przemysłowych, w stosunku do 1990 r., o 50% , surowców ze źródeł pierwotnych – o 40% oraz energii (w przeliczeniu na olej ekwiwalentny) - o 60% (tj. do 0,8 tony na 1 tys. EURO PKB). Wielkości te pozostaną wciąż wyższe od średnich w krajach OECD i Unii Europejskiej o około 40%. Zmniejszenie jednostkowej konsumpcji zasobów w procesach produkcyjnych automatycznie przełoży się na zmniejszenie odpadowości produkcji.

9.4.2 WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ

W 1999 r produkcja energii ze źródeł odnawialnych wynosiła wg danych GUS 103,6 PJ (bez dużych elektrowni wodnych), co stanowiło ponad 2,6% w bilansie energetycznym Polski. Z uwzględnieniem dużej energetyki wodnej wskaźnik ten wynosił ponad 2,8%, wobec średniego wskaźnika w Unii Europejskiej – 5,8%.

Struktura źródeł energii odnawialnej (w odniesieniu do wskaźnika 2,8%) jest następująca:

- energia z biomasy – 91,7 %,
- energia wodna ok. 8,1%,
- pozostałe źródła – 0,2%.

Przytoczone wyżej dane dotyczące stanu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych zostały przyjęte w „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej”, przyjętej przez Radę Ministrów w 2000 r. i przez Sejm w 2001 r., a częściowo także uwzględnione w „Ocenie realizacji i korekcie założeń polityki energetycznej Polski do 2020 roku” przyjętej przez Radę Ministrów 2 kwietnia 2002 r. W bilansie energii odnawialnej dominowało tradycyjne użytkowanie biomasy, przede wszystkim w wiejskich gospodarstwach domowych, gdzie różnego rodzaju odpady drzewne stanowią substytut dla użytkowania węgla kamiennego. Bardziej nowoczesne technologie były i są wykorzystywane w ciepłowniach spalających te paliwa oraz w elektrociepłowniach przemysłowych bazujących na współspalaniu biomasy odpadowej i miazły węglowej.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Zasadnicze, średniookresowe cele ilościowe dla energetyki odnawialnej zostały wyznaczone w „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej”. „Strategia ...” wyznacza cel średniookresowy w postaci 7,5% udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnej w kraju na rok 2010. Aby uzyskać taki

wskaźnik zachodzi zgodnie z ww. „Strategią...” konieczność zwiększenia (potrojenia) do 2010 roku produkcji energii z odnawialnych zasobów energetycznych w stosunku do stanu z roku 1999 (w ciągu 10 lat przyrost o ponad 235 PJ). Dominujący i największy bezwzględny udział w przyroście produkcji energii ze źródeł odnawialnych będzie **miało energetyczne wykorzystane biomasy** (szczególnie systemy ciepłownicze i elektrociepłownie na drewno i odpady drzewne oraz biogaz), jednakże największą względną dynamikę wzrostu w perspektywie średniookresowej mają wykazywać energetyka wiatrowa (200-krotny wzrost), słoneczna (100-krotny wzrost) i geotermalna (17-krotny wzrost). Jednak niskie progi wyjściowe powodują, że udział tych trzech źródeł w ogólnym zużyciu energii ze źródeł odnawialnych nie przekroczy 3%. W zakresie promowania rozwoju odnawialnych źródeł energii elektrycznej, cele ilościowe na lata 2005 i 2006 ustalone są w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z 15 grudnia 2000 r. - wynoszą one 3,1 % w roku 2005, 3,6% w roku 2006 i tak dalej, aż do 7,5% w 2010 r. Cele te nie wydają się wygórowane w zestawieniu z dyrektywą Unii Europejskiej o promocji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, nakładającej na kraje członkowskie wspólny obowiązek, aby do 2010 r. udział zielonej energii w bilansie zużycia energii elektrycznej w Unii wzrósł z obecnych 13,9% do 22 % w 2010 r.

Plan implementacyjny dla tej dyrektywy w Polsce powinien pomóc w zharmonizowaniu mechanizmów wsparcia dla zielonej energii z tymi, które istnieją w Unii, w tym we wprowadzeniu **systemu certyfikacji energii odnawialnej**. Osiągnięciu postawionych celów średniookresowych, obniżeniu kosztów rozwoju energetyki odnawialnej, optymalnemu wykorzystaniu jej zasobów i tworzeniu rynku na technologie, służyć mają kilkuletnie programy wykonawcze do „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” oraz zapowiedziana w „Strategii...” ustawa o wykorzystaniu energii odnawialnej, nowelizacja ustawy - Prawo energetyczne i nowelizacja rozporządzeń wykonawczych. Niezbędnym elementem działań wdrożeniowych jest także odpowiednie wykorzystanie funduszy ekologicznych i mechanizmów elastyczności Protokołu z Kioto, a także proaktywne wykorzystanie programów celowych i pomocowych (PHARE), funduszy przedakcesyjnych (SAPARD) i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

9.4.3 KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ

Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona przed powodzią musi skoncentrować się na przeciwdziałaniu, przy wykorzystaniu planowania przestrzennego, procesowi wkraczania zabudowy na tereny zalewowe, budowie systemów osłony hydrologiczno-meteorologicznej, odbudowie obwałowań rzek zniszczonych przez powódzie oraz budowie nowych odcinków obwałowań chroniących obszary obecnie zainwestowane, a znajdujące się w strefach zagrożenia powodziowego.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Dla osiągnięcia długofalowego celu w zakresie gospodarowania zasobami wód, jakim jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym jak i ilościowym, konieczne są:

- kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody, które sprawiły, że od 1990 r. pobór wody w gospodarce narodowej zmniejszył się o 30%, szczególnie poprzez wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT) tak w przemyśle jak i w gospodarstwach domowych;

- kontynuacja rozpoczętych w ubiegłych latach inwestycji w zakresie budowy zbiorników retencyjnych, w tym większe zaangażowanie budżetu państwa w finansowanie tych inwestycji, co wpłynie na szybsze osiągnięcie zakładanych efektów,
- efektywna ochrona przed powodzią.

9.5 DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE POPRAWIE JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

CEL NADRZĘDNY

OSIĄGNIĘCIE

TAKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA, W KTÓRYM POZIOMY ZANIECZYSZCZEŃ SPOWODOWANYCH PRZEZ CZŁOWIEKA NIE PROWADZĄ DO ZNACZĄCEGO WPŁYWU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA LUB JEGO ZAGROŻENIA

9.5.1 PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA NA SZCZEBLU PONADLOKALNYM

Środowisko, w którym człowiek przebywa w całym okresie swojego życia, jest jedną z głównych determinant zdrowia człowieka. Aktualny stan wiedzy o związkach pomiędzy środowiskiem i zdrowiem potwierdza zależność stanu zdrowia i jakości życia od jakości środowiska. Szkodliwe dla zdrowia czynniki, w tym niedobory podstawowych składników pokarmowych niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania w środowisku żywych organizmów, są przyczyną zaburzeń zdrowia i przedwczesnej umieralności, w tym chorób nowotworowych oraz chorób serca i układu krążenia, występujących między innymi w rejonach z wyraźnymi niedoborami potasu i magnezu. Ograniczenie i zapobieganie środowiskowym zagrożeniom zdrowia jest w związku z tym niezbędnym elementem zarówno polityki ekologicznej państwa jak i polityki ochrony zdrowia obywateli. Punktem wyjścia dla tak ukierunkowanej polityki jest przyjęcie zasady, że środowisko oddziałuje na zdrowie człowieka zarówno w sensie pozytywnym jak i negatywnym. To oddziaływanie odnosi się przy tym nie tylko do specyficznych czynników antropogenicznych w środowisku, takich jak substancje chemiczne, czynniki biologiczne i fizyczne, ale również do elementów środowiska komunalnego, mieszkalnego i środowiska pracy, a także do głównych komponentów środowiska naturalnego, tj. powietrza atmosferycznego, gleby, wody i znacznej części biosfery. Należy ponadto mieć na uwadze, że warunki środowiskowe oddziałują również na zdrowie psychiczne ludzi. Właściwa polityka ekologiczna państwa odnosi się więc nie tylko do potrzeby kontroli środowiskowych zagrożeń zdrowia, ale obejmuje również te aspekty ochrony środowiska, które odpowiadają potrzebom psychicznym człowieka.

Powyższe zasady polityki ekologicznej uwzględniającej związku środowiska ze zdrowiem zostały wyrażone w sposób bezpośredni przez europejskich ministrów zdrowia i ministrów środowiska w „Europejskiej karcie środowiska i zdrowia”, wspólnie przyjętej podczas Pierwszej Europejskiej Konferencji nt. „Środowisko i Zdrowie” we Frankfurcie n. Menem w 1989 roku. Uchwalając Deklarację Drugiej Europejskiej Konferencji Ministrów Środowiska i Zdrowia w Helsinkach w 1994 roku, Polska wraz z pozostałymi krajami europejskimi wyraziła potrzebę i gotowość ustanowienia i realizacji narodowego projektu zdrowia środowiskowego.

Praktyka ochrony środowiska w aspekcie ochrony zdrowia publicznego jest ważnym elementem procesu integracji Polski z Unią Europejską. W swojej propozycji decyzji Parlamentu Europejskiego ustanawiającej Program Działań Wspólnoty w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001-2010, Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia „Środowisko i zdrowie”. Celem strategicznym działań Wspólnoty w tym obszarze jest „osiągnięcie takiej jakości środowiska, w którym poziomy zanieczyszczeń spowodowanych przez człowieka nie prowadzą do znaczącego wpływu na zdrowie człowieka lub jego zagrożenia”.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju (Art. 5), zobowiązuje władze publiczne do zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska (Art. 68, ust. 4) i do ochrony środowiska. W okresie minionego dziesięciolecia w Polsce notuje się pozytywny trend niektórych integralnych wskaźników zdrowia. Wyraźnemu obniżeniu uległ wskaźnik umieralności niemowląt - z 19,3 zgonów/1000 żywych urodzeń w 1990 roku do 8,9 zgonów/1000 żywych urodzeń w 1999 roku. Obserwuje się wydłużenie przeciętnej długości życia u mężczyzn, z 66,5 lat w 1990 roku do 68,8 lat w 1999 roku, a także u kobiet - odpowiednio z 75,4 lat do 77,4 lat. Jednocześnie wyraźnie poprawiły się w wielu rejonach kraju wskaźniki czystości powietrza atmosferycznego, w tym w środowisku miejskim, oraz wody do picia i żywności. Tym niemniej środowisko na znacznym obszarze kraju nadal nie jest wolne od czynników antropogenicznych zagrażających zdrowiu. Odnosi się to zarówno do „klasycznych” zanieczyszczeń środowiska, takich jak ponadnormatywne stężenia pyłu, dwutlenku siarki, ozonu, tlenków azotu i metali ciężkich, jak i do czynników jeszcze stosunkowo mało poznanych (chlorowane difenyle, dioksyny, ksenoestrogeny i inne związki organiczne), a także do nowych substancji pochodzących z niestosowanych dotąd w Polsce technologii.

Zgodnie z założeniami VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001-2010 realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE.

Poprawa środowiska ma nastąpić między innymi wskutek działań takich jak:

- znaczny wzrost lesistości; w Polsce zakłada się wzrost lesistości z 28,5% (2001 r.) do 30% (do roku 2020), a w dalszej perspektywie nawet do 32-33%;
- utworzenie europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 obejmującej dotychczas ok. 15% powierzchni państw członkowskich Unii Europejskiej;
- ochrona terenów wodno-błotnych;
- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych (płynących, stojących i morskich); jest to zadanie szczególnie trudne wobec powszechnego zanieczyszczenia wód powierzchniowych.

Aby zrealizować te zadania konieczne jest przyjęcie następujących strategii: ochrona różnorodności biologicznej, ochrony georóżnorodności, ochrony zasobów wodnych oraz ochrony przyrody. Strategie te powinny odegrać istotną rolę w regionalnym kształtowaniu środowiska przyrodniczego, szczególnie na etapie sporządzania wojewódzkich strategii rozwoju oraz planów

przestrzennego zagospodarowania. Niezbędna jest akceptacja społeczna dla działań na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego. Konieczna jest więc intensywna edukacja ekologiczna.

Dla realizacji powyższych celów konieczne jest:

- rozszerzenie zakresu monitoringu przyrodniczego działającego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska o zadania wynikające z konwencji i porozumień międzynarodowych oraz prawa Unii Europejskiej;
- wzmocnienie etatowe i techniczne komórek organizacyjnych do spraw ochrony przyrody w Ministerstwie Środowiska, urzędach wojewódzkich i jednostkach samorządu terytorialnego; które będą zarządzały obszarami sieci Natura 2000;
- zwiększenie udziału środków finansowych przeznaczonych na ochronę przyrody przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

9.5.2 OCHRONA WÓD

Pomimo odnotowanej w ostatnich latach znacznej poprawy jakości wód (która nastąpiła między innymi na skutek zmniejszenia produkcji w wielu branżach przemysłu, zmian technologicznych i wyposażenia szeregu zakładów w oczyszczalnie ścieków, zmniejszenia, w związku ze spadkiem zużycia nawozów i środków ochrony roślin, ładunków zanieczyszczeń spływających do wód z terenów upraw rolnych, a także realizacji przez gminy swoich zadań w zakresie budowy i rozbudowy systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków komunalnych), stan czystości powierzchniowych wód płynących oraz jezior jest wciąż niewystarczający dla zapewnienia odpowiedniej jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę do picia, w celach rekreacyjnych (w tym do kąpieli) oraz dla potrzeb gospodarczych.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Długofalowym celem polityki ekologicznej w zakresie gospodarki wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym jak i ilościowym. Oznacza to, że wody powierzchniowe powinny pozostawać w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie, na wyznaczonych odcinkach lub akwenach, być przydatne do:

- wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia,
- celów kąpielowych,
- bytowania ryb łososiowatych lub przynajmniej karpiowatych,
- spełniając także odpowiednie wymagania na obszarach chronionych.

Ten długofalowy cel nie jest możliwy do osiągnięcia do 2010 r. - powinien on być osiągnięty do 2015 r., tak jak to przewiduje dla wszystkich krajów Unii Europejskiej dyrektywa 2000/60/WE (tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna).

Również do 2015 r. powinniśmy zapewnić co najmniej 75% poziom usuwania biogenów w dorzeczu Wisły, gdyż wszystkie nasze wody powierzchniowe, ze względu na ochronę Bałtyku i z innych powodów (jako wykorzystywane do zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub podatne na eutrofizację) zostały uznane za „wrażliwe”.

Będzie to wymagać przewidzianej wspomnianą ustawą modernizacji, rozbudowy i budowy oczyszczalni ścieków, w tym:

- modernizacji, rozbudowy i budowy do 2010 r. komunalnych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w aglomeracjach o liczbie równoważnych mieszkańców (RLM) > 15 000;
- modernizacji, rozbudowy i budowy do 2015 r. komunalnych oczyszczalni ścieków w aglomeracjach o liczbie równoważnych mieszkańców (RLM) > 2000 (częściowo cel ten będzie zrealizowany do 2010 r.)

Aby te cele mogły być osiągnięte konieczna jest między innymi kontynuacja prowadzonych w ostatnich latach intensywnych działań w zakresie budowy oczyszczalni ścieków komunalnych i dalsze ograniczenie ładunków substancji niebezpiecznych wprowadzających do wód ze źródeł przemysłowych.

Wskazane wyżej cele długofalowe dotyczące jakości wód określają również cele i zadania w tym zakresie na lata 2004-2011. Należą do nich:

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych: miejskich, przemysłowych i wiejskich;
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych (rozproszonych), trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi (przede wszystkim z terenów rolnych oraz z terenów zurbanizowanych).

W przypadku punktowych źródeł zanieczyszczeń miejskich i wiejskich podstawowym zadaniem jest budowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji zbiorczej, a w przypadku wsi o zabudowie rozproszonej - także oczyszczalni przyjmujących ścieki dowożone taborem asenizacyjnym. Budowa systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków należy do zadań własnych gmin.

Ustawa - Prawo wodne nakazuje, aby wszystkie aglomeracje, rozumiane jako skupiska ludności i przemysłu, zostały wyposażone w oczyszczalnie ścieków do końca 2010 r. (aglomeracje o liczbie równoważnych mieszkańców powyżej 15000) lub do końca 2015 r. (aglomeracje o liczbie równoważnych mieszkańców od 2000 do 15000), zobowiązując jednocześnie Rząd do opracowania programu realizacji tego obowiązku oraz przedstawiania sprawozdań z tej realizacji. W stosunku do oczyszczalni dla aglomeracji powyżej 15000 RLM postawiono wymóg podwyższonego usuwania biogenów, tak aby w 2015 roku można było osiągnąć ich zakładaną redukcję o 75% w stosunku do zawartości w ściekach dopływających. Standardy oczyszczania ścieków z tych obiektów obejmują w związku z tym zanieczyszczenia organiczne, zawiesiny i substancje biogenne (azot i fosfor).

W przypadku źródeł przemysłowych głównym zadaniem w ochronie wód powierzchniowych jest eliminacja lub ograniczenie zrzutów substancji niebezpiecznych do środowiska wodnego, co powinno być osiągnięte, zgodnie ze zobowiązaniami przyjętymi w stosunku do Unii Europejskiej, do 2006 r. Dotyczy to

przede wszystkim: rtęci (Hg), kadmu (Cd), heksachlorocykloheksanu (HCH), tetrachlorku węgla (CCl₄), pentachlorofenolu (PCP), heksachlorobenzenu (HCB), heksachlorobutadienu (HCB₂D), chloroformu (CHCl₃), 1,2-dichloroetanu (EDC), trichloroetyleny (TRI) i nadchloroetyleny (perchloroetyleny -PER).

W stosunku do przemysłu rolno-spożywczego szczególny nacisk położono na zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń organicznych, a w przypadku górnictwa węglowego i solnego – na ograniczenie zrzutu wód zasolonych, które istotnie wpływają na stan jakości wód powierzchniowych. Obowiązek oczyszczania ścieków przemysłowych (lub jeszcze lepiej eliminacji zanieczyszczeń u źródła ich powstawania), zarówno odprowadzanych do komunalnych systemów kanalizacji jak bezpośrednio do odbiorników, spoczywa na zakładzie przemysłowym będącym źródłem zanieczyszczenia. Zadanie to powinno być realizowane przede wszystkim przez stosowanie „najlepszej dostępnej techniki” (BAT) w instalacjach produkcyjnych skąd pochodzą ścieki.

W przypadku źródeł przestrzennych główne problemy w zakresie zanieczyszczenia wód mogą być w przyszłości związane z możliwą intensyfikacją produkcji rolnej na obszarze całego kraju (obecnie problemy te występują przede wszystkim w odniesieniu do wód stojących na obszarach pojezierzy). Działania na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń przestrzennych obejmują głównie właściwe stosowanie nawozów mineralnych i organicznych oraz środków ochrony roślin, ich odpowiednie magazynowanie (w tym magazynowanie gnojowicy), a także unieszkodliwianie opakowań po środkach ochrony roślin. Działania te muszą także obejmować dostosowane do wymogów ochrony wód zabiegi agrotechniczne, zgodne z odpowiednimi ustawami i polskim „Kodeksem dobrej praktyki rolniczej”. Ograniczenie zanieczyszczeń obszarowych wymaga również rozwiązania problemu sanitacji wsi.

Rozwiązywanie problemów w dziedzinie jakości wód powinno być prowadzone **w układach zlewniowych**, gdyż tylko taki sposób działania prowadzi do szybkiego osiągnięcia efektu ekologicznego. Regionalne zarządy gospodarki wodnej odpowiedzialne za takie właśnie prowadzenie gospodarki wodnej i ochrony wód, funkcjonujące w Polsce od ponad 10 lat, muszą jak najprędzej podjąć nowe działania w tym zakresie nałożone ustawą - Prawo wodne. Szczególnie wymagają wzmocnienia ich funkcje kontrolne, implementacyjne i dotyczące egzekwowania prawa.

Przyspieszeniu muszą ulec prace nad planami gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy oraz nad warunkami korzystania z wód regionów wodnych, z uwzględnieniem ochrony wód. Priorytetem w tych działaniach powinna być dalsza poprawa jakości wód wykorzystywanych do zbiorowego zaopatrzenia w wodę do picia oraz do celów kąpielowych.

W układzie zlewniowym powinno być prowadzone egzekwowanie działań ograniczających zanieczyszczenia, konieczne jest przy tym zintensyfikowanie działań kontrolnych i monitorowanie emisji przez Inspekcję Ochrony Środowiska.

Rozwiązywanie problemów w zakresie oczyszczania ścieków przez podmioty zanieczyszczające będzie stymulowane wysokimi, podniesionymi w 2001 r. opłatami za szczególne korzystanie z wód i karami za przekraczanie standardów emisji, szczególnie jeżeli będzie prowadzona odpowiednia polityka stosowania tych instrumentów, uwzględniająca między innymi możliwość zawieszania opłat w przypadkach podejmowania działań na rzecz szybkiego osiągnięcia wymaganych względami ochrony wód standardów emisji bądź na rzecz racjonalizacji zużycia wody.

Zlewniowemu zarządzaniu gospodarką wodną i jakością wód powinna sprzyjać dostosowana do tego modelu zarządzania redystrybucja środków finansowych pochodzących z opłat za szczególne

korzystanie z wód, którymi dysponuje Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz fundusze wojewódzkie, powiatowe i gminne, środków pochodzących z ekokonwersji naszego zadłużenia zagranicznego, którymi gospodaruje EKOFUNDUSZ, środków budżetowych oraz funduszy Unii Europejskiej (przede wszystkim funduszu ISPA, a w przyszłości funduszu kohezyjnego).

O planowanych i realizowanych działaniach w zakresie ochrony wód, o jakości wody dostarczanej przez wodociągi komunalne, o potrzebie stosowania produktów, które nie są szkodliwe dla środowiska wodnego oraz o konieczności stosowania wodooszczędnych i małoopadowych technologii, a także o naszych zobowiązaniach w zakresie tej problematyki, działaniach na rzecz spełnienia ustalonych wymagań i osiąganych rezultatach, powinno być informowane nasze społeczeństwo.

Informowaniu społeczeństwa o szkodliwości lub „przyjazności” dla środowiska wodnego dostępnych na rynku produktów oraz działających na rynku podmiotów gospodarczych powinien służyć system znakowania ekologicznego, a także dobrowolne audytowanie i certyfikowanie przedsiębiorstw wdrażających systemy zarządzania środowiskowego usprawniające działania na rzecz środowiska.

9.5.3 JAKOŚĆ POWIETRZA

Dokonane w ramach prac nad programem szacunki wskazują, że przedsięwzięcia w zakresie poprawy jakości powietrza mogą być jeszcze kosztowniejszym obszarem działań niż poprawa jakości wód. Należy to wiązać z faktem, iż w tym właśnie obszarze będziemy mieli do czynienia z największą skalą zadań wynikających z przyjętych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych (z których większość, w kontekście kosztownego zmniejszania emisji zanieczyszczeń, dotyczy zanieczyszczeń powietrza) a także zadań związanych z implementacją dyrektywy IPPC, tj. wprowadzeniem zintegrowanych pozwoleń środowiskowych oraz ustaleniem w tych pozwoleniach wymagań opartych o zasadę stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT).

O skali zadań w dziedzinie ochrony powietrza i przeciwdziałania zmianom klimatu, a w ślad za tym o ich wymiarze finansowym, decydują właśnie przedsięwzięcia związane z wdrażaniem BAT, a dotyczy to zarówno zadań inwestycyjnych jak i pozainwestycyjnych. Proponowane w programie zadania pozainwestycyjne w dziedzinie ochrony powietrza obok przygotowania i wydania brakujących przepisów wykonawczych do obowiązujących ustaw oraz sporządzenia porównawczych analiz i opracowania planów i programów mających na celu optymalizację podejmowanych działań z uwzględnieniem występujących pomiędzy nimi związków, dotyczą przede wszystkim rozbudowy i modernizacji systemu monitoringu powietrza (w związku z koniecznością objęcia tym monitoringiem większej liczby substancji, rozszerzenia zakresu stosowania pomiarów ciągłych, ujednolicenia metodyk pomiarowych, itp.), a także tworzenia organizacyjnych i metodycznych podstaw dla szerokiego wdrażania w Polsce najlepszych dostępnych technik w tym obszarze, w pierwszym rzędzie w przemyśle i energetyce (kompetentne struktury organizacyjne, rekomendacje-referencje określające najlepsze dostępne techniki (BAT), analizy możliwości zastosowania BAT, programy modernizacji procesów wytwórczych).

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

W perspektywie 2011 roku priorytetowymi działaniami (celami) koniecznymi do zainicjowania lub przyspieszenia ich realizacji, a następnie konsekwentnego wdrażania, w zakresie poprawy jakości

powietrza i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, są następujące działania, ukierunkowane na realizację głównego celu, jakim jest poprawa stanu zanieczyszczenia powietrza oraz uzyskanie norm emisyjnych, wymaganych przez przepisy Unii Europejskiej:

- wdrożenie jednolitego i spójnego w skali kraju systemu bilansowania i weryfikacji ładunków zanieczyszczeń objętych obowiązkiem sprawozdawczym i obowiązkiem redukcji do pułapów, jakie wynikają z porozumień międzynarodowych, dyrektyw Unii Europejskiej, przeprowadzanej systematycznie oceny jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz zadań nakładanych w lokalnych, regionalnych i wojewódzkich programach ochrony powietrza (dotyczy to łącznie 37 wskaźników). Wskazane jest uzupełnienie tych statystyk wskaźnikami emisyjności dla stosowanych w Polsce technik i technologii oraz podaniem rzeczywistych możliwości zagospodarowania produktów odpadowych otrzymywanych w procesach oczyszczania gazów odlotowych z różnego typu instalacji, co będzie miało duże znaczenie przy formułowaniu rekomendacji dotyczących najlepszych technik dla celów określania wymagań w pozwoleniach zintegrowanych i decyzjach dotyczących dopuszczalnych emisji zanieczyszczeń do powietrza;
- identyfikacja obszarów, na których stwierdza się przekroczenia dopuszczalnych poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu, a w konsekwencji – opracowanie dla tych obszarów programów ochrony powietrza (programów działań naprawczych), których wdrożenie zagwarantuje trwałe obniżenie poziomów stężeń co najmniej do poziomów dopuszczalnych;
- opracowanie i wprowadzenie do prawa spójnych z wymaganiami najlepszych dostępnych technik (BAT) dopuszczalnych norm emisji zanieczyszczeń dla instalacji uznanych za dominujące w Polsce i odpowiedzialne za jakość powietrza, oddziaływanie na zdrowie ludzi, oraz zakwaszenie gleby i wody;
- opracowanie i wdrożenie mechanizmów ekonomicznych i organizacyjnych, wspomagających realizację wymagań w zakresie pułapów emisji niektórych zanieczyszczeń, w tym w szczególności systemów handlu emisjami, zasad „wspólnych przedsięwzięć” oraz systemu preferencji w postaci np. „zielonych certyfikatów” i „zielonych podatków”;
- opracowanie i wdrożenie, zgodnie z zapisami „Założeń polityki energetycznej Polski do roku 2020”, zintegrowanego systemu zarządzania energią i środowiskiem, ze względu na dominujący w Polsce udział obiektów i urządzeń spalania paliw w wytwarzanych ładunkach SO₂, CO₂, pyłu oraz NO_x (uznawanych dodatkowo za najważniejszy prekursor ozonu przyziemnego). W ramach tego systemu powinny zostać określone długofalowe i stabilne zadania dla sektora jako realizatora wymagań porozumień międzynarodowych i dyrektyw 2001/77/WE, 2001/80/WE i 2001/81/WE, określające także systemowe wspomaganie oraz preferencje, nie naruszające jednak warunków konkurencyjności i zasad jednolitego europejskiego rynku energii elektrycznej;

9.5.4 GOSPODARKA ODPADAMI

Gospodarka odpadowa traktowana jest jako odrębna dziedzina ochrony środowiska. Działania w ochronie środowiska przed zagrożeniami powodowanymi przez odpady rozpoczynają się od

zapobiegania powstawaniu odpadów, redukcji ich ilości oraz zamiany odpadów bardziej szkodliwych na mniej groźne. Zagospodarowanie odpadów stanowi znaczącą gałąź przemysłu, obejmującą szereg technologii odzysku i unieszkodliwiania. Pierwszą zasadą gospodarki odpadowej pozostaje wciąż zapobieganie ich powstawaniu. Wyraża się to dążeniem do stosowania niskoodpadowych technologii produkcji, czystszych w odniesieniu do środowiska oraz zapewniających produkcyjne wykorzystanie wszystkich składników przerabianych surowców. Odpady powstające jako produkty uboczne są cechą procesu technologicznego, ale właściwością najlepszych technologii jest mała ilość produktów ubocznych.

Podobnie jak w odniesieniu do innych dziedzin ochrony środowiska, w gospodarce odpadowej bardzo istotne jest zachowanie, w skali międzynarodowej, warunku podobnych kosztów zagospodarowania odpadów, co ma eliminować wykorzystywanie obciążania środowiska w celach konkurencji przemysłowej. W wielu ważnych rodzajach przemysłu udział kosztów zagospodarowania odpadów w kosztach produkcji jest poważny i różnice w tym zakresie mogą przesądzać o konkurencyjności cenowej wyrobu. Stąd potrzeba akceptacji sposobów zagospodarowania odpadów przyjmowanych w skali międzynarodowej, oparta na umowach i konwencjach międzynarodowych, powszechnie obecnie stosowana w odniesieniu do odpadów zawierających substancje zagrażające człowiekowi lub środowisku w szczególny sposób.

W grupie odpadów przemysłowych specyficzną ich część stanowią odpady niebezpieczne, postępowanie z którymi, ze względu na charakter i poziom zagrożenia dla człowieka i środowiska, wymaga stosowania sposobów, procedur i systemów nadzoru zapobiegających przenikaniu wchodzących w ich skład niebezpiecznych substancji do środowiska. Taką ochronę człowieka i środowiska przed odpadami niebezpiecznymi wprowadzono m. in. ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku, o odpadach.

W skali kraju obserwuje się stały wzrost ilości odpadów komunalnych. Powstają one w ilości bliskiej 300 kg na mieszkańca w ciągu roku, co stanowi około połowy ilości przypadającej na 1 mieszkańca w najbogatszych krajach Unii Europejskiej. Różnica ta wskazuje na wielkość zagrożenia i potrzeby rozwoju gospodarowania tymi odpadami, przede wszystkim jednak na konieczność podejmowania działań zapobiegawczych, redukujących ilość odpadów w gospodarstwach domowych. Pierwsze kroki w tym kierunku stanowią ustawy wprowadzające obowiązek odzysku (w tym recykling) odpadów opakowaniowych, a także pobieranie opłat produktowych, w przypadku niespełniania przez podmioty gospodarcze ustalonych wymagań w zakresie poziomów recyklingu niektórych odpadów.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Za priorytetowe cele w zakresie gospodarowania odpadami w latach 2004 - 2011 uznaje się:

- zwiększenie poziomu odzysku (w tym recykling) odpadów przemysłowych poprzez odpowiednią politykę podatkową i system opłat za korzystanie ze środowiska,
- stworzenie podstaw dla nowoczesnego gospodarowania odpadami komunalnymi, zapewniającej wzrost odzysku zmniejszającego ich masę unieszkodliwianą przez składowanie co najmniej o 30% do 2006 roku i o 75% do roku 2010 (w stosunku do roku 2000),

- zbudowanie - w perspektywie 2010 r - krajowego systemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

9.5.5 **BEZPIECZEŃSTWO CHEMICZNE**

Ogromne znaczenie w polityce ekologicznej ma wprowadzenie pełnej kontroli zagrożeń dla środowiska związanych z wytwarzaniem, przetwarzaniem, dystrybucją, składowaniem oraz stosowaniem chemikaliów. Realizowane do tej pory działania mają na celu osiągnięcie takiego stanu środowiska, w którym poziomy substancji chemicznych stworzonych przez człowieka nie wywołują znaczących zagrożeń ani oddziaływania na zdrowie ludzkie i środowisko.

Aktualnie prowadzona działalność związana jest głównie z efektywnym wdrożeniem Ustawy o substancjach i preparatach chemicznych, uwzględniającej prawo wspólnotowe w tym zakresie, uchwalonej 1 stycznia 2001 oraz ratyfikowaniem i wdrożeniem konwencji ONZ w tym konwencji dotyczącej trwałych zanieczyszczeń organicznych. Ma to zapewnić pełną harmonizację z obowiązującymi we Wspólnocie regulacjami prawnymi w zakresie bezpiecznego gospodarowania chemikaliami.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Do 2011r. w zakresie bezpieczeństwa chemicznego będą realizowane następujące cele:

- wprowadzenie zasad dobrej praktyki laboratoryjnej (GLP) we wszystkich laboratoriach uczestniczących w systemie państwowej kontroli produkcji i użytkowania niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych, a także zorganizowanie laboratoriów referencyjnych;
- **na szczeblu centralnym** zorganizowanie rejestru substancji chemicznych wytwarzanych w Polsce i importowanych do Polski spójnego z nowym systemem Wspólnoty REACH;
- wprowadzenie systemu zarządzania chemikaliami zgodnego z nowym takim systemem Wspólnoty przewidzianym do wprowadzenia w najbliższej dekadzie;
- **na szczeblu centralnym** wdrożenie Konwencji Sztokholmskiej ONZ w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych;
- wprowadzenie rozwiązań promujących działania w celu zmniejszenia zagrożeń od stosowanych pestycydów, zgodnie z przyjętą strategią Wspólnoty – edukacja rolników i handlowców pestycydami.

9.5.6 **POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE**

Poważne awarie obejmują skutki dla środowiska w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Zapobieganie poważnym awariom w odniesieniu do przemysłu wykorzystującego niebezpieczne substancje chemiczne ma ogromne znaczenie ekonomiczne i decyduje o jego wizerunku i akceptacji w społeczeństwie. W tytule IV „Poważne awarie” zawartym w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska - określone zostały podstawowe zasady zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, podmioty, których dotyczą wprowadzone przepisy oraz ich obowiązki i zadania, a także główne procedury i dokumenty.

Przejściowo obowiązują rozporządzenia wykonawcze do poprzedniej ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska określające wymagania dotyczące raportów o bezpieczeństwie oraz planów operacyjno-ratowniczych, oczekuje się na szereg dalszych przepisów wykonawczych do nowej ustawy. Aktualne przepisy w dużej mierze są zgodne z zapisami Dyrektywy Rady Seveso II, jednak ich wdrożenie i prawidłowe stosowanie w praktyce może napotykać na znaczne trudności. Te niedostatki to: niejednoznaczność niektórych zapisów, która prowadzi do dowolności interpretacyjnej; pominięcie niektórych ważnych zagadnień oraz brak nawiązania tych przepisów do realnej sytuacji polskich przedsiębiorstw chemicznych, w szczególności nie przyjęcie żadnego okresu przejściowego dla terminów wykonania raportów o bezpieczeństwie oraz nie zobowiązanie do przygotowania procedury weryfikacji jakości w zakresie opracowania raportu bezpieczeństwa i oceny tego raportu.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

W horyzoncie średniookresowym (do 2011 r.) należy osiągnąć następujące cele:

- dokonać oceny ryzyka wszystkich obiektów, objętych wymogami dyrektywy „Seveso II” (niższe kryterium ilości substancji niebezpiecznych);
- sporządzić zewnętrzne plany operacyjno-ratownicze dla wszystkich obszarów administracyjnych, objętych zewnętrznym oddziaływaniem awaryjnym zakładów o dużym ryzyku;
- sporządzić wojewódzkie plany zarządzania ryzykiem dla wszystkich województw oraz plany powiatowe dla tych powiatów, na terenie których znajduje się więcej niż 5 obiektów niebezpiecznych;
- prowadzić monitoring zagrożeń wystąpienia poważnych awarii;
- wzmocnić lokalny system reagowania na wypadek wystąpienia poważnych awarii przemysłowych;
- określić sposób postępowania i wymagane zabezpieczenia na wypadek awarii w wyniku przewożenia substancji niebezpiecznych przez teren powiatu;
- dokonać harmonizacji funkcji społecznych lasów i ich zagrożeń pożarowych
- **na szczeblu centralnym** wprowadzić system ubezpieczeń ekologicznych dla tych rodzajów obiektów i działań niebezpiecznych, dla których ewentualna sytuacja awaryjna może oznaczać konieczność szybkiego sfinansowania działań ratowniczych i naprawczych;
- sporządzić program technicznego wzmocnienia krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;
- edukacja społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia awarii przemysłowej
- edukacja władz samorządowych z zakresu prowno-technicznego dotycząca awarii przemysłowych oraz metod im przeciwdziałania
- edukacja przedsiębiorców z zakresu możliwości wystąpienia poważnych awarii przemysłowych

9.5.7 ODDZIAŁYWANIE HAŁASU

Działania ujęte w tej części programu dotyczą przede wszystkim ochrony przed hałasem transportowym. Działania w zakresie ochrony przed hałasem są przy tym komplementarne w stosunku do takich zadań jak unowocześnianie środków transportu, infrastruktury transportowej i organizacji

transportu, objętych polityką transportową państwa (modernizacja i przebudowa tras, budowa obwodnic, modernizacja systemów komunikacji miejskiej, zmniejszenie hałaśliwości pojazdów itp.)

Zadania pozainwestycyjne w dziedzinie ochrony przed hałasem dla samorządów obejmują przede wszystkim wdrażanie oraz nadzór realizacji przepisów, programów działań, organizację pomiarów, sporządzanie map akustycznych. Największą pozycją w wydatkach jest opracowanie map akustycznych dla miast różnej wielkości, a także rozbudowa monitoringu hałasu.

Zadania inwestycyjne mające ograniczyć skalę narażenia na ponadnormatywny hałas obejmują głównie budowę ekranów akustycznych przy szlakach transportowych, instalację urządzeń antywibracyjnych na torowiskach dla pojazdów szynowych oraz modernizację technologii w przemyśle w celu zmniejszenia hałaśliwości wytwarzanych wyrobów i hałaśliwości samych zakładów.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Strategicznym celem w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, jest zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, przede wszystkim mającego największy zasięg przestrzenny hałasu emitowanego przez środki transportu. Cel taki jest zbieżny z działaniami podejmowanymi w ramach Unii Europejskiej.

Realizując ten cel należy jednocześnie podejmować działania w celu nie dopuszczenia do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna. Są to działania prewencyjne, wykorzystujące w szczególności metody planistyczne (**w ramach tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego**, prowadzenia polityki lokalizacyjnej, etc.).

Osiągnięcie powyższego, długofalowego celu wymaga już w chwili obecnej uruchomienia pewnych działań o charakterze ciągłym, jak też wykonania zadań obejmujących krótsze okresy, których wyniki stwórzą podstawy dalszej planowej działalności (chodzi tutaj przede wszystkim zadania o charakterze metodycznym i doraźnym, prewencyjnym).

Najważniejszymi celami średniookresowymi do osiągnięcia przed 2011r. są:

- **Na szczeblu centralnym** pełna harmonizacja polskich przepisów w dziedzinie ochrony środowiska i środków transportu z odpowiednimi dyrektywami Unii Europejskiej dotyczącymi m.in. ograniczania emisji hałasu przez maszyny i urządzenia budowlane oraz przez zmechanizowany sprzęt gospodarstwa domowego;
- **Na szczeblu centralnym** pełna harmonizacja polskich przepisów ochrony środowiska przed hałasem z odpowiadającymi im przepisami Unii Europejskiej, a w szczególności – z uregulowaniami wprowadzanymi dyrektywą w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku (wejdzie w życie w 2002r.);
- **Na szczeblu centralnym** znormalizowanie pomiarów i oceny hałasu oraz klasyfikacji źródeł, z uwzględnieniem wymogów unijnych (wdrożenie tzw. metod referencyjnych);
- **Na szczeblu centralnym** modyfikacja, rozszerzenie i utrzymywanie systemu zbierania danych na temat stanu klimatu akustycznego, zgodnego ze znowelizowanymi uregulowaniami prawnymi w kraju oraz wymaganiami Unii Europejskiej i OECD;

- **Na szczeblu samorządowym powiatu** opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego i trendach jego zmian w oparciu o najnowsze techniki informatyczne i multimedialne;
- wyeliminowanie z produkcji środków transportu, maszyn i urządzeń, których hałaśliwość nie odpowiada standardom Unii Europejskiej oraz stopniowe eliminowanie z użytkowania tych urządzeń;
- ograniczenie hałasu na obszarach miejskich wokół lotnisk, terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu równoważnego nie przekraczającego w porze nocnej 55 dB,
- uruchomienie procesów sporządzenia map akustycznych oraz na ich podstawie – opracowanie mapy akustycznej dla powiatu Krasnystaw;
- wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania wokół lotnisk, terenów przemysłowych oraz głównych dróg i linii kolejowych wszędzie tam, gdzie przekraczany jest równoważny poziom hałasu wynoszący 55 dB w porze nocnej.

9.5.8 ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH

Zadania samorządów w sferze ochrony przed **polami elektromagnetycznymi** obejmują przede wszystkim wdrażanie i nadzorowanie przestrzegania przepisów prawnych i wytycznych (m.in. **w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego**), monitorowania pól elektromagnetycznych oraz szkolenie personelu samorządowego.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Do 2010r. powinny być realizowane następujące cele:

- Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, zapewniających wdrożenie ustawy - Prawo ochrony środowiska w części dotyczącej ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów **dotyczących planowania przestrzennego**;
- Monitorowanie wraz z WIOŚ pól elektromagnetycznych na istniejących obiektach,
- szkolenia personelu samorządowego z zasad prawno - technicznych ochrony przed promieniowaniem pól elektromagnetycznych.

9.6 PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU

CEL NADRZĘDNY

WŁĄCZENIE SIĘ DO WYSIŁKÓW
SPOŁECZNOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ
NA RZECZ OCHRONY KLIMATU GLOBALNEGO

Zagrożenia wynikające z obserwowanych i oczekiwanych zmian klimatu będących wynikiem działalności człowieka, zarówno dla środowiska naturalnego jak i dla ludzkiej gospodarki spowodowały, że społeczność międzynarodowa skupiona w Organizacji Narodów Zjednoczonych podjęła wysiłki w celu zapobieżenia pogłębianiu się tych zmian oraz zredukowania ich niekorzystnych skutków. Zaowocowa³⁰ to przyjęciem Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu oraz Protokołu do tej Konwencji znanym jako Protokół z Kioto.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Kierunki działań do końca pierwszego okresu zobowiązań muszą się koncentrować na określeniu polityki klimatycznej oraz jej zintegrowaniu z polityką Unii Europejskiej i OECD oraz na przygotowaniu Polski do wdrożenia instrumentów umożliwiających wypełnienie przyjętych zobowiązań wynikających z protokołu. Biorąc pod uwagę zbliżający się koniec pierwszego okresu zobowiązań oraz konieczność przygotowania się przez Polskę do podjęcia zobowiązań w drugim okresie, niezbędne będzie stworzenie mechanizmów monitorujących wypełnianie wszystkich zobowiązań oraz ocena kierunków rozwoju gospodarki kraju w długim horyzoncie.

Celem realizacji polityki klimatycznej jest włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu globalnego poprzez wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w zakresie **poprawy wykorzystania energii**, zwiększenia zasobów leśnych i glebowych kraju, **racjonalizacji wykorzystania surowców** i produktów przemysłu oraz racjonalizacji zagospodarowania odpadów, w sposób zapewniający osiągnięcie maksymalnych, długoterminowych korzyści gospodarczych, społecznych i politycznych.

Wynikające z tak sformułowanego celu ogólnego szczegółowe cele dla samorządów do roku 2011 obejmują:

- wdrażanie rządowej polityki ochrony klimatu i zintegrowanie jej z politykami i działaniami w sektorach gospodarczych mających największy wpływ na emisję gazów cieplarnianych;
- poprawę systemu informacji i edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony klimatu;
- szkolenia personelu samorządowego z zakresu działań prawno-instrumentalnych zapewniającym przeciwdziałanie zmianom klimatu.

9.7 OCENA REALIZACJI POLITYKI EKOLOGICZNEJ

CEL NADRZĘDNY

PEŁNA HARMONIZACJA

**PROCEDUR I ZAKRESU DZIAŁAŃ Z ZALECENIAMI OECD, WYMOGAMI UNII EUROPEJSKIEJ
ORAZ ZOBOWIĄZANIAM WOBEC KONWENCJI MIĘDZYNARODOWYCH**

9.7.1 MONITORING I OBIEG INFORMACJI O STANIE ŚRODOWISKA

Głównym celem średniookresowym w sprawie kontroli i monitoringu jest pełna harmonizacja procedur i zakresu działań w tej dziedzinie z zaleceniami OECD, wymogami Unii Europejskiej oraz

zobowiązaniami wobec konwencji międzynarodowych. Realizacja tego celu wymaga wykonania w latach 2004-2007 wymienionych poniżej priorytetowych zadań.

CELE I STRATEGIE REALIZACJI KRÓTKO I ŚREDNIOOKRESOWE DO 2011 r.

Powołanie nowych struktur organizacyjnych i wdrożenie systemów obiegu informacji w dziedzinie środowiska, niezbędnych do spełnienia przez Polskę warunków uczestnictwa w Unii Europejskiej i realizacji innych zobowiązań międzynarodowych, w tym:

- wdrożenie systemu rejestracji substancji niebezpiecznych spełniającego wszystkie wymagania ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz ustawy o ochronie roślin uprawnych (2004r.);
- wdrożenie systemu informatycznego PRTR (uwalnianie i transfer zanieczyszczeń) (2004r.);
- wdrożenie systemu informatycznego SPIRS (rejestracja obiektów niebezpiecznych zgodnie z wymaganiami dyrektywy Seveso II) (2004r.);
- wzmocnienie etatowe służb inspekcji ochrony środowiska na szczeblu centralnym i regionalnym (2004r.);

9.8 ZADANIA REALIZACYJNE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2004÷2007 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2008÷2011

Na podstawie przeprowadzonej powyżej analizy założonych celów i strategii działań krótko i średniookresowych **niezbędnych do skutecznej realizacji Programu Ochrony Środowiska** dokonano poniżej uszczegółowienia konkretnych zadań realizacyjnych dla okresu 2004 – 2007 z perspektywą na lata 2008 – 2011, uwzględniając warunki lokalne dla Powiatu Krasnystaw.

Oprócz konkretnych zadań realizacyjnych niezbędnych do osiągnięcia założonych celów Programu Ochrony Środowiska, **określono również priorytet realizacyjny zadań**, szczegółowy okres realizacji i jednostki odpowiedzialne i uczestniczące w realizacji konkretnego zadania.

Powyższe poczynania będą podstawą **do opracowania harmonogramu realizacji** i finansowania zadań Programu Ochrony Środowiska.

TABELA 24 Zadania realizacyjne Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Krasnystaw

LP	NAZWA ZADANIA	PRIORYTET	TERMIN REALIZACJI	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	PODMIOT UCZESTNICZĄCY
ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM					
1	Włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych				
1.1	Upowszechnienie sporządzonych przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznych dotyczących zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych” ;	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
1.2	Wprowadzenie do wszystkich strategii i polityk sektorowych rozdziału „Ochrona środowiska”;	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
1.3	Objęcie strategii i polityk sektorowych strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko zgodnie z wymaganiami ustawy - Prawo ochrony środowiska	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
2	Aktywizacja rynku do działań na rzecz środowiska				
2.1	Preferowanie przy zakupach towarów oraz usług przez jednostki samorządowe tych produktów, które mają proekologiczny charakter: Począwszy od 2004 roku udział zakupów towarów i usług o charakterze proekologicznym będzie wrosłał corocznie o 10%, tak aby w 2008 roku osiągnąć poziom 50%.	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
2.2	Zawarcie w każdym przetargu organizowanym przez administrację rządową i samorządową wymogów ekologicznych Wprowadzanie tych kryteriów i zasad odbywać będzie się stopniowo począwszy od 2004 roku, tak, aby w 2006 roku obowiązywały one w pełni. Rok 2004 byłby poświęcony na rozwiązania pilotażowe, rok 2005 to dobrowolne ich wprowadzanie przez agendy rządowe i samorządowe.	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
2.3	Współudział w kształtowanie równoprawnych warunków konkurencji przez pełne stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci”, wraz z uwzględnianiem kosztów zewnętrznych	I	2004÷2011	Urząd wojewódzki, Marszałkowski Starostwo Powiatowe	WIOS Urzędy Gmin
2.4	Wspieranie powstawania i zachowania tzw. „zielonych” miejsc pracy, w szczególności: rolnictwie ekologicznym, agro- i eko-turystyce, leśnictwie i ochronie przyrody, odnawialnych źródłach energii, uzdrowiskach, transporcie publicznym, działaniach na rzecz oszczędzania zasobów (zwłaszcza energii i wody), odzysku produktów lub ich części oraz odzysku opakowań i wykorzystania odpadów jako surowców wtórnych	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Urzędy Gmin Nadleśnictwa, podmioty gospdarcze
2.5	Opracowanie konkretnego programu tworzenia zielonych miejsc pracy np. dla powiatu, gmin	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
3	Partnerstwo z biznesem				
3.1	Stworzenie stałych ciał konsultacyjnych skupiających przedstawicieli administracji ochrony środowiska i sfery biznesu (z możliwym udziałem przedstawicieli także innych działów administracji publicznej oraz związków zawodowych, organizacji ekologicznych i innych zainteresowanych organizacji społecznych), z zadaniem prowadzenia bieżącej dyskusji na temat funkcjonowania istniejących mechanizmów ochrony środowiska oraz propozycjami wprowadzenia nowych rozwiązań w tej dziedzinie	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Przedsiębiorcy, organizacje ekologiczne

c.d. tabeli 24

3.2	Szkolenie kadr przedsiębiorstw w zakresie problematyki ochrony środowiska;	I	2004-2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Przedsiębiorcy, organizacje ekologiczne
3.3	Wsparcie „Ruchu czystszej produkcji” i Programu „Odpowiedzialność i troska”; promocja istniejącego znaku ekologicznego oraz opracowanie kryteriów przyznawania tego znaku dla większej liczby grup wyrobów	I	2004-2011	Urząd wojewódzki, Marszałkowski Starostwo Powiatowe	Przedsiębiorcy, organizacje ekologiczne
4	Kształtowanie postaw konsumentów				
4.1	Wprowadzenie problematyki bezpośredniego i pośredniego oddziaływania na środowisko przez sferę konsumpcji do podstaw programowych kształcenia we wszystkich typach szkół oraz programów szkoleń organizowanych przez pracodawców, instytucje publiczne i organizacje społeczne	I	2004-2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Szkolnictwo, przedsiębiorcy organizacje ekologiczne
4.2	Włączenie prezentacji obejmujących oddziaływanie na środowisko zachowań konsumentów do oferty programowej środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku, przy możliwie szerokim zaangażowaniu do udziału w takich prezentacjach osób cieszących się wysoką społeczną popularnością i autorytetem oraz reprezentujących szanowane i poważane instytucje	I	2004-2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Organizacje ekologiczne
4.3	Konsekwentna realizacja obowiązków instytucji publicznych w zakresie udostępniania informacji o środowisku wynikających z ustawy - Prawo ochrony środowiska i ustawy o informacji publicznej;	I	2004-2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Przedsiębiorcy
4.4	Wspieranie rynkowej konkurencyjności produktów i usług przyjaznych środowisku poprzez uaktywnienie ich marketingu i reklamy,	I	2004-2011	Starostwo Powiatowe	Przedsiębiorcy Organizacje ekologiczne
5	Ograniczanie subsydiowania szkodliwego dla środowiska				
5.1	Identyfikowanie obszarów występowania, form i zakresu różnych mechanizmów szkodliwego dla środowiska subsydiowania publicznego oraz przygotowanie programu ich stopniowej likwidacji, najpóźniej w latach 2007-2010	I	2004-2011	Urząd wojewódzki, Marszałkowski Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Przedsiębiorcy Organizacje ekologiczne
5.2	Rozwijanie systemów wsparcia publicznego umożliwiających rozwój przyjaznych dla środowiska procesów produkcyjnych, produktów oraz ograniczających ekologicznie negatywne skutki konsumpcji przez gospodarstwa domowe	I	2004-2011	Urząd wojewódzki, Marszałkowski Starostwo Powiatowe	Przedsiębiorcy Organizacje ekologiczne
6	Ekologizacja sektora finansowego				
6.1	Stworzenie zachęt finansowych dla wykorzystywania środków prywatnych na finansowanie przedsięwzięć proekologicznych, „zielonych” funduszy inwestycyjnych	I	2004-2011	Urząd wojewódzki, Marszałkowski Starostwo Powiatowe	Urzędy Gmin
6.2	Zapewnienie należytego poziomu finansowania przedsięwzięć ochronnych przez celowe fundusze ekologiczne	I	2004-2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
6.3	Zwiększone zaangażowanie funduszy ekologicznych w finansowaniu konsorcjalnym ochrony środowiska	I	2004-2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
6.4	Zwiększenie możliwości wykorzystania środków finansowych pozostających w dyspozycji funduszy ekologicznych do inwestowania kapitałowego w przedsięwzięcia współfinansowane przez komercyjne instytucje finansowe	I	2004-2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
7	Zarządzanie środowiskowe				
7.1	Włączenie się do Krajowego Centrum Informacji Systemach Zarządzania Środowiskowego, prowadzącego i udostępniającego dane o aspektach formalnoprawnych zarządzających systemów	I	2004-2005	Starostwo Powiatowe	Przedsiębiorcy

	gromadzącego i udostępniającego dane o aspektach formalnoprawnych poszczególnych systemów, akredytowanych jednostkach certyfikujących i weryfikujących oraz organizacjach, które wdrożyły systemy, a także prowadzącego akcje popularyzujące systemy zarządzania środowiskowego i przybliżające potencjalne korzyści związane z ich wdrażaniem			Urzędy Gmin	
--	--	--	--	-------------	--

c.d. tabeli 24

8	Odpowiedzialność za skutki środowiskowe realizowanych przedsięwzięć				
8.1	Przegląd i analiza zmian w zakresie ustawodawstwa, wdrażanie w „życie” ewentualnych zaleceń	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Przedsiębiorcy
9	Mechanizmy ekonomiczne i systemy finansowania				
9.1	Przegląd i analiza zmian w zakresie ustawodawstwa, wdrażanie w „życie” ewentualnych zaleceń	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
10	Wzmocnienie instytucjonalne				
10.1	Wzmocnienie etatowe komórek ochrony środowiska i gospodarki wodnej na szczeblu regionalnym (zlewniowym), powiatowym i gminnym (2004-2005);	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
10.2	Szkolenia urzędników samorządu – podnoszenie kwalifikacji kadr	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
10.3	Utworzenie nowych komórek lub powierzenie już istniejącym strukturom nowych zadań związanych ze specyficznymi programami unijnymi lub międzynarodowymi (funkcji punktów kontaktowych, ośrodków lub tzw. jednostek kompetentnych), szczególnie w odniesieniu do programu Natura 2000, systemu PRTR, weryfikacji i rejestracji systemów zarządzania środowiskowego zgodnych z rozporządzeniem EMAS oraz realizacji konwencji ekologicznych, w celu usprawnienia koordynacji prowadzonych działań	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe	
11	Udział społeczeństwa. Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego				
11.1	Utworzenie w urzędach administracji publicznej systemu udostępniania informacji o środowisku spełniającego wymagania ustawy - Prawo ochrony środowiska (do 2005 r.);	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
11.2	Opracowanie i wdrożenie, w oparciu o publiczne rejestry, interaktywnych baz danych o środowisku w postaci elektronicznej, dostępnych za pośrednictwem Internetu (do 2005 r.);	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
11.3	Zapewnienie bieżącego udziału przedstawicieli pozarządowych organizacji ekologicznych w radach nadzorczych funduszy ekologicznych, ciałach doradczych i opiniotwórczych, komitetach nadzorujących finansowanie projektów ekologicznych z funduszy publicznych, itp. (praca ciągła)	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Organizacje ekologiczne
11.4	Wsparcie wybranych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, w tym powierzenie tym organizacjom realizacji niektórych projektów inicjowanych przez instytucje publiczne (praca ciągła)	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Organizacje ekologiczne, społeczne
11.5	Realizacja przewidzianych prawem obowiązków w zakresie zapewniania społecznego udziału w procedurach oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów (praca ciągła)	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Organizacje ekologiczne
11.6	Zwiększenie udziału problematyki ekologicznej w podstawach programowych kształcenia we wszystkich typach szkół oraz rozwój szkoleń obejmujących zagadnienia środowiskowe organizowanych przez pracodawców, instytucje publiczne i organizacje społeczne (praca ciągła)	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Pracodawcy, Organizacje ekologiczne, społeczne
11.7	Realizacja prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku (praca ciągła)	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Środki przekazu publicznego
12	Ekologizacja planowania przestrzennego i użytkowania terenu				
12.1	Wprowadzenie zaleceń określających zakres i sposób przedstawiania w planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń dotyczących ochrony środowiska	I	2004	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	

12.2	Wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących sposobu uwzględniania ustaleń i zaleceń zawartych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju – w planach zagospodarowania przestrzennego, gmin i obszarów funkcjonalnych ;	I	2004	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Urząd Wojewódzki
------	---	---	------	------------------------------------	------------------

c.d. tabeli 24

12.3	Zweryfikowanie istniejących lub opracowanie nowych, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu uwzględnienia w tych planach wymagań wynikających ze znowelizowanych przepisów, a także z treści polityki ekologicznej państwa oraz programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym (od 2003 r. sukcesywnie);	I	2004÷2007	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Urząd Wojewódzki
12.4	Dokonanie weryfikacji koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania pod kątem szerszego uwzględnienia treści polityki ekologicznej oraz skonkretyzowanie zapisów w koncepcji dotyczących kierunków zrównoważonego rozwoju wybranych obszarów (stref, grup gmin, itp.) (w 2004 r.);	I	2004	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Urząd Wojewódzki
12.5	Wdrożenie w odniesieniu do koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, a także dokonanie weryfikacji całości systemu ocen oddziaływania na środowisko planów i programów (w 2004 r.)	I	2004	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Urząd Wojewódzki
13	Rozwój badań i postęp techniczny. Stymulowanie innowacji				
13.1	Korzystanie z wyników badań w zadaniach z zakresu ochrony środowiska	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	

RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW NATURALNYCH

1	Ochrona przyrody i krajobrazu				
1.1	Współudział i włączenie się w tworzenie Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000, poprzedzone waloryzacją przyrodniczą obszarów już objętych ochroną prawną, jak też cennych obszarów przyrodniczych dotychczas nie objętych żadną formą ochrony, a spełniających kryteria sieci NATURA 2000	II	2004÷2008	Urząd Wojewódzki i Marszałkowski Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Organizacje ekologiczne i społeczne
1.2	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji mających wpływ na przyrodę i krajobraz.	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
1.3	Wdrożenie skutecznych narzędzi planistycznych dla ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej (poprzez uwzględniającą te zagadnienia w zagospodarowaniu przestrzennym)	I	2004	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
1.4	Utworzenie lub działania ochronne i konserwatorskie na istniejących obiektach tj. parki krajobrazowe, użytki ekologiczne, pomniki ochronne itp.	II	2004÷2011	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
1.5	Zadrzewienia i utworzenie nowych terenów zieleni, skupisk roślinności, konserwacja istniejących obszarów i obiektów itp.	II	2004÷2011	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
1.6	Renaturalizacja i poprawa stanu najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów i siedlisk, szczególnie leśnych i wodno-błotnych	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe (koordynacja) Urzędy Gmin Nadleśnictwa	Organizacje ekologiczne i społeczne, Właściciele gruntów
1.7	Rozszerzenie i usprawnienie ochrony in situ i ex situ gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz starych, tradycyjnych odmian roślin i ras zwierząt hodowlanych mających znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej, poprzez stworzenie i utrzymanie niezbędnych warunków technicznych do takiej ochrony (stosowne obiekty i ich wyposażenie) oraz wspieranie badań i prac rozwojowych z tego zakresu	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin Nadleśnictwa	Organizacje ekologiczne i społeczne

1.8	Wprowadzenie monitoringu różnorodności biologicznej oraz wdrożenie kryteriów i wskaźników do kontroli skuteczności realizacji w tym zakresie polityki ekologicznej	II	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Organizacje ekologiczne i społeczne
-----	--	----	-----------	------------------------------------	-------------------------------------

c.d. tabeli 24

1.9	Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz władz szczebla lokalnego; między innymi poprzez promowanie zagadnień różnorodności biologicznej w ramach szkoleń i kampanii informacyjnych oraz poprawę komunikacji społecznej w zakresie zrozumienia celów i skutków ochrony różnorodności biologicznej	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Organizacje ekologiczne i społeczne
1.10	Wspieranie utrzymania urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości oraz zwiększenie wsparcia i rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe (koordynacja) Urzędy Gmin	Organizacje ekologiczne i społeczne, właściciele gospodarstw rolnych
1.11	Wspieranie zachowania tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych, jako narzędzia ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych, z uwzględnieniem Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele gospodarstw rolnych
1.12	Przeciwdziałanie wprowadzaniu gatunków, które mogą zagrażać integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk lub stanowić zagrożenie gatunków rodzimych.	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
1.13	Wdrożenie instrumentów służących ekologizacji gospodarki rolnej, w tym programów rolno-środowiskowych.	II	2004÷2008	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Organizacje ekologiczne i społeczne, właściciele gospodarstw rolnych
2	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów				
2.1	Przygotowanie podstaw do rozszerzenia zakresu zalesień poprzez weryfikację klasyfikacji gruntów, uporządkowanie ewidencji gruntów pod kątem pełnego uwzględnienia gruntów zalesionych i zadrzewionych oraz ujęcie granicy polno-leśnej w planach zagospodarowania przestrzennego;	II	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
2.2	Dokładna inwentaryzacja zasobów leśnych, ochrona istniejących zasobów	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin Nadleśnictwa	Prywatni właściciele lasów
2.3	Wzrost lesistości obszaru powiatu poprzez zalesienia obszarów również wspieranie zalesienia obszarów w posiadaniu prywatnym	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin Nadleśnictwa	Prywatni właściciele lasów
2.4	Poprawa stanu i produktywności lasów prywatnych,	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Nadleśnictwa	Prywatni właściciele lasów
2.5	Wdrożenie zasad ochrony i zagospodarowania zbiorowisk leśnych o charakterze naturalnym lub półnaturalnym,	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Nadleśnictwa	Prywatni właściciele lasów
2.6	Kontynuowanie programu przebudowy drzewostanów zmienionych lub silnie uszkodzonych przez zanieczyszczenia powietrza	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Prywatni właściciele lasów

2.7	Zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych	II	2004÷2011	Nadleśnictwa Starostwo Powiatowe Nadleśnictwa	Prywatni właściciele lasów
2.8	Wdrożenie takich technologii w gospodarce leśnej (w tym udoskonalonych rębni), które naśladują procesy i stany właściwe naturalnej dynamice zmian w drzewostanie i ekosystemie	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Nadleśnictwa	Prywatni właściciele lasów

c.d. tabeli 24

2.9	Zwiększenie pozaprodukcyjnej roli lasów – uregulowanie i ukierunkowanie zasad rekreacji i turystyki na obszarach leśnych	II	2004÷2007	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin Nadleśnictwa	Organizacje ekologiczne,
2.10	Poprawa stanu ekologicznego lasów, wzrost bioróżnorodności drzewostanu itp.	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin Nadleśnictwa	Prywatni właściciele lasów
2.11	Kampania informacyjna społeczeństwa na temat konieczności ochrony zasobów leśnych	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin Nadleśnictwa	Spółeczeństwo, Organizacje ekologiczne
2.12	Kampania edukacyjno-informacyjna dla użytkowników i właścicieli prywatnych lasów na temat preferowanych sposobów ich użytkowania, w szczególności dotyczy to rolników	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele gospodarstw rolnych
2.13	Szkolenie personelu samorządowego z zakresu formalno-technicznego ochrony lasów – podnoszenie kwalifikacji kadr	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
3	Ochrona gleb				
3.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony gleb.	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
3.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych zagadnieniom związanym z ochroną gleb	I	2004	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
3.4	Wprowadzenie na terenach chronionych produkcji rolnej, zgodnej z prawem o rolnictwie ekologicznym	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Rolnicy
3.6	Ocena stopnia realizacji programu likwidacji mogilników oraz dalsza sukcesywna likwidacja i rekultywacja zinwentaryzowanych mogilników	I	2004	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
3.7	Opracowanie i realizacja powiatowych programów rekultywacji i zalesiania zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych rolniczo;	I	2004	Starostwo Powiatowe	
3.8	Opracowanie i wdrożenie systemu przywracania walorów użytkowych terenom poprzemysłowym	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Zakłady przemysłowe
3.9	Kompleksowa rekultywacja starych składowisk odpadów, wraz z ich zadrzewieniem i zakrzewieniem (sukcesywnie od 2003)	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
3.10	Inwentaryzacja „dzikich” wysypisk odpadów	I	2004÷2007	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
3.11	Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci	I	2004÷2011	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
3.12	Monitoring składowisk odpadów czynnych i zamkniętych			Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
3.13	Kampania edukacyjno-informacyjna dla użytkowników gruntów na temat preferowanych sposobów ich użytkowania, w szczególności dotyczy to rolników	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele gospodarstw rolnych,

					organizacje ekologiczne
3.14	Szkolenie personelu samorządowego z zakresu formalno-technicznego ochrony gleb – podnoszenie kwalifikacji kadr	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
4	Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych				
4.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – poczynając od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji mających wpływ na wody podziemne lub kopaliny.	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	

c.d. tabeli 24

4.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych zagadnieniom związanym z ochroną zasobów kopalin i wód podziemnych	I	2004	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
4.3	Kontynuowanie działań w zakresie ograniczania i eliminowania wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę do picia	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Zakłady przemysłowe
4.4	Monitorowanie stanu ilościowego i jakościowego głównych zbiorników wód podziemnych oraz dokumentowanie tych zbiorników dla potrzeb ich ochrony przed negatywnymi skutkami aktualnej i przyszłej działalności gospodarczej prowadzonej na powierzchni (w tym dla potrzeb właściwego uwzględniania tych zbiorników w planach zagospodarowania przestrzennego oraz w procesach lokalizacji inwestycji) (praca ciągła,	II	2004÷2011	WIOŚ Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Okręgowy urząd górniczy
4.5	Ustanowienie stref ochronnych zbiorników wód podziemnych	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Okręgowy urząd górniczy
4.6	Usprawnianie dostępu do informacji geologicznej a także realizacja prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania złóż w priorytetowych obszarach	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Okręgowy urząd górniczy
4.7	Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych kopalin pospolitych	I	2004÷2008	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele wyrobisk
4.8	Inwentaryzacja i likwidacja i rekultywacja „dzikich” wyrobisk kopalin	I	2004÷2008	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele wyrobisk
4.9	Szkolenie personelu samorządowego z zakresu formalno-technicznego ochrony kopalin i wód podziemnych	I	2004÷2008	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
5	Biotechnologie i organizmy zmodyfikowane genetycznie				
5.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu wykorzystania biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie.	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
5.2	Opracowanie i wdrożenie systemu kształcenia administracji samorządowej w zakresie bezpieczeństwa biologicznego	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Urząd Wojewódzki, Marszałkowski
5.3	Opracowanie koncepcji i prowadzenie kampanii informacyjnej społeczeństwo, przedsiębiorców a w szczególności właścicieli gospodarstw rolnych w zakresie inżynierii genetycznej ze szczególnym uwzględnieniem GMO (praca ciągła);	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin ODR	Właściciele gospodarstw rolnych, społeczeństwo, przedsiębiorcy
5.4	Współudział w rozbudowie i wdrożeniu oraz włączenie się systemu nadzoru i kontroli nad GMO, (2005);	I	2004÷2005	Urząd Marszałkowski, Wojewódzki Starostwo Powiatowe	Urzędy Gmin

ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII					
1	Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość gospodarki				
1.1	Wprowadzenie wskaźników wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności produkcji do systemu statystyki publicznej, państwowego monitoringu środowiska, krajowego oraz regionalnych i lokalnych programów ochrony środowiska, a także sektorowych strategii w przemyśle;	II	2004÷2005	GUS GIOŚ	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin
1.2	Racjonalne zużycie wody – montaż wodomierzy	II	2004÷2011	RZGW, Zakłady komunalne	Użytkownicy Urzędy Gmin
1.3	Racjonalne zużycie energii cieplnej – montaż ciepłomierzy	II	2004÷2011	Właściciele Obiektów Zakłady komunalne, Ciepłownie	Użytkownicy Urzędy Gmin

c.d. tabeli 24

1.4	Modernizacja, remont stacji ujęć i uzdatniania, pompowni wody	I	2004÷2011	Urzędy Gminy, RZGW	Starostwo Powiatowe Urzędy Gminy
1.5	Modernizacja, remont, budowa wodociągów	I	2004÷2011	Urzędy Gminy, RZGW	Starostwo Powiatowe Urzędy Gminy
1.6	Modernizacja, remont, wymiana sieci ciepłowniczych	II	2004÷2011	Właściciele obiektów	Starostwo Powiatowe Urzędy Gminy
1.7	Termomodernizacji budynków i remont i modernizacja systemów ciepłowniczych	II	2004÷2011	Właściciele obiektów	Starostwo Powiatowe Urzędy Gminy
1.8	Remont, modernizacja kotłowni lokalnych i grupowych ukierunkowana na ograniczenie spalania paliwa w dowolnej postaci	II	2004÷2011	Właściciele obiektów	Starostwo Powiatowe Urzędy Gminy
1.9	Modernizacja, remont, wymiana sieci gazowych	II	2004÷2011	Właściciele obiektów	Starostwo Powiatowe Urzędy Gminy
1.10	Modernizacja, remont, wymiana sieci energoelektrycznych, modernizacja systemów oświetleniowych placów i ulic ukierunkowana na wzrost energooszczędności	II	2004÷2011	Właściciele obiektów	Starostwo Powiatowe Urzędy Gminy
1.11	Wprowadzenie w zakładach systemów zarządzania środowiskiem, ISO 14001, monitorowania środowiska, wymogu stosowania wód powierzchniowych do procesów technologicznych	II	2004÷2011	WIOŚ, Urząd Marszałkowski, Urząd Wojewódzki, Starostwo Powiatowe	Właściciele obiektów
1.12	Modernizacja, remont, budowa dróg	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Zarządy Dróg
1.13	Kampania informacyjna społeczeństwo i przedsiębiorców na temat ograniczania materiałochłonności, energochłonności, wodochłonności oraz odpadowości procesów gospodarczych jak również związanych z funkcjonowaniem gospodarstw domowych np. racjonalne zużycie wody w gospodarstwach domowych, stosowanie energooszczędnych form oświetlania mieszkań, ograniczenia emisji odpadów komunalnych – recykling	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
1.14	Wprowadzanie nowoczesnych technologii do produkcji w przedsiębiorstwach	II	2004÷2011	Przedsiębiorcy	
2	Wykorzystanie energii odnawialnej				
2.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu wykorzystania energii odnawialnej oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji.	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	

2.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych zagadnieniom związanym z możliwością wykorzystania energii odnawialnych, w szczególności dotyczy to możliwości budowania siłowni wiatrowych, pozyskiwania wód geotermalnych, budowy siłowni wodnych	I	2004	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
2.3	Wykonanie kompleksowej oceny zasobów energii odnawialnej i niezbędnej infrastruktury w ujęciu regionalnym oraz włączenie problematyki energetyki odnawialnej do planów rozwoju regionalnego.	II	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Urząd Wojewódzki, Marszałkowski
2.4	Wspieranie rozwoju wykorzystania energii odnawialnych poprzez tworzenie elektrowni wodnych, wykorzystania biogazu z oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów, energii wiatru, wykorzystania biomasy do celów energetycznych itp.	II	2004÷2011	Prywatni Inwestorzy, Zakłady Komunalne Urzędy Gmin	Urząd Wojewódzki, Marszałkowski Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin

c.d. tabeli 24

2.5	Szkolenia administracji samorządowej na temat możliwości prawno-technicznych wykorzystywania energii odnawialnych	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Spółczeństwo, przedsiębiorcy, Organizacje ekologiczne
2.6	Kampania informacyjna społeczeństwo i przedsiębiorców na temat możliwości pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, tj. stosowania pomp ciepła, kolektorów słonecznych, nowoczesnych kotłów opalanych biomasą – gospodarstwa rolne itp.	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
3	Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią				
3.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu kształtowania stosunków wodnych i ochrony przed powodzią oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji stwarzających możliwość naruszania tych zasad	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
3.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych zagadnieniom związanym z ochroną powodziową i kształtowaniem stosunków wodnych	I	2004	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
3.3	Poszanowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych zalewowych dolin i konserwacja koryta rzeki Wieprz w Krasnymstawie	II	2004÷2008	RZGW Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
3.4	Wyłączenie polderów spod zabudowy w celu zachowania ich łąkowo - pastwiskowego charakteru	II	2004÷2011	RZGW Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
3.5	Modernizacja, remont lub budowa obiektów melioracyjnych lub innych obiektów inżynierskich np. kanałów wodnych itp. związanych z kształtowaniem stosunków wodnych	II	2004÷2011	RZGW Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
3.6	Budowa zbiorników retencyjnych	II	2004÷2011	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
3.7	Szkolenia administracji samorządowej na temat możliwości prawno-technicznych kształtowania stosunków wodnych	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE POPRAWIE JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO					

1	Ochrona wód				
1.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony wód oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji stwarzających możliwość zanieczyszczenia wód	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
1.2	Monitoring jakości wód i urządzeń oczyszczających	I	2004÷2011	WIOŚ	Starostwo Powiatowe Właściciele Obiektów
1.3	Wdrożenie dyrektywy IPPC (nakłady inwestycyjne związane z ochroną wód)	II	2004÷2011	Urząd Wojewódzki	Starostwo Powiatowe
1.4	Modernizacja, rozbudowa i budowa systemów kanalizacji zbiorczej, w szczególności w gminach wiejskich – duże zaległości inwestycyjne	I	2004÷2011	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe Mieszkańcy
1.5	Modernizacja, rozbudowa i budowa oczyszczalni ścieków komunalnych	I	2004÷2011	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe

c.d. tabeli 24

1.6	Montaż przydomowych oczyszczalni ścieków	I	2004÷2011	Właściciele obiektów	Urzędy Gmin Starostwo Powiatowe
1.7	Likwidacja nieszczelnych szamb	I	2004÷2011	Właściciele obiektów	Urzędy Gmin
1.8	Ograniczenie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (głównie: budowa nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych)	I	2004÷2011	Urzędy Gmin, Gospodarstwa rolne	Starostwo Powiatowe
1.9	Budowa obiektów małej retencji	II	2004÷2011	Urząd Wojewódzki Urzędy Gmin,	Starostwo Powiatowe
1.10	Budowa, modernizacja, remont kanalizacji deszczowej	I	2004÷2011	Urzędy Gmin RZGW	Starostwo Powiatowe
1.11	Budowa, modernizacja, remont urządzeń oczyszczających ścieki deszczowe	I	2004÷2011	Urzędy Gmin Właściciele Obiektów	Starostwo Powiatowe
1.12	Kampania informacyjna edukująca społeczeństwo i przedsiębiorców w zakresie ograniczenia zanieczyszczenia wód, w szczególności konieczności uszczelniania istniejących szamb lub zastępowania ich zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi, lub przydomowymi oczyszczalniami ścieków, konieczności budowy zbiorników szczelnych na gnojówkę i stanowisk do składowania obornika.	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Spółeczeństwo, przedsiębiorcy, organizacje ekologiczne Właściciele Gospodarstw Rolnych
1.13	Szkolenia administracji samorządowej z zakresu prawno-technicznych możliwości ochrony jakości wód	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
1.14	Szkolenia, edukacja, kampania informacyjna dotycząca racjonalnego stosowania w uprawach gleby nawozów sztucznych, oraz w szczególności nawozów organicznych tj. gnojowicy, obornika, kompostów z planowanych do budowy kompostowni	I	2004÷2011	ODR, Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
1.15	Remont, Budowa, Modernizacja zakładowych oczyszczalni ścieków, oraz ścieków deszczowych z terenu zakładu	I	2004÷2011	Właściciele obiektów	Starostwo Powiatowe

	terenu zakładu				
1.16	Przygotowanie i wdrożenie opracowań programowych ukierunkowanych na ograniczenie zrzutu ładunku zanieczyszczeń ze ściekami komunalnymi o 50% i ściekami przemysłowymi o 30%:	I	2004÷2011	Ministerstwo Środowiska RZGW	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin
2	Ochrona jakości powietrza				
2.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony powietrza oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji stwarzających możliwość zanieczyszczania powietrza	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
2.2	Modernizacja instalacji do termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych SPZOZ w Krasnymstawie	I	2004÷2007	SPZOZ w Krasnymstawie Starostwo Powiatowe	Urząd Wojewódzki
2.3	Modernizacja Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów pochodzenia zwierzęcego (Zakład Handlu i Usług Technicznych w Puławach) odz. w Krasnymstawie	I	2004÷2007	ZH i UT odz. w Krasnymstawie	Starostwo Powiatowe Wojewódzki i powiatowy Lekarz Weterynarii
2.4	Monitoring emitorów zanieczyszczeń powietrza, oraz instalacji oczyszczających	I	2004÷2011	WIOŚ Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe Właściciele Obiektów
2.5	Modernizacja kotłowni ze zmianą paliwa na tzw. ekologiczne np. gaz ziemny – ograniczenie niskiej emisji	I	2004÷2011	Właściciele obiektów Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe

c.d. tabeli 24

2.6	Wprowadzenie nowych technologii i stosowanie „czystych” nośników energii, montaż urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń w gospodarce	I	2004÷2011	Właściciele obiektów	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin
2.7	Kampania informacyjna edukująca społeczeństwo i przedsiębiorców w zakresie ograniczenia zanieczyszczenia powietrza, w szczególności ograniczenia tzw. niskiej emisji	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Społeczeństwo, przedsiębiorcy, organizacje ekologiczne
2.8	Szkolenia administracji samorządowej z zakresu prawno-technicznych możliwości ochrony jakości powietrza	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
3	Gospodarka odpadami				
3.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu gospodarki odpadami oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji gospodarki odpadami	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
3.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych możliwości i warunków lokalizacji obiektów i instalacji związanych z gospodarką odpadami w szczególności lokalizacji obiektów służących odzyskowi i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych z sektora gospodarczego	I	2004	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
3.3	Włączenie się do utworzonego systemu nadzoru weterynaryjnego nad procesami powstawania i niszczenia odpadów pochodzenia zwierzęcego szczególnego ryzyka SRM i padłych zwierząt HRM	I	2004	Urząd Wojewódzki PLW	Starostwo Powiatowe, Wojewódzki i Powiatowy Lekarz Weterynarii
3.4	Włączenie się do utworzonego systemu baz informatycznych zawierających dane dotyczące ilości i miejsc występowania PCB	I	2004	Urząd Wojewódzki Starostwo Powiatowe	Posiadacze obiektów i odpadów

3.5	Opracowanie Planów unieszkodliwiania i dekontaminacji zarejestrowanych urządzeń zawierających PCB, Opracowanie Projektów gromadzenia i unieszkodliwiania urządzeń zawierających PCB	I	2004÷2005	Urząd Wojewódzki Starostwo Powiatowe	Posiadacze obiektów i odpadów
3.6	Inwentaryzacja urządzeń i instalacji w których były lub są wykorzystywane PCB	I	2004	Urząd Wojewódzki Starostwo Powiatowe	Posiadacze obiektów i odpadów
3.7	Zorganizowanie punktu Konsultacyjnego dla posiadaczy urządzeń i odpadów zawierających PCB,	I	2004	Urząd Wojewódzki Starostwo Powiatowe	Posiadacze obiektów i odpadów
3.8	Przeprowadzenie cyklu szkoleń dla posiadaczy urządzeń i odpadów zawierających PCB	I	2004÷2008	Urząd Wojewódzki Starostwo Powiatowe	Posiadacze obiektów i odpadów
3.9	Oznakowanie urządzeń i instalacji zawierających PCB w ilościach większych od 5 cm ³	I	2004÷2005	Posiadacze obiektów Urząd Wojewódzki Starostwo Powiatowe	
3.10	Włączenie się do utworzonego systemu baz informatycznych zawierających dane dotyczące ilości i miejsc występowania azbestu	I	2004	Urząd Wojewódzki Starostwo Powiatowe	Posiadacze obiektów i odpadów
3.11	Inwentaryzacja obiektów zawierających materiały z azbestem	I	2004	Inspektor Nadzoru Budowlanego Starostwo Powiatowe	Posiadacze obiektów i odpadów Urzędy Gmin, WIOŚ
3.12	Opracowanie planów usuwania wyrobów zawierających azbest, Opracowanie Projektów gromadzenia i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest	I	2004÷2005	Inspektor Nadzoru Budowlanego Starostwo Powiatowe	Posiadacze obiektów i odpadów Urzędy Gmin, WIOŚ

c.d. tabeli 24

3.13	Zorganizowanie punktu Konsultacyjnego dla posiadaczy obiektów i odpadów zawierających azbest	I	2004	Inspektor Nadzoru Budowlanego Starostwo Powiatowe	Posiadacze obiektów i odpadów
3.14	Przeprowadzenie cyklu szkoleń dla posiadaczy obiektów i odpadów zawierających azbest	I	2004÷2008	Inspektor Nadzoru Budowlanego Starostwo Powiatowe	Posiadacze obiektów i odpadów
3.15	Informacja w mediach nt. szkodliwości azbestu, postępowania z materiałami zawierającymi azbest oraz sposobu ich usuwania	I	2004÷2008	Inspektor Nadzoru Budowlanego Starostwo Powiatowe	Urzędy Gmin, Media
3.15	Monitoring realizacji programu usuwania azbestu i PCB	I	2006÷2008	Inspektor Nadzoru Budowlanego Starostwo Powiatowe	
3.16	Przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjne dla społeczeństwa i przedsiębiorców z zakresu gospodarki odpadami z sektora gospodarczego w szczególności odpadami niebezpiecznych	I	2004÷2008	Urząd Wojewódzki Starostwo Powiatowe	Przedsiębiorcy, społeczeństwo
3.17	Utworzenie na terenie Powiatu sieci Gminnych Punktów Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych GPZON – po jednym na Gminę – w połączeniu z odpadami komunalnymi	I	2004÷2008	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe
3.18	Zamknięcie i rekultywacja i monitoring składowisk odpadów komunalnych na terenie Powiatu wynikających z przyjętego Planu Zamykania Składowisk Odpadów Komunalnych	I	2004÷2011	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe
3.19	Wdrożenie systemu zbiórki i gromadzenia odpadów komunalnych dla 100% mieszkańców	II	2004÷2011	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe

3.20	Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów biodegradowalnych Wdrażanie systemu unieszkodliwiania odpadów biodegradowalnych w ramach ZZO	II	2004÷2011	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe
3.21	Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych budowlanych Wdrażanie systemu unieszkodliwiania odpadów budowlanych w ramach ZZO	II	2004÷2011	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe
3.22	Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych wielkogabarytowych Wdrażanie systemu unieszkodliwiania odpadów wielkogabarytowych w ramach ZZO	II	2004÷2011	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe
3.23	Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych niebezpiecznych Wdrażanie systemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych w ramach ZZO	II	2004÷2011	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe
3.24	Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych opakowaniowych Wdrażanie systemu unieszkodliwiania odpadów opakowaniowych w ramach ZZO	II	2004÷2011	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe
3.25	Modernizacja lub budowa nowych REGIONALNYCH składowisk odpadów komunalnych	II	2004÷2011	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe
3.26	Budowa lub modernizacja instalacji do zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych	II	2004÷2011	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe
3.27	Opracowanie i Uchwalenie Gminnych Planów Gospodarki Odpadami, opiniowanie Planów	II	2004	Urzędy Gmin, Związki Gmin	Starostwo Powiatowe
3.28	Współpraca i włączenie się przy tworzeniu wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami	II	2004	Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe	Urzędy Gmin

c.d. tabeli 24

3.29	Założenie Powiatowego systemu informacji o komunalnych osadach ściekowych i ich wykorzystaniu	I	2004	Starostwo Powiatowe	Urzędy Gmin
3.30	Propagowanie kompostowania odpadów komunalnych organicznych przez mieszkańców we własnym zakresie, Intensyfikacja wykorzystania kompostów w rolnictwie	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe	Urzędy Gmin, Społeczeństwo, Organizacje Ekologiczne
3.31	Kampania edukacyjno-informacyjna mająca promować selektywną zbiórkę odpadów komunalnych w społeczeństwie	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe	Urzędy Gmin, Społeczeństwo, Organizacje Ekologiczne
3.32	Opracowanie projektów rekultywacji składowisk odpadów	I	2004÷2007	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
4	Bezpieczeństwo chemiczne				
4.1	Wdrażanie i kontrola przestrzegania ustawodawstwa w zakresie bezpieczeństwa chemicznego w szczególności dotyczącego samorządów, a także wynikających z członkostwa w UE	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
4.2	Wprowadzenie rozwiązań promujących działania w celu zmniejszenia zagrożeń od stosowanych pestycydów, zgodnie z przyjętą strategią Wspólnoty UE – edukacja, szkolenia rolników i handlowców pestycydami	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Rolnicy, podmioty gospodarcze, ODR
4.3	Wprowadzenie zasad dobrej praktyki laboratoryjnej (GLP) we wszystkich laboratoriach	I	2004÷2005	Właściciele Obiektów	Starostwo Powiatowe

4.4	Szkolenie personelu administracji samorządowej z zakresu prawnego odnośnie bezpieczeństwa chemicznego	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
5	Poważne awarie przemysłowe				
5.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony przed oddziaływaniem poważnych awarii przemysłowych (P.O.Ś.) oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji stwarzających możliwość wystąpienia poważnych awarii przemysłowych	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
5.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych możliwości i warunków lokalizacji obiektów i instalacji związanych z możliwością wystąpienia poważnych awarii przemysłowych	I	2004	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
5.3	Sporządzić oceny ryzyka wszystkich obiektów, objętych wymogami dyrektywy „Seveso II” (niższe kryterium ilości substancji niebezpiecznych) w przypadku wystąpienia	I	2004÷2008	Starostwo Powiatowe	Właściciele obiektów
5.4	Zinwentaryzować obiekty niebezpieczne na terenie powiatu Krasnystaw w. W przypadku stwierdzenia więcej niż 5 obiektów opracować Plan Powiatowy Zarządzania Ryzykiem	I	2004÷2008	Starostwo Powiatowe	Właściciele Obiektów, Urzędy Gmin, WIOŚ, PSP, PLW, Policja, SANEPID Zarządcy Dróg
5.5	Sporządzić zewnętrzne plany operacyjno-ratownicze dla wszystkich obszarów administracyjnych, objętych zewnętrznym oddziaływaniem awaryjnym zakładów o dużym ryzyku – w przypadku wystąpienia, inwentaryzacja potrzeb.	I	2004÷2008	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele Obiektów, WIOŚ, PSP, PLW, Policja, SANEPID Zarządcy Dróg

c.d. tabeli 24

5.6	Powołanie Zespołu Reagowania Kryzysowego (ZRK) i Opracowanie Planu Reagowania Kryzysowego dla ZKR	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele Obiektów, WIOŚ, PSP, PLW, Policja, SANEPID Zarządcy Dróg
5.7	Kampania informacyjna społeczeństwa o działalności ZRK, utworzenie centrum powiadamiania ratowniczego	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe	Właściciele Obiektów, Urzędy Gmin, WIOŚ, PSP, PLW, Policja, SANEPID Zarządcy Dróg
5.8	Wyłączenie lasów z wysokim ryzykiem wystąpienia pożarów spod użytku rekreacyjnego	I	2004÷2005	Starostwo Powiatowe Nadleśnictwo	Urzędy Gmin, Konservator Przyrody, PSP
5.9	Zabezpieczenie przed skutkami wystąpienia awarii gazociągów i rurociągów wysokiego ciśnienia	I	2004÷2005	Właściciele obiektów	Starostwo Powiatowe, Urzędy Gmin, Policja, WIOŚ, SANEPID, PSP, UW
5.10	Prowadzenie monitoringu i kontroli nad zakładami zagrożonymi występowaniem poważnych awarii	I	2004÷2011	WIOŚ, PSP	SANEPID, Właściciele Obiektów, PLW Starostwo Powiatowe

5.11	Monitoring tras przewozu substancji niebezpiecznych pod kątem ochrony ludności i walorów przyrodniczo-krajobrazowych środowiska	I	2004÷2011	Inspekcja Transportu Drogowego, Policja PSP	Starostwo Powiatowe, Urzędy Gmin., Straż Graniczna, Urzędy Celne, WIOŚ
5.12	Stworzenie miejsca parkingowego dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, oraz dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne które uległy awarii	I	2004÷2005	Inspekcja Transportu Drogowego, Policja PSP	Starostwo Powiatowe, Urzędy Gmin., Straż Graniczna, Urzędy Celne, WIOŚ
5.13	Szkolenia personelu samorządowego z zasad prawno – technicznych ochrony przed skutkami poważnych awarii przemysłowych	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
5.14	Wymiana technologii na mniej awaryjne w zakładach o podwyższonym ryzyku – zabezpieczenie środowiska przed negatywną presją na nie substancji toksycznych	I	2004÷2011	Właściciele Obiektów	
6	Oddziaływanie hałasu				
6.1	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania wokół lotnisk, terenów przemysłowych oraz głównych dróg i linii kolejowych wszędzie tam, gdzie przekraczany jest równoważny poziom hałasu wynoszący 55 dB w porze nocnej	I	2004	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
6.2	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony przed oddziaływaniem hałasu oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – poczynając od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji emitujących hałas	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele obiektów

c.d. tabeli 24

6.3	Uruchomienie procesów sporządzenia map akustycznych – opracowanie mapy akustycznej dla powiatu Krasnostaw	II	2004÷2008	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele obiektów WIOŚ
6.4	Ograniczenie hałasu na obszarach miejskich wokół lotnisk, terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu równoważnego nie przekraczającego w porze nocnej 55 dB – budowa ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej itp.	I	2004÷2008	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele obiektów
6.5	Wyeliminowanie z produkcji środków transportu, maszyn i urządzeń, których hałaśliwość nie odpowiada standardom Unii Europejskiej oraz stopniowe eliminowanie z użytkowania tych urządzeń	I	2004÷2008	Właściciele obiektów	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin WIOŚ
6.6	Monitoring stanu zanieczyszczenia środowiska powiatu hałasem, porównywanie mierzonych wielkości z aktualnym stanem prawnych,	I	2004÷2011	WIOŚ Starostwo Powiatowe	
6.7	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego i trendach jego zmian w oparciu o najnowsze techniki informatyczne i multimedialne;	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Społeczeństwo, Przedsiębiorcy WIOŚ
6.8	Szkolenia personelu samorządowego z zasad prawno – technicznych ochrony przed hałasem	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
7	Oddziaływanie pól elektromagnetycznych				

7.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, zgodnie z ustawą – Prawo ochrony środowiska w części dotyczącej ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – poczynając od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji instalacji emitujących pola elektromagnetyczne	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele instalacji
7.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych możliwości lokalizacji obiektów i instalacji związanych z występowaniem emisji pól elektromagnetycznych	I	2004	Urzędy Gmin	Starostwo Powiatowe
7.3	Monitorowanie pól elektromagnetycznych na istniejących obiektach	I	2004÷2011	WIOŚ Starostwo Powiatowe	Właściciele instalacji
7.4	Szkolenia personelu samorządowego z zasad prawno – technicznych ochrony przed promieniowaniem pól elektromagnetycznych	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU					
1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych z zakresu przeciwdziałania zmianom klimatu, w szczególności ograniczania emisji gazów cieplarnianych	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Właściciele instalacji
2	Wdrażanie rządowej polityki ochrony klimatu i zintegrowanie jej z politykami i działaniami w sektorach gospodarczych na szczeblu lokalnym mających największy wpływ na emisję gazów cieplarnianych	II	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Spółceństwo, Przedsiębiorcy
3	Poprawę systemu informacji i edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony klimatu	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	Spółceństwo, Przedsiębiorcy
4	Szkolenia personelu samorządowego z zakresu działań prawno –instrumentalnych zapewniającym przeciwdziałanie zmianom klimatu	I	2004÷2011	Starostwo Powiatowe Urzędy Gmin	
OCENA REALIZACJI POLITYKI EKOLOGICZNEJ					

c.d. tabeli 24

1	Monitoring i obieg informacji o stanie środowiska				
1.1	Wdrożenie systemu rejestracji substancji niebezpiecznych spełniającego wszystkie wymagania ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz ustawy o ochronie roślin uprawnych;	I	2004	Urząd Wojewódzki, Marszałkowski Starostwo Powiatowe	Urzędy Gmin Przedsiębiorcy
1.2	Wdrożenie systemu informatycznego PRTR (uwalnianie i transfer zanieczyszczeń) ;	I	2004	Urząd Wojewódzki, Marszałkowski Starostwo Powiatowe	Urzędy Gmin Przedsiębiorcy
1.3	Wdrożenie systemu informatycznego SPIRS (rejestracja obiektów niebezpiecznych zgodnie z wymaganiami dyrektywy Seveso II)	I	2004	Urząd Wojewódzki, Marszałkowski Starostwo Powiatowe	Urzędy Gmin Przedsiębiorcy
1.4	Wzmocnienie etatowe służb inspekcji ochrony środowiska na szczeblu centralnym i regionalnym;	I	2004	Urząd Wojewódzki, Marszałkowski	

				Starostwo Powiatowe WIOŚ	
--	--	--	--	-----------------------------	--

Źródło: Opracowanie własne

10 HARMONOGRAM REALIZACJI I NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

10.1 HARMONOGRAM REALIZACJI I NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU

Przyjęte do wdrożenia rozwiązania techniczno-organizacyjne poddano analizie w zakresie kosztów w celu określenia nakładów finansowych na ich realizację oraz sposobu finansowania. Dla obniżenia ponoszonych jednorazowo nakładów inwestycyjnych proponuje się wdrażanie etapowe kolejnych zadań.

Przy realizacji powyższych zadań w pierwszym etapie niezbędne będzie uruchomienie środków własnych, a następnie możliwe byłoby uruchamianie środków z dotacji, pożyczek i innych źródeł (po wcześniejszym ich uzyskaniu).

Środki finansowe ze źródeł zewnętrznych: *dotacje*: NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, Ekofundusz, EFRWP-Counterpart Found, FWPN, Program Małych Dotacji GEF, Sapard; *pożyczki z funduszy celowych i kredytów preferencyjnych* - NFOŚiGW, WFOŚiGW, BOŚ.

Koszty eksploatacyjne systemu ochrony środowiska mogą być pokrywane: z opłat ponoszonych przez mieszkańców np. w dziedzinie gospodarki odpadami - za wywóz odpadów, za ich unieszkodliwianie, w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej - rozbudowa stacji uzdatniania wody, w dziedzinie ochrony powietrza - modernizacja lokalnych kotłowni; z środków własnych.

TABELA 25 Harmonogram realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Krasnystaw

LP	NAZWA ZADANIA	CHARAKTER ZADANIA	PRIORYTET	RODZAJ ZADANIA	TERMIN REALIZACJI					NAKLĄDY FINANSOWE 2004-2007r tys PLN	NAKLĄDY FINANSOWE 2008-2011r w tys. PLN	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	
					2004	2005	2006	2007	2008-2011				
ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM													
1	Włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych												
1.1	Upowszechnienie sporządzonych przez Ministerstwo Środowiska „Wytucznych dotyczących zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych” ;	NIW	I	A	=====→					====→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
1.2	Wprowadzenie do wszystkich strategii i polityk sektorowych rozdziału „Ochrona środowiska”;	NIW	I	A	=====→					====→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
1.3	Objęcie strategii i polityk sektorowych strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko zgodnie z wymaganiami ustawy - Prawo ochrony środowiska	NIW	I	A	=====→					====→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
2	Aktywizacja rynku do działań na rzecz środowiska												
2.1	Preferowanie przy zakupach towarów oraz usług przez jednostki samorządowe tych produktów, które mają proekologiczny charakter.	NIW	I	A,B	=====→					====→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
2.2	Zawarcie w każdym przetargu organizowanym przez administrację rządową i samorządową wymogów ekologicznych	NIW	I	A,B	=====→					====→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
2.3	Współudział w kształtowanie równoprawnych warunków konkurencji przez pełne stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci”, wraz z uwzględnianiem kosztów zewnętrznych	NIW	I	A,B	=====→					=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
2.4	Wspieranie powstawania i zachowania tzw. „zielonych” miejsc pracy, w szczególności: rolnictwie ekologicznym, agro- i eko-turystyce, leśnictwie i ochronie przyrody, odnawialnych źródłach energii, uzdrowiskach, transporcie publicznym,	NIW	I	A,B	=====→					=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
2.5	Opracowanie konkretnego programu tworzenia zielonych miejsc pracy np. dla powiatu, gmin	NIW	I	A	=====→						40,00	-	Środki własne, FOS, BOŚ

c.d. tabeli 25

3	Partnerstwo z biznesem										
3.1	Stworzenie stałych ciał konsultacyjnych skupiających przedstawicieli administracji ochrony środowiska i sfery biznesu z zadaniem prowadzenia bieżącej dyskusji na temat funkcjonowania istniejących mechanizmów ochrony środowiska oraz propozycjami wprowadzenia nowych rozwiązań w tej dziedzinie	NIW	I	A,B	=====→				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
3.2	Szkolenie kadr przedsiębiorstw w zakresie problematyki ochrony środowiska;	NIW	I	AB	=====→		=→	25,00	25,00		Środki własne, FOŚ
3.3	Wsparcie „Ruchu czystszej produkcji” i Programu „Odpowiedzialność i troska”; promocja istniejącego znaku ekologicznego oraz opracowanie kryteriów przyznawania tego znaku dla większej liczby grup wyrobów	NIW	I	A,B	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych		W ramach działań statutowych
4	Kształtowanie postaw konsumentów										
4.1	Wprowadzenie problematyki bezpośredniego i pośredniego oddziaływania na środowisko przez sferę konsumpcji do podstaw programowych kształcenia we wszystkich typach szkół oraz programów szkoleń organizowanych przez pracodawców, instytucje publiczne i organizacje społeczne	NIW	I	A,B	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych		W ramach działań statutowych
4.2	Włączenie prezentacji obejmujących oddziaływanie na środowisko zachowań konsumentów do oferty programowej środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku, przy możliwie szerokim zaangażowaniu do udziału w takich prezentacjach osób cieszących się wysoką społeczną popularnością i autorytetem oraz reprezentujących szanowane i poważane instytucje	NIW	I	A,B	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych		W ramach działań statutowych
4.3	Konsekwentna realizacja obowiązków instytucji publicznych w zakresie udostępniania informacji o środowisku wynikających z ustawy - Prawo ochrony środowiska i ustawy o informacji publicznej;	NIW	I	A,B	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych		W ramach działań statutowych
4.4	Wspieranie rynkowej konkurencyjności produktów i usług przyjaznych środowisku poprzez uaktywnienie ich marketingu i reklamy,	NIW	I	A,B	=====→		=→	50,00	50,00		Środki własne, FOŚ
5	Ograniczanie subsydiowania szkodliwego dla środowiska										
5.1	Identyfikowanie obszarów występowania, form i zakresu różnych mechanizmów szkodliwego dla środowiska subsydiowania publicznego oraz przygotowanie programu ich stopniowej likwidacji, najpóźniej w latach 2007-2010	NIW	I	A,B	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych		W ramach działań statutowych
5.2	Rozwijanie systemów wsparcia publicznego umożliwiających rozwój przyjaznych dla środowiska procesów produkcyjnych, produktów oraz ograniczających ekologicznie negatywne skutki konsumpcji przez gospodarstwa domowe	NIW	I	A,B	=====→		=→	50,00	50,00		Środki własne, FOŚ
6	Ekologizacja sektora finansowego										
6.1	Stworzenie zachęt finansowych dla wykorzystywania środków prywatnych na finansowanie przedsięwzięć proekologicznych, „zielonych” funduszy inwestycyjnych	NIW	I	A,B	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych		W ramach działań statutowych

c.d. tabeli 25

6.2	Zapewnienie należytego poziomu finansowania przedsięwzięć ochronnych przez celowe fundusze ekologiczne	NIW	I	A,B	=====→	=→	Brak podstaw do wyceny	Brak podstaw do wyceny	Środki Własne
6.3	Zwiększone zaangażowanie funduszy ekologicznych w finansowaniu konsorcjalnym ochrony środowiska	NIW	I	A,B	=====→	=→	Brak podstaw do wyceny	Brak podstaw do wyceny	Środki Własne
6.4	Zwiększenie możliwości wykorzystania środków finansowych pozostających w dyspozycji funduszy ekologicznych do inwestowania kapitałowego w przedsięwzięcia współfinansowane przez komercyjne instytucje finansowe	NIW	I	A,B	=====→	=→	Brak podstaw do wyceny	Brak podstaw do wyceny	Środki Własne
7	Zarządzanie środowiskowe								
7.1	Włączenie się do Krajowego Centrum Informacji Systemach Zarządzania Środowiskowego, a także prowadzącego akcje popularyzujące systemy zarządzania środowiskowego i przybliżające potencjalne korzyści związane z ich wdrażaniem	NIW	I	A,B	=→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
8	Odpowiedzialność za skutki środowiskowe realizowanych przedsięwzięć								
8.1	Przegląd i analiza zmian w zakresie ustawodawstwa, wdrażanie w „życie” ewentualnych zaleceń	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
9	Mechanizmy ekonomiczne i systemy finansowania								
9.1	Przegląd i analiza zmian w zakresie ustawodawstwa, wdrażanie w „życie” ewentualnych zaleceń	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
10	Wzmocnienie instytucjonalne								
10.1	Wzmocnienie etatowe komórek ochrony środowiska i gospodarki wodnej na szczeblu regionalnym (zlewniowym), powiatowym i gminnym (2004-2005);	NIW	I	A	==→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
10.2	Szkolenia urzędników samorządu – podnoszenie kwalifikacji kadr	NIW	I	A	=====→	=→	25,00	25,00	Środki własne, FOŚ
10.3	Utworzenie nowych komórek lub powierzenie już istniejącym strukturom nowych zadań związanych ze specyficznymi programami unijnymi lub międzynarodowymi (funkcji punktów kontaktowych, ośrodków lub tzw. jednostek kompetentnych), szczególnie w odniesieniu do programu Natura 2000, systemu PRTR, weryfikacji i rejestracji systemów zarządzania środowiskowego zgodnych z rozporządzeniem EMAS oraz realizacji konwencji ekologicznych, w celu usprawnienia koordynacji prowadzonych działań	NIW	I	A	==→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
11	Udział społeczeństwa. Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego								

c.d. tabeli 25

11.1	Utworzenie w urzędach administracji publicznej systemu udostępniania informacji o środowisku spełniającego wymagania ustawy - Prawo ochrony środowiska (do 2005 r.);	NIW	I	A	====>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
11.2	Opracowanie i wdrożenie, w oparciu o publiczne rejestry, interaktywnych baz danych o środowisku w postaci elektronicznej, dostępnych za pośrednictwem Internetu (do 2005 r.);	NIW	I	A	==>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
11.3	Zapewnienie bieżącego udziału przedstawicieli pozarządowych organizacji ekologicznych w radach nadzorczych funduszy ekologicznych, ciałach doradczych i opiniodawczych, komitetach nadzorujących finansowanie projektów ekologicznych z funduszy publicznych, itp. (praca ciągła)	NIW	I	A,B	=====>			=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
11.4	Wsparcie wybranych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, w tym powierzanie tym organizacjom realizacji niektórych projektów inicjowanych przez instytucje publiczne (praca ciągła)	NIW	I	A,B	=====>			=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
11.5	Realizacja przewidzianych prawem obowiązków w zakresie zapewniania społecznego udziału w procedurach oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów (praca ciągła)	NIW	I	A,B	=====>			=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
11.6	Zwiększenie udziału problematyki ekologicznej w podstawach programowych kształcenia we wszystkich typach szkół oraz rozwój szkoleń obejmujących zagadnienia środowiskowe organizowanych przez pracodawców, instytucje publiczne i organizacje społeczne (praca ciągła)	NIW	I	A,B	=====>			=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
11.7	Realizacja prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku (praca ciągła)	NIW	I	A,B	=====>			=>	50,00	50,00	Środki własne, FOŚ
12	Ekologizacja planowania przestrzennego i użytkowania terenu										
12.1	Wprowadzenie zaleceń określających zakres i sposób przedstawiania w planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń dotyczących ochrony środowiska	NIW	I	A	=>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
12.2	Opracowanie Gminnych Programów Ochrony środowiska	NIW	I	A	=>			=>	50,00	50,0	Środki własne, FOŚ
12.3	Wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących sposobu uwzględniania ustaleń i zaleceń zawartych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju – w planach zagospodarowania przestrzennego, gmin i obszarów funkcjonalnych	NIW	I	A	=>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
12.4	Zweryfikowanie istniejących lub opracowanie nowych, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu uwzględnienia w tych planach wymagań wynikających ze znowelizowanych przepisów, a także z treści polityki ekologicznej państwa oraz programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym (od 2003 r. sukcesywnie);	NIW	I	A	=====>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
12.5	Dokonanie weryfikacji koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania pod		I	A					W ramach	-	W ramach

	kątem szerszego uwzględnienia treści polityki ekologicznej oraz skonkretyzowanie zapisów w koncepcji dotyczących kierunków zrównoważonego rozwoju wybranych obszarów (stref, grup gmin, itp.) (w 2004 r.);	NIW			=>						działań statutowych		działań statutowych
--	--	-----	--	--	----	--	--	--	--	--	---------------------	--	---------------------

c.d. tabeli 25

12.6	Wdrożenie w odniesieniu do koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, a także dokonanie weryfikacji całości systemu ocen oddziaływania na środowisko planów i programów (w 2004 r.)	NIW	I	A	=>						W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
13	Rozwój badań i postęp techniczny. Stymulowanie innowacji												
13.1	Korzystanie z wyników badań w zadaniach z zakresu ochrony środowiska	NIW	I	A	=====>				=>		W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych

PODSUMOWANIE:

	RAZEM NAKŁADY INWESTYCYJNE:									0,0	0,0	
	RAZEM NAKŁADY POZAINWESTYCYJNE:									290,00	250,00	

RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW NATURALNYCH

1	Ochrona przyrody i krajobrazu												
1.1	Współdział i włączenie się w tworzenie Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000, poprzedzone waloryzacją przyrodniczą obszarów już objętych ochroną prawną, jak też cennych obszarów przyrodniczych dotychczas nie objętych żadną formą ochrony, a spełniających kryteria sieci NATURA 2000	NIW	I	A	=====>						B. P. W.	-	Środki własne, fundusze celowe
1.2	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji mających wpływ na przyrodę i krajobraz.	NIW	I	A	=====>				=>		W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
1.3	Wdrożenie skutecznych narzędzi planistycznych dla ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej (poprzez uwzględniającą te zagadnienia w zagospodarowaniu przestrzennym)	NIW	II	A	=>						W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
1.4	Utworzenie lub działania ochronne i konserwatorskie na istniejących obiektach tj. parki krajobrazowe, użytki ekologiczne, pomniki ochronne itp.	IN	II	A,B	=====>				==>		B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ
1.5	Zadrzewienia i utworzenie nowych terenów zieleni, skupisk roślinności, konserwacja istniejących obszarów i obiektów itp.	IN	II	A,B	=====>				=>		B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ

1.6	Renaturalizacja i poprawa stanu najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów i siedlisk, szczególnie leśnych i wodno-błotnych	IN	II	A,B	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ
-----	--	----	----	-----	--------	----	----------	----------	-------------------

c.d. tabeli 25

1.7	Rozszerzenie i usprawnienie ochrony in situ i ex situ gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz starych, tradycyjnych odmian roślin i ras zwierząt hodowlanych mających znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej, poprzez stworzenie i utrzymanie niezbędnych warunków technicznych do takiej ochrony (stosowne obiekty i ich wyposażenie) oraz wspieranie badań i prac rozwojowych z tego zakresu	IN	II	A,B	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ
1.8	Wprowadzenie monitoringu różnorodności biologicznej oraz wdrożenie kryteriów i wskaźników do kontroli skuteczności realizacji w tym zakresie polityki ekologicznej	NIW	II	A,B	=====→	=→	85,00	85,00	Środki Własne FOŚ
1.9	Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz władz szczebla lokalnego; między innymi poprzez promowanie zagadnień różnorodności biologicznej w ramach szkoleń i kampanii informacyjnych oraz poprawę komunikacji społecznej w zakresie zrozumienia celów i skutków ochrony różnorodności biologicznej	NIW	I	A,B	=====→	=→	50,00	50,00	Środki Własne FOŚ
1.10	Wspieranie utrzymania urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości oraz zwiększenie wsparcia i rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego	NIW	II	A,B	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
1.11	Wspieranie zachowania tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych, jako narzędzia ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych, z uwzględnieniem Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,	NIW	II	A,B	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
1.12	Przeciwdziałanie wprowadzaniu gatunków, które mogą zagrażać integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk lub stanowić zagrożenie gatunków rodzimych.	NIW	II	A,B	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
1.13	Wdrożenie instrumentów służących ekologizacji gospodarki rolnej, w tym programów rolno-środowiskowych.	NIW	II	A,B	=====→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							B. P. W.	B. P. W.	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							135,00	135,00	
2	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów								
2.1	Przygotowanie podstaw do rozszerzenia zakresu zalesień poprzez weryfikację klasyfikacji gruntów, uporządkowanie ewidencji gruntów pod kątem pełnego uwzględnienia gruntów zalesionych i zadrzewionych oraz ujęcie granicy polno-leśnej w planach zagospodarowania przestrzennego;	NIW	II	A	=====→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych

2.2	Dokładna inwentaryzacja zasobów leśnych, ochrona istniejących zasobów	NIW	II	A,B	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ
2.3	Wzrost lesistości obszaru powiatu poprzez zalesienia obszarów również wspieranie zalesienia obszarów w posiadaniu prywatnym	IN	II	A,B	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ
2.4	Poprawa stanu i produktywności lasów prywatnych,	IN	II	A,B	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ

c.d. tabeli 25

2.5	Wdrożenie zasad ochrony i zagospodarowania zbiorowisk leśnych o charakterze naturalnym lub półnaturalnym,	IN	II	A,B	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ
2.6	Kontynuowanie programu przebudowy drzewostanów zmienionych lub silnie uszkodzonych przez zanieczyszczenia powietrza	IN	II	A,B	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ
2.7	Zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych	IN	II	A,B	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ
2.8	Wdrożenie takich technologii w gospodarce leśnej (w tym udoskonalonych rębni), które naśladują procesy i stany właściwe naturalnej dynamice zmian w drzewostanie i ekosystemie	IN	II	A,B	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ
2.9	Zwiększenie pozaprodukcyjnej roli lasów – uregulowanie i ukierunkowanie zasad rekreacji i turystyki na obszarach leśnych	IN	II	A,B	=====→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
2.10	Poprawa stanu ekologicznego lasów, wzrost bioróżnorodności drzewostanu itp.	IN	II	A,B	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Środki Własne FOŚ
2.11	Kampania informacyjna społeczeństwa na temat konieczności ochrony zasobów leśnych	NIW	II	A,B	=====→	=→	55,00	55,00	Środki Własne FOŚ
2.12	Kampania edukacyjno-informacyjna dla użytkowników i właścicieli prywatnych lasów na temat preferowanych sposobów ich użytkowania, w szczególności dotyczy to rolników	NIW	II	A,B	=====→	=→	45,00	45,00	Środki Własne FOŚ
2.13	Szkolenie personelu samorządowego z zakresu formalno-technicznego ochrony lasów – podnoszenie kwalifikacji kadr	NIW	II	A,B	=====→	=→	25,00	25,00	Środki Własne FOŚ
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							B. P. W.	B. P. W.	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							125,00	125,00	
3	Ochrona gleb								
3.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony gleb.	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
3.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych zagadnieniom związanym z ochroną gleb	NIW	I	A	=→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych

3.3	Wprowadzenie na terenach chronionych produkcji rolnej, zgodnej z prawem o rolnictwie ekologicznym	NIW	II	A,B	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
3.4	Ocena stopnia realizacji programu likwidacji mogilników oraz dalsza sukcesywna likwidacja i rekultywacja zinwentaryzowanych mogilników	NIW	I	A	=→		B. P. W.	-	Środki Własne FOŚ
3.5	Opracowanie i realizacja powiatowych programów rekultywacji i zalesiania zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych rolniczo;	NIW	I	A,B	=→		B. P. W.	-	Środki Własne FOŚ

c.d. tabeli 25

3.6	Opracowanie i wdrożenie systemu przywracania walorów użytkowych terenom przemysłowym	NIW	I	A,B	=====→		B. P. W.	-	Środki Własne FOŚ
3.7	Kompleksowa rekultywacja starych składowisk odpadów, wraz z ich zadrzewieniem i zakrzewieniem (sukcesywnie od 2003)	IN	I	A,B	=====→	=→	950,0	498,00	Środki Własne FOŚ
3.8	Inwentaryzacja „dzikich” wysypisk odpadów	NIW	I	A,B	=====→		25,00	-	Środki Własne FOŚ
3.9	Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci	IN	I	A,B	=====→		390,0	-	Środki Własne FOŚ
3.10	Monitoring składowisk odpadów czynnych i zamkniętych	IN	I	A,B	=====→	=→	250,0	250,00	Środki Własne FOŚ
3.11	Kampania edukacyjno-informacyjna dla użytkowników gruntów na temat preferowanych sposobów ich użytkowania, w szczególności dotyczy to rolników	NIW	II	A	=====→	=→	50,00	50,00	Środki Własne FOŚ
3.12	Szkolenie personelu samorządowego z zakresu formalno-technicznego ochrony gleb – podnoszenie kwalifikacji kadr	NIW	I	A	=====→	=→	25,00	25,00	Środki Własne FOŚ
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							B. P. W. (cz-szac) 1 590	B. P. W. (cz-szac) 748,00	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							100,00	75,00	
4	Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych								
4.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji mających wpływ na wody podziemne lub kopaliny.	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
4.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych zagadnieniom związanym z ochroną zasobów kopalin i wód podziemnych	NIW	I	A	=→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
4.3	Kontynuowanie działań w zakresie ograniczania i eliminowania wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę do picia	NIW	I	A,B	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych

4.4	Monitorowanie stanu ilościowego i jakościowego głównych zbiorników wód podziemnych oraz dokumentowanie tych zbiorników dla potrzeb ich ochrony przed negatywnymi skutkami aktualnej i przyszłej działalności gospodarczej prowadzonej na powierzchni.	NIW	I	A,B	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
4.5	Ustanowienie stref ochronnych zbiorników wód podziemnych	NIW	I	A	====→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
4.6	Usprawnianie dostępu do informacji geologicznej a także realizacja prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania złóż w priorytetowych obszarach	NIW	I	A,B	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych

c.d. tabeli 25

o.d. tabeli 23

4.7	Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych kopalin pospolitych	IN	I	ABC	=====→	=→	B. P. W.	B. P. W.	Właściciele Obiektów, FOŚ
4.8	Inwentaryzacja i likwidacja i rekultywacja „dzikich” wyrobisk kopalin	IN	I	ABC	=====→		B. P. W.	-	Właściciele Obiektów, Foś. samorządy
4.9	Szkolenie personelu samorządowego z zakresu formalno-technicznego ochrony kopalin i wód podziemnych	NIW	I	A	=====→	=→	25,00	25,00	Środki własne, FOŚ
		NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:					B. P. W.	B. P. W.	
		NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:					25,00	25,00	
5	Biotechnologie i organizmy zmodyfikowane genetycznie								
5.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu wykorzystania biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie.	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
5.2	Opracowanie i wdrożenie systemu kształcenia administracji samorządowej w zakresie bezpieczeństwa biologicznego	NIW	I	A	====→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
5.3	Opracowanie koncepcji i prowadzenie kampanii informacyjnej społeczeństwo, przedsiębiorców a w szczególności właścicieli gospodarstw rolnych w zakresie inżynierii genetycznej ze szczególnym uwzględnieniem GMO (praca ciągła);	NIW	I	A,B	=====→	=→	70,00	70,00	Środki własne, FOŚ,
5.4	Współudział w rozbudowie i wdrożeniu oraz włączenie się systemu nadzoru i kontroli nad GMO, (2005);	NIW	I	A	====→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
		NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:					-	-	
		NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:					70,00	70,00	
NAKŁADY INWESTYCYJNE RAZEM:							B. P. W. (cz-szac) 1 590	B. P. W. (cz-szac) 748,00	

NAKŁADY POZAINWESTYCYJNE RAZEM:										455,00	430,0	
ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII												
1	Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość gospodarki											
1.1	Wprowadzenie wskaźników wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności produkcji do systemu statystyki publicznej, państwowego monitoringu środowiska, krajowego oraz regionalnych i lokalnych programów ochrony środowiska, a także sektorowych strategii w przemyśle;	NIW	I	ABC	=====→					W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
1.2	Racjonalne zużycie wody – montaż wodomierzy	IN	II	ABC	=====→			==>		B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ
1.3	Racjonalne zużycie energii cieplnej – montaż ciepłomierzy	IN	II	ABC	=====→			==>		B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ

c.d. tabeli 25

1.4	Modernizacja, remont stacji ujęć i uzdatniania, pompowni wody	IN	I	ABC	=====→			==>		B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne
1.5	Modernizacja, remont, budowa wodociągów	IN	I	ABC	=====→			==>		B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne
1.6	Modernizacja, remont, wymiana sieci ciepłowniczych	IN	II	ABC	=====→			==>		B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, BOŚ
1.7	Termomodernizacji budynków i remont i modernizacja systemów ciepłowniczych	IN	II	ABC	=====→			==>		B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, BOŚ
1.8	Remont, modernizacja kotłowni lokalnych i grupowych ukierunkowana na ograniczenie spalania paliwa w dowolnej postaci	IN	II	ABC	=====→			==>		B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, BOŚ
1.9	Modernizacja, remont, wymiana sieci gazowych	IN	II	ABC	=====→			==>		B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, BOŚ
1.10	Modernizacja, remont, wymiana sieci energoelektrycznych, modernizacja oświetlenia ulic placów na energooszczędne	IN	II	ABC	=====→			==>		B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, BOŚ
1.11	Wprowadzenie w zakładach systemów zarządzania środowiskiem, ISO 14001, monitorowania środowiska, wymogu stosowania wód powierzchniowych do procesów technologicznych	NIW	I	ABC	=====→			==>		W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
1.12	Kampania informacyjna społeczeństwo i przedsiębiorców na temat ograniczania materiałochłonności, energochłonności, wodochłonności oraz odpadowości procesów gospodarczych jak również związanych z funkcjonowaniem gospodarstw domowych np. racjonalne zużycie wody w gospodarstwach domowych, stosowanie energooszczędnych form oświetlania mieszkań, ograniczenia emisji odpadów komunalnych – recykling	NIW	I	ABC	=====→			==>		85,00	85,00	Środki własne, FOŚ,

1.13	Modernizacja, remont i budowa dróg	IN	II	ABC	=====→	=→	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze strukturalne
1.14	Wprowadzanie nowoczesnych technologii do produkcji w przedsiębiorstwach	IN	I	C	=====→	=→	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ,
		NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:					B.P.W.	B.P.W.	
		NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:					85,00	85,00	
2	Wykorzystanie energii odnawialnej								
2.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu wykorzystania energii odnawialnej oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji.	NIW	I	AB	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych

c.d. tabeli 25

0.0: Tabela 2.0

2.1	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych zagadnieniom związanym z możliwością wykorzystania energii odnawialnych, w szczególności dotyczy to możliwości budowania siłowni wiatrowych, pozyskiwania wód geotermalnych, budowy siłowni wodnych	NIW	I	A	=>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
2.3	Wykonanie kompleksowej oceny zasobów energii odnawialnej i niezbędnej infrastruktury w ujęciu regionalnym oraz włączenie problematyki energetyki odnawialnej do planów rozwoju regionalnego.	NIW	II	A,B	=====>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
2.4	Utworzenie subfunduszu w FOŚiGW, wspierającego programy pilotażowe, rozwój i komercjalizację technologii energetyki odnawialnej i ich promocję oraz zapewniającego dofinansowanie do środków Unii Europejskiej na rozwój energetyki odnawialnej;	NIW	II	A,B	=====>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
2.5	Wspieranie rozwoju wykorzystania energii odnawialnych poprzez tworzenie elektrowni wodnych, wykorzystania biogazu z oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów, energii wiatru, wykorzystania energii zawartej w biomase itp.	IN	II	ABC	=====>	=>		B.P.W.	B.P.W.		FOŚ, środki własne, prywatni inwestorzy
2.6	Szkolenia administracji samorządowej na temat możliwości prawno-technicznych wykorzystywania energii odnawialnych	NIW	I	A	=====>	=>		25,0	25,00		Środki własne FOŚ
2.7	Kampania informacyjna społeczeństwo i przedsiębiorców na temat możliwości pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, tj. stosowania pomp ciepła, kolektorów słonecznych, nowoczesnych kotłów opalanych biomasą – gospodarstwa rolne itp.	NIW	II	ABC	=====>	=>		50,00	50,00		Środki własne FOŚ
		NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							B.P.W.	B.P.W.	

		NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:				75,00	75,00				
3	Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią										
3.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu kształtowania stosunków wodnych i ochrony przed powodzią oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji stwarzających możliwość naruszania tych zasad	NIW	I	A	=====→		=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	
3.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych zagadnieniom związanym z ochroną powodziową i kształtowaniem stosunków wodnych	NIW	I	A	=>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
3.3	Poszanowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych zalewowych dolin i konserwacja koryta rzeki Wieprz w Krasnymstawie	IN	II	AB	=====→			B.P.W.	-	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne	
3.4	Wyłączenie polderów spod zabudowy w celu zachowania ich łąkowo - pastwiskowego charakteru	IN	II	ABC	=====→		=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne	

c.d. tabeli 25

o.d. tabeli 23

3.5	Modernizacja, remont lub budowa obiektów melioracyjnych lub innych obiektów inżynierskich np. kanałów wodnych itp. związanych z kształtowaniem stosunków wodnych	IN	II	ABC	=====→	=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne
3.6	Budowa zbiorników retencyjnych	IN	II	ABC	=====→	=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne
3.7	Szkolenia administracji samorządowej na temat możliwości prawno-technicznych kształtowania stosunków wodnych	NIW	I	A	=====→	=>	25,00	25,00	Środki własne, FOŚ,
		NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:					B.P.W.	B.P.W.	
		NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:					25,00	25,00	
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							B.P.W.	B.P.W.	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							185,00	185,00	
DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE POPRAWIE JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO									
1	Ochrona wód								

1.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony wód oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji stwarzających możliwość zanieczyszczenia wód	NIW	I	A	=====→	=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
1.2	Monitoring jakości wód i urządzeń oczyszczających	NIW	I	A	=====→	=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
1.3	Wdrożenie dyrektywy IPPC (nakłady inwestycyjne związane z ochroną wód)	NIW	I	A	=====→	=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
1.4	Modernizacja, rozbudowa i budowa systemów kanalizacji zbiorczej, w szczególności w gminach wiejskich – duże zaległości inwestycyjne	IN	I	ABC	=====→	=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne
1.5	Modernizacja, rozbudowa i budowa oczyszczalni ścieków komunalnych	IN	I	ABC	=====→	=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne
1.6	Montaż przydomowych oczyszczalni ścieków	IN	I	AB	=====→	=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne

c.d. tabeli 25

1.7	Likwidacja nieszczelnych szamb	IN	I	AB	=====→	=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne
1.8	Ograniczenie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (głównie: budowa nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych)	IN	I	ABC	=====→	=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne
1.9	Budowa obiektów małej retencji	IN	I	ABC	=====→	=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne
1.10	Budowa, modernizacja, remont kanalizacji deszczowej	IN	I	ABC	=====→	=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne
1.11	Budowa, modernizacja, remont urządzeń oczyszczających ścieki deszczowe	IN	I	ABC	=====→	=>	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, Fundusze Strukturalne

1.12	Kampania informacyjna edukująca społeczeństwo i przedsiębiorców w zakresie ograniczenia zanieczyszczenia wód, w szczególności konieczności uszczelniania istniejących szamb lub zastępowania ich zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi, lub przydomowymi oczyszczalniami ścieków, konieczności budowy zbiorników szczelnych na gnojówkę i stanowisk do składowania obornika.	NIW	I	ABC	=====→	=→	50,00	50,00	Środki własne, FOŚ,
1.13	Szkolenia administracji samorządowej z zakresu prawno-technicznych możliwości ochrony jakości wód	NIW	I	A	=====→	=→	20,00	20,00	Środki własne, FOŚ,
1.14	Szkolenia, edukacja, kampania informacyjna dotycząca racjonalnego stosowania w uprawach gleby nawozów sztucznych, oraz w szczególności nawozów organicznych tj. gnojowicy, obornika, kompostów z planowanych do budowy kompostowni	NIW	I	A	=====→	=→	50,00	50,00	Środki własne, FOŚ,
1.15	Remont, Budowa, Modernizacja zakładowych oczyszczalni ścieków, oraz ścieków deszczowych z terenu zakładu	IN	I	C	=====→	=→	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ,
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							B.P.W.	B.P.W.	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							120,00	120,00	
2	Ochrona jakości powietrza								
2.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony powietrza oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji stwarzających możliwość zanieczyszczenia powietrza	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
2.2	Modernizacja instalacji do termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych SPZOZ w Krasnymstawie	IN	I	C	=====→		B.P.W.	-	Środki własne, FOŚ,

c.d. tabeli 25

2.3	Modernizacja Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów pochodzenia zwierzęcego (Zakład Handlu i Usług Technicznych w Puławach) odz. w Krasnymstawie	IN	I	C	=====→		B.P.W.	-	Środki własne, FOŚ,
2.4	Monitoring emitorów zanieczyszczeń powietrza, oraz instalacji oczyszczających	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
2.5	Modernizacja kotłowni ze zmianą paliwa na tzw. ekologiczne np. gaz ziemny – ograniczenie niskiej emisji	IN	I	ABC	=====→	=→	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, BOS
2.6	Rozbudowa sieci gazowych	IN	I	ABC	=====→	=→	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ, BOS
2.7	Wprowadzenie nowych technologii i stosowanie „czystych” nośników energii, montaż urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń w gospodarce	IN	I	C	=====→	=→	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne, FOŚ,

2.8	Kampania informacyjna edukująca społeczeństwo i przedsiębiorców w zakresie ograniczenia zanieczyszczenia powietrza, w szczególności ograniczenia tzw. niskiej emisji	NIW	I	A	=====→			=>	50,00	50,00	Środki własne, FOŚ,
2.9	Szkolenia administracji samorządowej z zakresu prawno-technicznych możliwości ochrony jakości powietrza	NIW	I	A	=====→			=>	25,00	25,00	Środki własne, FOŚ,
		NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							B.P.W.	B.P.W.	
		NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							75,00	75,00	
3	Gospodarka odpadami										
3.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu gospodarki odpadami oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji gospodarki odpadami	NIW	I	A	=====→			=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
3.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych możliwości i warunków lokalizacji obiektów i instalacji związanych z gospodarką odpadami w szczególności lokalizacji obiektów służących odzyskowi i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych z sektora gospodarczego	NIW	I	A	=>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
3.3	Włączenie się do utworzonego systemu nadzoru weterynaryjnego nad procesami powstawania i niszczenia odpadów pochodzenia zwierzęcego szczególnego ryzyka SRM i padłych zwierząt HRM	NIW	I	A	=>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
3.4	Włączenie się do utworzonego systemu baz informatycznych zawierających dane dotyczące ilości i miejsc występowania PCB	NIW	I	A	=>				W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
3.5	Opracowanie Planów unieszkodliwiania i dekontaminacji zarejestrowanych urządzeń zawierających PCB, Opracowanie Projektów gromadzenia i unieszkodliwiania urządzeń zawierających PCB	NIW	I	A	=====→				12,5	-	Środki własne, FOŚ,

c.d. tabeli 25

3.6	Inwentaryzacja urządzeń i instalacji w których były lub są wykorzystywane PCB	NIW	I	AC	=====→		8,50	-	Środki własne, FOŚ,
3.7	Zorganizowanie punktu Konsultacyjnego dla posiadaczy urządzeń i odpadów zawierających PCB,	NIW	I	A	=>		4,50	-	Środki własne, FOŚ,
3.8	Przeprowadzenie cyklu szkoleń dla posiadaczy urządzeń i odpadów zawierających PCB	NIW	I	A	=====→		4,50	-	Środki własne, FOŚ,
3.9	Oznakowanie urządzeń i instalacji zawierających PCB w ilościach większych od 5 cm ³	IN	I	AC	=====→		B.P.W.	-	Środki własne, FOŚ,
3.10	Włączenie się do utworzonego systemu baz informatycznych zawierających dane dotyczące ilości i miejsc występowania azbestu	NIW	I	A	=>		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych

3.11	Inwentaryzacja obiektów zawierających materiały z azbestem	NIW	I	AC	=>				9,50	-	Środki własne, FOŚ,
3.12	Opracowanie planów usuwania wyrobów zawierających azbest, Opracowanie Projektów gromadzenia i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest	NIW	I	A	=====>				75,30	-	Środki własne, FOŚ,
3.13	Zorganizowanie punktu Konsultacyjnego dla posiadaczy obiektów i odpadów zawierających azbest	NIW	I	A	=>				4,50	-	Środki własne, FOŚ,
3.14	Przeprowadzenie cyklu szkoleń dla posiadaczy obiektów i odpadów zawierających azbest	NIW	I	A	=====>				9,50	-	Środki własne, FOŚ,
3.15	Informacja w mediach nt. szkodliwości azbestu, postępowania z materiałami zawierającymi azbest oraz sposobu ich usuwania	NIW	I	A	=====>				44,30	-	Środki własne, FOŚ,
3.16	Monitoring realizacji programu usuwania azbestu i PCB	NIW	I	A			=====>		33,50		Środki własne, FOŚ,
3.17	Przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjne dla społeczeństwa i przedsiębiorców z zakresu gospodarki odpadami z sektora gospodarczego w szczególności odpadami niebezpiecznych	NIW	I	A	=====>				14,00	-	Środki własne, FOŚ,
3.18	Utworzenie na terenie Powiatu sieci Gminnych Punktów Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych GPZON – po jednym na Gminę – w połączeniu z odpadami komunalnymi	IN	I	A,B	=====>				1 100,00	-	Środki własne, FOŚ,
3.19	Zamknięcie i rekultywacja i monitoring składowisk odpadów komunalnych na terenie Powiatu wynikających z przyjętego Planu Zamykania Składowisk Odpadów Komunalnych	IN	I	A,B	=====>	=>			950,00	498,00	Środki własne, FOŚ,
3.20	Wdrożenie systemu zbiórki i gromadzenia odpadów komunalnych dla 100% mieszkańców	IN	II	AB	=====>	=>			1 520,00	550,00	Środki własne, FOŚ,
3.21	Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów biodegradowalnych Wdrażanie systemu unieszkodliwiania odpadów biodegradowalnych w ramach ZZO	IN	II	AB	=====>	=>			141,35	380,95	Środki własne, FOŚ,

c.d. tabeli 25

3.22	Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych budowlanych Wdrażanie systemu unieszkodliwiania odpadów budowlanych w ramach ZZO	IN	II	AB	=====>	=>			1 206,00	3 125,00	Środki własne, FOŚ,
3.23	Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych wielkogabarytowych Wdrażanie systemu unieszkodliwiania odpadów wielkogabarytowych w ramach ZZO	IN	II	AB	=====>	=>			287,00	327,00	Środki własne, FOŚ,

3.24	Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych niebezpiecznych Wdrażanie systemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych w ramach ZZO	IN	II	AB	=====→	=>	37,50	615,00	Środki własne, FOŚ,
3.25	Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych opakowaniowych Wdrażanie systemu unieszkodliwiania odpadów opakowaniowych w ramach ZZO	IN	II	AB	=====→	=>	1 871,00	501,00	Środki własne, FOŚ,
3.26	Modernizacja lub budowa nowych REGIONALNYCH składowisk odpadów komunalnych	IN	II	AB	=====→	=>	2 622,00	950,00	Środki własne, FOŚ,
3.27	Budowa lub modernizacja instalacji do zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych	IN	II	AB	=====→	=>	1 314,00	1 118,00	Środki własne, FOŚ,
3.28	Opracowanie i Uchwalenie Gminnych Planów Gospodarki Odpadami, opiniowanie Planów	NIW	II	A	=>		55,00	55,00	Środki własne, FOŚ,
3.29	Współpraca i włączenie się przy tworzeniu wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami	NIW	I	A	=>		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
3.30	Założenie Powiatowego systemu informacji o komunalnych osadach ściekowych i ich wykorzystaniu	NIW	I	A	=>		45,00	-	Środki własne, FOŚ,
3.31	Propagowanie kompostowania odpadów komunalnych organicznych przez mieszkańców we własnym zakresie, Intensyfikacja wykorzystania kompostów w rolnictwie	NIW	I	A	=====→	=>	12,00	12,00	Środki własne, FOŚ,
3.32	Kampania edukacyjno-informacyjna mająca promować selektywną zbiórkę odpadów komunalnych w społeczeństwie	NIW	I	A	=====→	=>	18,00	18,00	Środki własne, FOŚ,
3.33	Opracowanie projektów rekultywacji składowisk odpadów	NIW	I	A	=====→		45,00	-	Środki własne, FOŚ,
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							11 014,5	8 064,95	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							395,60	85,00	

c.d. tabeli 25

4	Bezpieczeństwo chemiczne								
4.1	Wdrażanie i kontrola przestrzegania ustawodawstwa w zakresie bezpieczeństwa chemicznego w szczególności dotyczącego samorządów, a także wynikających z członkostwa w UE	NIW	I	A	=====→	=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
4.2	Wdrażanie i kontrola przestrzegania ustawodawstwa w zakresie bezpieczeństwa chemicznego w szczególności dotyczącego samorządów, a także wynikających z członkostwa w UE	NIW	I	A	=====→	=>	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych

4.3	Wprowadzenie rozwiązań promujących działania w celu zmniejszenia zagrożeń od stosowanych pestycydów, zgodnie z przyjętą strategią Wspólnoty UE – edukacja, szkolenia rolników i handlowców pestycydami	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
4.3	Wprowadzenie zasad dobrej praktyki laboratoryjnej (GLP) we wszystkich laboratoriach	NIW	I	AC	=====→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
4.5	Szkolenie personelu administracji samorządowej z zakresu prawnego odnośnie bezpieczeństwa chemicznego	NIW	I	A	=====→	=→	25,00	25,00	Środki własne, FOS
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							-	-	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							25,00	25,00	
5	Poważne awarie przemysłowe								
5.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony przed oddziaływaniem poważnych awarii przemysłowych (P.O.Ś.) oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji stwarzających możliwość wystąpienia poważnych awarii przemysłowych	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
5.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych możliwości i warunków lokalizacji obiektów i instalacji związanych z możliwością wystąpienia poważnych awarii przemysłowych	NIW	I	A	=→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
5.3	Sporządzić oceny ryzyka wszystkich obiektów, objętych wymogami dyrektywy „Seveso II” (niższe kryterium ilości substancji niebezpiecznych) w przypadku wystąpienia	NIW	I	A	=====→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
5.4	Zinwentaryzować obiekty niebezpieczne na terenie powiatu Krasnystaw w. W przypadku stwierdzenia więcej niż 5 obiektów opracować Plan Powiatowy Zarządzania Ryzykiem	NIW	I	A	=====→		30,00	30,00	Środki własne FOŚ
5.5	Sporządzić zewnętrzne plany operacyjno-ratownicze dla wszystkich obszarów administracyjnych, objętych zewnętrznym oddziaływaniem awaryjnym zakładów o dużym ryzyku – w przypadku wystąpienia, inwentaryzacja potrzeb.	NIW	I	A	=====→		30,00	30,00	Środki własne FOŚ
5.6	Powołanie Zespołu Reagowania Kryzysowego (ZRK) i Opracowanie Planu Reagowania Kryzysowego dla ZKR	NIW	I	AB	=====→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
5.7	Kampania informacyjna społeczeństwa o działalności ZRK, utworzenie centrum powiadamiania ratowniczego	NIW	I	AB	=====→		30,00	30,00	Środki własne FOŚ

c.d. tabeli 25

5.8	Wyłączenie lasów z wysokim ryzykiem wystąpienia pożarów spod użytku rekreacyjnego	NIW	I	ABC	=====→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
5.9	Zabezpieczenie przed skutkami wystąpienia awarii gazociągów i rurociągów wysokiego ciśnienia	IN	I	C	=====→		B.P.W.	-	Środki własne

5.10	Prowadzenie monitoringu i kontroli nad zakładami zagrożonymi występowaniem poważnych awarii	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
5.11	Monitoring tras przewozu substancji niebezpiecznych pod kątem ochrony ludności i walorów przyrodniczo-krajobrazowych środowiska	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
5.12	Stworzenie miejsca parkingowego dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, oraz dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne które uległy awarii	IN	I	ABC	=====→		B.P.W.	-	Środki własne FOŚ
5.13	Szkolenia personelu samorządowego z zasad prawno - technicznych ochrony przed skutkami poważnych awarii przemysłowych	NIW	I	A	=====→	=→	25,00	25,00	Środki własne FOŚ
5.14	Wymiana technologii na mniej awaryjne w zakładach o podwyższonym ryzyku – zabezpieczenie środowiska przed negatywną presją na nie substancji toksycznych	IN	I	C	=====→	=→	B.P.W.	B.P.W.	Środki własne FOŚ
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							B.P.W.	B.P.W.	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							115,00	115,00	
6	Oddziaływanie hałasu								
6.1	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania wokół lotnisk, terenów przemysłowych oraz głównych dróg i linii kolejowych wszędzie tam, gdzie przekraczany jest równoważny poziom hałasu wynoszący 55 dB w porze nocnej	NIW	I	A	==→		W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
6.2	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, z zakresu ochrony przed oddziaływaniem hałasu oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji obiektów i instalacji emitujących hałas	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
6.3	Uruchomienie procesów sporządzenia map akustycznych dla miast poniżej 100 tysięcy mieszkańców oraz, na ich podstawie – opracowanie mapy akustycznej dla powiatu Krasnostaw	NIW	I	A	=====→		75,00	-	Środki własne FOŚ
6.4	Ograniczenie hałasu na obszarach miejskich wokół lotnisk, terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu równoważnego nie przekraczającego w porze nocnej 55 dB – budowa ekranów akustycznych, pasów zielenie izolacyjnej itp.	IN	I	ABC	=====→		B.P.W.	-	Środki własne FOŚ
6.5	Wyeliminowanie z produkcji środków transportu, maszyn i urządzeń, których hałaśliwość nie odpowiada standardom Unii Europejskiej oraz stopniowe eliminowanie z użytkowania tych urządzeń	IN	I	C	=====→		B.P.W.	-	Środki własne FOŚ

c.d. tabeli 25

6.6	Monitoring stanu zanieczyszczenia środowiska powiatu hałasem, porównywanie mierzonych wielkości z aktualnym stanem prawnych,	NIW	I	A	=====→	=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
-----	--	-----	---	---	--------	----	------------------------------	------------------------------	------------------------------

6.7	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego i trendach jego zmian w oparciu o najnowsze techniki informatyczne i multimedialne;	NIW	I	A	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
6.8	Szkolenia personelu samorządowego z zasad prawno - technicznych ochrony przed hałasem	NIW	I	A	=====→		=→	25,00	25,00	Środki własne FOŚ
		NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							B.P.W.	B.P.W.
		NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							100,00	25,00
7	Oddziaływanie pól elektromagnetycznych									
7.1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych, zgodnie z ustawą - Prawo ochrony środowiska w części dotyczącej ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego – począwszy od lokalizacji, projektowania, budowy do eksploatacji instalacji emitujących pola elektromagnetyczne	NIW	I	A	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
7.2	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych możliwości lokalizacji obiektów i instalacji związanych z występowaniem emisji pól elektromagnetycznych	NIW	I	A	=→			W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
7.3	Monitorowanie pól elektromagnetycznych na istniejących obiektach	NIW	I	A	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
7.4	Szkolenia personelu samorządowego z zasad prawno – technicznych ochrony przed promieniowaniem pól elektromagnetycznych	NIW	I	A	=====→		=→	25,00	25,00	Środki własne FOŚ
		NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							-	-
		NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							25,00	25,00
		NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:							B. P. W. (cz-szac) 11 014,5	B. P. W. (cz-szac) 8 064,95
		NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:							855,60	470,00
PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU										
1	Wdrażanie i nadzorowanie przepisów wykonawczych i wytycznych z zakresu przeciwdziałania zmianom klimatu, w szczególności ograniczania emisji gazów cieplarnianych	NIW	I	A	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
2	Wdrażanie rządowej polityki ochrony klimatu i zintegrowanie jej z politykami i działaniami w sektorach gospodarczych na szczeblu lokalnym mających największy wpływ na emisję gazów cieplarnianych	NIW	I	A	=====→		=→	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych

c.d. tabeli 25

3	Poprawę systemu informacji i edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony klimatu	NIW	I	A	=====→	=→				W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych	W ramach działań statutowych
4	Szkolenia personelu samorządowego z zakresu działań prowno – instrumentalnych zapewniającym przeciwdziałanie zmianom klimatu	NIW	I	A	=====→	=→				25,00	25,00	Środki własne FOS
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:										-	-	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:										25,00	25,00	
OCENA REALIZACJI POLITYKI EKOLOGICZNEJ												
1	Monitoring i obieg informacji o stanie środowiska											
1.1	Wdrożenie systemu rejestracji substancji niebezpiecznych spełniającego wszystkie wymagania ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz ustawy o ochronie roślin uprawnych;	NIW	I	A	==→					W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
1.2	Wdrożenie systemu informatycznego PRTR (uwalnianie i transfer zanieczyszczeń) ;	NIW	I	A	==→					W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
1.3	Wdrożenie systemu informatycznego SPIRS (rejestracja obiektów niebezpiecznych zgodnie z wymaganiami dyrektywy Seveso II)	NIW	I	A	==→					W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
1.4	Wzmocnienie etatowe służb inspekcji ochrony środowiska na szczeblu centralnym i regionalnym;	NIW	I	A	==→					W ramach działań statutowych	-	W ramach działań statutowych
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:										-	-	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:										-	-	
NAKŁADY FINANSOWE RAZEM NA CAŁY SYSTEM												
NAKŁADY RAZEM INWESTYCYJNE:										B. P. W. (cz-szac) 12 604,50	B. P. W. (cz-szac) 8 812,9	
NAKŁADY RAZEM POZAINWESTYCYJNE:										1 810,60	1 360,00	

OZNACZENIA:

- NIW - Zadania o charakterze nieinwestycyjnym
- IN - Zadania o charakterze inwestycyjnym
- I, II, III - Priorytety realizacyjne

- A - zadania własne – przedsięwzięcia które w całości lub częściowo będą finansowane budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji Starostwa lub Gminy
- B - Zadania koordynowane: pozostałe przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska, które będą finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących dyspozycji organów i instytucji szczebla centralnego, bądź instytucji działających na terenie województwa, ale podległych bezpośrednio organom centralnym
- C- Zadania finansowane ze środków przedsiębiorstw

- (cz-szac) - częściowy szacunek całości systemu, obejmujący elementy systemu zinwentaryzowane szczegółowo

- B.P.W. - **Brak Podstawy Wyceny** -elementy systemu nie zinwentaryzowane z dokładnością wystarczającą do szacunkowej wyceny niezbędnych nakładów inwestycyjnych – wycena uzupełniona w trakcie wdrażania Programu – po precyzyjnym określeniu potrzeb np. na podstawie szczegółowych Programów Ściekowych itp.

10.2 STRUKTURA I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

10.2.1 WPROWADZENIE

Wdrażanie niniejszego Programu będzie możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne (obecnie 4 stopniowy system), fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety gmin i budżet centralny.

Specyfiką systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce jest to, że większą część wydatków ponoszą przedsiębiorstwa oraz fundusze ekologiczne, natomiast udział środków z budżetu gmin, powiatów oraz z budżetu centralnego jest mała.

W poprzednich latach przeciętny udział funduszy ochrony środowiska oraz dopłat do kredytów uruchamianych przez Bank Ochrony Środowiska wynosił około 30% wartości inwestycji. W najbliższych latach rola funduszy ekologicznych (przede wszystkim Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) powinna polegać na koncentrowaniu środków na wspieranie inwestycji priorytetowych z punktu widzenia integracji z UE. Jednocześnie oczekuje się spadku udziału funduszy ochrony środowiska, ze względu na ogólną poprawę stanu środowiska, a co za tym idzie zmniejszenie wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych. Natomiast oczekuje się większego niż dotychczas zaangażowania środków pomocowych, w tym z funduszy przedakcesyjnych.

Inwestycje przewidywane do realizacji w przemyśle będą finansowane ze środków własnych i kredytów komercyjnych oraz uzupełniająco z funduszy ochrony środowiska, pod warunkiem uznania danego zadania za priorytetowe w skali województwa.

Jak wspomniano wcześniej, istotny ciężar finansowania inwestycji w infrastrukturze pozostanie na barkach gmin, często poprzez zaciąganie długu w bankach i w międzynarodowych instytucjach finansujących (np. EBOiR). Coraz częściej gminy podejmują decyzje o udzieleniu praw inwestorowi zewnętrznemu do wykonywania działań z zakresu ochrony środowiska poprzez spółki z udziałem gminy, który to udział jest gwarancją jej wpływu na decyzje podejmowane przez spółkę oraz na jakość świadczonych usług.

10.2.2 POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

10.2.2.1 Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

10.2.2.1.1 NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania Funduszu obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym oraz ponadregionalnym.

Podstawowymi formami finansowania zadań proekologicznych przez NFOŚiGW są preferencyjne pożyczki i dotacje, ale uzupełniają je inne formy finansowania, np. dopłaty do preferencyjnych kredytów bankowych, uruchamianie ze swych środków linii kredytowych w bankach czy zaangażowanie kapitałowe

w spółkach prawa handlowego. NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce, pochodzącymi z pomocy zagranicznej.

Dotacje udzielane są przede wszystkim na: edukację ekologiczną, przedsięwzięcia pilotowe dotyczące wdrożenia postępu technicznego i nowych technologii o dużym stopniu ryzyka lub mających eksperymentalny charakter, monitoring, ochronę przyrody, ochronę i hodowlę lasów na obszarach szczególnej ochrony środowiska oraz wchodzących w skład leśnych kompleksów promocyjnych, ochronę przed powodzią, ekspertyzy, badania naukowe, programy wdrażania nowych technologii, prace projektowe i studialne, zapobieganie lub likwidację nadzwyczajnych zagrożeń, utylizację i zagospodarowanie wód zasolonych oraz profilaktykę zdrowotną dzieci z obszarów zagrożonych.

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych ustalanych na podstawie przepisów ustawy - Prawo geologiczne i górnicze.

10.2.2.1.2 WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Rolą wojewódzkich funduszy jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych.

W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOŚiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowywane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

10.2.2.1.3 POWIATOWE I GMINNE FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (PFOŚiGW) utworzone zostały na początku roku 1999 wraz z utworzeniem powiatowego szczebla administracji państwowej. Fundusze te nie mają osobowości prawnej.

Dochodami PFOŚiGW są wpływy z:

- opłat za składowanie i magazynowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem lub magazynowaniem (10% tych wpływów),
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska a także z wpływów z administracyjnych kar pieniężnych (także 10% tych wpływów poza opłatami i karami za usuwanie drzew i krzewów, które w całości stanowią przychód gminnego funduszu).

Dochody PFOŚiGW przekazywane są na rachunek starostwa, w budżecie powiatu mają charakter działu celowego.

Obecnie środki powiatowych funduszy (zgodnie z poś, art.407) przeznacza się na wspomaganie działalności w zakresie określonym jak dla gminnych funduszy, a także na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi i inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Konta funduszu gminnego zasilane są wpływami z:

- opłat i kar za usuwanie drzew i krzewów (100% tych wpływów),
- opłat za składowanie i magazynowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem lub magazynowaniem (50% tych wpływów),
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska a także z wpływów z administracyjnych kar pieniężnych (20% tych wpływów).

Gminne fundusze nie są prawnie wydzielone ze struktury organizacyjnej gminy, a więc podobnie jak PFOŚiGW nie mają osobowości prawnej i nie mogą udzielać pożyczek. Celem działania GFOŚiGW jest dofinansowywanie przedsięwzięć proekologicznych na terenie własnej gminy. Zasady przyznawania środków ustalane są indywidualnie w gminach.

10.2.2.2 Ekofundusz

Geneza Ekofunduszu sięga roku 1991, kiedy to Klub Paryski, zrzeszający państwa będące wierzycielami Polski, podjął decyzję o redukcji polskiego długu o 50%, pod warunkiem spłaty pozostałej części do roku 2010. Zaproponował też ewentualną dalszą, 10% redukcję długu, pod warunkiem przeznaczenia go na uzgodniony cel. Z kolei Rząd Polski zaproponował, aby te dodatkowe 10% długu można było przeznaczyć na wsparcie przedsięwzięć w ochronie środowiska.

Zgodnie ze statutem środki Ekofunduszu mogą być wykorzystane przede wszystkim w czterech sektorach uznanych za priorytetowe. Są nimi:

- zmniejszenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (tzw. gazów cieplarnianych),
- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu z terytorium Polski,
- zmniejszenie zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego,
- zachowanie bioróżnorodności polskiej przyrody.

Od roku 1998 jednym z priorytetów w działaniach Ekofunduszu stała się również gospodarka odpadami. Fundacja wspiera najbardziej efektywne i nowatorskie przedsięwzięcia związane z utylizacją i unieszkodliwianiem odpadów oraz z rekultywacją gleb skażonych.

Ekofundusz udziela wsparcia finansowego jedynie w formie bezzwrotnej dotacji. Z reguły wynosi ona 10-30% kosztów projektu. W wyjątkowych przypadkach, gdy inwestorem jest instytucja budżetowa lub organ samorządowy, dotacja ta może sięgać 50%, a w ochronie przyrody, gdy partnerem Ekofunduszu jest społeczna organizacja pozarządowa - nawet 80%.

10.2.2.3 Banki

Coraz więcej banków wykazuje zainteresowanie inwestycjami w zakresie ochrony środowiska. Dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej rozszerzają one swoją ofertę kredytową o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązując współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronie środowiska (fundacje, międzynarodowe instytucje finansowe). Kredyty preferencyjne pochodzą ze środków finansowych gromadzonych przez banki, zaś fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej udzielają dopłat do

wysokości oprocentowania. W ten sposób ulega obniżeniu koszt kredytu dla podejmującego inwestycje proekologiczne. Banki uruchamiają też linie kredytowe w całości ze środków funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej i innych instytucji.

Szczególną rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska. Oferuje on najwięcej środków finansowych w formie preferencyjnych kredytów i dysponuje zróżnicowaną ofertą dla prywatnych i samorządowych inwestorów, a także osób fizycznych.

Ważne miejsce na rynku kredytów ekologicznych zajmują także międzynarodowe instytucje finansowe, a w szczególności Bank Światowy i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

10.2.2.4 Programy pomocowe Unii Europejskiej

W latach 1999-2000 podjęto w Komisji Europejskiej zasadnicze prace nad uruchomieniem trzech programów przedakcesyjnych: PHARE 2 (dotyczący budowy instytucji oraz wsparcia inwestycyjnego), ISPA (dotyczący przedsięwzięć ochrony środowiska i transportu), SAPARD (dotyczący rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich).

W momencie przystąpienia do Unii Europejskiej Polska straci możliwość korzystania z funduszy przedakcesyjnych, lecz zyska dostęp do znacznie większych funduszy strukturalnych Unii i Funduszu Kohezji, przeznaczonego na wsparcie rozwoju transportu i ochrony środowiska. Trudno dziś powiedzieć, na jakich zasadach będą funkcjonować te fundusze po wejściu Polski do Unii Europejskiej (zapowiadane jest ich przeobrażenie), niewątpliwie jednak nadal będą pełniły rolę silnego instrumentu pomocowego, zapewniającego kierowanie dużych środków finansowych, m.in. na ochronę środowiska i zadania realizowane w tym zakresie szczególnie przez samorządy terytorialne.

10.2.2.4.1 PROGRAM PHARE (POLAND AND HUNGARY: ASSISTANCE IN RESTRUCTURING ECONOMIES)

Powstał na mocy decyzji Rady Europejskiej z dnia 23.12.1989r. Jako cel programu wskazano pomoc finansową reformującym się państwom Europy Środkowej i Wschodniej w przystosowaniu systemów gospodarczo-politycznych do zdecentralizowanej gospodarki rynkowej i demokratycznego państwa oraz w ich reintegracji z gospodarkami i społeczeństwami Europy Zachodniej i reszty świata. Program PHARE przechodził w latach dziewięćdziesiątych stopniowe przemiany wynikające z jego dostosowywania do poziomu zaawansowania reform w krajach-beneficjentach oraz perspektyw przyszłego członkostwa w Unii Europejskiej. Zmodyfikowana strategia przedakcesyjna uczyniła program PHARE narzędziem pomocy w przygotowaniach do członkostwa, a w szczególności w przyswajaniu tzw. *acquis communautaire*, czyli dorobku prawnego Unii Europejskiej oraz wsparciu inwestycji zmierzających do spełnienia wymogów członkostwa. Pogłębienie tej zmiany nastąpiło w 1999 roku, po wprowadzeniu zasad PHARE 2000-2006. Zmodyfikowane cele i zasady realizacji programu PHARE, wprowadzone w 1998r., nazywane są Nową Orientacją PHARE. Na lata 2000-2002 Komisja Europejska zaproponowała wstępną alokację dla Polski na poziomie średniorocznym 398 mln euro, przy czym około 70% tych środków będzie przeznaczonych na wsparcie inwestycji.

10.2.2.4.2 PROGRAM ISPA - PRZEDAKCESYJNY INSTRUMENT POLITYKI STRUKTURALNEJ

Środki programu ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-accession) są przeznaczane na przedsięwzięcia dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej w państwach ubiegających się o członkostwo w UE w zakresie transportu i ochrony środowiska. Jego realizację przewidziano, podobnie jak i dla pozostałych funduszy przedakcesyjnych, na lata 2000-2006.

Polska w ramach Programu ISPA ma szansę uzyskiwać na ochronę środowiska przynajmniej 170 mln Euro rocznie, oczywiście pod warunkiem właściwego przygotowania odpowiedniej ilości projektów inwestycyjnych. Wsparcie udzielane jest na indywidualne projekty inwestycyjne lub pakiety projektów.

Jak dotychczas, największe możliwości otrzymania dofinansowania z Funduszu ISPA mają samorządowe przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami.

Każda inwestycja zgłaszana do dofinansowania z Funduszu ISPA musi rygorystycznie spełniać wszystkie normy i standardy techniczne oraz ekologiczne obowiązujące w Unii Europejskiej. Koszt całkowity przedsięwzięcia nie powinien być mniejszy niż 5 mln Euro, a więc preferowane są większe inwestycje. Mniejsze mają także szansę, ale pod warunkiem stworzenia pakietu przedsięwzięć podejmowanych dla realizacji konkretnego programu ochrony środowiska. Wsparcie z Funduszu ISPA jest udzielane przede wszystkim w formie dotacji bezpośredniej. Dofinansowanie z Funduszu ISPA może pokryć do 75% udziału wszystkich środków publicznych zaangażowanych w finansowanie danej inwestycji, takich jak budżety lokalne, budżet centralny, fundusze ekologiczne.

Przy wydatkowaniu środków z Funduszu ISPA Komisja Europejska musi przestrzegać prawa Unii Europejskiej o ochronie konkurencji i unikać faworyzowania pojedynczych firm. Zwiększa to zdecydowanie prawdopodobieństwo otrzymywania wsparcia z Funduszu ISPA dla jednostek sektora publicznego, samorządów gminnych i ich zakładów budżetowych lub przedsiębiorstw komunalnych, będących własnością gmin.

10.2.2.4.3 PROGRAM SAPARD

Program SAPARD – Przedakcesyjny Instrument Wsparcia Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development).

Fundusz SAPARD przeznaczony jest dla krajów kandydujących do członkostwa w Unii Europejskiej na pomoc w stymulowaniu rozwoju obszarów, ułatwienie procesu integracji sektora rolnego z UE oraz płynne włączenie rolnictwa krajów kandydujących w system Wspólnej Polityki Rolnej i Strukturalnej UE.

Termin realizacji wyznaczono na lata 2000 – 2006, zaś maksymalny roczny budżet dla Polski wynosi 168,7 mln euro. Wkład ze strony Unii Europejskiej może wynieść nie więcej niż 75% ogólnej sumy wydatków publicznych, pozostałe 25 % to wkład ze strony polskiej.

Celem programu jest wsparcie dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w okresie przedakcesyjnym. Maksymalny roczny budżet dla Polski 168,7 mln euro. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Unii Europejskiej z dnia 21 czerwca 1999 roku, program może wspierać następujące przedsięwzięcia:

- inwestycje w gospodarstwach rolnych,
- poprawę przetwórstwa i marketingu produktów rolnych i rybnych,

- poprawę struktur kontroli jakości, kontroli weterynaryjnej i kontroli zdrowia roślin na rzecz jakości artykułów żywnościowych i ochrony konsumenta,
- wprowadzanie metod produkcji rolnej zmierzających do ochrony środowiska naturalnego oraz krajobrazu wiejskiego,
- rozwój i dywersyfikację działalności gospodarczej,
- wprowadzenie systemu zastępstw w gospodarstwach rolnych oraz systemu usług w systemie zarządzania gospodarstwami,
- tworzenie grup producenckich,
- odnowę i rozwój wsi oraz ochronę dziedzictwa kulturowego obszarów wiejskich,
- poprawę struktury obszarowej oraz scalanie gruntów,
- tworzenie i aktualizowanie systemu rejestru gruntów,
- doskonalenie szkolenia zawodowego,
- rozwój i ulepszenie infrastruktury na obszarach wiejskich,
- gospodarkę zasobami wodnymi w rolnictwie,
- leśnictwo i zalesianie obszarów rolnych, inwestycje w prywatnych gospodarstwach leśnych oraz przetwórstwo i marketing produktów leśnych,
- pomoc techniczną na rzecz środków działań objętych programem.

Sposób wykorzystania programu w Polsce został określony w Programie operacyjnym programu SAPARD. Zgodnie z tym dokumentem priorytetowymi środkami działania programu SAPARD w Polsce będą:

- inwestycje w gospodarstwach rolnych,
- poprawa przetwórstwa i marketingu produktów rolnych i rybnych,
- rozwój i zróżnicowanie działalności gospodarczej w celu tworzenia nowych miejsc pracy i źródeł dochodu,
- rozwój i doskonalenie infrastruktury na terenach wiejskich.

Przewidziano także uzupełniające środki działania obejmujące:

- pilotażowe projekty dotyczące ochrony środowiska na terenach rolniczych oraz zalesiania,
- szkolenie zawodowe: pomoc techniczną (doradczą) na rzecz środków objętych programem.

Rozpoczęcie programu SAPARD planowane było na początek 2000 roku, jednak wobec opóźnienia wydania aktu wykonawczego, precyzującego zasady finansowe programu, został wprowadzony dopiero w czerwcu 2002 roku. Zasady te są zbliżone do stosowanych w Europejskim Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, w części dotyczącej gwarancji rolnych. Instytucją realizującą program SAPARD w Polsce jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Agencji tej powierzona została zarówno funkcja implementacyjna, jak i płatnicza. Funkcja implementacyjna polega przede wszystkim na prowadzeniu akcji informacyjnej, zbieraniu, opiniowaniu i selekcji propozycji przedsięwzięć przewidzianych do finansowania w ramach programu. Funkcja płatnicza polega na zarządzaniu finansami programu, dokonywaniu płatności i rozliczeń z beneficjentami programu z jednej strony oraz – za pośrednictwem Narodowego Funduszu – z Komisją Europejską z drugiej. Zgodnie z wymaganiami postawionymi przez Komisję Europejską agencja płatnicza musi być poddana procesowi akredytacji, który ma zapewnić, że wypełnione zostaną wszystkie warunki dotyczące zarządzania finansowego i kontroli finansowej ustanowione przez Komisję.

Program SAPARD w odróżnieniu od innych programów pomocy przedakcesyjnej, ma być realizowany w sposób w pełni zdecentralizowany. Oznacza to m.in. , że Komisja Europejska sprawuje kontrolę ex-post zamiast ex-ante. Oznacza to także, że Komisja Europejska nie będzie decydowała o wyborze poszczególnych przedsięwzięć finansowych w ramach programu. Będzie natomiast prowadziła kontrolę poprawności wydatkowania środków oraz realizacji programu – zgodnie z zasadami – po fakcie. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości odpowiednie wydatki nie będą refundowane przez Komisję.

10.2.2.5 Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) w rozwoju przedsiębiorczości na wsi spełnia rolę znaczącą. ARiMR bierze udział we wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości wiejskiej poprzez:

- dopłaty do oprocentowania kredytu w ramach linii na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa
- realizację przedsięwzięć objętych branżowym programem restrukturyzacji i modernizacji mleczarstwa
- realizację przedsięwzięć objętych branżowym programem restrukturyzacji i modernizacji produkcji mięsa
- wspieranie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych tworzących nowe, stałe miejsca pracy w działalnościach pozarolniczych w gminach wiejskich oraz gminach miejsko-wiejskich gwarantujących zatrudnienie ludności wiejskiej
- wspieranie rozwoju usług mechanizacyjnych w ramach realizacji branżowego programu wspólnego użytkowania maszyn rolniczych
- udzielanie rolnikom zainteresowanym prowadzeniem działalności agroturystycznej w gospodarstwie rolnym pomocy finansowej w formie dopłat do oprocentowania kredytu w ramach linii na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa
- pożyczki na tworzenie nowych miejsc pracy w działalnościach pozarolniczych
- dofinansowanie działalności związanej z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych

10.2.3 STRUKTURA FINANSOWANIA WDRAŻANIA PROGRAMU.

W oparciu o analizę źródeł finansowania działań w zakresie ochrony środowiska w ostatnich latach w Polsce i prognoz, co do perspektywicznych źródeł, przewiduje się, że struktura finansowania wdrażania Programu w najbliższych czterech latach będzie następująca:

TABELA 26 Prognozowana struktura finansowania zadań realizacyjnych POŚ

Źródło	Udział
	Ok. - %
Fundusze ekologiczne (NFOŚiGW, WFOŚiGW)	25
Budżet województwa, budżety terenowe (miast i gmin), w tym gminne i powiatowe fundusze ekologiczne	6
Środki własne podmiotów gospodarczych, kredyty i pożyczki bankowe (krajowe)	55
Fundusze pomocowe i strukturalne (z zagranicy)	10
Budżet centralny	4
RAZEM	100

11 KONTROLA REALIZACJI I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

11.1 INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów pozwalających na weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej.

Instrumentarium służące realizacji powyższego wynika z ustaw Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

11.1.1 INSTRUMENTY PRAWNE

Do instrumentów prawnych należą:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Ponadto bardzo ważnym instrumentem służącym właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska jest **ocena oddziaływania na środowisko** oraz **plan zagospodarowania przestrzennego**.

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiskowych. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów informacyjnych, jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

11.1.2 INSTRUMENTY FINANSOWE

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

11.1.3 INSTRUMENTY SPOŁECZNE

Wśród instrumentów społecznych wyróżnić należy współdziałanie. Uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne są ważnym elementem skutecznego zarządzania realizującego zasady zrównoważonego rozwoju. Instrumenty te można podzielić na następujące grupy:

- 1) Narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem.

W pierwszej narzędziach są:

- doskazywanie profesjonalne i systemy szkoleń,
- interdyscyplinarny model pracy,
- współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych.

W drugiej:

- udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych
- wprowadzanie mechanizmów, tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

- 2) Narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych:

- środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty
- strategie i plany działań
- systemy zarządzania środowiskiem
- ocena wpływu na środowisko
- ocena strategii środowiskowych.

- 1) Narzędzia włączające mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju:

- opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska),
- regulacje cenowe
- regulacje użytkowania
- ocena inwestycji
- środowiskowe zalecenia dla budżetowania
- kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.

- 2) Narzędzia dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków rozwoju zrównoważonego:

- wskaźniki równowagi środowiskowej
- ustalenie wyraźnych celów operacyjnych
- monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie programów ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W

społeczeństwie zaczyna istnieć coraz większa potrzeba posiadania takiej wiedzy. W ciągu ostatnich dziesięciu lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej.

Działania edukacyjne realizowane przez pozarządowe organizacje ekologiczne są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Działalność ta prowadzona jest od wielu lat, lecz ciągle wymaga dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych.

W szczególności powinny być organizowane szkolenia dla:

- pracowników administracji,
- samorządów mieszkańców,
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli,
- członków organizacji pozarządowych,
- dziennikarzy,
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

11.1.4 INSTRUMENTY STRUKTURALNE

Do instrumentów strukturalnych należą programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi. Strategia jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych (np. dot. rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska, itd.).

TABELA 27 Przykłady instrumentów służących zarządzaniu środowiskiem

Rodzaj instrumentu	Przykłady
<i>Instrumenty prawne</i>	Pozwolenia, decyzje, kontrola i egzekwowanie przestrzegania prawa, ustawy i prawo, ocena oddziaływania na środowisko (OOŚ), plan zagospodarowania przestrzennego
<i>Instrumenty finansowe</i>	opłaty i kary, dotacje.
<i>Instrumenty społeczne</i>	Współpraca, komunikacja, informacja i edukacja.
<i>Instrumenty strukturalne</i>	Planowanie oraz budowanie programów, zarządzanie i monitorowanie informacją.

11.2 MONITORING JAKOŚCI ŚRODOWISKA

Monitoring dostarcza informacji w oparciu o które możemy ocenić, czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu, a także jest podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej.

Rozróżniamy dwa rodzaje monitoringu:

- monitoring jakości środowiska;
- monitoring polityki środowiskowej.

Oczywiście obydwa rodzaje monitoringu są ze sobą ściśle powiązane. Monitoring jakości środowiska jest wykorzystywany przy definiowaniu polityki ochrony środowiska.

Wyniki prowadzonego monitoringu stanu środowiska w Województwie Lubelskim były uwzględnione przy definiowaniu polityki ochrony środowiska na szczeblu powiatu.

W okresie wdrażania niniejszego Programu Ochrony Środowiska, monitoring też będzie uwzględniany dla aktualizacji polityki ochrony środowiska.

Monitoring polityki ochrony środowiska będzie umożliwiał regularne ocenianie wdrażania Programu Ochrony Środowiska.

11.3 KONTROLA I MONITORING I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

11.3.1 KONTROLA I MONITORING PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu Ochrony Środowiska winien obejmować:

- określenie stopnia wykonania działań;
- określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem;
- analizę przyczyn rozbieżności.

Koordinator wdrażania Programu będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia. W latach 2004-2005 na bieżąco będzie monitorowany postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a pod koniec 2005 roku nastąpi ocena rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie i analiza przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wykładnię dla kolejnego Programu, w którym zostaną zdefiniowane cele i zadania na lata 2008-2011, z uszczegółowieniem działań na lata 2008 i 2009. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni uaktualnienie strategii krótkoterminowej czteroletniej i polityki długoterminowej sześcioletniej.

11.3.2 WDRAŻNIE I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Krasnostaw wychodzi do realizacji na podstawie uchwały Rady Powiatu.

Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem Ochrony Środowiska wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także dobrej współpracy między wszystkimi instytucjami włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska. Wdrożenie celów i zadań krótko i długookresowych rozpocznie się w okresie dynamicznych zmian systemu prawnego, wynikającego z dostosowywania ustawodawstwa polskiego do przepisów Unii Europejskiej. Zmiany te mogą mieć wpływ na strukturę zarządzenia środowiskiem, a co idzie na strukturę zarządzenia Programem.

Preferowanym więc postępowaniem w procedurze wdrażania niniejszego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Krasnystaw **byłoby powołanie Komitetu Sterującego oraz wyłonienie Koordynatora wdrażania** Programu Ochrony Środowiska na szczeblu Powiatu. Koordynator jako pełnomocnik Starosty ds. wdrażania programu, będzie odpowiedzialny za współpracę z instytucjami współuczestniczącymi w realizacji celów i zadań oraz za gromadzenie i przetwarzanie danych dotyczących wdrażania niniejszego Programu. Rolą Komitetu Sterującego byłoby opiniowanie i nadzór wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Krasnystaw.

Program będzie wdrażany przy udziale wielu partnerów, wśród których należy wymienić: poszczególne wydziały Starostwa Powiatowego, przedstawiciele gmin, przedstawiciele grup zawodowych /przemysł, rolnictwo, mieszkańcy itp./, organizacje pozarządowe, inne. Wszystkie jednostki będą musiały ze sobą współpracować poprzez stałą wymianę informacji i wiedzy. Jednocześnie każdy z partnerów powinien być informowany o postępach w wdrażaniu Programu Ochrony Środowiska. W celu usprawnienia tych działań zaleca się opracować szczegółowy harmonogram spotkań Partnerów we wdrażaniu Programu.

W tabeli poniżej określono harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Krasnystaw.

Tabela 28

Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Krasnystaw

LP	LATA	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	ITD.
	ZADANIA:													
1	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA 2004 – 2011r													
1.1	CELE I ZADANIA ŚREDNIOKOKRESOWE	2004 2011				2008 2015				2012 2019				
1.2	CELE I ZADANIA KRÓTKOOKRESOWE	2004 2007		2006 2009		2008 2011		2010 2013		2012 2015		2014 2017		
2	MONITORING STANU ŚRODOWISKA													
2.1	PROWADZENIE BADAŃ													
2.2	WSKAŹNIKI STANU ŚRODOWISKA													
3	MONITORING POLITYKI ŚRODOWISKOWEJ													
3.1	MIERNIKI EFEKTYWNOŚCI PROGRAMU													
3.2	OCENA REALIZACJI CELÓW I DZIAŁAŃ KRÓTKOOKRESOWYCH													
3.3	RAPORTY Z REALIZACJI PROGRAMU													
3.4	OCENA REALIZACJI CELÓW I DZIAŁAŃ ŚREDNIOOKRESOWYCH													

11.4 MIERNIKI REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Do szczególnie ważnych mierników realizacji programu należy zaliczyć

- stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska (np. depozycją lub koncentracją poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu, wodzie, glebie), a naukowo uzasadnionym zanieczyszczeniem dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym);
- ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w jednostkach fizycznych lub wartością sprzedaną);
- stosunek uzyskiwanych efektów ekologicznych do ponoszonych nakładów (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska);
- techniczno-ekologiczne charakterystyki materiałów, urządzeń, produktów (np. zawartość ołowiu w benzynie, zawartość rtęci w bateriach, jednostkowa emisja węglowodorów przy eksploatacji samochodu, poziom hałasu w czasie pracy samochodu itp.); zgodnie z zasadą dostępu do informacji dane te powinny być ujawniane na etykietach lub w dokumentach technicznych produktów.

Powyższe wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji programu w dwóch przekrojach: terytorialnym i branżowym (do zakładu włącznie).

Poza głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji programu będą stosowane wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki reakcji państwa i społeczeństwa, a mianowicie:

wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- poprawę stanu zdrowia obywateli, mierzoną przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności na obszarach, w których szkodliwe oddziaływania na środowisko i zdrowie występują w szczególnie dużym natężeniu (obszary najsilniej uprzemysłowione i zurbanizowane);
- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce;
- zmniejszenie tempa przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materialnych;
- coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska;

wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych, poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych,

- poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;
- poprawę jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych);
 - zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim poziomu hałasu na granicy własności wokół obiektów przemysłowych, hałasu ulicznego w miastach oraz hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych;
 - zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych;
 - ograniczenie degradacji gleb, zmniejszenie powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach przemysłowych, w tym likwidacja starych składowisk odpadów, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury;
 - wzrost lesistości, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrost zapasu i przyrost masy drzewnej, a także wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów będących pod wpływem zanieczyszczeń powietrza, wody lub gleby;
 - zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk, a także pomyślne reintrodukcje gatunków;
 - zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą;

wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa:

- kompletność regulacji prawnych i tempo ich harmonizacji z prawem wspólnotowym i prawem międzynarodowym;
- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli;
- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych;
- opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

11.5 PROCEDURY OCENY I WERYFIKACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników;
- co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, **powiatowych** i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa,
- ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe.

Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą zaawansowanie realizacji Programu w skali rocznej i umożliwiać dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen realizacji celów i zadań ochrony środowiska oraz na podstawie Ustawy Prawo Ochrony Środowiska będą sporządzane 2 rodzaje raportów:

- 1) raporty Rady Ministrów z realizacji polityki ekologicznej państwa przedkładane Sejmowi, sporządzane co 4 lata, na szczeblu ponadpowiatowym;
- 2) raporty zarządów województwa, **powiatu** i gminy, z realizacji Programów Ochrony Środowiska przedkładane odpowiednio sejmikowi województwa, **radzie powiatu** i radzie gminy co 2 lata.

Do niniejszego Programu Ochrony Środowiska dotyczy obowiązek oceny wdrażania Programu poprzez opracowanie raportu przez Zarząd Powiatu Krasnystaw, który powinien być przedkładany Radzie Powiatu w cyklu dwuletnim.

11.6 UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O STANIE ŚRODOWISKA I REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Duże znaczenie dla możliwości upowszechniania informacji o stanie środowiska i realizacji Programu daje nowelizowane ustawodawstwo stwarzające powszechny dostęp do informacji o środowisku i procedury udziału społeczeństwa w zarządzaniu środowiskiem (Ustawa –Prawo Ochrony Środowiska).

Obecnie informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest poprzez:

- publikację Głównego Urzędu Statystycznego;
- publikację Ministerstwa Środowiska;
- publikację służ państwowych: Inspekcję Ochrony Środowiska, Państwowy Zakład Higieny, Inspekcję Sanitarną;
- publikacje o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim jednostek naukowo-badawczych

- publikacje opracowane przez organizacje pozarządowe: Polski Klub Ekologiczny, Ośrodki i centra Edukacji Ekologicznej, Fundacje Ekologiczne;
- prasę popularnonaukową o tematyce ekologicznej;
- programy telewizyjne i radiowe;
- targi i giełdy ekologiczne;
- akcje edukacyjne i promocyjne;
- internet.

Gromadzenie i udostępnianie informacji dotyczącej środowiska jest jednym z zadań m. Inspekcji Ochrony Środowiska (IOS) – zgodnie z art. 28 ustawy o Inspekcji ochrony Środowiska. Zgodnie z tym założeniem do celów swojej działalności włączyła zadania edukacji ekologicznej i szerokiego informowania społeczeństwa o faktyczny stan środowiska w Polsce oraz działaniach mających na celu jego ochronę, w tym również z realizacji wykonanych założeń przyjętych w niniejszym Programie.

W ramach realizacji w/w zadań Inspekcja Ochrony Środowiska prowadzi następujące formy działalności:

- opracowuje cykliczne raporty o stanie środowiska na terenie województw, które to są przekazywane władzom lokalnym, placówkom oświatowym, itp.;
- prowadzi w swoich placówkach zajęcia dydaktyczne dla dzieci i młodzieży szkół;
- pracownicy Wydziałów i Działów Monitoringu Środowiska biorą udział w lekcjach o tematyce ekologicznej oraz uczestniczą w zajęciach metodycznych dla nauczycieli;
- udostępniają osobom zainteresowanym materiały informacyjne dotyczące szeroko rozumianej tematyce ochrony środowiska;
- współpracują z przedstawicielami regionalnej prasy, radia i TV w propagowaniu zagadnień związanych z ochroną środowiska.

Przedstawiciele IOŚ zgodnie z wymaganiami wynikającymi z art. 8a ust. 2 Ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, przygotowują i przedstawiają radom powiatów i sejmiku województwa coroczne informacje o stanie środowiska i podejmowanych działaniach na rzecz jego poprawy.

12 SZCZEGÓŁOWE WYTYCZNE DLA SPORZĄDZENIA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

12.1 ZASADY OGÓLNE PRZY OPRACOWYWANIU PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska w art. 17 i 18 stanowi, że w celu realizacji Polityki Ekologicznej Państwa samorządy winny opracowywać odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne Programy Ochrony Środowiska, które są następnie przyjmowane do realizacji w drodze uchwał odpowiednio Sejmiku Województwa oraz Rad Powiatu i Rad Gmin.

Programy Ochrony Środowiska podobnie jak Polityka Ekologiczna Państwa sporządzać należy dla okresu czterech lat, z uwzględnieniem celów i działań dla perspektywy kolejnych czterech lat.

Programy Ochrony Środowiska powinny określać cele ekologiczne, priorytety, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno - ekonomiczne i środki finansowe.

Z wykonania programów zarząd województwa, powiatu i gminy ma sporządzać co 2 lata raporty, które będą przedstawiane odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Niniejsze wytyczne mają charakter ramowy i mogą być wykorzystywane jako materiał pomocniczy przy sporządzaniu programów ochrony środowiska na szczeblu gminnym, o których mowa w ustawie Prawo ochrony środowiska.

Ramowy charakter wytycznych wynika z faktu, że zostały one sporządzone w momencie, gdy zharmonizowane z przepisami Unii Europejskiej ustawy dotyczące środowiska przyjęte w latach 2000 - 2001 nie posiadają jeszcze niektórych przepisów wykonawczych. Oznacza to, że niniejsze wytyczne powinny być skorygowane i skonkretyzowane po wejściu w życie wszystkich przepisów wykonawczych do ustawy Prawo ochrony środowiska i do kilkunastu ustaw komplementarnych, ujmujących sprawy ochrony zasobów naturalnych i szczegółowe zagadnienia ochrony środowiska.

Przy sporządzaniu gminnych Programów Ochrony Środowiska należy uwzględniać ustalenia zawarte w dokumentach nadrzędnych, a mianowicie:

- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2011;
- Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa;
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubelskiego
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Krasnostaw

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” jest polityką krótkookresową, uszczegóławiającą przyjętą przez Sejm RP w 2001 roku „II Politykę ekologiczną państwa”. Opracowany w 2002 roku „Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” odnosi się również do polityki krótkookresowej na lata 2003-2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010.

Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa zawiera zadania o charakterze inwestycyjnym i pozainwestycyjnym. Część z nich ma charakter jednostkowy, część zaś to pakiety przedsięwzięć (np. pakiet przedsięwzięć w zakresie budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków w systemach kanalizacji publicznej).

Cele i działania ujęte w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, oraz ujęte w tabelach w „Programie wykonawczym do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne, powinny być wykorzystywane przy sporządzaniu wojewódzkich, powiatowych i **gminnych** programów ochrony środowiska w trojaki sposób:

- jako **podstawa wyjściowa** do konkretyzacji zadań w nawiązaniu do specyfiki i potrzeb danego regionu (np. do sporządzenia na szczeblu gminnym konkretnego wykazu planowanych do budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych, oczyszczalni ścieków przemysłowych, składowisk odpadów, systemu segregacji odpadów niebezpiecznych od innych odpadów itd.);
- jako **analog** do sformułowania regionalnych lub lokalnych wskaźników (celów), planowanych do uzyskania na danym terenie (np. jeśli na szczeblu krajowym planuje się uzyskać do 2010 r. zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50%, to na szczeblu konkretnego województwa może być przyjęty wskaźnik taki sam, wyższy lub niższy; w każdym przypadku z uzasadnieniem przyczyn przyjętego wskaźnika);
- jako **inspiracja** do wprowadzenia podobnego zadania na szczeblu regionalnym bądź lokalnym, jeśli zadanie w programie wykonawczym jest ujęte ogólnie bądź dotyczy szczebla krajowego (np. adresowane do Ministerstwa Środowiska zadanie „Opracowanie systemu elektronicznych baz danych o środowisku i jego ochronie” może znaleźć się w programie ochrony środowiska dla Warszawy, Krakowa czy Katowic, lub w gminach wiejskich).

12.2 ZAKRES GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Struktura gminnych Programów Ochrony Środowiska powinna nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, a więc powinna zawierać co najmniej następujące rozdziały:

- **racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych** (zmniejszanie materiałochłonności, energochłonności i wodochłonności gospodarki, ochrona gleb, racjonalna eksploatacja lasów, ochrona zasobów kopalin);
- **poprawa jakości środowiska** (ochrona wód, ochrona powietrza, gospodarowanie odpadami, hałas, pola elektromagnetyczne, bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne, poważne awarie, ochrona przyrody i bioróżnorodności);
- **narzędzia i instrumenty realizacji programu** (wzmocnienie instytucjonalne, ramy prawa – w zakresie prawa lokalnego i decyzji organów samorządowych, planowanie przestrzenne,

powiązania formalne i merytoryczne z analogicznym programem niższego i wyższego szczebla administracyjnego w celu zapewnienia regionalnej spójności programów, mechanizmy finansowania ochrony środowiska, dostęp do informacji i udział społeczeństwa);

- **współpraca przygraniczna** (dla powiatów i gmin przygranicznych);
- **harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu** (terminy realizacji, wielkość nakładów i źródła finansowania, jednostki odpowiedzialne za ich wykonanie);
- **kontrola realizacji programu** (procedury kontroli, mierniki realizacji programu, procedury weryfikacji programu).

Powyższa struktura ma charakter ramowy i może być modyfikowana w zależności od warunków lokalnych (np. w gminach w głębi kraju nie posiadających obiektów niebezpiecznych nie będzie ani rozdziału „współpraca międzynarodowa” ani rozdziału „poważne awarie”). Ponadto jest oczywiste, że programy wojewódzkie powinny być obszerniejsze niż powiatowe i gminne, natomiast ich szczegółowość powinna być adekwatna do kompetencji organów szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego.

Programy gminne powinny się składać z dwóch części:

- **zadań własnych** (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy);
- **zadań koordynowanych** (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego).

Zadania własne powinny być w programie ujęte z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja odpowiedzialna, koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być w programie ujęte z takim stopniem szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie gminy.

12.3 PROCEDURA POSTĘPOWANIA PRZY SPORZĄDZANIU GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Jest rzeczą niezbędną, aby do prac nad gminnym programem ochrony środowiska były włączone wszystkie właściwe ze względu na zasięg swojej działalności instytucje, związane z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym oraz przedsiębiorstwa oddziałujące na środowisko, oraz przedstawiciele społeczeństwa. W tym ostatnim przypadku rozumie się, że są to organy samorządu terytorialnego, samorządu gospodarczego (jeśli istnieją na terenie gminy) i ekologiczne organizacje pozarządowe obejmujące zakresem swej działalności daną gminę.

Gminny program ochrony środowiska powinien być skoordynowany z:

- lokalnym, miejscowym planem (planami) zagospodarowania przestrzennego;

- lokalnymi planami rozwoju infrastruktury (jeśli są): mieszkalnictwa, transportu, zaopatrzenia w energię, itd.;
- gminnym planem gospodarowania odpadami sporządzonym zgodnie z ustawą o odpadach;
- obejmującym teren gminy programem ochrony powietrza, programem ochrony środowiska przed hałasem i programem ochrony wód, jeśli takie programy (dla obszarów obejmujących teren danej gminy) zostały lub zostaną opracowane w związku z wymaganiami wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska (zgodnie z tą ustawą naprawcze programy ochrony powietrza opracowuje się dla obszarów, gdzie zostaną stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, natomiast programy ochrony wód – dla wchodzących w skład dorzeczy obszarów, na których nie są osiągnięte wymagane poziomy jakości wód);
- programami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

12.4 WSPÓŁPRACA REGIONALNA PRZY OPRACOWYWANIU PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Istnieją dwa specyficzne obszary ochrony środowiska, które wymagają koordynacji poziomej między programami ochrony środowiska dla sąsiednich jednostek administracyjnych. Są to: zależność jakości pobieranej wody powierzchniowej w danej jednostce (gminie, mieście) od zrzutu ścieków w jednostkach ulokowanych w górę biegu rzeki, oraz przepływy zanieczyszczeń powietrza pomiędzy sąsiadującymi jednostkami administracyjnymi. Dlatego konieczna jest koordynacja programów ochrony wód w układzie zlewniowym oraz koordynacja programów ochrony powietrza na dużych obszarach.

W pierwszym przypadku dobrym mechanizmem tej koordynacji byłoby sporządzanie programów ochrony wód w trybie porozumienia gmin lub związku gmin o zasięgu zlewniowym. Wówczas gminne programy ochrony środowiska mogłyby być sporządzane (w części dotyczącej ochrony wód) bezpośrednio na podstawie programu zlewniowego.

W przypadku ochrony powietrza problem jest trudniejszy, gdyż skuteczność lokalnych i regionalnych strategii ograniczania emisji musiałaby być oceniana na podstawie, testowanych obecnie, odpowiednich wielkoobszarowych modeli matematycznych, uwzględniających efekty oddziaływania zarówno własnej emisji, jak i napływu zewnętrznego.

Przy opracowywaniu programów ochrony środowiska należy również zwrócić uwagę na konieczność integrowania pomiędzy powiatami i gminami planów dotyczących ochrony różnorodności przyrodniczej. Jest to niezbędne w celu zachowania spójności korytarzy ekologicznych, oraz planów ochrony parków narodowych i krajobrazowych oraz rezerwatów przyrody, leżących na sąsiadujących terytoriach.

Szczegółowe wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym przygotowało Ministerstwo Środowiska. Dokument jest dostępny na stronach internetowych Ministerstwa (www.mos.gov.pl).

12.5 ŹRÓDŁA INFORMACJI WYMAGANE PRZY SPORZĄDZANIU GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Przy sporządzaniu gminnych Programów Ochrony Środowiska muszą być uwzględniane wszystkie wymagania obowiązujących przepisów prawnych, dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych. Teksty dokumentów unijnych w języku polskim można uzyskać w Departamencie Integracji Europejskiej Ministerstwa Środowiska oraz w Zakładzie Polityki Ekologicznej Instytutu Ochrony Środowiska.

Przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska powinny być brane pod uwagę także różne programy rządowe, które w tym, czy innym stopniu dotyczą ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Gminne programy ochrony środowiska muszą spełniać (po uzyskaniu członkostwa w UE) warunki pozyskania wsparcia finansowego z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, które w głównej mierze udzielane będzie jednostkom samorządu terytorialnego na realizację inwestycji ekologicznych. Powinny więc być zgodne z dokumentami programowymi, które będą stanowiły podstawę otrzymania takiego wsparcia.

Przykładowe dokumenty bazowe przy opracowywaniu Gminnego Programu Ochrony Środowiska:

- II Polityka Ekologiczna Państwa;
- Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa;
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2011;
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubelskiego;
- Raport o stanie środowiska Województwa Lubelskiego z 2001r;
- Program Ochrony Środowiska Powiatu Krasnystaw;
- Strategia Rozwoju Powiatu Krasnystaw;
- Strategia Rozwoju poszczególnych Gmin;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego poszczególnych Gmin;
- Programy Ściekowe poszczególnych gmin;
- Projekty Założeń do planu zapotrzebowania w ciepło, energię elektryczną, paliwa gazowe – poszczególnych gmin

12.6 PODEJŚCIA DO TWORZENIA LIMITÓW GMINNYCH

Sporządzając Programy Ochrony Środowiska dla swojego terytorium poszczególne gminy, kierując się interesem swoich mieszkańców, mogą ustalić własne limity gminne, wzorowane na wskaźnikach, o których mowa w rozdziale poprzednim. Mogą one wynikać, w zakresie zanieczyszczeń powietrza, ze sporządzanych naprawczych programów ochrony powietrza.

Nie przewiduje się natomiast żadnej procedury ogólnego ustalania limitów gminnych, poza ewentualnymi porozumieniami między Ministerstwem Środowiska a zainteresowanymi samorządami. Przypadki takie mogłyby mieć miejsce, na przykład, w odniesieniu do miast przygranicznych jeśli wynikałoby to z umów dwustronnych z państwami sąsiednimi, lub do miast zlokalizowanych nad Bałtykiem, jeśli wynikałoby to z wymogów Konwencji Helsińskiej.

13 STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Niniejszy Program Ochrony Środowiska sporządzono dla Powiatu Krasnystaw. Celem Programu jest wybór i wskazanie optymalnej drogi postępowania w zakresie racjonalnego korzystania ze środowiska, ochrony elementów środowiska narażonych na degradację w wyniku gospodarczej działalności człowieka oraz przywrócenia pierwotnych walorów obszarom już zdegradowanym w sensie ekologicznym.

Niniejszy dokument swoim zakresem obejmuje również wskazanie konkretnych celów i zadań realizacyjnych z zakresu ochrony środowiska dla Powiatu Krasnystaw w horyzoncie czasowym 4-ech lat z uwzględnieniem celów i zadań strategicznych długofalowych dla kolejnych 4-ech lat. Cele i zadania krótkookresowe są ujęte w harmonogram określający priorytety realizacji, jednostki organizacyjne odpowiedzialne za wdrożenie oraz niezbędne nakłady finansowe do realizacji Programu Ochrony Środowiska.

Przedstawione cele i działania są zgodne z obowiązującym ustawodawstwem z analizowanej dziedziny oraz kierunkiem działań określonym w Polityce Ekologicznej Państwa oraz Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Lubelskiego.

Zasadniczo w uproszczeniu możemy wyróżnić następujące elementy składowe będące podstawą konstrukcji niniejszego Programu Ochrony Środowiska, a mianowicie:

- **racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych** (zmniejszanie materiałochłonności, energochłonności i wodochłonności gospodarki, ochrona gleb, racjonalna eksploatacja lasów, ochrona zasobów kopalin);
- **poprawa jakości środowiska** (ochrona wód, ochrona powietrza, gospodarowanie odpadami, hałas, pola elektromagnetyczne, bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne, poważne awarie, ochrona przyrody i bioróżnorodności);
- **narzędzia i instrumenty realizacji programu** (wzmocnienie instytucjonalne, ramy prawa – w zakresie prawa lokalnego i decyzji organów samorządowych, planowanie przestrzenne, powiązania formalne i merytoryczne z analogicznym programem niższego i wyższego szczebla administracyjnego w celu zapewnienia regionalnej spójności programów, mechanizmy finansowania ochrony środowiska, dostęp do informacji i udział społeczeństwa);
- **harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu** (terminy realizacji, wielkość nakładów i źródła finansowania, jednostki odpowiedzialne za ich wykonanie);
- **kontrola realizacji programu** (procedury kontroli, mierniki realizacji programu, procedury weryfikacji programu).

14 WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH I LITERATURY DOTYCZĄCYCH OCHRONY ŚRODOWISKA

14.1 WYKAZ LITERATURY

1. Asenizacja terenów wiejskich; przewodnik metodyczny, przekład z języka francuskiego Wyd."PLUM" - Kraków 1994
2. Dostosowanie polskiego prawa i regulacji ekologicznych do rozwiązań unii europejskiej, praca zbiorowa pod redakcją B. Fiedora - Wrocław-Białystok, 1999-2000
3. Dylikowa A., Geografia Polski -krainy geograficzne - PZWS, Warszawa, 1973
4. Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2001 roku - WIOŚ Lublin 2002r.
5. Jagielak J., Biernacka M., Grabowski D., Henschke J., Zmiany sytuacji radiologicznej środowiska Polski w okresie 10 lat po awarii w Czarnobylu - PIOŚ, Warszawa, 1996
6. Kodeks dobrej praktyki rolniczej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska - Warszawa, 2002
7. Kondracki J., Geografia regionalna Polski - PWN, Warszawa 1998
8. Leśnictwo 2001 - GUS, Warszawa, 2001
9. Program zwiększenia lesistości województwa chełmskiego na lata 1997-2020 - Chełm 1996
10. Natura 2000 - europejska sieć ekologiczna, Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa - Warszawa, 1999
11. Ośrodek współpracy z państwami o transformującej się gospodarce OECD: Przeglądy ekologiczne - Polska, Paryż, 1995
12. Planowanie i wdrażanie polityki ochrony środowiska - poradnik, praca zbiorowa, Warszawa, 2001
13. Podstawowe problemy środowiska w Polsce. Raport wskaźnikowy - Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa, 2001
14. Polskie studium różnorodności biologicznej - red. R. Andrzejewski i A. Weigle, NFOŚ, Warszawa, 1993
15. Poradnik - Metody badania i rozpoznawania wpływu na środowisko gruntowo-wodne składowisk odpadów stałych - Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2000
16. Przegląd realizacji przez Polskę konwencji międzynarodowych i porozumień wielostronnych i dwustronnych w zakresie ochrony środowiska - materiał dla komisji sejmowej - Ministerstwo Środowiska, Warszawa, kwiecień 2002
17. Przestrzeń ekologiczna dla Polski i Europy - praca zbiorowa, Instytut na Rzecz Ekorozwoju, Warszawa, 1997
18. Rejestry uwalniania i transferu zanieczyszczeń (PRTR) jako instrument realizacji polityki ekologicznej - praca zbiorowa pod redakcją J. Jędrośki, Wrocław, 2001
19. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2001, GUS, Warszawa,
20. Rocznik Statystyczny Województw 2001, GUS, Warszawa,
21. Rocznik Statystyczny Województw 2002, GUS, Warszawa,
22. Sektorowy program operacyjny ochrona środowiska i gospodarka wodna - tekst wstępny, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, czerwiec 2002

23. Stan uszkodzenia lasów w Polsce w 2000 roku na podstawie badań monitoringowych - Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa, 2001
24. Stan zdrowotny lasów Polski w 2000 roku - Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa, 2001
25. Stan zdrowotny lasów w Polsce w 2001 r. - Biblioteka Monitoringu Środowiska. Warszawa. 2002
26. Wawrzoniak J., Małachowska J., Wójcik J., Liwińska A., Stan uszkodzenia lasów w Polsce w 1995 roku na podstawie badań monitoringowych - PIOŚ, Warszawa, 1996
27. Wiatr I.: Inżynieria ekologiczna - Warszawa-Lublin, 1995
28. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na szczeblu lokalnym - poradnik, praca zbiorowa pod redakcją G. Wiśniewskiego, Suwałki, 1999
29. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym - projekt, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, lipiec 2002
30. Zalesianie terenów porolnych - praca zbiorowa pod redakcją A. Gorzelaka:, Warszawa, 1999
31. Zanieczyszczenie środowiska hałasem w świetle badań WIOŚ w 1995 roku - praca zbiorowa, PIOŚ Warszawa, 1996
32. Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest - Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2001
33. Źródła i zasady finansowania inwestycji w ochronie środowiska w Polsce - informator, praca zbiorowa, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok, 2001
34. Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2001-2015 - Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Lublin 2000

14.2 WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH

Wykaz aktów prawnych w zakresie ochrony środowiska wykorzystanych do opracowania niniejszego dokumentu zawarty na stronie Internetowej Kancelarii Sejmu RP.